

שבעה היכלות שבגן עדן

[ז' היכלות דג"ע]

1. כשברא הקב"ה את העולם, חקק חקיקות של האמונה, המלכות, בתוך האורות בסודות העליונים, כלומר, שהעלה המלכות לבינה. ונמצא, שאותה החקיקה שהייתה במלכות, חקק אותה גם בספירות העליונות של הבינה, שהוא שיתוף מדה"ר דבינה בדין דמלכות, שעשה המאציל לצורך בניין העולם. וחקק למעלה, בבינה, וחקק למטה, במלכות. והכול אחד, שב' החקיקות שחקק, היו בצורה אחת של הבינה. ועשה את עולם התחתון, המלכות, כעין עולם העליון, בינה. ועשה אותם זה כנגד זה בשווה, כדי שיהיו שניהם אחד, ויעלו בייחוד אחד.

כי התחתונים, ששורשם מלכות, מדה"ד שהצטמצמה, שלא לקבל לתוכה את אור העליון, משום זה אינם ראויים לקבל את אור העליון, כמו שורשם, מלכות. וע"כ לא יכלו התחתונים להתקיים ולהגיע אל המטרה שבשבילה נבראו.

לפיכך שיתף הקב"ה את מדה"ר, בינה, במדה"ד שבמלכות. כלומר, שהעלה המלכות לתוך הבינה, ונחקקה המלכות כמידת הבינה, שהשיגה בית קיבול לקבל אור העליון, כמו הבינה.

ואחר שהשתתפה המלכות בבינה, ברא ממנה כל התחתונים. ובזה נמצאים התחתונים ראויים לקבל כל המוחין העליונים. ועשה עולם התחתון, המלכות, כמו עולם העליון, בינה. ונעשתה המלכות ראויה לקבל אור העליון, כמו הבינה. וזה עומד כנגד זה בשווה. אשר בעת שהבינה בקטנות, נמצאת בגללה גם המלכות בקטנות.

וע"כ בעת שהבינה חוזרת לגדלותה, נמצאת גם המלכות משיגה הגדלות כמותה, שנתקנו שתיהן באופן כזה, שיהיו שתיהן אחד בייחוד אחד. ואחר שנתקנה המלכות כמו הבינה, יצאו ממנה נשמת אדה"ר וכל התחתונים, ונמצאים גם הם ראויים לקבל כל האורות שבבינה.

2. ובאופן זה שברא הקב"ה את העולם, בשיתופה של מדה"ר דבינה, כך ברא הקב"ה את נשמת אדה"ר. שגם נשמת אדה"ר קיבלה אותו השיתוף דמדה"ר, שנברא בו העולם, המלכות. וע"כ השיג גם הוא כל האורות העליונים שבבינה, כמו המלכות.

כמ"ש, והִמָּה כָאֵדָם עֲבְרוּ בְרִית. שהרי הקב"ה הכתיר אדה"ר בעטרות עליונות, במוחין דג"ר, וברא אותו בשש קצוות העולם, במוחין דו"ק, כדי שיהיה שלם בכל. וכל הבריות היו חרדות ומפחדות מפניו. כי כשנברא אדה"ר, נברא בצורה עליונה, והיו הבריות מסתכלות באותה הצורה, וחרדות ומפחדות מפניו.

3. ואח"כ הכניס אותו הקב"ה לגן עדן, להתעדן שם בתענוגים עליונים, והיו סובבים אותו המלאכים העליונים, ומשמשים לפניו, ומודיעים לו סודותיו של ריבונם.

כשהכניס אותו הקב"ה לגן עדן, היה רואה כל הסודות העליונים וכל החכמה. ומסתכל משם, כדי שיוכל לדעת ולהסתכל בכבודו של ריבונו. וכל זה היה לו לאדה"ר, משום שנברא בצורה העליונה של הבינה.

4. שבעה היכלות ומדורים למעלה, שהם עניין האמונה העליונה, בינה. ושבעה היכלות למטה, במלכות, כעין ההיכלות של מעלה, בבינה. והם שישוה כמו למעלה, והם כנגד ו"ס חג"ת נה"י. והיכל אחד הנסתר והצפון עליהם מלמעלה, נגד ספירת הבינה.

וכל אלו ההיכלות של המלכות, ואפילו השישה התחתונים, הם בסוד העליון, בצורת הבינה, משום שכל אלו ההיכלות, יש בכל אחד מהם כעין של מעלה וכעין של מטה, כדי שיהיו כלולים בצורה העליונה, בינה, ובצורה התחתונה, מלכות. ובהיכלות הללו הייתה דירתו של אדה"ר.

5. ואחר שאדה"ר גורש מגן עדן, התקין אותם הקב"ה בשביל נשמות הצדיקים, להשתעשע עיניהם בזיו כבודו העליון, כראוי להם. וכל אחד מההיכלות האלו, נתקן כעין של מעלה, בינה, וכעין של מטה, מלכות.

כי השם היכל הוא בעיקר על המלכות, כי ע"ס כח"ב תו"מ מכונות בשמות: שורש, עצמות, גוף, לבוש, היכל. הרי שהמלכות נקראת היכל. אמנם אחר שעלתה המלכות ונכללה בבינה, הנה אז נבחנו גם הבינה בשם היכל, כמו המלכות. וזהו מבחינת הכלים.

אמנם מבחינת האור, נבחן עיקר ההיכל על הבינה ולא על המלכות. כי המלכות אין לה מעצמה כלום. והשם היכל מורה, שכבר השיגה המדרגה כל שיעור האור, שהיא ראויה לקבל ב-6000 שנה.

ולכן נאמר בזוהר, שבראשית, אותיות בראשית (6), אלקים ההיכל השביעי. וכן הם שבעה היכלות למטה. ולא נאמר, בראשית היכלות, אלקים ההיכל השביעי. כי בראשית הוא אש"ר, שיצא מראשית, א"א. שע"י עליית המלכות דא"א לבינה דא"א אל הראש, אז יצאה בינה דא"א מהראש אל הגוף שלו, שאיבדה ג"ר ונעשתה לו"ק בלי ראש. והראש הפך אל אש"ר. ועל המצב הזה נרמז בבראשית, אותיות בראשית, שברא בבינה ו"ק בלי ראש.

ולפיכך עוד לא יצאו שם היכלות, כי אינם יוצאים בשעת קטנות. אלא אח"כ, כשיצאו המוחין דגדלות, ואותיות אל"ה דבינה חזרו לראש, ונשלם שם האלקים בבינה, אז נעשתה הבינה להיכל השביעי.

והו"ק, שקדמו ליציאת הבינה, קיבלו ג"כ את תיקונם מההיכל השביעי, שהיא ג"ר, נשמה חיה יחידה, ואז נעשו הו"ק שישה היכלות. באופן, שכל שבעת היכלות יוצאים בבת אחת, אחר המשכת הג"ר. הרי שהיכלות מתחילתם יצאו רק בבינה, שששת היכלות יצאו בה, בעניין בראשית, ו"ק דבינה, אש"ר שיצא מראשית. וההיכל השביעי הוא ג"ר דבינה.

ואח"כ קיבלו גם הזו"ן המוחין הללו, ויצאו שבעה היכלות גם בזו"ן, כמו בבינה. וכן הם שבעה היכלות למטה בזו"ן, שמקבלים משבעה היכלות דבינה. הרי שהגם שמבחינת הכלים עיקר השם היכל הוא במלכות, מ"מ מבחינת האור הוא להיפך, שעיקר השם היכל הוא מהבינה.

ושבעה היכלות ומדורים הם למעלה בבינה, כי שם יוצאים בתחילה. היכלות, ג"ר. ומדורים, ו"ק. שבעה היכלות למטה, במלכות, כעין ההיכלות של מעלה, בבינה, שאח"כ מקבלים הזו"ן מוחין דג"ר מבינה, ומיתקנים גם למטה בזו"ן שבעה היכלות.

ומתוך ששבעה היכלות דבינה נחלקו לג"ר וו"ק, כמו בעניין בראשית בראשית (6), שישה היכלות, אלקים ההיכל השביעי, לכן גם כאן הם שישה היכלות בנוקבא, כמו שישה היכלות שבבינה. וההיכל השביעי עליון עליהם, כמו בבינה. באופן, שששת היכלות התחתונים הם המלכויות שבו"ס חג"ת נה"י שבנוקבא. וההיכל השביעי היא המלכות שבבינה דנוקבא, שהיא ג"ר דהיכלות, כמו בשבעה היכלות דבינה.

ואלו ב' מיני היכלות הם כך מבחינת הכלל. אמנם מבחינת הפרט, יש ב' מיני היכלות הללו בכל פרצוף ובכל מדרגה, ששבעה היכלות עליונים הם מחזה ולמעלה, ששם בחינת או"א שבאותו פרצוף, ושבעה היכלות תחתונים מחזה ולמטה, בחינת זו"ן שבאותו פרצוף. ואלו שבעה היכלות הם שבעה היכלות אשר בגן עדן, שבהם הייתה דירתו של אדה"ר.

ואחר שאדה"ר גורש מגן עדן, משבעה היכלות שבגן עדן, התקין אותם הקב"ה בשביל נשמות הצדיקים, להשתעשע עימם בזיו כבוד העליון, כראוי להם. וכל אחד מההיכלות האלו, נתקן כעין של מעלה, בינה, וכעין של מטה, מלכות. יש גן עדן עליון מבחינת בינה, וגן עדן תחתון מבחינת מלכות. ושניהם שווים, והזוהר מדבר בגן עדן תחתון ורומז גם על גן עדן העליון.

וגם ההיכלות כלולים זה מזה. וכמו שיש שבעה היכלות בכלל, כך כל היכל כלול משבעה אלו. והם נחלקים לג' בחינות:

א. נה"י,

ב. חג"ת,

ג. ההיכל השביעי, בחינת ג"ר, אשר בפרטות כל היכל.

שבעה היכלות שבגן עדן

ההיכל הראשון, יסוד

[היכלא קדמאה, יסוד]

6. ההיכל הראשון, הוא המקום שנתקן למטה, להיות כעין של מעלה. כלומר, יסוד שבמלכות, שנתקנה למטה במקומה, להיות כמו בינה.

וכבר עמדו בזה החברים, שמחוקי גן עדן הוא, שתהיינה כל הבחינות שבה כמו שהם בעליון, בבינה. ובחינת המלכות דמדה"ד לא תהיה ניכרת שם כלל.

ואין העין שולטת בה. כי נקודת המלכות נגנזה בפנימיות, ואינה נראית, ורק נקודה דמדה"ר נראית בה. חוץ מנשמות הצדיקים, להיותם חקוקים למעלה ולמטה, שהם נשלמים הן מבינה והן ממלכות. הם ראויים להשיג את נקודת המלכות. ולא עוד, אלא שמשיגים על ידה להסתכל בסוד ריבונם, ולהתענג בתענוגים העליונים.

7. ואלו המשיגים את המלכות שבהיכלות, הם הצדיקים, אשר לא החליפו את כבוד ריבונם באלוהים אחרים, שהם משיגים את המלכות, כמ"ש, אשת חיל עטרת בעלה. כי עניין האמונה, המלכות, הוא שהמשיג אותה זוכה להתדבק בריבונו, ולירוא ממנו תמיד, ולא יסור לימין ולשמאל.

ולא ילך אדם אחר אלוהים אחרים, הנקראים אשת זנונים, כמ"ש, לשמורף מאישה זרה, מנוכרייה אִמְרִיָּה הַקְּלִיקָה. ואין אדם זוכה לכל זה, אלא ע"י המלכות. ולפיכך מעלת צדיקים אלו, המשיגים אותה, גדולה מאוד. והצדיקים ניזונים בזרוע. אמנם שאר בני אדם אינם יכולים להשיג אותה, כי למדה"ר הם צריכים. ולפיכך נגנזה מידתה בפנימיות ואינה נראית. ורק נקודה דמדה"ר מגולה בה.

ויש רק שישה היכלות חג"ת נה"י, שיש בהם השגה. כי בהיכל השביעי אין השגה. ונבחנו לע"ס, כי ההיכל הראשון, היכל היסוד, כולל בתוכו גם את המלכות. וההיכל האחרון העליון, היכל הבינה, כולל בתוכו הג"ר, כח"ב. וכאן הזוהר מבאר את ההיכל הראשון מלמטה למעלה, היכל היסוד.

8. ההיכל הזה עומד בצורה העליונה, שהיא בינה, משום שבעת שנשמות הצדיקים יוצאות מהעוה"ז, כלומר, שנפטרים לעולמם, הם נכנסים בתוך ההיכלות האלו, אשר בגן עדן התחתון, ויושבים שם כל אחד, כל אותו הזמן, שהנשמה צריכה לשבת שם.

כי נשמות הצדיקים הן אור הבינה, כי אור הבינה נקרא נשמה. וע"כ, בעת פטירת הצדיק, צריכה הנשמה לעלות לגן העדן העליון, בינה. אלא משום שהייתה מלוכשת בגוף בעוה"ז, שהיא ממלכות דמדה"ר, התרשמה ממנו, ואפילו לאחר פטירתה אינה יכולה לעלות למקומה לגן העדן העליון, כי צריכה להיטהר מהגוף שהתרשמה בו. ולפיכך הוכן בעדה גן העדן התחתון, שהוא בעיקרו מבחינת מלכות, שיש לו יחס עם הגוף, להיותו בעיקרו מהמלכות. ויש לו יחס גם עם הנשמה, להיותו נכלל בצורת הבינה.

9. בכל היכל מגן העדן התחתון יש צורות כעין של מעלה, הבינה, וכעין של מטה, המלכות. ולפיכך, אע"פ שהנשמה עוד איננה מטוהרת מבחינת הגוף, יכולה להיכנס לשם, להיות שם מצורת המלכות, שיש לה יחס עם הגוף. וגם הנשמה עצמה, שהיא בחינת בינה, יכולה להיכנס לשם, להיות שם גם מצורת הבינה.

ושם, בגן העדן התחתון, מתלבשת הנשמה בלבושים הדומים ללבושה שבעוה"ז, שהוא הגוף, ומתענגת שם כל אותו הזמן שצריכה להתענג מהאורות, כדי להיטהר לגמרי מחלאת הגוף. עד שמגיע הזמן, שתוכל הנשמה לעלות למקום העליון, כמו שהיא צריכה. עד שתפסק ממנה כל התרשמות מהגוף, שהתלבשה בו בעוה"ז. ואז היא יכולה לעלות למקומה לגן העדן העליון, כמו שצריכה.

כי כל נשמה היא מבינה, וצריכה לעלות לשורשה, לגן העדן העליון. ומתוך אותו הלבוש שהנשמה התלבשה בו, היא רואה צורות עליונות, מבינה, כדי להסתכל בכבוד ריבונם. כלומר, אותו הלבוש, שהוא כעין הלבוש של עוה"ז, הוא כלול ג"כ מצורות עליונות, מבינה. וע"כ יכולה הנשמה להשיג דרכו אורות העליונים מבינה, ולהסתכל בכבוד ריבונה.

10. בהיכל הזה יש אורות עליונים להסתכל, ונשמות הגרים שהתגיירו עומדות שם. ונשמות הגרים נכנסות לשם להסתכל בכבוד העליון, והן מתלבשות שם בלבוש אחד של אור, המאיר ואינו מאיר. כי ע"י האורות אשר בהיכל זה, הצדיקים מסתכלים ומשפיעים לנשמות הגרים, הנמצאים שם, שיוכלו הנשמות להיכנס ולקבל מכבוד העליון, אחר שמתלבשות בלבוש אחד של אור, המאיר ואינו מאיר.

כלומר, שיש באור הזה ב' פעולות כאחד:

א. מאיר, לאותם הראויים לו,

ב. ואינו מאיר, שמחשיך לאלה שאינם ראויים לו.

והלבוש הזה גורם להם שמחה על אשר זכו, והם ראויים לו. וההיכל הזה מוקף מאבן טובה ומזהב. אורות הימין מכונים אבנים טובות, ואורות השמאל מכונים זהב, כמ"ש, מצפון זהב יָאֲמָה.

11. ושם יש פתח אחד, היורד מול פתח הגיהנום. משם הגרים מסתכלים בכל אלו הרשעים עובדי עבודה זרה, שלא התגיירו ולא נכנסו באות ברית קודש. והם מגורשים ע"י מלאכי חבלה, המגרשים אותם באש דולקת. והגרים רואים ושמחים על שהתגיירו ונפטרו מדין הקשה הזה.

12. וג"פ ביום הם מאירים מהאור העליון ומשתעשעים שם. והזהר רומז בזה על אורות דג"ר, הנמשכים בהיכל הזה. כי כמו שיש ג' בחינות, נה"י חג"ת וג"ר בכלל ההיכלות, כן יש ג' בחינות הללו בכל היכל: א. נה"י שבהיכל הזה, הם אורות עליונים להסתכל, ונשמות הגרים שהתגיירו עומדות שם. ב. חג"ת, הם האורות של אבן טובה וזהב. ג. ג"ר, הם שנאמר בהם כאן, וג"פ ביום הם מאירים מהאור העליון ומשתעשעים שם, שרומז בזה על אורות דג"ר. ולמעלה מהם יושבים עובדיה הגר ואונקלוס הגר ושאר הגרים, החשובים כמוהם, שהתגיירו. כעין שהתבאר בהיכל זה שבגן העדן התחתון, כך היא ג"כ תכונת היכל תחתון שבגן עדן העליון, ששם עולות הנשמות בעת שהן יכולות לעלות, להתעטר שם. אחר שְׁהֵייתָם זמן מספיק בגן העדן התחתון.

שבעה היכלות שבגן עדן

היכל שני, הוד

[היכלא תנינא, הוד]

13. היכל זה עומד בפנימיותו של ההיכל הראשון, ומאיר מההיכל הראשון. כאן יש כל אבני יקר, המקיפות אותו. כי הוא בחינה ראשונה של אורות ההיכל, אורות נה"י, שהם רק אורות חסדים, המכונים אבני יקר. ואורות הללו הם בעיקר של ההיכל הראשון, שהוא היכל מוקף מאבן טובה. אמנם מתוך התכללות ההיכלות זה בזה, נמצאים האורות של אבני יקר גם בהיכל השני. ולכן נאמר, והיכל זה מאיר מההיכל הראשון. כאן יש כל אבני יקר, המקיפות אותו. כי ע"י שהיכל זה מקבל הארתו של ההיכל הראשון, ע"כ יש גם כאן האורות של אבני יקר.

14. בפנימיותו של ההיכל הזה, יש אור אחד, הכלול מכל ד' גוונים חו"ב תו"מ, ומאיר מלמעלה למטה. כי אורות דבחינה א' היו גוון חסדים בלבד, אורות נה"י. אבל כאן מאירים כל הגוונים, ואפילו גוון החכמה. ונבחנים לאורות דחג"ת, שיש בהיכל זה, שהוא הבחינה השנייה שכאן. ונאמר, שאור, הכלול מכל הגוונים חו"ב תו"מ, מאיר מלמעלה למטה. כי הייחוד הוא לו"ק, שהם ארבע רוחות השמיים דרום צפון מזרח מערב, הנקראים חו"ב תו"מ, ולמעלה ולמטה, שהם נו"ה. שהארת הנצח מאירה בכל מדרגה את ד' הרוחות חו"ב תו"מ מלמטה למעלה, מחזה ולמעלה. וההוד מאיר בכל מדרגה את החו"ב תו"מ מלמעלה למטה, כי ממשיך הארתם מחזה ולמטה עד סיום המדרגה. ולפיכך נבחן הנצח למעלה וההוד למטה. והיכל ההוד מאיר מלמעלה למטה, כי הוד ממשיך חו"ב תו"מ מלמעלה למטה. בהיכל זה נמצאים כל אלו שסבלו ייסורים ומחלות בעוה"ז, כדי להיתקן בתשובה שלמה. והיו מודים ומשבחים בכל יום לריבונם, ולא היו מבטלים תפילתם לעולם.

כי מטבע האדם הדואג להיתקן לפני ה', שרואה את עצמו מלא חסרונות, שבזה כוחו יפה, להתפלל תמיד על מילוי חסרונותיו. אמנם אינו יכול להודות ולשבח לפני ה', כי אין לו לדעתו על מה להודות ולשבח. ואם מתעצם להודות ולשבח את ה', על מידת טובו המרבה אליו בכל יום ותמיד, הרי בהכרח שמרגיש סיפוק במצבו, ושוב אינו יכול להתפלל ולהתמרמר כל כך לפני ה' על חסרונותיו.

הרי שהתאמצות בתפילה מרחיקה אותו מהשבחים ומההודיות. והתאמצות בשבחים ובהודיות מרחיקה אותו מתפילה. ומעלתם של אלו הצדיקים, הייתה שהיו נשלמים מב' הצדדים. שהיו מודים ומשבחים בכל יום לריבונם, ועכ"ז לא איבדו כוח התפילה, ולא היו מבטלים תפילתם לעולם, והיו סובלים תמיד ייסורים ומכאובים, לתקן מעשיהם, והתפללו לפני ה'. ולפיכך זכו להיכנס להיכל ההוד שבגן עדן.

15. בפנימיותו של היכל זה, בתוך בחינה ב' דחג"ת, נמצאים כל אלו הצדיקים, המקדשים בכל כוחם את שם ריבונם, ועונים בכל כוחם, אמן יהא שְׁמִיהּ רַבָּא מבורך. וזוהי בחינה ג' של ההיכל, ג"ר, שזוכים בהם אלו הצדיקים, שזכו לקידוש השם בכל כוחם, וכן לענות בכל כוחם, אמן יהא שְׁמִיהּ רבא מבורך.

ואלו הם הנמצאים בפנימי פנימיות של ההיכל הזה, כי החג"ת דהיכל זה נמצאים בתוך נה"י דהיכל. והג"ר דהיכל נמצאים בתוך החג"ת דהיכל. הרי שהג"ר דהיכל הם פנימי פנימיות של ההיכל. ואותו האור, הנמצא בחג"ת דהיכל, הכולל כל הגוונים חו"ב תו"מ, מאיר ג"כ לצדיקים הנמצאים בג"ר דהיכל. בכוח האור הזה, שמקבלים מחג"ת דהיכל, עומדים ורואים אורות אחרים, המושגים ואינם מושגים בתוכם. כלומר, מרוב גודלו של האור ההוא, לא יוכלו להשיג אותו בשלמות, אלא הוא כמו מושג ואינו מושג להם. למעלה מהצדיקים עומד משיח, נכנס ועומד ביניהם, ומוריד להם האור, שיוכלו להשיג אותו.

שבעה היכלות שבגן עדן

היכל שלישי, נצח

[היכלא תליתאה, נצח]

16. המשיח נוסע מההיכל השני, ונכנס בהיכל השלישי. ושם כל אלו שסבלו מחלות ומכאובים יותר מאלו שבהיכל השני, כדי להיתקן. וע"כ זכו להיכל השלישי, והוא בחינה א' שבהיכל זה, נה"י. ובחינה ב', היא כל אלו תינוקות של בית רבן, שלא השלימו ימיהם ומתו בלא עת, שהם לא טעמו טעם חטא. וע"כ אלו הנפשות הטהורות עולות למ"ן, וממשיכות האורות דבחינה ב' של היכל זה, חג"ת. ובחינה ג', היא כל אלו המתאבלים על חורבן ביהמ"ק, ומורידים דמעות. הם ממשיכים האורות דג"ר להיכל זה, וע"כ יושבים בג"ר של ההיכל. כל אלו ג' בחינות נשמות הצדיקים, נמצאות בהיכל ההוא, ומשיח מנחם אותם, שמאיר להם אורותיהם. בהיכל הוד המשיח מוריד להם האורות. וכאן נאמר, ומנחם אותם, ולא נאמר, ומוריד להם. כי רק אורות דהוד נמשכים מלמעלה למטה, אבל אורות דנצח מאירים רק מלמטה למעלה. וע"כ אינו אומר, ומוריד להם, שפירשו, מלמעלה למטה, שזה אינו נוהג אלא רק בהיכל ההוד.

שבעה היכלות שבגן עדן

היכל רביעי, ת"ת

[היכלא רביעאה, ת"ת]

17. אחרי שנשלם בכל האורות שבהיכל השלישי ונוסע מהיכל זה, הוא יכול להיכנס להיכל הרביעי, ת"ת. ושם כל אבלי ציון וירושלים, עם כל אלו שנהרגו ע"י עמים אחרים עכו"ם, שאר עמים, כל העמים האחרים חוץ מעם ישראל. כי אלו שנהרגו ע"י עמים אחרים, יש בהם קדושה גדולה, עד שנשמותיהם עולות למ"ן, וממשיכים האורות הגבוהים שבהיכל זה, והם זוכים בהם. וגם אבלי ציון וירושלים מחוברים עימם. המשיח, הרואה את אבלי ציון וירושלים וההרוגים של האומות, מתחיל לבכות. ואז כל אלו הנשיאים מזרע דוד, כולם אווזים בו ומנחמים אותו. מדובר כאן במשיח בן יוסף, שהוא ממלכות שמחזה ולמטה דז"א, הנקרא רחל. וע"כ תכלית גובה עלייתו היא רק עד ההיכל הרביעי ת"ת, ורק עד מקום החזה שבהיכל זה ולא למעלה מחזה. אבל הנשיאים מזרע דוד, הם מהמלכות שמחזה ולמטה דז"א. ולפיכך, בעת שמשיח בן יוסף בא להיכל הת"ת, הוא מקבל אורות, ומתנחם ע"י הנשיאים מזרע דוד, שהם מלמעלה מחזה שבהיכל זה, ונשלם על ידיהם. וכאן הוא בחינה ראשונה שבהיכל זה, נה"י.

18. המשיח חוזר לבכות פעם שנייה, עד שיוצא הקול, ומתאחד בקולו של משיח, ועולה קולו למעלה. כי קול בכיית המשיח בן יוסף, הוא קול המלכות שלמטה מחזה. וע"כ יש אחיזה לדינים בקולו, ואינו ראוי לעלות למ"ן, עד שיורד מלמעלה קולה של הבינה, המתיוחד עם קולו של משיח.

ואז עולה קולו של משיח למעלה בזיווג של קול ודיבור, ומתעכב שם עד ר"ח. כלומר, שעולה ונכלל בזיווג של קול ודיבור, ז"ן, שבהיכל הבינה, ומתעכב שם כמ"ן, עד שנמשכים שם המוחין דראש אל הנוקבא, הנקראת חודש. והנוקבא מתוקנת בזה, והיא נקראת ר"ח.

וכשירוד מבינה, יורדים עימו כמה אורות ומיני זיו, המאירים לכל אלו ההיכלות, ורפואה ומאור לכל אלו ההרואים ע"י אוה"ע, ובעלי המחלות והמכאובים, הסובלים עם המשיח, כדי להמשיך הגאולה.

19. ואז המשיח מתלבש בבגד מלכות, אשר כל אלו שנהרגו ע"י אומות עכו"ם, חקוקים ורשומים באותו בגד מלכות. ועולה בגד מלכות זה של המשיח לבינה, למעלה, והוא נחקק בתוך בגד מלכות עליון של המלך, ז"א, המלביש את הבינה.

כלומר, שהרואי עכו"ם שבבגד מלכות של משיח, נחקקים בבגד מלכות עליון, ששם נחקקים סובלי מחלות ומכאובים ביותר, ושניהם נעשים למ"ן לזיווג העליון דזו"ן. ואור העליון נמשך על ידיהם להיכל הזה. והקב"ה עתיד להתלבש בבגד המלכות שהוא של משיח, לדון כל אוה"ע, כמ"ש, יְדִין בְּגוֹיִים מְלֵא גְּלוּיּוֹת, שזה יהיה לעת קץ. אבל מטרם זה, בגד מלכות של משיח נמתק ע"י התחברותו בבגד מלכות של הקב"ה. ואז עולים שניהם למ"ן ביחד, ונעשה עליהם זיווג עליון וממשיכים אורותיהם, עד שהמשיח חוזר ויורד ממקום הזיווג, ומנחם את הנשמות. ויורדים עימו אורות ותענוגים להתענג. וכמה מלאכים ומרכבות יורדים עם המשיח, שכל אחד מהם נושא מלבוש, בשביל כל אלו הנשמות של הרואי אוה"ע עכו"ם. ושם מתעדנות הנשמות כל אותה העת, שהמשיח עולה ויורד.

כי, מתעננים, פירשו שמקבלים אורות דעון, הארת חכמה, המקובלת רק מלמטה למעלה. ולפיכך הנשמות מתעדנות, שמקבלות הארת החכמה, רק בעת שהמשיח עולה ויורד. שאז נמצאת ההארה במצב מלמטה למעלה. אבל אחר שכבר יורד המשיח, לא יוכלו להתענג, כי אז צריכות להמשיך העדן מלמעלה למטה, והיא אינה מקובלת אלא רק מלמטה למעלה. ומתבארת בחינה ב' שבהיכל ת"ת, בחינת אורות חג"ת שבהיכל זה.

20. בפנימיות של היכל זה, בפנימיות החג"ת שבהיכל, עומדים במדרגה עליונה עשרה שרים הממונים, שהם רבי עקיבא וחבריו. וכולם עולים בעלייה בתוך המראָה של מעלה, המראָה המאירה, ומאירים בזיו כבוד העליון. ועליהם כתוב, עֵין לֹא רֹאֵתָ אֱלֹקִים זֹלַתָּהּ. והיא בחינה ג', ג"ר של היכל זה.

שבעה היכלות שבגן עדן

היכל חמישי, גבורה

[היכלא חמישאה, גבורה]

21. בהיכל החמישי נמצאים כל אלו בעלי תשובה שלמה, ששבו מחטאיהם והתנחמו בהם. כלומר, שעשו תשובה מאהבה, שזדונות נעשו להם כזכויות. ואז התנחמו על החטאים שחטאו. שהרי נוספו להם זכויות בגללם. ויצאה נשמתם בטהרה. וגם כל אלו שקידשו שם ריבונם, וקיבלו עליהם מסירת נפש לכבודו, נמצאים בהיכל הזה. ובפתח ההיכל עומד מנשה מלך יהודה, שעשה תשובה שלמה על חטאיו, והקב"ה קיבל תשובתו, וחתר לו חתירה, מתחת לכיסא הכבוד, לקבל אותו. כלומר, שהסתיר אותו, כמו בתוך חתירה, מעינם של המקטרגים, שלא יקטרגו עליו. וכאן בחינת נה"י של ההיכל הזה.

22. ובפנימיות נה"י שבהיכל זה, נמצאים כל בעלי תשובה עצומה, שהתעצמו בתשובתם, עד שנשמתם יצאה מתוך התמרמרות על מעשיהם הרעים. ואלו מתענגים בעדן העליון בכל יום ויום. וכאן בחינת חג"ת שבהיכל זה. וג"פ ביום נכנס האור בהיכל זה, שהנשמות מתעדנות בו, כל אחת כראוי לה. וג"פ הללו הם ג' הקווים, שעליהם נמשכים אורות דג"ר שבהיכל הזה.

וכל אחד נכווה מאור חופתו של חברו, בין למטה ובין למעלה. בין בהיכלות התחתונים, ובין בהיכלות העליונים. אין מעלת הצדיקים שווה זה לזה. וכל אחד יש לו חופה בפני עצמו. ואין אחד יכול לנגוע בחופתו של חברו הגבוה ממנו, כי נכווה בה כנוגע באש.

23. היכל זה עומד ממעל כל אלו ההיכלות התחתונים. ואפילו צדיקים גמורים שבהיכלות התחתונים, אינם יכולים להיכנס להיכל זה, ולהשיג אותו. היכל זה, גבורה, הוא מדרגה עליונה על כל ההיכלות, חוץ ממדרגת החסידים, היכל החסד, שהוא מדרגה הגבוהה על כולם, ואפילו על היכל הגבורה הזה.

שבעה היכלות שבגן עדן

היכל שישי, חסד

[היכלא שתיאא, חסד]

24. היכל זה הוא היכל החסידים, שמידתם, שלי שלך ושליך שלך. כלומר, להשפיע ולא לקבל. היכל זה הוא עליון על כל ההיכלות. כי מדרגת החסד היא העליונה משש הספירות חג"ת נה"י. וזהו היכל העומד על כל ההיכלות, שאי אפשר לזכות בהיכל זה, אלא אחר שנשלם בכל המדרגות שבהיכלות שלמטה. וזהו נבחן, כמו שהיה נסמך ועומד על מדרגותיהם.

הוא היכל הימין, כי מדרגת חסד נבחרת לקו ימין. ואין מי שישגיג אותו, זולת אלו החסידים הקדושים, וכל אלו האוהבים את ריבונם באהבה רבה. ולפתח ההיכל עומדים כל אלו שייחדו לריבונם בכל יום, שממשיכים בכל יום גילוי אחדותו מא"ס לספירות ולכל העולמות. והם הראשונים לעלות משם להיכלות יותר גבוהים, שעולים קודם לחסידים שבאותו ההיכל. והוא בחינת נה"י שבהיכל הזה.

25. ולמעלה מהפתח הזה, למעלה מאורות נה"י, עומד אברהם, ימין של הקב"ה, חסד. ולפתח אחר עומד יצחק, שנעקד על גבי המזבח, והיה קורבן תמים לפני הקב"ה, והוא גבורה. ולפתח אחר בתוך ההיכל עומד יעקב, איש תם, וי"ב השבטים מסביב לו, והשכינה על ראשם. ואלו אורות דחג"ת שבהיכל הזה, כי אברהם יצחק יעקב הם חג"ת.

26. וכשישראל בעת צרה, מתעוררים שלושת האבות, ומעוררים את השכינה, שתגן על ישראל. ואז עולה השכינה ומתעטרת למעלה, שמקבלת ג"ר, הנקראים עטרות, ומגנה על ישראל. כי אין השכינה יכולה להגן על ישראל, אלא רק אחר שמשיגה מוחין דג"ר, וע"י התעוררות האבות, חג"ת. כלומר, ע"י שחג"ת דז"א עולים ונעשים חב"ד, ממשיכים ג"ר אל השכינה. וכאן אורות דג"ר של ההיכל. וכמו שיש היכלות בגן העדן התחתון, כך יש בגן העדן העליון היכלות מתוקנים, שהם האמונה, המלכות. כי המלכות בשלמותה נקראת אמונה. וכל היכל הוא בחינת מלכות.

שבעה היכלות שבגן עדן

היכל שביעי, בינה

[היכלא שביעא, בינה]

27. כל ההיכלות מתקשרים ומתעטרים כולם בהיכל אחד, השביעי, הצפון והסתום יותר מכל שאר ההיכלות. כי ההיכל הזה הוא ג"ר. שנאמר, בראשית בראשית (6), אלקים ההיכל השביעי. אלקים הוא מוחין דג"ר, ההיכל השביעי. באמצע ההיכל הזה עומד עמוד אחד, שבו הרבה צבעים: ירוק, לבן, אדום, ושחור. וכשהנשמות צריכות לעלות במדרגה, הן נכנסות להיכל זה אל העמוד שבו. ומי שראויה לצבע זה שבעמוד עולה בו, ומי שראויה לצבע אחר עולה בו. כל אחת עולה דרך הצבע שבעמוד, הראוי לה.

ביאור הדברים. בעת צ"ב ירדו תנה"י דכל מדרגה למדרגה התחתונה ממנה. נה"י דכתר דאצילות ירדו לאו"א, ונה"י דאו"א לישסו"ת, ונה"י דישסו"ת לז"א, ונה"י דז"א אל המלכות דאצילות, ונה"י דמלכות דאצילות ירדו לג"ר דעולם הבריאה. ונה"י דג"ר דבריאה ירדו לז"א דבריאה, ונה"י דז"א למלכות דבריאה, ונה"י דמלכות דבריאה לג"ר דעולם היצירה. וכן ירדו נה"י דכל מדרגה שבעולם היצירה למדרגה שמתחתיה, עד שנה"י דמלכות דיצירה ירדו לג"ר דעולם העשיה. וכן בפרטי המדרגות דעשיה.

הרי שנה"י דמלכות דאצילות מלובשות בג"ר של הבריא. וכן נה"י דמלכות דבריא בג"ר של היצירה. וכן נה"י דמלכות דיצירה בג"ר של עשיה, כלומר בהיכל השביעי דגן עדן, היכל הג"ר. ועיקרם של נה"י הוא קו האמצעי שבהם, שהוא יסוד. והיסוד הזה דעליון, שיש בכל תחתון, הוא המכונה בשם עמוד, שהוא נמצא בפנימיות כל מדרגה ומדרגה, מכתר דאצילות עד סוף עשיה.

ובעת שהעליון משפיע מוחין לתחתון, ע"י שמעלה את נה"י שלו בחזרה למקומו, אז גם התחתון, הדבוק בנה"י האלו, עולה עימם למקום העליון, ומקבל שם מוחין. ולפיכך נבחן העמוד הזה, הנה"י דעליון, שדרכו עולה כל תחתון, למקום העליון.

ויש בעמוד הזה ארבעה גוונים, לבן אדום ירוק שחור, חו"ב תו"מ. ואלו העליות של התחתון, העולה לעליון דרך העמוד, הן לשיעורים. שלפעמים עולה הגוון הלבן לבד, ולפעמים גם הגוון האדום, ולפעמים גם הגוון הירוק, ולפעמים גם הגוון השחור. ובכל גוון יש הרבה מדרגות.

ובאמצע ההיכל הזה, ההיכל השביעי דגן עדן דעשיה, עומד עמוד אחד, יסוד דמלכות דיצירה, הכולל נה"י דיצירה, שבו הרבה צבעים, הרבה מדרגות, וכלותם הם ד' מדרגות ירוק לבן אדום שחור, חו"ב תו"מ. ירוק ת"ת, לבן חכמה, אדום בינה, שחור מלכות.

וכשהנשמות צריכות לעלות במדרגה, הן נכנסות להיכל זה אל העמוד שבו, ומי שראוי לצבע זה שבעמוד, עולה בו. ומי שהוא ראוי לצבע אחר, עולה בו.

ובעת שהנשמות ראויות לעלות למעלה מעשיה, הן עולות בתוך ההיכל השביעי הזה, כל אחת עולה לבחינה שכנגדה בעמוד. השייכת לגוון לבן, חכמה, עולה דרך גוון לבן שבעמוד. ואם הנשמה מבינה, עולה דרך גוון אדום שבעמוד. כל אחת כפי הראוי לה.

וכאן מדובר בעלייה כללית מעולם לעולם, שהיא רק דרך העמוד שבהיכל השביעי. אמנם בפרטות יש עמוד בכל היכל, שדרכו עולה התחתון לעליון. כלומר, נה"י דהיכל העליון, המלובשים בתחתון.

28. ואלו שישה היכלות הם למדור הנשמות. אבל ההיכל השביעי אינו למדור הנשמות, אלא לעליות הנשמות דרך העמוד שבו. שיש השגה רק בשישה היכלות, אבל לא בהיכל השביעי, ג"ר, שבכל ג"ר אין השגה. וכל ששת ההיכלות, הן בסוד שש. אפילו בבחינה ג' של כל היכל, שהוא ג"ר, אין לנו שם השגה, אלא רק בבחינות נה"י חג"ת שבכל היכל.

וע"כ כתוב, בראשית, אותיות בראשית (6), להורות שיש שש מדרגות למעלה בבינה עצמה. ויש שש מדרגות למטה, חג"ת נה"י של הזו"ן, המכונים ששת ימי המעשה. והכול עניין אחד, שו"ק בכל מקום, גם ו"ק התחתונים וגם ו"ק דג"ר, שוות, ויש לנו בהן השגה. ובג"ר שבכל מקום אין לנו השגה.

29. ב' בתים היו, בית ראשון ובית שני, הראשון עליון, בינה, והשני תחתון, מלכות. וכן ב' אותיות ה' בשם הוי"ה. ה"ר, בינה, וה"ת, מלכות. שש מדרגות למעלה ושש מדרגות למטה, והכול עניין אחד. בית ראשון ובית שני, הוא אחד עם ה"ר וה"ת, בינה ומלכות.

ב' עליונה, ב' דבראשית, בית ראשון, בינה, פותחת שערים לכל הצדדים, כי הן כלולות זו בזו. מלכות, בית שני, כלולה בבינה, בית ראשון. וע"י זה הבינה פתחה שערים לכל הצדדים, גם ששת הצדדים שלה עצמה וגם ששת הצדדים שבבינה. כלומר, בסיבת עליית המלכות והתכללותה עם הבינה כאחת, פתחה הבינה גם את ששת הצדדים של המלכות, שתהיה ראויה לקבל המוחין כמותה.

המילה, ראשית, מורה, כי אז נעשתה הבינה ראשית, להיכנס בחשבון של הבניין, זו"ן, המכונים בניין העולם. שנחשבת למדרגה ראשונה, המשפיעה מוחין לזו"ן ולעולמות ב"ע, מחמת התכללותה לאחת עם המלכות. אבל מדרגות שקדמו לה, עוד אינם נחשבים ראשית. ועל זה מורה המילה בראשית שבהתחלת התורה. ב', מורה על בית עליון, בינה. ראשית, מורה שנעשתה ראשית להשפעת מוחין לעולמות.

ועוד, המילה ראשית שבבראשית, מורה שבינה נעשתה ראשית למניין. המוחין של המספר והמניין הם מוחין דהארת חכמה, והם מתחילים מהבינה ולא מלמעלה ממנה.

30. בראשית הוא כלל, המלכות, פני אדם, צורה, שכל הצורות שבמציאות כלולות בה, כמ"ש, הוא מראה דמות כבוד ה'. מראה, שנראים בה שש מדרגות אחרות. שע"י המלכות נמשכים המוחין דהארת חכמה לו"ק שבבינה, כי מראה וראייה מורים על חכמה.

וזהו בראשית, שאותיות שלה בראשית (6), כי ע"י עליית המלכות לבינה נעשו ו"ק בבינה. וכן היא מעלה מ"ן, וגורמת להם מוחין דהארת חכמה. כשנכנסו ו"ק דבינה במראה, במלכות, היא מתקנת את עצמה, שמעלה מ"ן, להראות אותם, להמשיך להם הגילוי ע"י המוחין דהארת חכמה. ולפעול במוחין הללו אומנות העולם, המוחין דהארת החכמה, שממנה כל המציאות שבששת ימי המעשה.

ואע"פ שכל המוחין באים מבינה, מ"מ עיקרם היא מלכות, כי ע"י עליית המלכות לבינה, נחקקו ו"ק דקטנות בבינה, המרומזים בעניין ברא שית. וכן המוחין דגדלות שלהם, אינם אלא ע"י המלכות, כי אין גילוי מוחין דהארת החכמה, אלא רק במקום המלכות, שמחזה ולמטה דז"א. וע"כ היא מכונה חכמה תתאה. כי אין החכמה מתגלה אלא רק בה. ונמצא, שגם גדלות המוחין הוא מכוח המלכות.

ואין לומר שאומנות העולם, מוחין דחכמה, באים מהמלכות. לכן כתוב, ברא שית, להורות השבח של ו"ק דבינה, משום שעושים אומנותם במדרגת המלכות. כלומר, שאין לטעות, שהכוונה היא, שהמוחין עצמם באים מהמלכות, כי על זה מרומז בבראשית, ברא שית, להורות, כי הו"ק שבבינה, הם הפועלים.

כי המלכות אין לה מעצמה ולא כלום, אלא הכוונה היא, שכל השבח והגדלות של הו"ק, הם מפני שפועלים ע"י המלכות. וע"כ נקראים המוחין ע"ש המלכות.

31. כתוב, הניצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע. הניצנים רומזים על שש המדרגות חג"ת נה"י. נראו בארץ, במלכות, משום שהן צורות, להיראות במדרגה הזו. כלומר, שאינם נראים בשום מדרגה, אלא במלכות. וע"כ כתוב, נראו בארץ, שאין הניצנים נראים אלא רק בארץ, במלכות. עת הזמיר הגיע, מורה, שאז, אחר השראת השכינה, המכונה זמיר, עם המוחין דחכמה, היא העת לשבח ולהדר.

וע"כ נקראת המלכות מזמור. כתוב, מזמור לדוד, ולא כתוב, לדוד מזמור, וזה מורה שתחילה שרתה עליו השכינה, ואח"כ אמר שירה. הרי שהמלכות נקראת מזמור. שתחילה, ע"י השראת השכינה, השיג המוחין דגדלות. ואח"כ היה משורר ומשבח.

וזהו, עת הזמיר הגיע. שהשכינה, הנקראת זמיר, הגיעה לו מקודם. ואח"כ היה מזמור ומשבח. עת הזמיר הגיע, שאחר השגת המוחין, מגיע הזמן לשבח.

32. העולם העליון, בינה, סתום. וכל דבריה סתומים, ואפילו הז"ת שלה, משום שנמצאת בסוד העליון, בג"ר דבינה, שהיא יום שכל הימים כלולים בו. ג"ר דבינה מכונה יום שכל הימים כלולים בו או יום ההולך עם כל הימים. כי יום פירושו חסד. ובהיותה שורש כל החסדים שבעולמות, היא מכונה יום שכל הימים כלולים בו. והיא אינה מקבלת חכמה לעולם, כמ"ש, כי חפץ חסד הוא.

אמנם ז"ת דבינה מקבלים הארת חכמה, כדי להשפיע לזו"ן. ואפילו ז"ת דבינה נבחנות ג"כ לעולם הסתום. ואע"פ שמקבלות חכמה ומשפיעות לזו"ן, מ"מ משום שנמצאות בבינה, אין גילוי החכמה כלל במקומה עצמה, אלא במקום זו"ן.

וכשא"א ברא והוציא הבינה מחוץ לראש שלו, הוציא רק שש אלו, ו"ק דבינה, ולא ג"ר. ומשום שהוא סתום, שכל דבריו סתומים, כי הבינה סתומה בג"ר ובו"ק, לפיכך אמר בראשית, אותיות ברא שית, ורומז על שישה ימים עליונים, ו"ק דבינה. ולא אמר מי ברא אותם, את אלו שישה ימים המרומזים בבראשית, משום שהם עולם עליון סתום. כי הם ו"ק דבינה, שהיא סתומה, שאין הארת החכמה מתגלה במקומה עצמה.

33. ואח"כ גילה ואמר, בעשיה התחתונה, בזו"ן, שאמר, מי ברא אותן. משום שהוא עולם העומד בנגלה. ואמר, ברא אלקים את השמיים ואת הארץ, זו"ן. כי בעולם העליון, ו"ק דבינה, המרומז בבראשית, ברא שית, לא נאמר מי ברא אותו, מטעם שהוא עולם נסתר. אבל בעולם התחתון, זו"ן, המכונים שמיים וארץ, כתוב, שאלקים, בינה, ברא את השמיים ואת הארץ. מטעם היותם עולם הנגלה, שהחסדים שבו מתגלים ע"י המוחין דהארת החכמה.

וע"כ לא כתוב ברא בהעלם, כלומר, ברא את השמיים ואת הארץ בסתום, משום שהם עולם הנגלה. ולכן כתוב, ברא אלקים. אלקים ודאי ברא אותם, שהוא שם נגלה. כי השם אלקים מורה על שלמות המוחין בהארת חכמה. העולם הראשון, בינה, הוא בהעלם, משום שהוא עולם העליון. עולם התחתון, זו"ן, הוא בגילוי. מטעם שמעשה הקב"ה תמיד בסתר ובגילוי. וכן הוא גם סוד השם הקדוש, סתום וגלוי. כי י"ה דשם הוי"ה, חו"ב, הוא בהעלם, כי אין השגה בג"ר. ו"ה דשם הוי"ה בגילוי, זו"ן, שיש בהם השגה. וכן הוא בכל מעשה הקב"ה, בכל המדרגות, שג"ר של המדרגה בהעלם וו"ק של המדרגה נגלה.

34. את השמיים ואת הארץ. המילה, את, של את השמיים, היא לרבות השמיים התחתונים למטה. והמילה, את, של ואת הארץ, היא לכלול בו גם הארץ של מטה, ולרבות, שכל המעשים שבארץ התחתונה הם כעין ארץ עליונה.

שבעה מדורים של הארץ העליונה והתחתונה

[ז' מדורין דארץ העליונה והתחתונה]

35. והארץ הייתה תוהו ובוהו. והארץ, ארץ עליונה, נוקבא דז"א, שאין לה מעצמה שום אור. המילה, הייתה, מורה שהארץ כבר הייתה בתחילה בכל השלמות כראוי, אלא עתה נעשתה לתוהו ובוהו וחושך. הייתה, להשמיענו, שהייתה בשלמות, ואח"כ מיעטה את עצמה, ומיעטה האור שבה, ויצא בה, ונעשתה לתוהו ובוהו וחושך ורוח. שהם ארבעה יסודות העולם, שהשתכללו בארץ.

שבעה מדורים של ארץ תחתונה

[ז' מדורין דארץ תתאה]

36. ואת הארץ, הוא לרבות הארץ התחתונה, שנעשתה במדורים כעליונה. וכמ"ש, והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך ורוח. כי אלו הם המדורים שבארץ, הנקראים: ארץ, אדמה, גיא, נשייה, צייה, ארקא, תבל. והגדולה שבכל הארצות היא תבל, שעליה כתוב, והוא ישפוט תבל בצדק. מה שלא כתוב כזה בשאר ארצות. ע"כ משמע שהיא חשובה מכולם.

והזהר מבאר, איך אלו שבע הארצות מתחלקות בד' היסודות, תוהו ובוהו וחושך ורוח. באופן, שהכתוב, והארץ הייתה תוהו, חל על ארץ תחתונה דעשיה, ולא על ארץ עליונה.

37. רבי אבא אומר, הארץ הנקראת צייה, זהו המקום של גיהנום, כמ"ש, צייה וצלמוות. וכמו שצלמוות הוא שם הגיהנום, כך צייה הסמוך לו. וכמ"ש, וחושך על פני תהום, שזהו מקום הגיהנום, שזהו צייה, המקום של מלאך המוות, שהוא מחשיך פניהן של הבריות. וזהו המקום של החושך העליון, כמ"ש, והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך ורוח.

38. תוהו, הוא ארץ נשייה. ונקראת כך, משום שלא נראה בה שום מראָה, עד שהיא נשכחה לגמרי. כי נשייה פירושו נְשָכְחָה. ולא נראו בתוהו שום גוון ומראה.

ובוהו, הוא ארץ ארקא, מקום שאינו נשכח. יש לו ציור וצורה, לכן אינו נשכח, כמו התוהו. רבי חייא אומר, שהארץ גיא היא בוהו, ולא ארקא.

ורוח אלקים, הוא ארץ תבל, הניזונה מרוח אלקים, מרוח של הבינה, הנקראת אלקים. וכולן כמדרגה אחת הן. והתבארו בדברי רבי אבא, רק ד' הארצות העליונות שהן: נשייה, צייה, ארקא, תבל. נשייה כנגד תוהו, צייה כנגד חושך, ארקא כנגד בוהו, תבל כנגד רוח אלקים. שהם ארבעה יסודות העולם, שהשתכללו בארץ: אש רוח מים עפר.

נשייה הוא תוהו, יסוד העפר. צייה הוא חושך, יסוד האש. ארקא הוא בוהו, יסוד המים. תבל הוא רוח אלקים, יסוד הרוח. ולמה לא ביאר כלום על ג' הארצות התחתונות, ארץ, אדמה וגיא?

כי אלו שבע ארצות נבחנות כמו פרצוף אחד, ראש וגוף. כי ארץ עליונה, תבל, כנגד בינה, ראש. ושש ארצות תחתונות הן תוך וסוף של הפרצוף. ארקא צייה נשייה הן בחינת התוך, חג"ת עד החזה. ארקא יסוד המים, חסד. צייה יסוד האש, גבורה. נשייה יסוד העפר, ת"ת ומלכות יחד עד החזה, ומחזה ולמטה המלכות לבדה. ובאלו ד' ארצות כבר יש כל בחינת הפרצוף, שהם בינה חג"ת ומלכות.

וע"כ אין צורך לבאר ג' ארצות תחתונות. כי אע"פ שהן ג' בחינות נה"י, מ"מ אינן אלא התפשטות המלכות לבדה, התפשטות התוהו שמחזה ולמטה, שאין בהן משום חידוש. ואין לשאול, הרי תבל הוא בחינת יסוד, הרוח שהוא ת"ת ולא תוהו. כי תבל היא רוח דבינה, ונבחנת כבינה. ות"ת של הפרצוף הוא בנשייה.

39/1. כעין זה, שהתבארו שבעה מדורים בארץ התחתונה דעשיה, יש ג"כ כמוהם בארץ עליונה, במלכות דאצילות, שהיא בחינת ארץ במלכות דעולם האצילות.

שבעה מדורים של ארץ עליונה

[שבעה מדורים דארעא עילאה]

39/2 שבעה מדורים הם למעלה, במלכות, מסודרים מדרגה על מדרגה כפי הסדר. ובכל המדורים נמצאים מלאכים עליונים אלו על אלו, לפי סדר מדרגתם. כן נמצאים מלאכים גם למטה, בשבע ארצות דעשיה. וכולם נאחזים זה בזה, כדי שיהיו כולם אחד. שבעה מדורים הם למעלה בעולם אצילות, וארץ עליונה, מלכות, כוללת כולם, וכולם נכללים בה.

כי שבעה מדורים הללו הם התפשטות המלכות אל שבע ספירותיה בינה וחג"ת נה"י. וע"כ כולם נכללים בה, שהרי כולם הם רק חלקי המלכות. ובכולם ביחד מתלבשת תשבחתו של הקב"ה. אמנם המדרגות שונות זו מזו. וכן המקומות של המדרגות שונים זה מזה.

ביאור הדברים. בתחילה ביאר ב' פירושים על הכתוב, והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ורוח אלקים מרחפת על פני המים. הפירוש הראשון, שחל על ארץ עליונה, מלכות דאצילות, הוא שד' בחינות, תוהו ובוהו וחושך ורוח, יצאו בה מכוח שהתמעטה במיעוט הירח. והפירוש השני, שחל על ארץ תחתונה, הוא שאלו ד' הבחינות, תוהו ובוהו וחושך ורוח, עשו בה שבעה מדורים: ארץ, אדמה, גיא, נשיה, צייה, ארקא, תבל.

ועל זה ממשיך לבאר, שאלו שני פירושים אינם חולקים זה על זה, כי כל מה שיש בארץ תחתונה נמשך מארץ עליונה, ממלכות דאצילות. וא"כ הכתוב, והארץ הייתה תוהו ובוהו, נוהג בב' הארצות, שבעה מדורים כמו בארץ תחתונה. ואדרבה, שבעה מדורים שלמטה נמשכים משבעה מדורים של ארץ עליונה. כי שבעה מדורים הם למעלה, וכן שבעה מדורים למטה, וכולם אחוזים זה בזה, להיותם כולם אחד.

כי שבעה מדורים שלמטה, כל מדור שבהם נאחזו בבחינה שכנגדו שבשבעה המדורים של ארץ עליונה. ונמצאים כולם אחד. וכל שיש בזה יש בזה. ומבאר משום זה שבעה מדורים בארץ עליונה, מלכות דאצילות, שמהם נקיש כל הפרטים אל שבעה מדורים שכנגדם בארץ התחתונה. לכן נאמר להלן, כך הוא בשבעה מדורים של הארץ למטה. והם כולם כעין שבעה מדורים של מעלה.

אמנם כשבאים להקיש ארץ שלנו התחתונה, אל ארץ עליונה דאצילות, מלכות דאצילות, צריכים לדעת, כי היחס של ארץ שלנו אל המלכות דאצילות אינו לכל המלכות דאצילות, אלא רק למלכות דחיצוניות של המלכות דאצילות. כי עולם העשיה בכללו מיוחס אל כל המלכות דאצילות. ונודע שקרקע עולם עשיה כבחינת קרקע גן עדן, שבבינה דמלכות של עולם עשיה.

כלומר, שהמלכות דעולם עשיה נבחרת לפרצוף מיוחד, ואינה מסיימת עולם העשיה במלכות שבה, אלא רק בבינה שבה, שבת"ת, הנבחן לבינה דגוף, ששם עומדת הפרסא שבתוך המעיים. והפרסא הזאת, המסיימת את עולם העשיה, היא קרקע גן עדן.

והחלק שמחזה ולמטה של המלכות דעשיה, הנמצא תחת הפרסא הזאת, נבחן לחיצוניות שלה. ויש בו ע"ס. והמלכות דע"ס ההם היא הארץ שלנו, הנחלקת לשבעה מדורים: נשיה, צייה, ארקא, תבל, ארץ, אדמה, גיא. ובערך זה תבחין הארץ שלנו אל המלכות דאצילות. כי המלכות דאצילות בכללה מסתיימת בבינה דספירה עשירית שלה, ששם הפרסא שבתוך המעיים. ומשם ולמטה נמשכות הע"ס דחיצוניות המלכות.

והמלכות דע"ס ההם היא ארץ עליונה עם שבעה מדורים, שמחשיב כאן לפנינו, אשר כל אחד שבשבעה מדורים של הארץ התחתונה, הארץ שלנו, מקבל מהבחינה שכנגדו במדורים שבארץ העליונה. הרי שרק המלכות דחיצוניות של המלכות דאצילות מיוחסת לארץ שלנו. ובהם שבעה המדורים שהזוהר מבאר לפנינו.

והמלכות הזאת גם נבחרת לפרצוף, אשר ד' המדורים העליונים עומדים מחזה ולמעלה שלה, עד הפרסא אשר שם. וג' המדורים התחתונים עומדים מחזה ולמטה, מתחת לפרסא שלה.

אשר ג' מדורים אלו נחשבים לחיצוניות של המלכות דחיצוניות של המלכות דאצילות. ובהם נמצאים שורשים לקליפות, שהחיצוניות הזו של המלכות דחיצוניות מאירה להם נר דקיק, להחיות אותם, כמ"ש, ומלכותו בכל מְשָׁלָה.

ואלו הם שורשי הקליפה, שמחשיב הזוהר בג' מדורים תחתונים. ובכולם ביחד מתלבשת תשבחה של הקב"ה. ולמה מאירה המלכות דאצילות אל הקליפות ומחיה אותן? משום שתשבחה של הקב"ה לא הייתה נשלמת זולתן. כי קליפה קדמה לפרי, כנודע.

שבעה מדורים של ארץ עליונה

מדור ראשון, יסוד [מדורא קדמאה, יסוד]

40. מדור ראשון למטה, המדור התחתון, מדור היסוד, שהוא הראשון, כשתחיל לספור מלמטה, הוא מקום חשכה שאינו מאיר, והוא נתקן למדורים בשביל רוחות ועושי הדין ורוחות סערה חזקות. והם ג' מיני קליפות, זו חזקה מזו, שהם בקליפה ראשונה של ד' הקליפות, רוח סערה. שקליפות הללו אינן נראות, ואין בהן לא אור ולא חושך, ולא שום צורה כלל.

ושם, במקום ההוא, אינם יודעים בו שום ידיעה, כי אין בו בתוך הרושם צורה כלל. ואע"פ שיש במדור הזה ג' קליפות, אמנם אינן נראות למישהו, ואין לתפוס בהן לא אור ולא חושך, ולא איזו צורה. אכן יש בהן בהכרח איזה רושם. אבל במקום הזה אין ברושם שום צורה, שתספיק לתפיסה. וע"כ אין יודעים מהן כלל.

כי המדור הראשון הזה הוא כנגד תוהו שבכתוב, והארץ הייתה תוהו. ונאמר בזוהר, שתוהו, הוא מקום שאין בו שום צבע ושום צורה, ולא נכלל כלל בצורה. עתה הוא עם צורה. וכשמעיינים בו, אין לו צורה כלל. ולפיכך נאמר כאן, שגם במדור הזה שהוא כנגד תוהו, אין מי שיידע מציאות הקליפות. ונראה שיש שם קליפות, אבל כשמתקרבים להסתכל בהן, אינם רואים שם שום צורה כלל.

41. ועל המקום הזה יש מלאך אחד ממונה עליו, ושמו טְהִיאל. ועם המלאך טהריאל יש שבעים ממונים, המעופפים ונמחים ע"י זיקי שלהבות, שיש ממעל להם. מהם שאינם מתקיימים. ומהם שמתקיימים, אבל אינם נראים. ומהם שנראים, וכשמתקרבים לראות אותם, אינם נמצאים. ולעת הבוקר כולם חוזרים ומתחדשים.

ואינם מתקיימים, משום שכאשר הם מגיעים לאותו מקום, נאבדים. ואינם נמצאים, משום שנכנסים בנקב אחד של התהום. ואינם נראים, משום שבעת שנחשך הלילה, הם נמחים ע"י הלהבות, עד שבא הבוקר. כי כמ"ש, מלכותו בכל מְשֻׁלָּה. מלכות דאצילות מאירה נר דקיק לקליפות, כדי לקיים אותן. ולפיכך השתרש מקומן במדור הזה, המדור האחרון דחיצוניות המלכות, שאין עוד שם מקום יותר שפל מזה.

אמנם התמנה עליהן מלאך מצד הקדושה, ונקרא טהריאל, לפי פעולתו. כי פעולתו היא להכניע את הקליפות ולהדריך אותן. באופן, שלא יזיקו לקדושה יותר מדי, אלא ישמשו לקדושה כראוי, כי קליפה קדמה לפרי. ונמצא שהוא מכלה ומבער לבסוף את טומאת הקליפות הללו, ומביא טהרה לעולמות. לפיכך נקרא, המלאך טהריאל, שהוא אותיות טהרה של אל.

ויש לו שבעים ממונים, שתפקידם להמשיך את החיות והקיום אל הקליפות שבמדור הזה. ואלו הממונים אינם בני קיום, אלא נבראים ונשרפים. כי בהיותם צינורות הקיום של הקליפות, צריכים להיות בני קְלוּף כמוהן, שלא יהיה להם חלק בנצחיות.

ולפיכך, כשמתקרבים אל המלכות לקבל שפע בשביל הקליפות, הם נשרפים. לכן כשמעופפים לקבל שפע, הם נמחים מניצוצין ומזיקי להבות שעליהם, מאותו נהר דינור הנמצא למעלה מהם במדור השלישי.

והם מתחלקים לג' שלישים, רת"ס, כח"ב חג"ת נה"י. ועל נה"י נאמר, ואינם מתקיימים, משום שכאשר הם מגיעים לאותו מקום, נאבדים לגמרי. כי עיקר הדינים נמצא בנה"י של הקליפות, וע"כ צריכים הצינורות שלהם להיאבד לגמרי, כדי שלא יוכלו לקבל מהם כלום.

ועל בחינת חג"ת שלהם נאמר, ואינם נמצאים, משום שנכנסים בנקב אחד של התהום. כלומר, שנראים, אבל כשמתקרבים לראות אותם, אינם נמצאים, משום שנכנסים בנקב אחד של התהום, נוקבת התוהו, שאין שליטה לראות אותה. כי הזכר נקרא תוהו ונוקבא נקראת תהום.

ועל בחינת חב"ד שלהם נאמר, ואינם נראים, משום שבעת שחשך הלילה, הם נמחים ע"י אותן הלהבות. כלומר, שנמצאים, אבל אינם נראים, משום שנמחים ע"י זיקי שלהבת שעליהם.

וכשבא הבוקר, כולם מתחדשים, כל ג' הבחינות, נה"י חג"ת חב"ד. וכשמתקרבים לקבל שפע, אז שוב חוזרים עליהם ג' דינים, שנה"י תכף נאבדים, וחג"ת מתחבאים בתהום, וחב"ד נמחים ואינם נראים. וכן חוזר חלילה בכל יום, שבאופן הזה מצטמצם בהרבה כוח הקליפות שבמדור הזה, וראויות לתפקידן לשמש את הקדושה, כי קליפה קדמה לפרי.

שבעה מדורים של ארץ עליונה

מדור שני, הוד

[מדורא תנינא, הוד]

42. המדור השני, הוא מקום שמאיר בו יותר, והוא עוד חשוך, אבל לא חשוך כל כך, כמו במדור הראשון. והמדור הזה נתקן לדירה בשביל מלאכי מעלה, ואין כאן קליפות. שהם ממונים על מעשי בני אדם, לסייע להם, אם עושים מעשים טובים. וכן להיפך, להסיט אותם באותה דרך הרע שהולכים, שנותנים כוח גם לאותם שהולכים בדרך הרע.

ואעפ"כ הם מלאכי מעלה ולא קליפות, כי כמו שלומדים, ימינך פשוטה לקבל פְּשִׁים. ומקום זה נראה יותר מהמקום הקודם שבמדור ראשון. כי המדור הראשון הוא תוהו, ומדור זה הוא בוהו, שנראה יותר.

ומלאכים אלו, יש להם קירבה עם בני אדם. כי יש מלאכים, הנראים לבני אדם, כמראה בן אדם, ויש מלאכים אחרים, שאינם נראים אלא ברוח ממש, לפי מושגי השכל של בני אדם. ולפיכך נאמר כאן, שהמלאכים שבמדור הזה, יש להם קירבה עם בני אדם, כלומר, שנראים לבני אדם כמראה שלהם. מפני שהם מחזה ולמטה דמדורים, וגם בני אדם הם מחזה ולמטה, ע"כ יש להם קירבה והשתוות עימהם.

אמנם המלאכים שמחזה ולמעלה של המדורים, במדור הרביעי, אינם נראים לבני אדם אלא בחזיון או בהתבוננות מרובה. כי אין להם קירבה עם בני אדם, להיותם מחזה ולמעלה.

ומלאכים אלו ניזונים מהריח ומהבשמים, שבני אדם מעלים מלמטה, להתעלות בתועלת שמקבלים ולהאיר יותר. כלומר, ע"י המ"ן שבני אדם מעלים במע"ט, בריח ובבשמים שבהם, מקבלים אלו המלאכים תועלת, ומאירים יותר.

43. ועל המלאכים האלו יש ממונה קדומיאל, אותיות קדומי אל. כי ממונה זה צריך לשמור את המלאכים שבמדור שלו, מפני כוחות הדין שבהיכל השלישי, שלא ישלטו בהם. ובהיות ההיכל השלישי עליון אליו, וכל עליון יש לו שליטה על התחתון ממנו, לפיכך הממונה מקבל כוח, להתגונן מפניו ע"י השם אל.

כי היות שהשם הזה שם החסד, שהוא קודם לגבורה ולקו השמאל, השולט בהיכל השלישי, ע"כ כוחו יפה לבטל את כוחות הדין שבעליון ממנו, בנצח. ובכוח הקדמות הזו שבשם אל, הוא ניצל ממנו. ולפיכך הוא נקרא קדומיאל, ורומז שכל כוחו הוא משום שהשם אל קודם לגבורה, שבזה מבטל ודוחה את הדינים שבמדור העליון ממנו, שלא ישלטו עליו.

ואלו המלאכים, שטהריאל ממונה עליהם, מתחילים בשירה ומושתקים והולכים להם. כי השירה נמשכת משמאל, וע"כ השירה מגבירה כוח השמאל. ואז מתעוררים עליהם משום זה כוחות הדין מההיכל השלישי. וע"כ המלאך טהריאל משתיק אותם באמצע שירתם, ואינו מרשה להם לסיים שירתם.

אחר שפסקו את שירתם והלכו להם, אינם נראים כלל, עד שישראל למטה בעוה"ז מתחילים לומר שירה. אז חוזרים המלאכים למקומם, לשירתם כבתחילה, ונראים מאירים יותר.

ג' פעמים ביום הם אומרים קדושה. כי ישראל דבקים בגוף המלך, בקו האמצעי, שהוא גוף, המכריע ומייחד ב' הזרועות זו בזו, שהם ב' הקווים ימין ושמאל. ושירתם של ישראל נמשכת מהשמאל, רק אחר שנתקן והוכרע לימין, ע"י הרחמים שבקו האמצע.

ואחר שנתקן קו השמאל ונכלל בימין, יכולים גם המלאכים העליונים לחזור לשירתם, כי שוב אין פחד מהתעוררות כוחות השמאל שבהיכל השלישי, והמלאך טהריאל אינו מפסיק אותם יותר. ואז אומרים ג' פעמים ביום קדושה, שממשיכים הקדושה מכוח ג' הקווים, ימין שמאל אמצע, שזה ג' פעמים.

וכשישראל עוסקים בתורה, מעופפים כל המלאכים שבמדור זה, ומעידים עדות למעלה, והקב"ה מרחם עליהם. שע"י המ"ן, שישראל מעלים בעסק התורה, נותנים כוח אל המלאכים שבמדור הזה, שיוכלו לעוף למעלה לייחוד העליון.

והתועלת שהשיגו ע"י תורתם, נבחנת, שמעידים עדות על הקדושה הגדולה שבעסק התורה, ומהייחוד הזה שנעשה ע"י המ"ן, הקב"ה מרחם על ישראל, שמשפיע להם מוחין מקו אמצעי, הרחמים.

שבעה מדורים של ארץ עליונה

מדור שלישי, נצח

[מדורא תליתאה, נצח]

44. המדור השלישי שבשבעה מדורים של הארץ העליונה, הוא מקום להבות ותימרות עשן, ושם הקילוח של נהר דינור מזנק ויוצא. כלומר, ששם מקורו של נהר דינור, שהוא בית השריפה לנפשות הרשעים, שמשם יורדת האש על ראשיהם של הרשעים.

כלומר, שמהמדור הזה יורדת האש על ראשיהם של הרשעים, היושבים למטה בגיהנום, ומשום שמהמדור הזה האש יוצאת ויורדת לגיהנום, הוא נקרא בית השריפה. ושם יושבים מלאכי החבלה, המכתתים אותם בגיהנום.

45. ושם נמצאים לפעמים מדברי לשון הרע על ישראל, להסיט אותם מדרך הטוב, מלבד בעת שישראל לוקחים רפואה לדחות אותם, שאז אינם יכולים להזיק להם. ויש ממונה עליהם מצד השמאל.

כל המלאכים שיש שם, הם מצד החושך. ועל המדור הזה כתוב, וחושך על פני תהום. כי המדור הראשון תוהו, והמדור השני בוהו, והמדור השלישי חושך על פני תהום. וס"מ הרשע נמצא שם במדור הזה.

ונמצא, שבמדור השלישי, נצח, אין שום ניצוץ הארה מתוקנת, אלא כולו אש, ועשן, ונהר דינור, ובית השריפה לרשעים, ולמלאכי חבלה, ולס"מ הרשע. ובמדור התחתון, המדור השני, הוד, שם המלאכים העליונים. ואחר שישראל פותחים בשירה, מגיעה להם הארה גדולה, ואומרים שירה גם הם, ומקדשים ג' קדושות.

ויש להבין, הרי תמיד נמצא, שפל העליון מחברו חשוב לאין ערוך יותר ממנו. וכאן להיפך, שהמדור העליון ימצא גרוע הרבה מהמדור התחתון ממנו. והעניין הוא, כי ההפרש בין נצח אל הוד כערך ג"ר אל ו"ק. ונודע, שאחד מראשי התיקונים שנתקנו בעולם התיקון, הוא גניזת או"א הפנימיים, גניזת הארת ג"ר דע"ב, שלא יאירו קודם גמח"ת.

והנה אלו המדורים, הם ו"ק דמלכות דע"ס חיצוניות של המלכות דאצילות, שמאל. אלא שע"י ישראל, המעלים מ"ן בעסק התורה והמע"ט, הם מקבלים תיקונם מז"א דאצילות. ואז נמשכים להם מוחין דע"ב, המתקנים גם את השמאל. כי אין השמאל יכול להיתקן בפחות מהם.

אמנם, כיוון שהג"ר דע"ב אינם נמשכים בכל 6000 שנה, נמצא, שכל אלו המוחין, הנמשכים בכוח המ"ן של ישראל, מאירים ומתקבלים רק במדור ההוד, ששם קבלת הו"ק. ולא כלום במדור הנצח, שבו קבלת הג"ר. ולפיכך נשאר מדור הנצח בלי שום הארת מוחין.

ולא עוד, אלא שם השורשים של העונשים כולם. כי שורש כל העבירות הוא חטא עצה"ד, והחטא הזה היה, שס"מ, שרכב על הנחש, פיתה את אדם וחוה, שימשיכו מוחין דג"ר דע"ב למדור הנצח. ונאמר עליו, שכולו אש ועשן. וס"מ הרשע נמצא במדור הזה, שהוא שורש כל הרע, שפיתה את אדם וחוה בעצה"ד.

משא"כ ההיכל התחתון מכאן, ההיכל השני, הוד, מקבל תיקונו משלם ע"י המ"ן של ישראל, להיותו מקבל רק ו"ק דע"ב, שהיא בחינתו. וג' פעמים ביום הם אומרים קדושה, זה מורה שמקבלים המוחין בג' הקווים ימין שמאל אמצע, שהם ג' קדושות. והם הממשיכים רק מוחין דו"ק דע"ב, המספיקים לגמרי בשביל ההוד.

שבעה מדורים של ארץ עליונה

מדור רביעי, ת"ת

[מדורא רביעאה, ת"ת]

46. המדור הרביעי הוא המקום המאיר. ושם אור מאיר למלאכים העליונים שמצד ימין. ופותחים לומר שירה, ומסיימים אותה. ואינם הולכים להתבטל מחמת השירה, כמו אלו הראשונים שבמדור הראשון, אשר מתחילים לומר שירה ונשרפים, שעוברים באש דולקת, ובבוקר חוזרים ומתחדשים כבתחילה. אבל אלו המלאכים שכאן, נשארים במקומם ואינם מתבטלים. כי אלו הם מלאכי רחמים, שאינם משתנים לעולם.

כלומר, ע"כ אינם נשרפים כראשונים, משום שהם מאור הרחמים, מקומת החסדים שלמעלה מחזה, המקובל שם מהבינה, כמ"ש, כי חפץ חסד הוא, ימין, ואינם משתנים לעולם, לקבל מבחינת אורות השמאל. וע"כ אין שום דין שבעולם יכול לשלוט בהם. ומשום זה יכולים לסיים שירתם ואינם נשרפים.

47. ועל אלו המלאכים כתוב, עושה מלאכיו רוחות. ואלו עושים שליחותם בעולם, בלי שייראו לבני אדם. ונראים רק בחיזיון, או באופן אחר בהתבוננות מרובה.

כי המלאכים, שהם מחזה ולמטה, בעת שעושים שליחותם בעולם, מתלבשים בלבושי העוה"ז, ונראים לבני אדם. המלאכים שליחי הקב"ה, כשיורדים לעוה"ז, עטופים ומתעטפים ומתלבשים בגוף, בדומה לעוה"ז. ויש להם קירבה עם בני אדם.

אבל המלאכים שבמדור הרביעי, ת"ת, שמחזה ולמעלה, אינם מתלבשים בלבוש של העוה"ז, להיותם רוחות שמחזה ולמעלה, והעוה"ז הוא מחזה ולמטה. וע"כ אינם נראים לבני אדם, כי אין להם קירבה עימהם. אלא שמשיגים אותם בדרך חיזיון או בדרך אחרת, ע"י התבוננות יתרה.

וכן מבחין ביניהם הזוהר, כמ"ש, ועוף יעופף על הארץ. ועוף יעופף, הם שלוחים עליונים, מלאכים, הנראים לבני אדם כמראה בן אדם. וזה נשמע ממה שכתוב, יעופף על הארץ. שמורה, שהם כדמות בני הארץ, משום שיש מלאכים אחרים, שאינם נראים אלא ברוח ממש, לפי מושגי השכל של בני אדם.

ומלאך אחד ממונה עליהם, ושמו פדאל, אותיות פדה אל. כי הזוכים להעלות מ"ן במעשיהם הטובים למדור הזה, הם מקבלים אורות חסדים ע"י המלאך הזה. ואפילו אם התחייבו מיתה, הם נפדים ואינם מתים. וע"כ מכונה המלאך פדה אל. כמ"ש, ויפדו העם את יונתן ולא מת.

ובהיכל הזה פתוחים מפתחות הרחמים, לאותם החוזרים בתשובה אל ריבונם. ופותחים בהם השערים, להעביר דרכם את תפילותיהם ובקשותיהם. כי אין שערי תפילה נפתחים, אלא ע"י המשכת ג"ר לשכינה. ואלו בעלי התשובה, שע"י תשובתם המשיכו ג"ר לשכינה, לכן משיגים מפתחות הרחמים, לפתוח שערי התפילה, ונענים על כל מה שביקשו והתפללו מה'.

שבעה מדורים של ארץ עליונה

מדור חמישי, גבורה

[מדורא חמישאה, גבורה]

48. המדור החמישי, אורו מאיר יותר מכל המדורים הקודמים לו. ויש בו מלאכים. מהם מלאכי אש, דין, ומהם מלאכי מים, רחמים. ולפעמים נמצאים ברחמים, שהשליטה היא למלאכי מים. ולפעמים נמצאים בדין, שהשליטה למלאכי אש. אלו הם בצד ימין, ואלו הם בצד שמאל. מלאכי אש הם בשמאל, ומלאכי מים בימין.

לפעמים מאירים אלו והאחרים חשוכים. אלו ואלו, הן מלאכי רחמים והן מלאכי דין, ממונים לזמר לריבונם, הללו בחצות לילה והללו בעלות אור הבוקר. כי המלאכים שבמדור הזה הם בשלמות הראויה להם, הן מלאכי הרחמים והן מלאכי הדין. ולפיכך שניהם אומרים שירה, מלאכי הדין בחצות לילה ומלאכי רחמים בעלות הבוקר. וממונה אחד עליהם, ושמו קדשיאל, אותיות קדשי אל, מטעם שתפקידו להמשיך הקדושה מכאן לתחתונים.

49. כשנחלק הלילה בחצות הלילה, ורוח צפון התעורר, והקב"ה בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, אז רוח צפון דופק ומגיע לאותם הממונים על הזמרה בחצות לילה. וכולם מזמרים ופותחים את השירה לתחתונים, שיוכלו גם הם לומר שירה.

ביאור הדברים. כי לילה היא המלכות, נוקבא דז"א. ויש בה מיתוק מבינה, כי אין בניין למלכות מטרם שהתמתקה בבינה. לפיכך נבחנות במלכות ב' בחינות:

א. בחינתה עצמה, שהיא דין, מידת חצי הלילה הראשון.

ב. התכללותה בבינה, מדה"ר, חצי הלילה השני.

ולפיכך בחצות לילה מתעורר רוח צפון, רוח מבינה, המכונה צפון. כי דרום צפון הם חו"ב, אשר הרוח הזה ממתיק את המלכות. והנה תחילה מקבלת המלכות הקטנות של הבינה. ורוח צפון, בינה, נושב ודופק במלכות, לילה. כי הארת הקטנות מכונה בשם דופק. ואח"כ מגיע לאותם הממונים על הזמרה בחצות לילה, בהגעת הגדלות מבינה למלכות, ולמלאכים הנמשכים ממנה.

כי ע"י המוחין שמגיעים להם, הם אומרים שירה. וכעלות הבוקר, בסמוך לאור הבוקר, בחשכה הכפולה שנעשית בסוף הלילה בסמוך לעלות הבוקר, היא מזדווגת באור הבוקר. אז כל המלאכים האחרים, מלאכי המים בצד הימין, אומרים שירה. וכל שאר המלאכים, כל מלאכי האש שמצד שמאל, מסייעים להם. כי שירה היא בחינת שמאל.

וע"כ צריכים מלאכי הימין סיוע ממלאכי השמאל, שיוכלו לומר שירה. כמ"ש, ברון יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלקים. שזה מורה על כל המלאכים כולם, הן מלאכי מים והן מלאכי אש. כי כולם אומרים שירה יחד, עד שישראל למטה פותחים שירות ותשבחות אחריהם.

כי מלאכים אלו חשובים מישראל, להיותם מחזה ולמעלה של המדורים. ולפיכך ישראל מקבלים כוח מהם לומר שירה. אבל המלאכים מחזה ולמטה של המדורים, להיפך, אינם יכולים להמשיך שירתם, עד שישראל למטה, בעוה"ז, מתחילים לומר שירה. כי אלו המלאכים, להיותם מחזה ולמטה, כמו ישראל, נמצאים פחותים במעלה מישראל, וצריכים לקבל כוח מישראל, להמשיך שירתם.

שבעה מדורים של ארץ עליונה

מדור שישי, חסד

[מדורא שתיתאה, חסד]

50. המדור השישי קרוב למלכות שמיים, למלכות הפנימית, הנקראת מלכות שמיים. ובו יש אוניות ונהרות ונחלים, שמתחלקים ויוצאים מהמים. המלכות מכונה ים, אוניות מוחין דג"ר, נהרות חג"ת, נחלים נה"י. ג' הארות מושפעות מהמלכות, ים, למדור השישי, הקרוב אליה, שהם חב"ד חג"ת נה"י. ואע"פ שכל המדורים הם רק ו"ק, מ"מ נחלקים לג' בחינות, כי גם בו"ק יש ג"ר המיוחס להם.

וכמה דגים, מלאכים, הנמשכים מג' בחינות, מרחשים בנהרות ובנחלים, לד' רוחות העולם. ועליהם יש שרים ממונים. וממונה אחד אוריאל, ממונה על כל המלאכים התחתונים שבמדור הזה.

כי הוא ממונה על אותם המלאכים, שהם מצד מערב, האחרון דד' רוחות. כי ד' רוחות חו"ג תו"מ, ורוח מערב מלכות. וע"כ המלאכים שברוח הזה הם התחתונים במעלה, מהמלאכים שבשאר הרוחות: דרום צפון מזרח, שהם חו"ג ות"ת.

51. ובאותם השעות והרגעים שהאוניות נוסעות, נוסעים המלאכים כולם, לצד זה ולצד זה. כלומר, לאותו הצד שהאוניות הולכות.

כשהאוניות נוסעות לצד דרום, הממונה העומד עליהם לצד ההוא, הוא מיכאל, הנמשך מימין, חסד. וכשהאוניות נוסעות לצד צפון, הממונה העומד עליהם לצד ההוא, הוא גבריאל, הנמשך מצד שמאל, גבורה. כי ד' רוחות, דרום צפון מזרח מערב, הם חו"ב תו"מ. ובו"ק הם חו"ג תו"מ. וע"כ מיכאל בדרום, גבריאל בצפון.

וכשהאוניות נוסעות לצד מזרח, הממונה העומד עליהם שם, הוא רפאל, והוא לימין, שנוטה לחסדים. וכשהאוניות נוסעות לצד מערב, הממונה העומד עליהם לצד ההוא, אוריאל, הוא לאחרונה, כמ"ש, לאחרונה ייסעו, היות שמערב הוא האחרון לד' רוחות.

שבעה מדורים של ארץ עליונה

מדור שביעי, בינה

[מדורא שביעאה, בינה]

52. המדור השביעי הוא מדור העליון על כולם, שם נמצאות רק נשמות הצדיקים. שם מתעדנות הנשמות בזוהר העליון, ומתענגות שם במעדנים ובתענוגים עליונים. זוהר העליון, פירושו ג"ר. מעדנים ותענוגים, פירושם אורות חסדים.

ולא נמצאים שם אלא רק אלו הצדיקים בלבד. לא נמצאים שם מלאכים, אלא רק נשמות הצדיקים. ושם אוצרות השלום והברכה והנדבה, הכול שם כבחינה העליונה, בינה. כי המדור השביעי הוא בינה, ע"כ מקבל מהבחינה שכנגדו, בינה שלמעלה.

53. כך בשבעה מדורים של הארץ למטה. והם כולם כעין שבעה מדורים של מעלה. ששבעת המדורים שבארץ התחתונה, בעשיה, שווים בכל הבחינות שלהם לשבעה מדורים שבארץ העליונה, שהיא חיצונית המלכות דאצילות.

ובכל שבעת המדורים של הארץ התחתונה יש מיני מלאכים כמראה בני אדם, שיכולים להתלבש בלבוש העוה"ז כמו בני אדם. ובוה יש הפרש משבעה מדורים של הארץ התחתונה, אל שבעה מדורים בארץ עליונה.

כי בארץ עליונה, רק במדור השני, שמחזה ולמטה של המדורים, נמצאים המלאכים שיש להם קירבה עם בני אדם. ומהמדור הרביעי ולמעלה, כבר אין להם קירבה לבני אדם, אלא בחיזיון בהתבוננות מרובה.

משא"כ בשבעה מדורים בארץ התחתונה, יש מלאכים כמראה בני אדם בכולם. ואפילו במדורים שמחזה ולמעלה. כי הארץ התחתונה כולה מחזה ולמטה של העליונה. ואפילו ד' מדורים עליונים נחשבים ג"כ למחזה ולמטה.

וכולם מודים ומשבחים להקב"ה. אבל בכל המדורים אין מי שישג כבודו, כמו אלו שהם במדור העליון, ואלו רואים כבודו כראוי, לעבוד ולשבח אותו ולהכיר כבודו.

54. והעולם העליון הזה, שנקרא תבל, אינו מתקיים על עומדו אלא רק בשביל הצדיקים, שהם גופים קדושים, המצויים בעוה"ז, שבשבילם העולם נברא, ובשבילם הוא מתקיים. כמו שלמעלה, במדורים של הארץ העליונה, אינו עומד המדור השביעי, אלא רק בשביל נשמות הצדיקים, כך במדורים של הארץ התחתונה, אינו עומד המדור השביעי, תבל, אלא רק בשביל הגופים של הצדיקים.

כלומר שבשבילם מתקיים העוה"ז, ובשבילם נברא, להיותם שווים כאחד, זה כעין זה. כלומר, ששבעה מדורים של הארץ התחתונה נמשכים ויוצאים משבעה מדורים של הארץ העליונה, כל בחינה מהבחינה שכנגדה בעליונה.

וע"כ יחס כל מדור של הארץ התחתונה צריך להיות שווה לאותו המדור של הארץ העליונה. וכיוון שבמדור השביעי של ארץ עליונה, אין שם אלא נשמות בני אדם בלבד, כן המדור השביעי של הארץ התחתונה, אינו אלא רק בשביל גופים של בני האדם הצדיקים בלבד.

ואע"פ שיש כאן שאר מיני בעלי חיים, וכן גופים של רשעים, אמנם לא בשבילם נברא העולם, והם עומדים רק לשמש את הגופים של הצדיקים, כמו שלומדים, והם לא נבראו אלא לשמשני ואני לשמש את קוני. ולפי שאין לכל שאר הבריות שום ערך לפי עצמן, הן נחשבות כמו שאינן כאן.

שבעה היכלות של ארץ עליונה

[ז' היכלות דארעא עילאה]

55/1. שבעה מדורים, המדורים של הארץ העליונה, יש בתוכם שבעה היכלות מסודות האמונה, כלומר, של המלכות דאצילות, הנקראת אמונה, שהם כנגד שבעה רקיעים עליונים.

רקיע הוא ז"א, ויש לו שבעה רקיעים, בינה וחג"ת נה"י שלו, והיכל הוא מלכות. ושבעה היכלות, שהם בינה וחג"ת נה"י שלה, כנגד שבעה רקיעים שבז"א, שכל היכל מקבל כל מה שיש בו, מהבחינה שכנגדו ברקיעים דז"א.

מדורים ו"ק והיכלות ג"ר. ושבעה היכלות מתלבשים בתוך שבעה מדורים, כי כל העליון מחברו נבחן ג"כ לפנימי ממנו. ולפיכך כל עליון מתלבש בתוך התחתון. וכמו שפרצוף חב"ד מתלבש בפרצוף ו"ק, כך ההיכלות חב"ד מתלבשים בתוך המדורים, שהם ו"ק. כל היכל בתוך מדור המיוחס לבחינתו. ובכל היכל משבעת ההיכלות, יש רוחות עליונים, שהם המלאכים, הממונים על אותם ההיכלות.

שבעה היכלות של ארץ עליונה

היכל ראשון, יסוד [היכלא קדמאה, יסוד]

55/2. ההיכל הראשון מלמטה למעלה, היכל היסוד. כאן יש רוח, שהתמנה על נשמותיהם של הגרים שהתגיירו, ושמו רחמיאל, אותיות רחמי אל, להיותו ממשיך רחמים על נשמות הגרים. והמלאך הזה לוקח אותן נשמות הגרים, ונהנות על ידו מזיו הכבוד של מעלה.

שבעה היכלות של ארץ עליונה

היכל שני, הוד [היכלא תנינא, הוד]

56. ההיכל השני, הוד. יש בו רוח אחד אהינאל, והוא עומד על כל אלו הנשמות של תינוקות, שלא זכו בחייהם בעוה"ז ללמוד תורה. והוא עומד עליהם ומלמד אותם תורה. כי אין האדם נשלם מטרם ששייג ה' בחינות נשמה נרנח"י. אמנם לא כל אדם זוכה בהם בגלגול אחד. והדבר קשה ביותר, בעת שהאדם עובר מו"ק לג"ר, ואינו יכול להזדכך כל צורכו, כראוי למדרגת ג"ר, לנשמה חיה יחידה. ואז הוא צריך למות ולהתגלגל פעם שנייה בעוה"ז. ואלו שמתים אחר השגת ו"ק, נקראים נשמות תינוקות, שלא זכו בעוה"ז ללמוד תורה. כי ו"ק מכונה תינוקות. ולא זכו בעוה"ז ללמוד תורה ולהשלים לג"ר. ומצד בחינתם היו ראויים לבוא בהיכל השלישי, נצח, כיוון שכבר זכו לג"ר, ו"ק. אמנם מתוך שהיכל הנצח אינו מאיר מלמעלה למטה, אינם יכולים לקבל שם תועלת, וע"כ באים להיכל הוד. ואע"פ שהוא ירידה בערכם, מ"מ הוא לתועלתם, שיוכלו לקבל אור שלם מלמעלה למטה. ולפיכך מכונה המלאך, הממונה ללמוד עימהם, אהינאל, אהני אל, מלשון מועיל ותועלת. כי אלו הנשמות משיגות על ידו רוח ותועלת גדולים.

שבעה היכלות של ארץ עליונה

היכל שלישי, נצח [היכלא תליתאה, נצח]

57. ההיכל השלישי, היכל הנצח. יש בו רוח אחד, אדרהינאל. והוא עומד על נשמותיהם של אלו שחזרו בתשובה ולא חזרו, כלומר, שחשבו לעשות תשובה, ומטרם שחזרו בפועל, מתו. ולפיכך מכונה המלאך הממונה עליהם בשם אדרהינאל, אותיות הדרינא אל, שפירושו חרטה ותשובה, להיותו ממונה על נשמות של בעלי תשובה אלו. ואת אלו, מענישים אותם בגיהנום, ואח"כ מכניסים אותם לרוח הזה, והוא מקבל אותם. וחושקים ליהנות מזיו כבוד ריבונם, ואינם יכולים ליהנות. כי התבאר בהיכל השני, בנשמות של תינוקות, שלאחר שלא זכו לג"ר, עולים לקבל תיקון בהיכל השני. אמנם אלו מתו ולא טעמו טעם חטא. אבל יש שמאריכים ימיהם, שהתחילו לזכות בג"ר ולא מתו בקטנותם, אלא שחטאו, ואע"פ שחשבו תכף לעשות תשובה, אמנם לא הספיקו לגמור תשובתם ומתו. ונשמות אלו בתחילה נענשות בגיהנום, ואח"כ עולות להיכל נצח, ומשיגות שם חמדה גדולה ליהנות מזיו כבודו של הקב"ה. אבל אינן יכולות ליהנות שם, אלא רק בשבת ובר"ח.

ואלו הנשמות מכונות, בני בשר. ועליהן כתוב, והיה מדי חודש בחודשו, יבוא כל בשר להשתחוות לפניי. ונקראות בני בשר, כי לע"ס יש הרבה שמות. שחג"ת מכונות מוחא עצמות גידים. ונו"ה מכונות בשר ועור. ולפי שהנשמות הן בני היכל הנצח, ע"כ נקראות בני בשר, כי בשר הוא נצח.

שבעה היכלות של ארץ עליונה

היכל רביעי, ת"ת

[היכלא רביעאה, ת"ת]

58. ההיכל הרביעי, הוא ת"ת. כאן עומד רוח אחד גדריהאל. מלאך זה עומד על כל אלו הנשמות של הרוגים על ידי אוה"ע, כדי להכניס אותם להתרשם בלבשו של המלך. ונרשמים בלבוש, עד היום שהקב"ה ינקום בהם, כמ"ש, יָדִין בְּגִוּיִם מִלֵּא גְּוִיּוֹת, מחץ ראש על ארץ רבה. ולפיכך נקרא הממונה בשם גדריהאל, אותיות גדריה אל, מלשון מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו. כי הקב"ה מתגדר עם נשמות הרוגים ההם.

שבעה היכלות של ארץ עליונה

היכל חמישי, גבורה

[היכלא חמישאה, גבורה]

59/1. היכל חמישי הוא היכל הגבורה. כאן עומד רוח אחד אדיריאל. והוא עומד על כל אלו הנשמות, שהושלמו בצד השמאל. אדיריאל, אותיות אדירי אל. ואדיר, כלומר גיבור, משום שממונה על היכל הגבורה.

שבעה היכלות של ארץ עליונה

היכל שישי, חסד

[היכלא שתיאה, חסד]

59/2. אלו הנשמות הן למעלה מכל הנשמות, הנמצאות במדור הזה העליון על כולם. והממונה מיכאל, העליון על כל המלאכים, עומד ושולט בהיכל החסד הזה. וכמה אלפים ורבבות מלאכים נמצאים תחת ממשלתו בצד החסד. ושם מתענגות הנשמות של החסידים באור העליון, הנמשך שם מעוה"ב, מבינה. ההיכל השביעי חסר כאן, משום שהזוהר בא להשמיענו את שמות הממונים שעל כל היכל, ובהיכל השביעי אין שם מלאכים ממונים.

פתיחה לשבעה היכלות

1. ויש להבין עניין היכלות, מה הם ולמה עומדים. ההיכלות הללו עומדים, לסדר בהם את סדר שבחו של הקב"ה, בכל אלו הסדרים שבהיכלות. והם כלל אחד, כדי להכליל התחוננים בעליונים. כל הסיפורים שבהיכלות הם סדר התכללות התחוננים בעליונים, שמטרת ההתכללות היא, כדי להשרות השכינה בעולם. ונשאר לנו להבין התכללות מהי.

2. המקור של התכללות ועליית התחתונים לעליונים, הוא שיתוף של מדה"ר בדין, עליית המלכות והתכללותה בתוך הבינה, שנעשו בצ"ב. שמתוך עלייה זו, קנו המלכות וכל התחתונים הנמשכים ממנה, חקיקה ובית קיבול, לקבל המוחין הגדולים של הבינה, שזו השראת השכינה בעולם.

3. מבחינת העלייה הכוללת הזאת, נקראת המלכות היכל המלך, שזה מורה, שהתחתונים, המשיגים את המלכות הממותקת, משיגים על ידי מוחין דג"ר, אור עיניים וראייה. כי אין המלך נמצא אלא בהיכלו, ורואי פני המלך שם הם.

והיכל הראשון, מקום שנתקן למטה, במלכות, להיות כעין של מעלה, בינה. ולא דווקא ההיכל הראשון, אלא כל ההיכלות הם כך. הרי שהזהר מבאר בחינת ההיכל, שהיא המלכות, שהתכללה והייתה כמו הבינה. והם שבעה היכלות, לפי שבע ספירות שבמלכות.

4. אמנם בניין המדרגות, הנמצאות בשבעה ההיכלות, הן נמשכות מבינה. כי אחר שנמתקה המלכות בבינה, היא מקבלת המוחין והמדרגות ממנה, שהם כל המציאות אשר יש בהיכלות הללו. ובדרך כלל נחלקים המוחין למוחין דפנים ולמוחין דאחוריים. וכן הכלים, המקבלים לתוכם המוחין, נחלקים לכלים דפנים ולכלים דאחוריים. ומקור ההתחלקות הזו הוא משום שבינה עצמה, שממנה באים כל המוחין והכלים, התחלקה לשתי הבחינות הללו, פנים ואחוריים.

5. ועניין התחלקותה של הבינה לשתיים, נעשה תכף בבינה המקורית, בינה דא"א. כי אחר שעלתה המלכות למקום בינה דראש א"א, והבינה יצאה משום זה מחוץ לראש א"א, והתמעטה לו"ק בלי ראש, לא נגע המיעוט הזה בבינה עצמה, בכח"ב שלה, אלא רק במה שהיא נכללת מז"א, בז"ת שלה. כי עצמות הבינה אור חסדים בלי חכמה. והמשכת הארת חכמה לחסדים, כבר נבחנה לעצמות הז"א.

ולפיכך יציאת הבינה מראש א"א למקום הגוף, החסר מהשפעת חכמה, אינה ממעטת את הבינה כלום, שהרי גם בעת היותה בראש א"א, אינה מקבלת שם חכמה. ולפיכך נחשבת, כמו שעודנה בראש א"א, ומלבישה את חו"ס שלו.

אלא רק ז"א, הנכלל בבינה הזו, צריך להארת חכמה. ועתה, כשהוא במקום הגוף דא"א, הוא חסר משפע החכמה, הוא התמעט בהרבה, ונבחן כמו חסר ראש, ו"ק בלי ג"ר. ונבחן לז"ת דבינה. הרי שמכוח עליית המלכות לראש א"א, נחלקה הבינה לשתיים:

א. בחינת עצמותה, כח"ב שלה. שאע"פ שהיא חסדים בלי חכמה, מ"מ ג"ר גמורים נחשבים, מטעם שנבחנו כמו שעוד הינם בראש א"א גם עתה. ובחינה זאת נתקנה בפרצוף או"א עילאין, שתמיד פב"פ בזיווג שלא נפסק לעולמים.

ב. בחינת ז"א הנכלל בה, שכולל חג"ת נהי"מ, להיותו צריך להארת חכמה ואין לו. ונחשב לו"ק בלי ראש. ובחינה זאת נתקנה בפרצוף ישו"ת, המלביש מחזה ולמטה בא"א, ונבחן לאחוריים של הבינה.

6. אמנם גם לעת גדלות, אשר הבינה חוזרת לראש א"א ומקבלת חכמה, אין החכמה מקובלת לאו"א עילאין, שהם הפנים דבינה, אלא רק לישו"ת, שהם אחוריים דבינה. והמוחין דאו"א נקראים אורא דכיא, מוחין דחסדים, להיותם תמיד באור החסדים, והי' אינה יוצאת מאויר שלהם לעולם.

ולפיכך נבחן שיש לז"א לקבל ב' מיני מוחין: מוחין דפנים מאו"א, ומוחין דאחוריים מישו"ת. כי בעת שישו"ת מחוץ לראש א"א, אין לזו"ן ולכל התחתונים אלא רק ו"ק בלי ראש, כמו הישו"ת. ולפיכך תחילת התיקון הוא להעלות מ"ן ולהחזיר הישו"ת לראש דא"א. שאז מקבל הז"א ממנו הארת החכמה ונשלם בראש.

אמנם עדיין אינו בשלמות, להיותו רק מוחין דז"ת דבינה, מוחין דאחוריים. וע"כ צריכים שוב להעלות מ"ן, ולהעלות ישו"ת לאו"א עילאין. ואז מקבל ז"א ממנו מוחין דפנים מאו"א עילאין. והמוחין דאחוריים מתלבשים בז"א בכלים דאחוריים שלו, בנה"י שמחזה שלו ולמטה.

והמוחין דפנים מתלבשים בכלים שלו דפנים, בחג"ת, שמחזה ולמעלה. ומוחין הללו, הם אור חסדים בלי חכמה, מ"מ הם נחשבים, כמו שלא יצאו מראש דא"א מעולם, ונבחנו תמיד כמו שמלבישים למו"ס שבראש א"א. והארת מו"ס זאת באו"א עילאין, נקראת בשם יין המשומר. והארת המוחין דעצמות או"א מכונה בשם אכילה.

7. כתוב, אכלו רעים, שתו ושקרו דודים. בעליונים, באו"א, כתוב אכילה בלי שתייה, אכלו רעים. כי מי שיש לו נאדות יין, רק לאכול הוא צריך. ומשום שיין המשומר שורה באו"א, כתוב בהן רק אכילה. ובתחתונים, הצריכים לשותות, זו"ן, כתוב שתייה, שתו ושקרו דודים.

כל הנטיעות, הזו"ן והתחתונים, צריכים להשקיע מהנחל העמוק, ישסו"ת. וע"כ באו"א כתוב אכילה, ובזו"ן כתוב שתייה. רעים הם או"א, דודים הם זו"ן.

8. אכילה, פירושה מוחין דחסדים, אורא דכ"א, מוחין דאו"א. שתייה, היא מוחין דהארת חכמה, יין המשמח אלקים ואנשים. לכן, אכלו רעים, או"א, שיש להם חביות יין, חכמה, מטעם היותם כמו שעומדים תמיד בראש או"א. ומו"ס דאו"א, הנקרא יין המשומר, שורה תמיד באו"א. וע"כ צריכים רק אור החסדים, הנקרא אכילה, ואינם מקבלים יותר שום הארת החכמה.

נָשְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דודים, הכוונה על זו"ן. שכל עוד אינם מקבלים הארת החכמה מישסו"ת, שחזר לראש או"א, נחשבים לו"ק בחוסר ראש. ולפיכך הם מחויבים תחילה לשתות יין המשמח אלקים ואנשים, ממוחין דישסו"ת. ומתוך שישסו"ת הם ו"ק ואחוריים דאו"א עילאין, נבחנו המוחין שלהם למוחין דו"ק ולמוחין דאחוריים. ואח"ז עולים ישסו"ת ונכללים באו"א. ומשיגים זו"ן מהם את המוחין דפנים, הנקרא אכילה. ועליה זו דישסו"ת לאו"א נבחת להתכללות תחתון בעליון, שאין המוחין נשלמים זולתה.

9. ומכאן יש להבין את ב' מיני המוחין, שאנו ממשיכים לו"א, שהם נרנח"י דאחוריים ונרנח"י דפנים, הנקראים עיבור יניקה מוחין דאחוריים, ועיבור יניקה מוחין דפנים. כי מצד הקביעות הוא בעיבור יניקה דאחוריים בלבד, שפירושו, נ"ר בחוסר נשמה חיה יחידה, כלומר ו"ק בלי ראש. והשאר צריכים להמשיך בהעלאת מ"ן ע"י מע"ט ותפילה.

ותחילה ממשיכים את המוחין דאחוריים, ג"ר דהארת חכמה מישסו"ת, המכונים יין המשמח. אמנם אין להשהות את הז"א במוחין הללו דאחוריים, להיותם בעיקר מבחינת שמאל, ויש בהם אחיזה לחיצוניים, כמ"ש בנוח, ויִישָׁת מן היין ויִשְׁכָּר ויִתְגַּל בתוך אוהלו.

אלא שצריכים תכף להכליל התחתון בעליון, להעלות את ישסו"ת אל בחינת הפנים שלהם, שהם או"א עילאין, העליון של ישסו"ת. ואז משיגים ישסו"ת המוחין דפנים מאו"א, ומשפיעים לו"א עיבור יניקה מוחין דפנים.

10. ועכ"ז אסור לו לאדם להיכנס בהיכלות אלו, מחשש שלא יימשך אחריהם, כמו שעשה נוח, כמ"ש, ויִישָׁת מן היין ויִשְׁכָּר ויִתְגַּל. ויש להבין, מה יש שם באלו היכלות, שיש פחד, שלא יימשך אחריהם, ושהיא השכרות, שהשתכר נוח?

זאת הארת מוחין דאחוריים, המאירים בהיכלות אלו, הנמשכים מישסו"ת. אשר צריכים להיזהר, שלא להשהות הז"א במוחין הללו, אלא להכליל תכף התחתון בעליון, ולהמשיך המוחין דפנים.

כי המשהה את הז"א במוחין דאחוריים, שמרבה להמשיך את המוחין הללו, יין המשמח, דומה כמרבה לשתות יין, ונעשה שיכור, שמאבד את דעתו, ונעשה מופקר לכל החיצוניים והקליפות.

וזה היה חטאו של נוח, שכתוב עליו, ויישת מן היין וישכר. שזהו ענין היכלות הטומאה לעומת היכלות דקדושה, שכן דרך הטומאה להגביר את שליטת השמאל על הימין, ומכשילים את האדם, שלא להכליל התחתון בעליון, אלא להמשיך מוחין דאחוריים מישסו"ת, בהיותו למטה. ובזה כל כוחם לטמא את האנשים, הנמשכים אחריהם.

אבל ההיכלות דקדושה מסודרים בתיקונים של התכללות תחתון בעליון. והצדיקים, הנוהרים בהם, זוכים לקבל מהסדרים שבהיכלות דקדושה, וזוכים להמשיך מוחין השלמים מאו"א, עיבור יניקה מוחין דפנים, וזוכים להשרות את השכינה בעולם.

ומשמיענו הזוהר, איך להקפיד בהעלאת מ"ן ע"י תפילה ומע"ט, להמשיך המוחין ע"פ סדרי הקדושה, ולהעלות תחתון בעליון.

11. בדרך כלל מתחלקים שבעת ההיכלות לפנים ולאחוריים, מחזה ולמעלה ד' היכלות בינה וחג"ת, הנחשבים לבחינת ג"ר ופנים של ההיכלות, ומחזה שלהם ולמטה ג' היכלות נה"י, הנחשבים לבחינת ו"ק ואחוריים של ההיכלות. וע"כ צריכים להעלות את ג' היכלות נה"י ולהכליל אותם בבינה ובחג"ת דהיכלות.

ובדרך פרט יש להבחין זה בכל היכל, כי כל היכל נכלל מכולם. וע"כ נבחן בכל אחד מהם, שיש בו בחינת ג"ר ופנים, ובחינת ו"ק ואחוריים. אשר צריכים להעלות בחינת ו"ק ואחוריים שבכל היכל אל בחינת הג"ר והפנים שלו. וכך בכל בחינה שבפרטות ההיכל.

ואע"פ שההיכלות כלולים זה מזה, וכל מה שיש בכולם יש בכל אחד מהם, מ"מ יש הפרש גדול בין היכל להיכל. כי בכל היכל יש להבחין בין מה שיש בו מבחינתו עצמו, ומה שיש בו מההתכללות באחרים. כי השליטה היא רק לבחינתו עצמו, אלא בסיוע ובהשלמה משאר הבחינות, שקיבל מהתכללות באחרים. ולפיכך צריכים לדעת עיקר הבחינה של כל היכל.

12. תיקון א' שנעשה בבי"ע, הוא המשכת אור החסדים, שזולתו אין שום תיקון אפשרי. ותיקון זה הוא עיקר בחינתו של היכל היסוד. אמנם מכיוון שבי"ע הם ז"ת, שצריכים להארת חכמה, וזולתה נחשב בהם אור החסדים לו"ק בלי ראש, ע"כ צריכים בהכרח להמשיך בחינת ראש, ג"ר מהארת החכמה. ותיקון זה של המשכת הג"ר נתקן בב' היכלות נו"ה. כי גם הג"ר נחלקים לפי עצמם לג"ר ולו"ק. והו"ק שלהם נתקנו בהיכל ההוד, והג"ר שבהם נתקנו בהיכל הנצח. באופן, שבהיכל היסוד נתקנו הו"ק בלי ראש, שמכונים עיבור יניקה, כלומר נ"ר. כי עיבור הוא אור הנפש, ויניקה אור הרוח. ועדיין חסר ג"ר, שהן ג' האורות נשמה חיה יחידה, הנקראים ביחד מוחין. ואלו המוחין נחלקים ג"כ לג"ר ולו"ק, שהו"ק שלהם נתקנו בהיכל ההוד, והג"ר בהיכל הנצח. ונשלמים ע"י ג' ההיכלות הללו ג' הבחינות עיבור יניקה מוחין, שהם ה' אורות נרנח"י. אבל הם רק אורות דאחור, משום שנמשכים מג' היכלות נה"י, שהם מחזה ולמטה של היכלות, הנבחנים תמיד לאורות אחוריים. ונמצא, שלא נשלמו אלא רק עיבור יניקה מוחין דאחור.

13. ועל דרך שהתבארו עיבור יניקה מוחין דאחוריים, בג' ההיכלות הראשונים שמחזה ולמטה, כן מתבארים עיבור יניקה מוחין דפנים, בג' היכלות שמחזה ולמטה. שההיכל הרביעי, ו"ק, עיבור יניקה דפנים, אור החסדים, כמו ההיכל הראשון. והיכל חמישי, ו"ק דמוחין דפנים, כמו ההיכל השני באחוריים. והיכל שישי, ג"ר דמוחין דפנים, מקום יציאת המוחין, כמו ההיכל השלישי באחוריים. וההיכל השביעי הוא יחידה. הרי כל היכל מיוחד בבחינתו עצמו בשונה מחברו. אמנם, כל ההיכלות כלולים יחד זה בזה, ומה שיש בכולם יחד, יש בכל אחד מהם. אבל עכ"ז בחינת עצמו המיוחדת שולטת בכל היכל.

14. יש בעיקר ג' מיני התכללות:

א. ההתכללות הכוללת, שהיא התכללות המלכות בבינה.
ב. התכללות עיבור יניקה מוחין דאחוריים בעיבור יניקה מוחין דפנים.
ג. התכללות התחתון בעליון, שפל תחתון נשלם מהעליון ומשלים את העליון.
באופן שכל שבעת ההיכלות צריכים זה לזה, כי נשלמים זה מזה. ומתוך שכל שבעת ההיכלות כלולים יחד, וכל שיש בכולם יש בכל אחד, לפיכך יש להבחין כל ג' מיני ההתכללות גם בכל היכל.

15. ונבאר את ההתכללות מהמין השלישי. התבאר, שהחסדים בהיכל היסוד נבחנים לו"ק בלי ראש. וכדי להשיג בחינת ראש, מחויב היכל היסוד לעלות להיכל השני, היכל הוד. וכן מתבאר, שאע"פ שהמוחין מקובלים רק במידת היכל הוד, שהוא ו"ק דג"ר, מ"מ מקום יציאת המוחין הללו אינו בהיכל הוד, כי אם בהיכל השלישי, נצח. ולפי זה מוכרח היכל הוד לעלות ולהיכלל בהיכל הנצח, כדי לקבל ממנו המוחין שלו. הרי איך היכל היסוד מוכרח לעלות להיכל הוד, והיכל הוד להיכל נצח?

אמנם כמו שהתחתון נשלם מהעליון ע"י עלייתו אליו, כך העליון נשלם מהתחתון. כי ההתחלה ועיקר המוחין הם אור דחסדים, שזולתו אין שום תיקון אפשרי. ולפיכך צריך היכל היסוד, שבו אור החסדים, לעלות להיכל הוד. שאז נשלם היכל ההוד בחסדים של היכל היסוד.

וכן, אע"פ שמקום יציאת המוחין הוא בהיכל הנצח, להיותו ג"ר דג"ר דמוחין, מ"מ לולא היכל ההוד שעלה אליו, לא היה יכול לגלות שום מוחין. כי בחינת היכל הנצח עצמו, המוחין דג"ר דג"ר, נעלמים תכף, ונשארים רק המוחין המקובלים בהיכל ההוד, שהוא ו"ק דג"ר. וע"כ צריך היכל הנצח לעליית היכל ההוד, שזולתו לא היה יכול לגלות שום מוחין כלל.

והתבאר, איך גם העליונים צריכים להתכללות התחתונים. כי היכל ההוד צריך לאור החסדים שבהיכל הראשון. וההיכל השלישי צריך למדידת הו"ק שבהיכל השני.

16. ועד"ז שהתבאר בעיבור יניקה מוחין דאחוריים, כן הוא בשלושת ההיכלות העליונים, שהם עיבור יניקה מוחין דפנים. כי היכל רביעי אור החסדים, עיבור יניקה דפנים, וצריך למוחין. ע"כ עולה להיכל חמישי, ששם המוחין דו"ק דג"ר דפנים, המקובלים לעולמות.

אמנם, מקום יציאת המוחין הוא בהיכל השישי. וע"כ צריך היכל חמישי לעלות להיכל השישי. וכן העליונים צריכים לתחתונים. כי ההיכל השישי צריך להיכל החמישי, לבחינת מדידת הו"ק, כמו בהיכל השני והשלישי. והיכל חמישי צריך להיכל רביעי, כדי לקבל ממנו החסדים. והעמוד נוקב כל גגות ההיכלות כולם, כדי שכל הרוחות יתייחדו, להיות כרוח אחד לכל.

שבעה היכלות של או"א דבריא

60. מי הוא שיודע לסדר התפילה לריבוננו כמו משה, בשעה שהיה צריך לו לסדר תפילתו באריכות הסדר? ובשעה שהיה צריך לו לקצר בתפילתו, ידע ג"כ לקצר. כי בשעה שמושה היה צריך להאריך, כתוב, ואתנפל לפני ה' כראשונה ארבעים יום וארבעים לילה. ובשעה שהיה צריך לקצר, כתוב, אל נא רפא נא לה. כי ע"י התפילה ממשיכים מוחין לנוקבא, הנקראת תפילה. והמשכת הארת החכמה היא באריכות התפילה. כי מידת האורך רומזת תמיד להארת החכמה. והמשכת אור החסדים היא בקיצור התפילה, כי מידת הקיצור דבוקה במידת הרוחב, הרומזת על אור החסדים.

אמר רבי שמעון, מצאתי בספרי הקדמונים את הסדר, איך לקשור המדרגות, שהן סודי סודות, בקשר אחד. כלומר, ביאורי שבעה היכלות. קשר, הוא ייחוד שתי מדרגות או יותר זו בזו, שיאירו יחד בהארה משותפת אל התחתונים.

לפעמים צריכים לסדר התפילה באופן הראוי, ולייחד ייחודים להמתיק ולפייס את ריבוננו כראוי, לקרוע הרקיעים ולפתוח השערים והפתחים. ולא יהיה מי שימחה בידו, כלומר שלא יוכלו המקטרגים לקטרג עליו. רקיעים, פירושם סיומים דצ"ב, החוצים את המדרגות ומשאירים אותן ב"ק חסר ג"ר. וג' עולמות ב"ע יוצאים מחוץ לאצילות, ונעשו עולמות דפרודא. וכך הוא בקביעות, מלבד בעת שהצדיקים מעלים מ"ן, ע"י עבודה ומע"ט, וממשיכים הארת צ"א מלמעלה מטבור דא"ק.

הנה אז הארה זו מורידה הרקיע ממקום בינה בחזרה למקום מלכות, כמו שהיא בצ"א. וחוזרים בינה ותו"מ דכלים למדרגתם, ומשלימים ע"ס דכלים וג"ר דאורות. וכן ג' עולמות ב"ע חוזרים ונעשים אצילות.

הרי שהצדיקים בעבודתם מבטלים הגבולים דקטנות, המכונים רקיעים, וממשיכים המוחין דגדלות. ועניין זה נבחן, שהם קורעים את הרקיעים. שהם קורעים ומבטלים את הגבולים דקטנות, המוציאים ג' עולמות ב"ע לפרודא מאצילות, ומחזירים אותם לאצילות.

וכן נבחן לפתיחת השערים והפתחים של ההיכלות. כי מבחינת הקביעות, נמצאים ב"ע בפרודא, מסיבת הרקיעים, העומדים במקום בינה של כל מדרגה. וע"כ אין הצדיקים יכולים לקבל השפעה שלהם מההיכלות, ונבחנים ששעריהם ופתחיהם סגורים, והממונים שומרים עליהם שלא ייפתחו.

וכשהצדיקים מעלים מ"ן, וקורעים ומבטלים אותם הרקיעים, ומעלים ב"ע לאצילות, נבחן, שהשערים והפתחים נפתחים, והצדיקים נכנסים בהם, ומקבלים שם שפע א"ס מאצילות. והממונים לא יוכלו למחות ולעכב אותם. ולכן נאמר, ולא יהיה מי שימחה בידו.

אשריהם הצדיקים, שיודעים לפייס את ריבונם, ולבטל הגזרות ולהשרות השכינה בעולם, ולהוריד ברכות, ולהסיר בעלי הדין, שלא ישלטו בעולם. שהצדיקים בעבודתם ממשיכים הארת צ"א, שלמעלה מטבור דא"ק, ומבטלים את ג"ר ופנים של ההיכלות, ומחזה שלהם ולמטה את הרקיעים, הגורמים קטנות, אשר כל הגזרות והדינים נמשכים מהם.

הרי שיודעים איך לפייס את ריבונם ולבטל הגזרות, שע"י זה הם ממשיכים אורות דג"ר למדרגות. ומעלים ב"ע לאצילות, שזה השראת השכינה בעולם, הורדת הברכות וביטול בעלי הדין.

61. קם רבי שמעון ואמר, מי יגלה עפר מעיניך, אברהם החסיד, ימינו של הקב"ה, שגילה לך סוד הסודות, והתחלת התפילות בעולם, שזה תיקון תפילת שחרית, והתגלו לך ההיכלות של מלך העליון.

62. שבעה היכלות קדושים הם, והם נמצאים עם שערים כהלכה. שבעלי הדין הוסרו מהם, ונפתחים לכל הראויים להיכנס בהיכלות האלו. ובכל היכל נכנסות תפילות הייחוד.

כי מי שיודע לפייס ולהמתיק לריבוננו, ולייחד הייחוד בשלמות, יודע להיכנס בכל ההיכלות, ולקשור קשרים: היכלות בהיכלות, רוח ברוח. כל רוח תחתון ברוח העליון ממנו.

ועל הקשרים והייחודים הללו כתוב, ה' בצר פקדוֹ, צקון לחש מוֹסְרָךְ לְמוֹ. כי בצר פקדון, הוא קשר רוח המלכות ברוח עליון, יסוד. ואז נקראת המלכות בשם פקידה, כי היסוד פוקד אותה.

צקון לחש, הוא עלייתם של יסוד ומלכות אל הת"ת, שאז נקשרת המלכות בת"ת, ונקראת אז המלכות תפילה בלחש, כמ"ש, וקולה לא יישמע, אלא קול הבינה. וזהו צקון לחש, כי צקון פירושו תפילה. לחש, זו תפילה בלחש.

מוסרך למו, הוא עליית המלכות ויסוד ות"ת, להתקשר באו"א, אשר שם מזדווגים ת"ת ומלכות בעניין קול ודיבור, והתפילה מתקבלת ברצון שלם. ומוחין דאו"א עילאין נקראים מוסר, כמ"ש, שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אימך. כי בן הוא ת"ת, שאו"א משפיע לו מוסר ותורה, כמ"ש, מוסרך למו. מוסרך, מוחין דאו"א. למו, לתו"מ.

הרי שבכתוב הזה מרומזים כל העליות והקשרים, הצריכים לזיווג תו"מ עד המוחין דאו"א, שהם מוחין דג"ר.

שבעה היכלות של או"א דבריא

היכל ראשון לְבַנַּת הספיר, יסוד

63. ההיכל הראשון, היכל היסוד והמלכות, ראשון מלמטה למעלה. ועליו כתוב, ותחת רגליו כמעשה לְבַנַּת הספיר. וזהו סוד הסודות, שיש כאן רוח, הנקרא ספיר. והוא מאיר, כמו האבן הטובה, הנקראת ספיר. מתנוצץ לב' צדדים, לחסד ולגבורה. והם ב' אורות נפרדים.

אור ראשון, אור החסד שבו, עולה באו"ח ויורד באו"ל. והוא לבן ומתנוצץ לכל צד, למעלה ולמטה ולד' רוחות העולם, לו"ק. אורו תלוי, סתום וגלוי. תלוי באמצע, בלי להחליט לצד אחד, כי אפשר לומר שהוא אור סתום, ואפשר לומר שהוא אור גלוי.

64. מֵאֹרֶת החסד הזה מתפרדים ד' אורות לד' צדדים. והוא אור שני, אור הגבורה שברוח ספיר. והטעם שהאור הראשון מאיר לו"ק, ואור זה רק לד' רוחות, הוא כי ב' האורות הללו הם זכר ונקבה שברוח ספיר. ונבחן הזכר לחב"ד חג"ת שבו, וע"כ מאיר לו"ק, והנקבה נהי"מ שבו, וע"כ מאירה לד' רוחות.

וכל אלו ד' האורות הם אור אחד, כמו האור של הנר הדולק, הנוצץ למראה עיניים של בני אדם. ואורות הנר עולים ויורדים, והולכים ושבים, מתוך האש של אור הנר הדולק, וכולם אור אחד.

כמו כן הם אלו ד' אורות, המאירים לד' צדדים, שהם רק אור אחד, המתנועע לכאן ולכאן, כדמיון אור הנר. וכל אלו האורות נוצצים, כמראה נחושת קָלָל בצבע אדום. ונוצצים כעין נחושת קלל, לימין. כי אפילו אור הגבורה האדום שברוח הספיר, שהארתו לצד שמאל, מ"מ הוא עצמו עומד לימין ההיכל.

65. לשמאלו של ההיכל יש רוח, הנקרא לְבַנַּה, הנכלל ברוח הראשון, הנקרא ספיר. ונכנסים זה בזה. אורו של הרוח הזה הוא אדום ולבן כאחד, משום שיוצא ונמשך מאלו ב' האורות הראשונים שברוח ספיר, שהם אור לבן ואור אדום. וע"כ נמצא גם הוא בב' הגוונים הללו, אבל הם בו בזיווג כאחד.

כאשר האורות של רוח לבנה באים ומגיעים אל האורות הראשונים של רוח ספיר, ונכללים בהם ונעשו אחד, נראים אז רק האורות הראשונים לבדם, והאורות האחרים של רוח לבנה אינם מתגלים. ואינו ניכר שנכנסו בהם, כמ"ש, ולא נודע כי באו אל קֶרְפָּנָה. וזהו התכללות רוח ברוח, שנעשה אחד, והתכללות אורות באורות, שנעשו אחד.

והזוהר משמיענו כאן סדר התכללות תחתון בעליון, שעבור יניקה מוחין דאחוריים, שהם בג' היכלות נה"י שמחזה ולמטה, צריכים להכליל אותם בעיבור יניקה מוחין דפנים, שהם בהיכלות שמחזה ולמעלה. וזהו בדרך כלל. ובדרך פרט נמצאים ב' מיני מוחין אלו בכל היכל, שצריכים לכלול אותם תמיד זה בזה. ובזה מובן עניין ב' הרוחות ספיר ולבנה, הכוללים ב' מיני מוחין. שרוח לבנה הוא עיבור יניקה מוחין דאחוריים שבהיכל זה, ורוח ספיר הוא עיבור יניקה מוחין דפנים שבהיכל זה.

והאורות של רוח לבנה באים ומגיעים אל האורות הראשונים של רוח ספיר, ונכללים בהם. כי רוח לבנה, שהוא עיבור יניקה מוחין דאחוריים, צריך להכליל ברוח ספיר, שהוא עיבור יניקה מוחין דפנים. ונעשו אחד, כי צריך להתבטל לגמרי, עד שלא יהיה ניכר כלל מֵרוּחַ לבנה ואורותיו.

והתבאר, שעבור יניקה מוחין דפנים הוא ג"ר, ועיבור יניקה מוחין דאחוריים הוא ו"ק. נמצא, שרוח ספיר הוא ג"ר ורוח לבנה הוא ו"ק, כי מחזה ולמעלה תמיד בחינת ג"ר, ומחזה ולמטה ו"ק.

רוח ספיר מתנוצץ לב' צדדים, ב' אורות נפרדים, שהאחד, אור לבן, חסדים, מאיר לצד ימין, והאחר, אור אדום כנחושת קלל, אור גבורות, מאיר לצד שמאל. וזה מורה, שאינם בזיווג זה עם זה, אלא שהם נפרדים.

אבל רוח לבנה, אורו אדום ולבן כאחד, כי החסדים, אור לבן, יש להם זיווג עם הגבורות, אור אדום. לכן הם מאירים כאחד.

והטעם הוא, שג"ר דכל מדרגה הן בבחינת לא נודע, שאין בהן זיווג על הגבורות, להיותן מנעולא. וע"כ הן אור חסדים מכוסים. ורק ז"ת דכל מדרגה בבחינת נודע, שיש בהן זיווג על הגבורות, להיותן בבחינת מסך דמפתחא, וע"כ ממשיכים אור חכמה.

ונמצא, שברוח ספיר, שהיא ג"ר, אין זיווג על הגבורות. וע"כ אורות החסדים שבו נפרדים מגבורות. משא"כ ברוח לבנה, שהוא ז"ת, המתקנים במפתחא, יש בו זיווג בין החסדים והגבורות. ונאמר, שאורו של הרוח הזה הוא אדום ולבן כאחד, כלומר בזיווג.

והתבאר, שעבור יניקה מוחין דפנים נמשכים מאו"א עילאין, מוחין דאכילה, חסדים מכוסים, כמ"ש, אכלו רעים. ורוח ספיר, אורו תלוי סתום וגלוי. כי להיותן מהפנים, הנמשכים מאו"א, ע"כ אורו תלוי, שאפשר לומר שהוא סתום, כי אורות דאו"א הם חסדים מכוסים, כמ"ש, אכלו רעים.

וגם אפשר לומר, שהוא גלוי, להיותם מלבישים לחו"ס דא"א, כי מי שיש לו נאדות יין רק לאכול הוא צריך. וע"כ הם נחשבים לחכמה ממש אע"פ שהם חסדים. באופן, שהאור תלוי בלי הֶכָרֶע, אם הוא גלוי או סתום.

ובהיכל זה מאירים ב' הרקיעים התחתונים מהרקיעים האלו, הנקראים שמי השמיים. ת"ת נקרא שמיים. בינה, המשפיעה לת"ת, נקראת שמי השמיים. ומתוך ששבעת ההיכלות הללו הם מאו"א דבריא, בינה, לכן הם מקבלים משבעת הרקיעים של שמי השמיים, של הבינה. כי כל בחינה מקבלת מהבחינה שכנגדה בעליון ממנה.

ומתוך שהיכל זה הוא ההיכל התחתון שבשבעת ההיכלות, היכל יסוד, ומאירים בו ב' רוחות, רוח ספיר, יסוד, ורוח לבנה, מלכות, שהיא עטרת יסוד שבו, לכן מקבלים מב' הרקיעים התחתונים של שמי השמיים, יסוד ומלכות של שבעה רקיעים של הבינה.

והזהר משמיענו כאן ב' דברים:

א. שהמדובר הוא בשבעה היכלות דאו"א, שעל זה רומז שמקבלים משמי שמיים.

ב. שאע"פ שהוא היכל יסוד בלבד, מ"מ יש בו גם מלכות. ועל זה נאמר, שמקבלים מב' הרקיעים התחתונים, מיסוד וממלכות.

66. מהתנוצצות ב' הרוחות הללו, נבראו האופנים, שדיניהם שווים כדיניהם של החיות, כמ"ש, בלכתם ילכו ובעומדם יעמדו, ובהינשואם מעל הארץ יינשאו האופנים. ועל האופנים כתוב, ודמות החיות מראיהם כגחלי אש, בוערות כמראה הלפידים, היא מתהלכת בין החיות. שאע"פ שהכתוב קורא להם חיות, מ"מ הם אופנים, אלא מתוך שדיניהם כדין של החיות, קורא להם חיות.

ועל מי כתוב, היא מתהלכת בין החיות? רוח הקדוש, לבנה, המקום שיצאו ממנו. והוא מאיר להן, כמ"ש, ונוגה לאש ומן האש יוצא ברק. כלומר, הרוח הקדוש, לבנה, המלכות, ועליה כתוב, ונוגה לאש. וע"כ כתוב עליה, שמתוך שהיא מתהלכת בין החיות, ע"כ מראיהם כגחלי אש בוערות, להיותה בחינת נוגה, שממנה נמשכים אש וברקים.

67. בעת שנכלל רוח ברוח, רוח לבנה ברוח ספיר, יוצא מהם מאור של חיה אחת, המוטלת על ארבע אופנים. רוח ספיר הוא עיבור יניקה מוחין דפנים, המקבל חסדים מכוסים מאו"א עילאין, כמ"ש, אכלו רעים. רוח לבנה הוא עיבור יניקה מוחין דאחוריים, שמקבל מוחין דהארת חכמה מישו"ת, כמ"ש, שתו ושכרו דודים. וכדי להוציא תולדות מב' בחינות מוחין הללו, נוהגים ב' מיני זיווגים בב' הרוחות:

א. זיווג א'. מטרם שנכללו ב' הרוחות זה בזה, אלא ששניהם מתנוצצים. ואז יש יכולת ברוח לבנה להוליד תולדות כיוצא בו, מבחינת המוחין דהארת חכמה, המקובלים מישו"ת, כמ"ש, שתו ושכרו דודים. והם נקראים אופנים, שמהתנוצצות ב' הרוחות הללו, נבראו האופנים האלו.

ב. זיווג ב'. אחר שנכללו ב' הרוחות זה בזה, ונעשו כמו רוח אחד ואור אחד, כמ"ש, ולא נודע כי באו אל קִרְכָּנָה. שרוח לבנה עם אורותיו נכלל לגמרי ברוח ספיר ובאורותיו. ומהזיווג הזה נולדו תולדות, מהמוחין של רוח הספיר, שהם חסדים מכוסים, כמ"ש, אכלו דודים. כי רוח לבנה ואורותיו התבטלו ונכללו בספיר ובאורותיו. והתולדות הללו נקראים חיות.

ובעת שנכלל רוח לבנה ברוח ספיר, יוצא מהם מאור של חיה אחת. באופן, שהחיות מיוחסות בעיקר לרוח ספיר, ובהן מוחין דפנים, כמ"ש, אכלו רעים. והאופנים מיוחסים לרוח לבנה, ובהם מוחין דאחוריים, כמ"ש, שתו ושכרו דודים.

ואסור להשהות את הז"א במוחין דאחוריים, כדי שלא לתת אחיזה לדינים. אלא שצריכים לכלול תכף את המוחין דאחוריים במוחין דפנים. כן צריכים האופנים, מוחין דאחוריים, להיכלל בחיות, מוחין דפנים. ולכן נאמר, יוצא מהם מאור של חיה אחת, המוטלת על ארבע אופנים. כי נכללו בה, בחיה, ונעשו עימה לאחד.

וכתוב על האופנים, מראיהם כגחלי אש בוערות. כי להיותם מוחין דאחוריים, ע"כ מראיהם כגחלי אש. ורוח לבנה, הרוח הקדוש, מתהלכת בין החיות. לבנה, המקום שיצאו ממנו ומאיר להן. כי בחיות האופנים מיוחסים רק

לרוח לבנה, שבו מוחין דאחוריים, ע"כ מראיהם כאש וברקים. וצריכים לכלול אותם בחיות, לבטל כוח הדינים שבהם.

והאופנים האלו, דיניהם שווים כדיניהן של החיות, מהתכללותם בחיות, ונעשו עימהם לאחד, עד שלא נודע כי באו אל קרבנה, כמו שנכללו המולידים זה בזה. וע"כ כתוב, בלכתם ילכו ובעומדם יעמודו, ובהינשאם מעל הארץ יינשאו האופנים, כי רוח החיה באופנים. כי הרוח והאור שבאופנים, נכללו והתבטלו אל רוח החיה שעליהם, ואין בהם אלא רק רוח אחד ואור אחד, רק רוח החיה.

והצורה של החיה, היא כאריה, צורה של חסד. כי להיותה נמשכת מרוח הספיר, אור לבן, ולכן הוא חסד, ע"כ צורתה כאריה. החיה שולטת על י"ג מאה ריבוא (13,000,000) אופנים אחרים. כנפי החיה כנפי הנשר, והיא שולטת על אלו י"ג מאה ריבוא אופנים.

הטעם של המספר י"ג מאה ריבוא, הוא כי בד' גלגלים נוסעים כל אחד מד' אופנים, ולכל גלגל ג' אָדנים, והם י"ב (12) אדנים בארבע גלגלים. רוח הספיר שולט על כולם, כי ממנו יצאו, ומקיים כולם, גלגלים ואדנים, וממנו הם ניזונים. וע"כ הוא מצטרף עימהם לי"ג.

ונאמר, שהחיה שולטת על י"ג מאה ריבוא אופנים. כי י"ב האדנים, שבד' גלגלים שבכל אופן, עם רוח ספיר המצטרף עימהם, הם י"ג. י"ג מאה ריבוא, כי המספר י"ג הוא הארת החכמה, הנמשכת מייסודות דאצילות, שהוא בינה, שמקבלת מא"א. ולפיכך להיותם מבינה שספירותיה מאות, הם י"ג מאות. ולהיותם מא"א, שספירותיו ריבוא, הן י"ג מאות ריבוא.

ביאור הדברים. מבחינת הקביעות בחיה יש רק ד' אופנים חו"ב תו"מ. אמנם כשמקבלת הארת החכמה מלמעלה, ששורשה י"ג מידות הרחמים דא"א, אז מתפשט כל אופן מהארבעה לפרצוף שלם, שד' בחינות חו"ב תו"מ שמחזה ולמעלה מכונות ד' גלגלים, וג' בחינות חו"ב ות"ת שמחזה ולמעלה מכונות ג' אדנים. ומחזה ולמעלה חסרה בחינה אחרונה, וע"כ אין כאן ד' אדנים, אלא רק ג' אדנים.

אמנם ג' האדנים הללו עולים ונכללים בכל גלגל שמחזה ולמעלה, כדי לקבל מהם את הבחינה האחרונה, מלכות. ולפיכך נבחן, שיש בכל גלגל ג' אדנים, שביחד הם י"ב אדנים לכל אופן. ועם רוח ספיר, המאיר בהם, הם י"ג. ומדייק את מספר י"ג רק באדנים לבדם, כי הארת החכמה תוכל להתגלות רק מחזה ולמעלה, ששם האדנים. וע"כ מספר י"ג, הרומוז להארת חכמה, שורה על האדנים בלבד.

68. לאלו ד' האופנים יש ד' פנים לכל אחד. וכל אלו ד' פנים מסתכלים לד' הצדדים של החיה, העומדת עליהם. הסתכלות, היא קבלת השפע. ד' פנים: פני אריה, פני שור, פני נשר, פני אדם. הם ד' בחינות חו"ב תו"מ. וכן ד' הצדדים שבחיה הם ד' בחינות חו"ב תו"מ שבה. ולפיכך, כל אחד מהפנים שבאופן מסתכל ומקבל שפעו מהבחינה שכנגדו בד' הצדדים שבחיה.

כשאלו ד' האופנים נוסעים תחת החיה, הם נכנסים זה בזה ונאחזים זה בזה, שנכללים זה בזה, ומקבלים סיוע זה מזה, על דרך שכתוב, מקבילות הלולאות אישה אל אחותה, כדי שיתכללו אחד בחברו, וייכנסו זה בזה. כשאלו הגלגלים נוסעים, נשמע קול נעימות בכל אלו צבאות של מטה למיניהם. כלומר, שהשפע הנעים שלהם מגיע לכל הצבאות של מטה.

69. מתחת להיכל הזה נפרדים הכוחות החוצה מההיכל, להשפיע לכמה צדדים שברקיעים שלמטה, שמהם משתנים ענייני ההנהגה אל התחתונים, עד שמגיעים אל כוכב שבתאי, העומד ברקיע השני שבעולם העשיה. כי שבעה כוכבי לכת עומדים שם, הנקראים: שבתאי צדק מאדים נוגה כוכב לבנה. מהם באים כל השינויים והתמורות בעולם. הכוכב הראשון שבתאי מקבל שפעו מההיכל התחתון, שבשבעה היכלות דבריה. ושאר הכוכבים משאר ההיכלות.

ולכאורה הסדר הפוך, שהרי שבתאי, שהוא העליון משבעת הכוכבים, היה צריך לקבל מההיכל העליון שבשבעה היכלות, ולא מההיכל התחתון הזה. ולבנה, שהיא הכוכב התחתון משבעה כוכבים, הייתה צריכה לקבל מההיכל התחתון הזה, ולא מההיכל השביעי. ויש עניין הופכי מאורות לכלים. כי בכלים, העליונים גדלים בתחילה, והיפוכם באורות, שהתחתונים נכנסים תחילה.

ולפיכך, בעת שמאיר ההיכל התחתון, יסוד, נמצא מתלבש האור בכלי העליון של הכוכבים, שבתאי. ואח"כ, כשמאיר גם ההיכל השני, הוד, מגיע האור גם לכוכב צדק. ואח"כ, כשמאיר היכל נצח, מגיע האור לכוכב מאדים. עד שמאיר ההיכל השביעי. אז מגיע האור לתחתון שבכוכבים, הלבנה.

כל העולמות התחתונים מסתכלים להיכל זה לקבל השפע שלהם. כי הבחינה התחתונה משפיעה לכל המציאות שלמטה ממנה. משם ניזונים כל הנמצאים בהיכל זה, וכולם מסתכלים לקבל שפע וכוח מרוח הספיר. וזהו ההיכל שנקרא לבנת הספיר, מטעם ב' רוחות שבו, שהאחד נקרא ספיר, והשני לבנת.

70. רוח הספיר הכולל בתוכו רוח הלבנת, עולה אורו ויורד ואינו נפסק לעולם, כאור השמש שבתוך המים. בהיות רוח הספיר כולל בתוכו את רוח הלבנת, הנוקבא שלו, הוא נמצא בזיווג שלא נפסק לעולמים, והאוי"י היורד והאוי"ח העולה, מאירים בהם כאור אחד. ועולה אורו ויורד, או"י ואוי"ח, ואורו אינו נפסק לעולם. והאוי"י והאוי"ח מחוברים יחד כאור השמש, המאיר ומחמם המים, שחום השמש מעורב ומחובר בכל חלקי המים.

אין מי ששיג את הרוח, חוץ מהרצון של אדם צדיק בכוח התפילה, שנכנסה באותו ההיכל. והתפילה עולה לקשור קשרים, לייחד ייחודים, בשלמות בהשראת הרוח הזה. אז מתעטף הרוח באור, ושמח עם התפילה, ועולה עימה להיכל השני, להתקשר בקשריו, כדי שהרוח שכאן, שכלול בו רוח הלבנת, יתכלל שם בהיכל השני, ברוח שלמעלה ממנו אשר שם.

והרוח שכאן, שכלול בו הרוח השני, שעלה להיכל השני, בעלייתו כלולים גם החיה והאופנים והגלגלים שכאן. והם נאחזים בו, כמו שנאחזים אש במים ומים באש. וכמו שנאחזים ד' רוחות זה בזה, דרום בצפון וצפון בדרום, כן נאחזים כולם זה בזה, ומתקשרים זה בזה, החיות והאופנים והגלגלים וב' הרוחות עם הרוח שבהיכל השני.

71. הרוח שכאן עולה להתקשר עם הרוח שבהיכל השני. והחיה הכלולה ברוח, מסתכלת למעלה להיכל השני, לקבל שפעו. ומסתכלים זה בזה, שגם ההיכל השני וכל אשר בו, מסתכל אל כל אלו הבחינות שבהיכל התחתון שעלו אליו, כדי לקבל השלמתו מהם.

72. באמצע ההיכל שכאן, ניצב ועומד עמוד אחד, שקומתו עולה עד אמצעו של ההיכל האחר שלמעלה ממנו. העמוד נוקב הגגות של כל שבעת ההיכלות, ועומד בהם מלמטה למעלה, שעל ידו מתדבקים הרוחות זה בזה. וכך עולים למעלה מכל ההיכלות הללו, כדי שהרוחות יתייחדו ויהיו כולם כרוח אחד, כמ"ש, ורוח אחד לכול.

שבעה היכלות של או"א דבריא

היכל שני, הוד

73. ההיכל השני, כתוב עליו, וכעצם השמיים לטוהר. כאן הוא הרוח, הנקרא זוהר, ועומד בגוון לבן תמיד. כלומר, שנמצא תמיד באור החסדים, המכונה לבן, שאינו מתערב בגוון אחר חוץ מהלבן. והוא נקרא עצם, ואינו משתנה לעולם.

כי יש ד' גוונים ברוח הזה, לבן אדום ירוק שחור, ד' הבחינות חו"ב תו"מ, ובו"ק נקראים חו"ג תו"מ. אמנם כל גווניו סתומים ואינם מאירים, חוץ מהגוון הלבן שבו. ושאר הגוונים שבו נכללים ומתערבים בגוון לבן שבו. ועומד בגוון לבן תמיד, כי אינו ניכר בו אלא רק הגוון הלבן.

אמנם לפעמים מאירים בו כל ד' הגוונים שבו, ורק בדרך גלגול, שאינו מתעכב ועומד על שום בחינה מד' הבחינות שבו, אלא כמו דבר עגול המתגלגל ואינו עומד, עד שבא על בחינת לבן שבו, ושם הוא עומד.

ואינו מתערב בגוון אחר חוץ מהלבן. אפילו בעת הגלגול, כשהרוח מתגלגל ובא על כל ד' גווניו, אינם מתערבים גווניו בשום גוון להיכלל ולבוא לעמוד שם, אלא רק בגוון לבן שבו. והרוח הזה נקרא עצם, ואינו משתנה לעולם, שאפילו בעת שמאיר בכל ד' בחינותיו, בדרך הגלגול, הוא מאיר כך רק בשביל התחתונים.

הרוח הזה אינו בהתגלות כל כך להתנוצץ כאחרים. הוא קשה להתגלות, כי כל גווניו מעורבים ונכללים בגוון לבן שבו. וכמו הסתום שבעין, השחור שבעין, ששם כוח הראייה, כשמתגלגל, זוהר ומתנוצץ עם גלגולו. כלומר, בכל מקום שרוצה לראות, הוא מגלגל את ד' הגוונים שבעין לאותו מקום, ואי אפשר לראות בדרך אחרת.

כן דרך הרוח הזה, שאינו זוהר ואינו מאיר, כי אם בדרך גלגול, בעת שמגלה הארת ד' בחינותיו, אינו מתעכב ועומד על הארת שום בחינה שבו, אלא מתגלגל עליהן, והן מתנוצצות, עד שבא לבחינת אור הלבן שבו, ושם הוא עומד ומתקיים.

ובינתיים התגלו כל ד' בחינותיו. כי בעת שהרוח הראשון, לבנת הספיר, עולה אל הרוח שכאן, לקבל הארתו, הוא מגלגל אותו ומגלה הארתו עם גלגולו. ואז הוא מקבל ממנו, מכל ד' בחינותיו. אבל מתקשר עימו בקשר של הלבן שבעין.

כלומר, אחר שקיבל מכל ד' גווניו, נשאר מקושר רק בלבן שבו, בתוך גוון דק יותר ממנו, ששורה על הרוח הזה. כלומר, בתוך הארת הרוח שבהיכל השלישי, נצח, המאיר בגוון לבן שברוח הזה של ההיכל השני, שהוא גוון דק מאוד, עד שאינו ניכר בו שום גוון.

74. הרוח הזה מתגלגל מכוח הרוח התחתון, לבנת הספיר, שעלה אליו. כי האור התחתון מסובב בגלגול של אור הרוח הזה, ואז הוא מאיר. ואין הרוח הזה יכול להאיר, עד שנאחז בו הרוח התחתון, ומתקשר עימו. ואז הוא מאיר ונאחז באור הרוח התחתון, שהוא כולל. כלומר, שכל הארתו נאחזת ברוח התחתון, ולא כלום כלפי עצמו. וכלפי עצמו אינו משתנה כלל. כי נשאר באור הלבן, אלא שהתגלה בגלגול שלו רק בשביל התחתון בלבד.

75. וכשהאור הזה מתגלגל, נוסע אור אחר לצד שמאל, ומתגלגל עימו ומסתובב עימו. כי הרוח הזה כלול מזכר ומנקבה, כמו הרוח של לבנת הספיר. וע"כ יש בו ב' אורות, אור הזכר לימין ואור הנקבה לשמאל. כמ"ש, חמוקי ירכיך. כי נ"ה נקראים ירכיים. ובגלל שהאורות הללו קשים להתגלות, והם תמיד נסתרים, זולת בעת עליית הרוח התחתון, המגלגל אותו, ע"כ מכנה אותם חמוקי ירכיך, שהם חמוקים וגנוזים. אשרי האיש שיודע לגלות האורות, שיודע להעלות כאן את הרוח שבהיכל התחתון, המגלגל ומגלה את האורות שכאן.

76. רוח אחר נכלל עימו, ומסתובב ומאיר, מסביב לו במראה תכלת ולבן. כמו שיש ב' רוחות זכר ונקבה בהיכל הראשון, שהזכר נקרא ספיר והנוקבא לבנה, כך בהיכל השני הזה יש ב' רוחות זכר ונקבה, שהזכר נקרא זוהר ונקרא עצם, והנקבה היא הרוח שכאן, הנקרא שמיים. הלבן שברוח השמיים מתקשר באור הלבן שברוח הנקרא עצם. והתכלת שברוח השמיים מתקשר בגוון אדום שבאור הרוח התחתון, לבנה, העומד בהיכל הראשון לצד שמאל.

כי תכלת הוא דין קשה, כי ביאורו, שמכלה ואוכל הכול. ואדום הוא דין רפה, כי גבורות, בינה, מכונה אדום. והיות שההיכל השני, הוא הוד, קו שמאל, הגבורות שבו תכלת, אבל הוא מתמתק בגבורות של הרוח שבהיכל יסוד, שעלה אליו, שלהיותו בחינת קו אמצעי, הגבורות שלו אדום.

וב' הרוחות האלה נכללים זה בזה, ונעשו אחד, ונקראים שניהם ביחד עצם השמיים. וכל המציאות שיש למטה מההיכל הזה בבי"ע, עם המציאות שבהיכל התחתון, יסוד, כולם נכללים כאן בהיכל הזה, הוד. ומשום שכולם נכללים בהיכל הזה, ע"כ נקרא ההיכל עצם השמיים, שמורה על העצמות של השמיים, שכולל כל המציאות.

77. מהתכללות האורות האלו, מזיווגם, נבראו השרפים האלו, שיש לכל אחד שש כנפיים, כמ"ש, שרפים עומדים ממעל לו, שש כנפיים לאחד. כולם בשש כנפיים, משום שכולם מהיכל עצם השמיים. כי ההיכל הזה נחשב לג"ר כלפי ההיכל התחתון, שהם חב"ד חג"ת עד החזה, כי חג"ת הם ג"ר דגוף. ולפיכך יש לשרפים שש כנפיים, כנגד ו"ס חב"ד חג"ת. אבל ההיכל התחתון נחשב רק לנהי"מ, כלפי היכל עצם השמיים. וע"כ אין לחיה אשר שם, כי אם ד' כנפיים, כנגד ד"ס נהי"מ. אלו השרפים הם השורפים כל אלו שאינם חוששים לכבוד ריבונם. כלומר, שעוסקים בג"ר. כי כל המשתמש בכתר חלף ועבר מהעולם, כי השרפים שורפים אותו.

כל הקורא ושוֹנֶה שישנה סדרי משנה, זהו היודע לסדר ולקשור ייחוד ריבונו כראוי. אלו הם, המקדשים שמו הקדוש של ריבונם בכל יום תמיד. מי שיודע לשנות שישנה סדרי משנה במובנה הפנימי, הוא היודע קשרי הייחוד שבהיכל הזה, ויכול להמשיך הארת הג"ר, באופן שלא יישרף ע"י השרפים אשר שם, והוא יכול לקדש שמו הגדול בכל יום ותמיד.

78. כשהאורות מתגלגלים, יוצא ונולד מהם אור של חיה אחת, שעומדת ומוטלת על ארבע חיות. והן שולטות על הראשונים, על השרפים, משום שהן כוללות אותם בתוכן. כלומר, להיותן נמשכות מאור הגלגול, ע"כ הן מתוקנות ביותר, והן שולטות על השרפים, וממתיקות כוח הדין והאש שבהם. והחיות האלו, כשהן נוסעות בהתגלות אור הגלגול עליהן, נכנעים השרפים התחתונים ואינם יכולים להזיק. שהם הנחשים, שיצאו ונולדו מנחש שרף ההוא, שגרם מוות לכל בני העולם, נחש הקדמוני.

79. אלו החיות הן פני נשר, ומסתכלות אל החיה שעליהן לקבל השפע שלהן. החיה היא הנשר העליון, כמ"ש, דרך הנשר בשמיים, שרומז על החיה ההיא, הנמצאת בהיכל עצם השמיים, שהיא נשר. וכתוב, דרך הנשר בשמיים, ולא כתוב, בעצם השמיים, משום שרוח השמיים שולט על הכול בעת גלגול האורות. ואם היה שולט רוח העצם בעת גלגול האורות, היו פני החיה פני אריה, כמו החיה שבהיכל ראשון. כי רוח העצם עומד בגוון לבן תמיד, אור החסדים ופני אריה.

אלא משום שרוח השמיים שולט על הכול, והרוח הזה כולל ב' גוונים לבן ותכלת, חו"ג, ע"כ החיה, הנולדת מאור הגלגול, היא פני נשר, הממוזג מחו"ג. כי פני אריה חסד, פני שור גבורה, פני נשר ממוזג מחו"ג. החיה ההיא, שמיים, המוטלת על כל ד' החיות, היא מסתכלת למעלה, וכל ד' החיות מסתכלות ומקבלות השפעה שלהן מאותה החיה.

80. בעת שכולן נוסעות, כשאור הגלגול מאיר בהן, מזדעזעים כמה צבאות. חלק מהם מאירים על ידיהן, וחלק מהם נשברים ממעמדם. הארת החיות שורפת אותם באש, ואח"כ חוזרים ומתחדשים כמקודם.

ב' הארות נמשכות בנסיעת החיות אל התחתונים מהן:

א. לכל הצבאות, שראויים לקבל מהן.

ב. לאלו הצבאות, שאינם ראויים לקבל מהן. והם נשרפים על ידיהן. והם אלו המלאכים, אלו הראשונים שבמדור הראשון, אשר מתחילים לומר שירה ונשרפים, שעוברים באש דולקת, ובבוקר חוזרים ומתחדשים כבתחילה.

כל הצבאות שלמטה נכנסים תחת חיה זו, ומסתתרים תחת כנפיה להיכלל בה למעלה.

81. אלו ד' חיות עולות, כשהרוח עצם השמיים מאיר בתוך החיה העליונה, שלמעלה מהן. ד' גלגלים יש לכל חיה מד' החיות. גלגל אחד מסתכל לצד מזרח. ג' אדנים נושאים אותו, ומסתכלים לחיה שבאמצע ד' הגלגלים. וכן גלגל אחד לצד מערב, וגלגל אחד לצד דרום, וגלגל אחד לצד צפון.

כי בעת שד' החיות עולות לחיה העליונה, מתפשטת כל חיה לפרצוף שלם, שמחזה ולמעלה יש לה ד' פנים, אריה שור נשר אדם, חו"ב תו"מ, לד' רוחות העולם, מזרח מערב דרום צפון. והם הנקראים ד' גלגלים. ומחזה ולמטה יש לה רק ג' פנים, אריה שור נשר, כי פני אדם חסרים שם.

אמנם הם מקבלים פני אדם ע"י התכללות בזיווג שמחזה ולמעלה, בעניין שנא"ן. והם נכללים בכל ד' הפנים אשר שם, ואפילו מפני אדם. אלא שנבחן שמקבלים רק ט"ר, אריה שור נשר מכל פנים, כלומר, אריה שור נשר שבאריה, וכן אריה שור נשר שבשור, ואריה שור נשר שבנשר, ואריה שור נשר שבפני אדם.

באופן שמצד אחד נכללים מכל ד' הפנים, שהרי יש להם אריה שור נשר, שהם ט"ר אפילו בפני אדם. אמנם מצד שני חסרה להם בכל מקום המלכות, שהיא פני אדם, כי אין להם אלא רק ט"ר מהם.

ולפיכך נבחן, שלכל גלגל מד' הגלגלים, לכל פנים מד' הפנים, אריה שור נשר אדם שמחזה ולמעלה, יש ג' אדנים, אריה שור נשר. באופן, שכל חיה מתפשטת לד' גלגלים מחזה ולמעלה, ולי"ב אדנים מחזה ולמטה. אשר כל גלגל יש לו פנים מיוחדים מאריה שור נשר אדם, ורוח מיוחד ממזרח מערב דרום צפון.

אבל האדנים, מתוך שבאים מהתכללות הזיווג ע"י עלייה למחזה ולמעלה, הרי הם מקבלים מכל ד' הפנים שבד' הגלגלים אשר שם בבת אחת. וע"כ הם מסתכלים לאמצע, לחיה הכוללת את כולם, ולא לשום צד מד' הגלגלים.

וכל י"ב (12) האדנים נוסעים מכוח החיה הכוללת שבאמצע, ולא לשום צד של הגלגלים. והחיה האמצעית סוגרת ופותחת, כלומר שולטת על כולם, שהיא סוגרת האורות מלהאיר ופותחת אותם. וכל גלגל בעת שנוסע, נשמע קולו בכל הרקיעים.

82. אלו ארבע חיות כולן משתלבות זו בזו. והאופנים שלמטה מההיכל הראשון נכנסים בתוך אלו החיות שלמעלה, שבהיכל השני כלולים אלו באלו. הרוח הזה שכאן, שנכלל ברוחות שלמטה מההיכל הראשון, הוא מתלהט ועולה להיאחז למעלה בהיכל השלישי, ולהתקשר ברצון של אדם צדיק, באותה התפילה שהתפלל.

כי כשהתפילה עולה ונכנסת בהיכל השני, היא לוקחת כולם עימה, וכולם נוסעים עימה, כל המציאות שבהיכל הראשון ובהיכל השני. ונכללים זה בזה, עד שכולם נכללים ברוח ההוא שכאן. והרוח הנכלל מכולם, נוסע בכוח הרצון שבקשר הייחוד של התפילה, המיוחד הכול, עד שמגיעים כולם להיכל השלישי, ונכללים זה בזה כמו הראשונים.

כלומר, כמו הבחינות הראשונות של ההיכל הראשון, שנכללו זה בזה בעת עלייתם להיכל השני, שהיו כלולים אש במים ומים באש, רוח בעפר ועפר ברוח, מזרח במערב ומערב במזרח. וכן אלו שכאן מתקשרים כולם זה בזה, ואוחזים זה בזה, ומשולבים זה בזה.

וכן כמה צבאות ומחנות יורדים מכאן ולמטה, ומתערבים ומאירים באלו המלאכים התחתונים, עד שמגיעים בהארתם לכוכב הנקרא צדק. ששם עומדים כמה ממונים של העולם, המקבלים ההארה הזאת ומשפיעים לעולם.

83. וכשהרוח הזה הנכלל מכל התחתונים ממנו, וכולם כלולים בו, עולה ונאחז ונכנס בתוך ההיכל השלישי, עד שנאחז ברוח שבהיכל השלישי, בתוך העמוד העומד באמצע ההיכל, אז נשלם הכול כראוי עד כאן.

כי אלו ג' היכלות, נה"י, שמחזה דכללות ולמטה, הם כולם שלמות אחת, הנקראים עיבור יניקה מוחין דאחוריים. ונעשו כולם רוח אחד הכלול מכולם ונשלם מכולם, כמ"ש, ורוח אחד לכל. כאן עניין ההכרעה כדי להתדבק בריבוננו, שיתבאר בהיכל הרביעי.

שבעה היכלות של או"א דבריא

היכל שלישי, נצח

84. ההיכל השלישי הוא של הרוח הנקרא נוגה. הרוח הזה הוא טהור, ברור יותר מכל הרוחות שלמטה ממנו. אין שום גוון נראה בו, לא לבן, לא ירוק, לא שחור, לא אדום. ומשום זה נקרא בשם טוהר, להיותו טהור וברור יותר מכל התחתונים ממנו.

ואע"פ שהוא טהור מכולם, אין הארתו נראית, עד שהתחתונים מהיכל השני מתגלגלים באור הגלגול ונאחזים ברוח שכאן ונכנסים בתוכו. אחר שהתחתונים נכנסים בתוכו, הוא מראה את אורו, ואין בו שום גוון מכל אלו התחתונים שנכנסו בו.

85. כשהרוח נשלם מכל התחתונים שעלו אליו, הוציא מתוכו אור אחד, שכולל בתוכו האורות של כל ג' היכלות, נה"י. ב' האורות התחתונים של ב' ההיכלות הוד ויסוד, עולים ויורדים ומתנוצצים. אבל אור העליון של היכל הנצח עולה ואינו יורד למטה.

בהתנוצצות ההיא נראים כ"ב (22) אורות שונים זה מזה, שכולם נעשים אור אחד. ואחר שכ"ב אורות נעשו אחד, הם עולים ונכנסים בתוך אור האחד העליון של היכל הנצח. והאור הזה כולל אותם.

86. והרוח שכאן אינו מאיר, אלא רק בעת שהאורות התחתונים מב' ההיכלות שלמטה עולים אליו, והרצון ההוא של הצדיקים, הכלול בתפילה, נושא את כולם, אז יוצא ונולד האור ההוא מתוך הרוח שכאן, אור אחד הכולל ג' אורות.

והאור ההוא מאיר ומוציא מתוכו ב' אורות מתנוצצים, ב' אורות עולים ויורדים. ונראים האורות כחשבון כ"ב אותיות התורה. ואח"כ חוזרים ונכללים כאחד באור שהוליד אותם.

87. כל אלו האורות התחתונים כלולים כולם בכ"ב אורות, וכולם יחד באור הזה שהוליד כ"ב אורות. והאור הזה כלול ברוח ההוא שהוליד אותו, והרוח ההוא עומד בהיכל השלישי הזה. ואינו עומד להתיישב אלא בתוך ההיכל הרביעי, ת"ת, שחשקו לעלות לתוכו.

88. אלו האורות היוצאים מתוך הרוח שכאן, כלומר, האור שכולל בשלושה, וב' האורות התחתונים שעולים ויורדים, וכ"ב אורות, הנה בעת שהם מתנוצצים, מתחברים כאחד כל האורות המתנוצצים. כלומר אע"פ שהם הרבה בחינות שונות, מ"מ בעת ההתנוצצות מתחברים להארה אחת.

בעת שב' האורות התחתונים מהיכלות הוד ויסוד, יוצאים מהאור האחד של היכל הנצח, ודוחקים במסך בזיווג דהכאה, כדי להתנוצץ, להעלות או"ח, להלביש את או"י היורד מלמעלה למטה, נולדת ויוצאת מהם חיה אחת קדושה וגדולה.

ודמות החיה כדמות כל שאר החיות מההיכל הראשון והשני, שמשם באו ב' האורות שהולידו את החיה, פני אריה שבהיכל הראשון, ופני נשר שבהיכל השני, וכלולים יחד ונעשו בה מהם צורה אחת.

כלומר, שב' הצורות של האריה והנשר התמזגו בחיה לצורה אחת. ומה שאינו נראה בחיה שום צורה מהיכל הנצח, הוא משום שברוח שכאן אין שום גוון נראה בו, וע"כ אינה נמשכת ממנו שום צורה. ועוד, כי אור הנצח אינו נמשך עם ב' אורות להאיר למטה.

89. מתחת לחיה הזו יש ד' אופנים עליונים, כמראה התרשיש, מרוקמים בכללות מכל ד' הגוונים: לבן אדום ירוק שחור.

אלו ד' האופנים הם מחזה ולמטה של החיה האחת. לכן נאמר, מתחת לחיה הזו. כי כל מקום שנאמר, מתחת, פירושו מחזה ולמטה של אותה מדרגה.

והם ארבעה, להיותם התפשטות מד"ס חו"ב תו"מ של החיה. אמנם כל אופן כלול מכל הארבעה. וע"כ כל אחד מהם כלול מכל ד' הגוונים חו"ב תו"מ.

שש מאות אלף ריבוא (6,000,000,000) אורות כולם בתוכם. להבדיל מד' האופנים שבהיכל היסוד, שיש להם י"ג מאות ריבוא (13,000,000), שזה מורה על הארת חכמה, המקובלת מי"ג מידות דא"א, שמקומן באופנים שמחזה ולמטה.

אבל באופנים שכאן, אע"פ שהם מחזה ולמטה, מ"מ אינם מאירים בי"ג מאות ריבוא בהארת חכמה, אלא רק בשש מאות אלף ריבוא, שזה מורה על הארת או"א עילאין בחסדים מכוסים, המאיר בו"ס חב"ד חג"ת שמחזה ולמעלה, בחיה שעליהם.

והם 600, להיותם בינה שספירותיה מאות, כי ההיכלות הללו כולם בינה. והם 600,000, להיותם מקובלים מאו"א, שספירותיהם אלף. והם שש מאות אלף ריבוא, היות שבהם הארת חו"ס דא"א, שספירותיו ריבוא.

ואינם מאירים במספר י"ג, כי כל היכל נצח הוא בחינת ג"ר, ואפילו האופנים נחשבים כבחינת מחזה ולמעלה. אמנם ע"י אור הגלגול מההיכלות התחתונים, מתפשטים גם האופנים בעת ההיא למספר י"ג. וכל אופן יש לו י"ב אדנים, ואחד שכולל אותם. ואין זה אלא ע"י הארת הגלגול. אבל בקביעות אינם מאירים, אלא במספר שש מאות אלף ריבוא.

ואלו ד' האופנים הם כולם בשמונה כנפיים. וכל אלו הבחינות שבאופנים, כל הצבאות הללו, יוצאים מאור החיה, השולטת עליהם, בעת שאור החיה מתנוצץ, שהארת הגלגול מאירה בהם.

90. ואלו ד' האופנים שמתחת לחיה, עומדים לד' רוחות העולם, מזרח מערב צפון דרום. בכל אחד ד' פנים. בב' פנים הם מסתכלים אל החיה שעליהם, וב' פנים מכוסים בכנפיהם, משום האורות המתנוצצים עליהם, שאינם יכולים להסתכל בהם.

כי ג' היכלות, נה"י, מאירים עיבור יניקה מוחין דאחוריים. היכל היסוד מאיר עיבור יניקה, ו"ק חסר מוחין דג"ר. וב' היכלות נה"ה מאירים המוחין דג"ר. הוד מאיר ו"ק דג"ר, והנצח ג"ר דג"ר.

ג"ר דג"ר אינם מאירים כלל, אלא רק ו"ק דג"ר. ועכ"ז אי אפשר שייצאו ו"ק דג"ר בלי ג"ר דג"ר. והנה מקום יציאת המוחין הוא בהיכל הנצח בלבד. ולפיכך יוצאים ג"ר וו"ק דג"ר ביחד בשלמות בהיכל הנצח. אבל רק ו"ק דג"ר מתקבלים ובאים להיכל ההוד, והג"ר דג"ר נעלמים.

ואלו ד' האופנים שמתחת לחיה, בב' פנים הם מסתכלים אל החיה שעליהם. כי הפנים הם ג"ר. ויש בהם חו"ב תו"מ, הנקראים ד' פנים, שחו"ב הם ג"ר דג"ר, ותו"מ הם ו"ק דג"ר. וב' פנים מסתכלים ומקבלים מהחיה שעליהם, כלומר תו"מ שבהם, שהם ו"ק דג"ר המקובלים.

וב' פנים מתכסים בכנפיהם, כלומר חו"ב שבהם, שהם ג"ר דג"ר, שאינם מקובלים. משום האורות המתנוצצים עליהם, האורות דג"ר דג"ר, שאינם יכולים להסתכל בהם ולקבל אותם, ע"כ הם מכסים בכנפיהם את ב' הפנים חו"ב שבהם, שלא יקבלו משם.

ומטעם זה נאמר, שאלו ד' האופנים הם כולם בשמונה כנפיים. כי השרפים שבהיכל ההוד יש להם שש כנפיים, בשתיים יכסה פניו, ובשתיים יכסה רגליו, ובשתיים יעופף. ואין להם ד' כנפיים בפנים שלהם, אלא ב' כנפיים בלבד, כי להיותם בחינת הוד צריכים לכסות כל ד' הפנים שלהם, ואין להם ב' פנים גלויים, כמו האופנים שבהיכל הנצח.

אבל האופנים שכאן, שהם במקום יציאת המוחין, וצריכים לקבל ו"ק דג"ר, שישפיעו לשרפים שבהיכל ההוד, ע"כ יש להם בהכרח ב' פנים גלויים תו"מ. ומשום זה יש להם שמונה כנפיים, ב' כנפיים נוספות, אשר בעת התנוצצות הם פתוחים, כדי לקבל ו"ק דג"ר בשביל היכל ההוד. ושלא בעת ההתנוצצות גם הם מכוסים.

91. בכל פעם שהאופנים האלו נוסעים, בד' גלגלים וי"ב אדנים בכל אופן, כמו הראשונים שבהיכל היסוד, כשאור הגלגול מאיר בהם, נעשים אז מהזיעה שלהם כמה צבאות ומחנות. שכולם משבחים ומזמרים, ואינם פוסקים שירתם לעולם. והצבאות האלו אין להם שיעור.

כי השירה והזמרה הן המשכת המוחין. ולפי שיעור הארת המוחין, כך שיעור שירות ותשבחות שמזמרים. ונודע שהמוחין נמשכים בדרך ג' קווים, שקו ימין מים וחסדים, וקו שמאל חכמה בלי חסדים, שאין התחתונים יכולים לקבל אותו, והוא להם אש שורפת. ואלו ב' הקווים הם במחלוקת זה עם זה, עד שנמשך קו שלישי, המקיים את שניהם, שמלביש אותם זה בזה.

וזאת הזיעה, שהחיות מזיעות בעת שמגיע להן אור הגלגול, ונוסעות על ד' הגלגלים, וי"ב האדנים. כי אז צריכים להיזהר מאוד, לקבל המוחין בקו אמצעי. ואם נוטים משהו לצד שמאל, תכף נמשכת להם משם אש שורפת בסיבת הנטייה.

וכיוון שאינם יכולים לצמצם כל כך, נמצאים עושים פעם נטייה יתרה לצד שמאל, וממשיכים בזה ניצוץ אש שורף, ואז תכף מטים עצמם בכוח לצד ימין, כדי לבוא משם לקו אמצעי. וממשיכים אור חסדים עם נטייה זו. וכך הם מנענעים עצמם תמיד, פעם לימין ופעם לשמאל, כי קשה להם לצמצם עצמם בקו אמצעי כראוי. והנה אלו הנטיות שמצד שמאל, הן זיעת החיות, שמהן מתקבץ ונמשך נהר דינור. ומאלו הנטיות לצד ימין, נבראו אלו הצבאות ומחנות המלאכים, שכולם משבחים ומזמרים, ואינם פוסקים שירתם לעולם. כי מתוך שהם נמשכים מהנטיות לצד ימין, שהוא חסד, אין שום כוח יוכל להפסיק את שירתם. והצבאות האלו אין להם שיעור, כי מוחין דחסדים נבחנים לבלי מספר.

92. ד' פתחים יש בהיכל זה לד' רוחות העולם. עשרה ממונים בכל פתח. וכשכל הנמצאים בתוך ההיכלות התחתונים, יסוד והוד, וההיכלות עצמם, עולים להיכל שכאן, בכוח הרצון שבתפילה הטהורה, אז הממונים פותחים לפניהם את הפתחים שבהיכל הזה.

עד שנכללים אלו באלו, ומשתלבים אלו באלו, ונכנסים כולם זה בזה, ממונים בממונים, מחנות במחנות, אופנים בחיות וחיות באופנים. ובאלו אופנים נכללים אורות באורות, שהם פנים שנראים בפנים שלא נראים. ורוח ברוח, עד שנכנסים כולם ברוח שבהיכל זה.

93. בהיכל הזה יש מקום אחד, שמראהו כמראה זהב שמתנוצץ, ששם מקום קיבוץ של הגבורות הממותקות, המכונות זהב. והארת האו"ח שלו נקראת ניצוץ. ושם גנוזים כמה צבאות ומחנות מלאכים, שאינם עולים ואינם מתעטרים למעלה. כלומר, שאינם עולים להיכלות העליונים, לקבל ג"ר הנקרא עטרות. ונשארים תמיד במקומם בהיכל זה.

אלא בשעה שכל המדרגות קושרים קשרים, שנכללים ומתייחדים זה בזה, והיכל נצח נוסע להתעטר בג"ר, אז כל המלאכים הגנוזים במקום, יוצאים ממקום גניזתם מלאים בדינים, כלפי המקטרגים על ישראל, ויכולים ישראל לקבל שפע דג"ר, בלי פחד מאחיזת החיצוניים.

והם נקראים בעלי המגנים, להיותם מגנים על ישראל. והם שליחים בעולם מבעלי הדין שבהיכל הרביעי. כי שם יושבים ושוקלים מעשי התחתונים, אם לכף חובה, אם לכף זכות. ואחר שישראל יוצאים זכאים, ע"י הב"ד אשר שם, נמסר זה אל השליחים הללו, להגן עליהם.

במקום הזה תלויים בד' צדיו 600,000 רבבות מגני זהב לכל צד. וכן יש למטה מהם שורות מקיפות במגני זהב, והם שישים. ומאירים בהם ב' בחינות ו"ק:

א. ו"ק דישסו"ת, שעלו עם או"א לראש א"א, מבחינתם הם שש מאות אלף ריבוא. שש מאות הם ו"ק דישסו"ת שספירותיו מאות, אלף מאו"א שספירותיו אלף, ורבבות מאו"א שספירותיו רבבות.

ב. ו"ק דז"א, המקבלים מישסו"ת, מבחינתו הם שישים. כי ספירות דז"א הם עשרות.

94. וכל אלו המגנים עושים מלחמה, כולם מחוץ להיכל בחרבות וברמחים, בכל אלו שְלוּחֵי הדין שבעולם, ומבערים אותם, עד שמגיעה הארת המדרגות במדרגות שלמטה, ומגיעים לכוכב הלכת מאדים, שמשם מגיעות הפעולות לעוה"ז.

ואז עולה ההיכל להיכל הרביעי ומתעטר ברוח, ובכל אלו הצבאות אשר שם. ואותו מקום עם בעלי המגנים ומגני הזהב נשאר במקומו, ואינו עולה למעלה עם ההיכל. ואותו המקום נקרא תא הרצים, כי אלו השליחים שבו, רצים לגמור הדינים והעונשים, לשונאי ישראל שבכל רוחות העולם.

כי אלו השליחים גנוזים באותו מקום, הרי ששעת פעולתם להגן על ישראל, אינה אלא רק ברגע עליית ההיכל אל ההיכל שלמעלה ממנו, כי אח"כ שוב נגנזים. ולפיכך הם רצים וממהרים בשליחותם, שיספיקו לכולם כל המקטרגים, מטרים שיעלה ההיכל. ומטעם זה נקרא המקום בשם, תא הרצים.

95. עם עליית התפילה, נוסעים כל אלו האורות והמחנות, וקושרים קשרים, ונכללים כולם כאחד, עד שנקשר רוח של ההיכל התחתון ברוח של היכל זה, ונעשו אחד. ונכנסים כולם בתוך העמוד שבאמצע ההיכל. ועולים בכוחו, להתכלל ברוח שבהיכל הרביעי העליון עליהם. אשרי חלקו מי שידוע סוד ריבונו, ומרים דגלו במקום שצריך.

96. כל המדרגות כולם צריכים זה לזה, להשלים האחד עם חברו, ולהאיר אחד בחברו, עד שכולם עולים למקום שצריך שלמות. בתחילה עולים מלמטה, להשלים המקום העליון. ואח"כ יורדים מלמעלה למטה, להשלים התחתונים. ואז נעשית שלמות מכל הצדדים, וכולם נשלמים כראוי.

97. מי שיודע הסודות הללו, ועושה השלמות למעלה ולמטה, הוא מתדבק בריבונו ומבטל כל הגזרות הקשות. והוא מעטר לריבונו, שממשיך ג"ר לז"א, וממשיך ברכות אל העולם. וזהו האדם, הנקרא צדיק עמוד העולם. כלומר, שהעולם עומד ומתקיים בשבילו. ותפילתו אינה חוזרת ריקם, שנענה על כל תפילותיו. וחלקו בעוה"ב, והוא בחשבון בעלי האמונה. כלומר, שנכנס בחשבון בעלי האמונה, הנמצאים בעולם.

98. כל ההיכלות, החיות, הצבאות, האורות, הרוחות, כולם צריכים זה לזה, כדי שהעליונים יושלמו ע"י העלאת מ"ן מלמטה. ואח"כ יושלמו התחתונים, ע"י הורדת מ"ד מלמעלה. ההיכלות האלו מתדבקים זה בזה.

99. וכולם מתדבקים זה עם זה, כמו הצבעים שבעין. כל מה שבהם, הוא כמראה, הנראה בסתום שבעין, בעת שהעין מתגלגלת, ונראה אז הזוהר ההוא המתנוצץ. ואותו שאינו נראה בו בגלגול הזה, הוא הרוח השולט על הכול, שבהיכל זה. ומשום זה, עומדים כולם מדרגות על מדרגות, אחת תלויה בחברתה, עד שהכול מתעטר כראוי.

100. אלמלא כל אלו הצבעים שבעין, שנראים בעת שסוגרים העין, ומתגלגלת בגלגול, לא היו נראים אלו הצבעים המאירים. ואלמלא אלו הצבעים המאירים, לא היה מתדבק בראייה אותו הסתום שבעין, השולט על כולם. נמצא, שכולם תלויים זה בזה ונקשרים זה בזה.

101. כאשר נכללו כולם כאחד בהיכל השלישי, והרצון שבתפילה עולה להתעטר בהיכל הרביעי, אז נעשו כולם אחד, רצון אחד וקשר אחד. כאן היא בחינת השתחוות להתרצות לריבונו.

שבעה היכלות של או"א דבריא

היכל רביעי, גבורה

102. ההיכל הרביעי שונה מכל ההיכלות, כי ארבעה היכלות בו, זה לפנים מזה, וכולם היכל אחד. אלו ד' היכלות הם ד' בתי דין. הפנימי לדיני נפשות, וג' בתי דין שמסביב לו הם לשאר דינים. והיכל זה הוא גבורה ולא ת"ת. כאן הוא הרוח, הנקרא זכות, כי במקום הזה מתהפכים חובות של כל בני העולם לזכות. הרוח הזה לוקח הכול. כלומר, מי שזכה בו, זוכה להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות.

103. מרוח זכות יוצאים ע' (70) אורות. כולם מתנוצצים בבת אחת, וכולם מאירים בעיגולים, כי אינם מתפשטים להאיר מלמעלה למטה, כמו האורות האחרים. האורות מתדבקים זה בזה, ומאירים זה בזה, ונאחזים זה בזה.

מתדבקים, מורה שיש ביניהם השוואת הצורה, כי הדבקות הרוחנית אינה אלא השוואת הצורה. ומאירים זה בזה, מורה, שהאורות מתערבים זה בזה להאיר ביחד כאחד. ונאחזים זה בזה, מורה, שצריכים זה לזה, שלא יוכלו להאיר זה בלי זה. ואם היה חסר אחד מהם לא היו יכולים להאיר. כל זכויות העולם נמצאות לפני האורות הללו. כלומר, לאורם רואים איך כל חובות העולם מתהפכים לכף זכות.

ביאור הדברים. כל בריות העולם הן בתכלית השלמות, במידה כזו, שלא הייתה שמחה לפני הקב"ה, כיום שנבראו בו שמיים וארץ. אמנם אי אפשר לאדם לקחת חלק בשמחתו הגדולה הזו, אלא לאחר שעשה תשובה שלמה מאהבה.

אבל מטרם זה, לא ישמח כלל בעצמו ובבריות העולם, אלא להיפך, שמרגיש לפניו עולם מלא צער ומכאובים, עד שאומר, ארץ ניתנה ביד רשע, הן מכאובים גופניים, והן מכאובים נפשיים, שהם העבירות שעושה. וכל זה הגיע לו, מפני שהולך כנגד הטבע של הבריא, כי לא נברא העולם אלא בהשפעה, לעסוק בתורה ובמע"ט, כדי להשפיע נחת רוח ליוצרו ולא להנאת עצמו, כמ"ש, כל פֶּעַל ה' לְמַעַנְהוּ, כדי שהבריות ישפיעו לו נחת רוח.

אבל בתחילה, כמ"ש, עֵיר פְּרָא אָדָם יְיוּלָד, שכל עניינו הוא להנאת עצמו, ואין בו הרצון להשפיע כלל. והוא טוען, כל פעל ה' למעני ולהנאתי, שהרי רוצה לבלוע העולם ומלואו לטובתו ולתועלתו.

ולפיכך הטביע הבורא ייסורים קשים ומרים בקבלה לעצמו, הטבועים באדם מעת לידתו, הן מכאובים גופניים והן מכאובים נפשיים. באופן, שאם יעסוק בתורה ובמצוות אפילו להנאת עצמו, מ"מ ע"י המאור שבה, ירגיש הפחיתות והשחיתות הנוראות, שיש בטבע הקבלה לעצמו.

ואז ייתן אל ליבו להבדיל את עצמו מטבע הקבלה הזו, ויתמסר לגמרי לעבוד רק להשפיע נחת רוח ליוצרו, כמ"ש, כל פעל ה' למענהו. ואז יפקח ה' את עיניו, ויראה לפניו עולם מלא מתכלית השלמות, שאין בו חיסרון כלשהו.

ואז לוקח חלק בשמחה אשר בעת בריאת העולם. כי זכה, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות. כי בכל מקום שנותן עיניו, הוא רואה רק טוב ורק שלמות, ואינו רואה במעשה הקב"ה שום חובות כלל, אלא הכול זכויות.

ובעניין הייסורים הגשמיים והרוחניים, שסבל מטרם שעשה תשובה, יש בהם ב' דרכים:

א. כל מה שעושה הקב"ה, לטובה עושה. כי הוא רואה, שלולא המכאובים הנוראים, שסבל מכוח שהיה משוקע בטבע הקבלה לעצמו, לא היה זוכה לתשובה מעולם. וא"כ הוא מברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. כי לולא הרעה, לא היה זוכה לטובה. ונמצא, שהכול גורם לטוב.

ב. גם זו לטובה. לא זו בלבד שהרעות נעשו גורמות לטובה, אלא שהרעות עצמן נהפכו ונעשו טובות, ע"י אורות גדולים מאוד, שהבורא מאיר בכל אלו הרעות, עד שנהפכו ונעשו לטובות, הן הייסורים הגופניים, והן הייסורים הנפשיים, שהם העבירות. באופן, שהחובות נהפכו וקיבלו צורות של זכויות. ואלו האורות, ההופכים את החובות לזכויות, הם ע' אורות שבהיכל שלפניו. ובגללם נקרא היכל זה, היכל הזכות.

מכללות כל ע' האורות יוצאים ב' אורות, שהם שקולים כאחד, העומדים תמיד לפניו. כי אלו ע' האורות הם הופכים חובות בני אדם לזכויות. והנה אז נבחנים החובות והזכויות לב' אורות, שקולים זה לזה. כלומר, שמעלת החובות חשובה כמו מעלת הזכויות, ואין זו חשובה מזו. והם עומדים ומאירים לפני ע' האורות תמיד, ומעידים עדות לפניו.

104. לעומת אלו ע' האורות יש ע' שרים ממונים, שמהם כל הדינים שבעולם, העומדים בחוץ וסובבים כל ארבעת ההיכלות הללו מבחוץ. אבל ע' האורות וב' האורות העומדים לפניו, הם פנימיים לפניו ולפניו. כמ"ש, בטנך ערימת חיטים סוגה בשושנים.

בטנך, פנימיות, כמו בני מעיים, שהם בפנימיות הגוף. חיטים, רומז לחטאים, החטאים שנעשו לזכויות בע"ב (72) אורות, שהם לפני ולפנים של ד' ההיכלות. וע"כ כתוב עליהם, בטנך ערימת חיטים.

אמנם סוגה מבחוץ בשושנים, הרומזים לדינים, שהם ע' השרים הממונים, שהם פועלים כל הדינים שבעולם. ע' שרים הם הלעומת של ע' אורות, כי הגם שכל החטאים והעונשים באים מע' שרים, עכ"ז, אינם ברשות עצמם, אלא שמשמשים לע' אורות, כי תפקידם להכשיר התחתונים, שיהיו ראויים לקבל הגילוי הגדול של ע' האורות. ולפיכך נבחנים, שע' השרים הממונים סובבים מבחוץ להיכלות ולע' האורות.

105. לפני ע' האורות האלו באים כל הזכויות וכל מעשי בני העולם למשפט. כלומר, שע' האורות הם ב"ד של מעלה, הדינים כל בני העולם. ב' האורות העומדים לפניו, הם המעידים עדות של מעשי בני העולם. משום שיש שבעה עיני ה', המשוטטות בכל הארץ.

עיניים פירושן השגחה. ויש שבע מידות בהשגחה ה', חג"ת נהי"מ, שבעה עיני ה'. שבעה מיני השגחה, המכשירים את בני העולם לקבל העונג והנועם העליונים. כל מה שנעשה בעולם, הן טוב והן רע, נרשמת צורתו באותו המעשה ממש, ובאותה הזכות ממש, ומתקיימים ועומדים לנצח. כלומר, שאין שום דבר נאבד מהעולם, הן מהמעשים הרעים והן ממע"ט, אלא כל מעשה נרשם בצורתו בשבעה עיני ה', וניתן לו בזה קיום נצחי.

וב' האורות רואים ומסתכלים בכל מעשה, ומעידים עדות לפני ע' האורות, שהם ב"ד של מעלה. ואחר שע' אורות שומעים עדותם, אלו ע' האורות גוזרים גזרות, ודינים דינים, הן לטובה והן לרעה, ע"פ עדותם של ב' האורות.

כי בעת השלמות, נמצאים ב' האורות הללו, אור החובות ואור הזכויות, שקולים זה כזה, שזדונות נעשו לו זכויות. ואז ע' האורות, שהם ע' סנהדרין של מעלה, דנים לפי עדותם הטובה הזו את כל מעשה לטובה.

אבל אם ב' האורות אינם שקולים, אלא אור הזכויות גדול מאור החובות, הנה במידה זו יש חיסרון ניכר במעשים הרעים, אשר האדם שעשה אותם, צריך לשוב בתשובה מאהבה עליהם.

וזה נבחן, שב' האורות מעידים עדות רעה על המעשים שעשה האדם. ואז ע' האורות דנים דינים לרעה, עד שיישב האדם תשובה מאהבה עליהם, ויהפכו לגמרי לזכויות, ויהיו ב' האורות שקולים זה כזה. הרי שע' אורות דנים את האדם לפי עדותם של ב' האורות, אם שקולים או אינם שקולים. ולפי מידת החיסרון, עד שיהיו שקולים.

וכאן, בהיכל זה, הוא מקום הזכות. כלומר, מה שנאמר, שדנים דינים, הן לטובה והן לרעה, אינו מתגלה כאן, אלא בשפע המושפע מע' אורות המגיע למטה, שם ניכר הרע, אבל כאן היא הזכות בלבד.

106. הרוח שבהיכל זה, הנקרא זכות, שממנו ע' אורות, נרשמו בו ג' אותיות יה"ו. ע"ס הם י"ה ו"ה. י"ה חו"ב, ו' ת"ת, הכולל חג"ת נה"י, ה"ת מלכות. הרוח שממנו ע' אורות הוא יה"ו, רק ט"ר, זכר, ואינו כולל את ה"ת, נוקבא.

כאשר האותיות יה"ו מתדבקות במלכות, המכונה מקום, ה"ת, נרשמות האותיות יה"ו ברוח, ואינן מסתלקות משם. כי כל מדרגה יוצאת ע"י זיווג דהכאה דאור העליון, שהוא ט"ר, זכר, על המסך שבמלכות, נוקבא. ואז עולה או"ח ממלכות ומלביש את אור העליון, שהוא ט"ר, מלמטה למעלה. וע"י הלבשה זו נקבעו ונקשרו ט"ר במדרגה. כאשר האותיות יה"ו, אור העליון וזכר, מתדבקות בה"ת, במלכות, בזיווג דהכאה מאור העליון, מהזכר אל המלכות, נוקבא, אז נאצל הרוח, הכולל ע' אורות. אז נרשמים ברוח האותיות יה"ו, ט"ר, ואינן מסתלקות משם, כי האו"ח מלביש אותן, והן נקשרות בו, בכוח ההלבשה הזאת.

אח"כ יוצא אור אחד, המאיר לד' צדדים, אור זה מוציא ג' אורות אחרים. כי אותם ע"ס שיצאו מלמטה למעלה, הם נבחנים לע"ס דראש, רוח, הכולל את ע' האורות וב' העדים. ונודע, שאחר שנעשה הזיווג דהכאה, ומוציא ע"ס דראש, מתפשטת אח"כ המלכות דראש מלמעלה למטה, ומוציא ב' בחינות שבגוף, חג"ת עד החזה, ג"ר דגוף, ונה"י שמחזה ולמטה עד סיום רגליו.

ונודע, שחג"ת שמחזה ולמעלה שלמים בד' הבחינות חו"ב תו"מ, שהם ארבע חיות אריה שור נשר אדם. אבל נה"י שמחזה ולמטה, אין שם אלא ג' בחינות חו"ב ות"ת, וחסר פני אדם, מלכות.

ולאחר שיצאו יה"ו דראש בזיווג דהכאה, יוצא אור אחד, המאיר לד' צדדים, כלומר שאור המלכות דראש התפשט והאיר מלמעלה למטה את החג"ת שמחזה ולמעלה, ששם יש ד' צדדים חו"ב תו"מ. אור זה מוציא ג' אורות אחרים, ומחג"ת יצאו והתפשטו נה"י שמחזה ולמטה, שהם רק ג' צדדים חו"ב ות"ת, אבל פני אדם חסרים שם.

אלו ג' אורות חו"ב ות"ת, הם ג' בתי דין, הדנים דינים אחרים בענייני העולם, שאינם דיני נפשות. כלומר, בעשירות, בעניות, במחלות, בבריאות השלמה, ובשאר עניינים שהעולם נידון בהם.

הרוח, הכולל ע' אורות וב' עדים, הוא יה"ו שבראש, המאירים מלמטה למעלה. ואלו ע' אורות הנמשכים ממנו, הם ע' סנהדרין, הדנים דיני נפשות.

והאורות שמחזה ולמטה, הנמשכים מה"ת שבראש, שהם ג' צדדים, הם ג' בתי דין, הדנים דינים אחרים שאינם דיני נפשות, במושב שלושה ביחד. שכל אחד מג' הצדדים כלול מכל שלושה, וע"כ הם ג' בתי דין.

ומה שאינו מחשיב בתי דין בד' הצדדים שמחזה ולמעלה, הוא משום ששם החסדים מכוסים, ואין בהם גילוי של הארת החכמה, ואין שום דינים יכולים להיאחזו שם, כי אין הדינים שורים אלא במקום שיש הארת החכמה. והטעם הוא, כי הצמצום לא היה כלל על אור החסדים.

היכל אחד הוא בשביל ע' האורות הראשונים, שהוא בפנימיות ההיכלות. וג' ההיכלות החיצוניים לו, הם בשביל ג' בתי דין אחרים. כי היכל זה כלול מד' היכלות, זה לפנים מזה. וע' אורות, שהם ע' סנהדרין וב' עדים, הם בהיכל הפנימי מכולם, וג' בתי דין אחרים הם בג' היכלות הסובבים להיכל הפנימי.

107. עולה הרוח הזה וכולל בתוכו כל אלו אורות שלמטה, ד' אורות שמחזה ולמעלה וג' אורות שמחזה ולמטה, ומוציא חיה אחת קדושה מתלהטת. ויש עיניים לחיה כעיני אנוש, כדי להשגיח באלף אלפים וריבוא רבבות חילות בעלי הדין. כל אלו בעלי הדין לוקחים פסקי דין מב"ד, ופותרים או סוגרים צינורות השפע אל העולם, ומשלימים הדין, שמוציאים אותו לפועל.

הרוח, הוא ע' אורות, ג"ר וראש, יה"ו. והחיה הזאת נמשכת בעיקר מהרוח ומע' אורות שבו. אלא כדי להאציל אותה בראש ובגוף, הוצרך גם הרוח להיכלל מהגוף, מד' אורות ומג' אורות, שהם גוף. ולפיכך יכולה החיה להשלים ולהוציא לפועל את הדין, שהוציאו ע' אורות להיותם שורשה.

ויש עיניים לחיה כעיני אנוש, להורות שהעיניים של החיה נמשכות מג"ר, ששם ע' אורות, ושם פני אדם. עיניים פירושן השגחה. כדי להשגיח באלף אלפים וריבוא רבבות חילות בעלי הדין.

כי להיותם מבחינת ראש, הם נמשכים מהבחינה שכנגדם באצילות, שהוא עתיק, הראש דאצילות. וספירות דעתיק הם במספר מאה אלף. וע"ס שלו הם אלף אלפים, וכמ"ש על עתיק בדניאל, אלף אלפים ישמשוהו.

ומלבד זה יש עוד בעתיק זיווג נעלם מהמלכות הגנוזה ברדל"א, שמבחינה זו כל ספירה שבו ריבוא אלפים. וע"ס ריבוא רבבות, כמ"ש בדניאל, וריבוא רבבות לפניו יעמודו.

וכיוון שאלו הם המוציאים לפועל את הדינים, הנגזרים בע' אורות, שהם בחינת ראש, המקבלים מעתיק, שכנגדם, ע"כ יש גם בהם אותם ב' המספרים הנוהגים בעתיק, אלף אלפים מזיווג הנגלה, וריבוא רבבות מזיווג הנעלם.

108. תחת החיה הזו יש ד' שרפים, שכולם לוחטים ככפתור ופרח, וניצוצי אש עולים. ד' השרפים הם ד' בחינות חו"ב תו"מ של החיה, המאירים לד' צדדים. ההתלהטות ככפתור ופרח וניצוצי אש, היא זיעת החיות, שהן מזיעות בעת נסיעתן לד' הצדדים.

כי בכל צד שנוסעות, הן מכוונות פניהן לקו האמצעי בהקפדה מרובה, שלא לנטות לא לימין ולא לשמאל. וכיוון שאינן יכולות לצמצם את עצמן כל כך לאמצע כפי שרוצות, נמצאות עושות פעם נטייה יתרה לצד שמאל, וממשיכות בזה תכף ניצוץ אש שורף.

ופעם עושות נטייה יתרה לצד ימין, וממשיכות בזה אור חסדים. כי המדייק להחזיק עצמו באמצע, דרכו לנענע עצמו פעם לימין ופעם לשמאל, עד לקבוע לו האמצע בדיוק.

והנטייה היתרה לצד הימין, מכונה בשם כפתור, כי בית הקיבול של האור מכונה כף. וקומת האור הנמשך מכונה תור, מלשון, תורִי זהב.

והנטייה היתרה לצד שמאל מכונה בשם פרח ובשם ניצוצי אש. פרח נקרא ע"ש פריחת אור החסדים. כי אור החכמה, הנמשך מקו שמאל, נמשך בלי אור החסדים, ונבחן שאור החסדים פרח משם. וכן מכונה ניצוצי אש, כי מפאת היות האור בלי חסדים, נמצא שורף את התחתונים.

כי הנמשכים מז"ת, שעיקרם אור חסדים, נמצאים מתבטלים ע"י אור בלי חסדים. אבל אלו ד' השרפים, להיותם מג"ר, אינם נשרפים מחמת החיסרון של החסדים. כי הג"ר יכולים לקבל אור חכמה בלי חסדים. וע"ש כך הם נקראים שרפים, להורות שהארתם הנמשכת לתחתונים שורפת אותם.

ע"ב (72) גלגלים לוחטים באש, יש לכל אחד מד' השרפים, שהם ד"פ ע"ב, שבגי' פר"ח (288), שזה מורה, שאור החסדים פרח משם, כי אלו הגלגלים התקבצו ועלו אליהם מניצוצי אש. וע"כ הם לוחטים.

כאשר נוסעים, נעשה על ידיהם נהר אחד של אש. כי הנטייה לצד שמאל נוהגת תמיד בעת הנסיעה, כי בכל פעם שמתאמצים ביותר לכוון פניהם לקו האמצעי, הם מזיעים בהכרח, שנוטים לימין ולשמאל, כדי לקבוע ביתר דיוק את האמצעי. ובכל נטייה לצד שמאל, יוצאים ונמשכים ניצוצי אש, עד שמתקבצים ונעשים לנהר של אש. אלף אלפים מלאכים משמשים לאש ההיא.

כי המוחין שהשרפים מקבלים בנסיעתם, נמשכים מעתיק דאצילות, שמצד זיווג הנגלה הוא במספר אלף אלפים, ומצד זיווג הנעלם הוא במספר ריבוא רבבות. וע"כ נבחן שהנהר של אש נעשה ע"י הארת אלף אלפים, הנמשכת מעתיק. מאלו אלף אלפים יוצאים ונולדים כמה צבאות.

כשהגלגלים נוסעים, נולדים ועומדים מהם כמה ריבוא רבבות בתוך האש, שהם נמשכים מזיווג הנעלם של עתיק, שהוא ריבוא רבבות. באופן, שהמשמשים העושים את נהר דינור, הם כמ"ש, אלף אלפים ישמשוהו. והנולדים ויוצאים בתוך נהר הדינור עצמו, הם כמ"ש, וריבוא רבבות לפניו יעמודו.

תחת ההיכל השני יוצאים מלאכים, המזמרים ובאים להתקרב לכאן, והם נשרפים כולם, מטעם היותם מו"ק, אשר עיקרם הוא אור החסדים. וע"כ נעשה להם אור החכמה בלי חסדים שכאן, לאש שורפת, ונשרפים ונאבדים מחמתו.

109. כל אלו הממונים, שהתמנו לשלוט בעולם, מכאן יוצאת התמנותם לשלוט. התמנותם יוצאת מתוך רוח זכות שכאן, שנרשם בג' אותיות יה"ו. ומכאן מעבירים אותם מהעולם ונידונים באש הזו, היוצאת ונמשכת בנהר דינור. הכול נמסר בהיכל הזה, משום שנרשם בג' אותיות יה"ו, שהרוח שכאן נכלל בהן. חיה זו מוציאה צבאות ומחנות מלאכים, שאין להם מספר.

כי שליטת הממונים דקדושה בעולם, היא להכניע את הס"א. ומפני שכמ"ש, זה לעומת זה עשה האלקים, אינם יכולים לשלוט עליהם ולהכניע אותם, אלא בשעה שמקבלים מוחין דג"ר מרוח זכות שכאן, אז יכולים להכניע הס"א ולשלוט בעולם.

ומכאן מעבירים אותם מהעולם, כי כמו שהמוחין הגדולים מתקבלים כאן, כך אם אינם נזהרים, לקבל אותם בג' אותיות יה"ו, שהרוח שכאן נרשם בהם, שסודם, שהו', ת"ת, קו אמצעי, מכריע על י"ה, חו"ב, ימין ושמאל, אלא נוטים לקו שמאל, מעבירים אותם תכף מהעולם. ונידונים באש הזו, היוצאת ונמשכת בנהר דינור. באופן, שהכול נמסר בהיכל הזה, הן המוחין הגדולים והן להיאבד מהעולם לגמרי.

110. כל הדינים שבעולם יוצאים מההיכל הזה, הן לטובה והן לרעה, חוץ מהשלושה: בנים, חיים ומזונות. שלא ניתן רשות לדון אותם במקום הזה, אלא שהם תלויים באותו הנהר העליון, המכונה דיקנא דא"א או המזל העליון, שכל האורות של בנים, חיים ומזונות נמשכים ממנו, ורק בו תלוי הדבר. והטעם הוא, כי בהיכל הזכות עיקר השליטה הוא לאהבה, שהרי אין הזדונות הופכים לזכויות, אלא ע"י אהבה. כמו שלומדים, שע"י תשובה מאהבה זדונות נעשים לו זכויות. אמנם במזל העליון, שהוא שערות דיקנא דא"א, עיקר השליטה ליראה, כי ע"כ נקראות שערות מלשון סערות. ובנים, חיים ומזונות אינם נמשכים אלא בכוח היראה. וע"כ לא יוכלו לבוא מהיכל הזכות, אלא רק משערות דיקנא דא"א, ששם מידת היראה.

וע' אורות הם סנהדרין גדולה, הדנים דיני נפשות, וא"כ גם החיים נידונים בהיכל הזכות. והטעם הוא שאחר שנידון בהיכל הזכות לחיים, נמשכים אז החיים ממזל דא"א, וניתנים לו חיים ממנו. ובאמצעו של ההיכל הזה יש מקום מתוקן, שיתקבל רוח העליון שבהיכל החמישי, בתוך הרוח שכאן, ומקום זה עולה בהם. מקום זה, העמוד, העומד באמצעו של כל היכל, נכלל בב' הרוחות הללו. וע"כ הוא מעלה את הרוח שכאן אל רוח העליון שבהיכל החמישי.

111. י"ב (12) פתחים להיכל הזה. בכל פתח נמצאים השוטרים והממונים שמכריזים, להודיע למטה כל הדינים העתידיים לרדת למטה. כי עצם ההיכל מחזה ולמעלה, והתחתונים ששורשם מחזה ולמטה, אינם ראויים לקבל אלא מחזה ולמטה, כי כל בחינה צריכה לקבל רק מהבחינה שכנגדה. והפתחים שבהיכל הם מחזה ולמטה של ההיכל, שהתחתונים יכולים לקבל השפע שלהם מהם. וע"כ הם נבחנו כמו פתחים, להורות שאינם יכולים לבוא ולקבל מההיכל, כי אם דרכם, שזה מחזה ולמטה, כמו בחינתם, בדומה להיכל גשמי, שאי אפשר לבוא בו זולת דרך הפתח. וע"כ עומדים בפתחים כל הממונים, המשפיעים משם את פסקי הדין שבבתי הדין שבהיכלות, אל התחתונים, שהם הכרוזים, שמכריזים ונשמעים ונעשים בעולם. י"ב פתחים בהיכל, כי ד' היכלות בהיכל הזה, נגד חו"ב תו"מ של ההיכל, ובכל היכל ג' פתחים, הרי י"ב פתחים. ואין ד' פתחים בכל היכל, מטעם היותם מחזה ולמטה, שחסרים בהם פני אדם, ואין שם אלא רק ג' פנים, חו"ב ות"ת.

כמו שלכל חיה ד' גלגלים, להיותם מחזה ולמעלה, ולכל גלגל ג' אדנים, להיותם מחזה ולמטה, כך כאן כלולים ד' היכלות בהיכל הזה, להיותם מחזה ולמעלה. אבל בכל היכל רק ג' פתחים, להיותם בחינת מחזה ולמטה.

112. ומהכרוזים האלו של השוטרים והממונים שבפתחי היכלות, מקבלים כל בעלי כנפיים, עד שמודיעים הדבר לרקיע של החמה, לרקיע השני דעולם העשיה, ששם החמה בין שבעה כוכבי לכת. בעלי כנפיים, פירושם מלאכים, כמ"ש, כי עוף השמיים יוליך את הקול ובעל כנפיים יגיד דבר. וכל המלאכים שמתחת להיכלות בבי"ע, מקבלים הכרוזים של השוטרים והממונים שבפתחי ההיכל, שכל מלאך עליון נותן לתחתון ממנו, עד שהכרוז מגיע אל החמה, הרביעי משבעה כוכבי לכת. אמנם אין הכוונה לשבעה כוכבי הלכת הגשמיים, אלא לשבע ספירות שברקיע השני של עולם העשיה הרוחני, ששבעה כוכבי הלכת הגשמיים נבחנו לענפים שלהם. כי כך דרך החכמים לדבר בענפים גשמיים, ולבאר עימם את שורשיהם הרוחניים.

ומשם, כאשר השמש יוצא על הארץ, יוצא הכרוז מהשמש, ומשוטט בעולם, עד שהדבר מגיע אל הנחש שברקיע, שכל כוכבי הרקיע מוקפאים בו, והוא עומד באמצע הרקיע. ושומעים הדבר. ומקבלים אותו אלו השוטרים של מטה, ואלו הממונים שעל הנחש, ומשם מתפשט הדבר לעולם.

באמצע הרקיע נקשר אורח אחד מבהיק, והוא הנחש שברקיע, שכל הכוכבים הדקים מלראות אותם, כולם קשורים בו תלי תלים. והוא הנקרא אצל התוכנים [אסטרונומים], שביל החלב, שמחמת ריבוי הכוכבים אשר שם, הוא נראה לנו כמו שביל אחד לבן כחלב. ואלו הכוכבים הדקים, הם ממונים על המעשים שבסתר של בני העולם.

ולכן נאמר כאן, עד שהדבר מגיע אל הנחש שברקיע, לשביל החלב, שהכוכבים כולם מוקפאים שם, שאינם זזים ממקומם. כי ההנהגה בפרטות מסודרת תחת הכוכבים, כמו שלומדים, אין לך עשב מלמטה, שאין לו כוכב ומזל מלמעלה, שמכה אותו ואומר לו גדל.

ונודע, שכל מדרגה וכן שפע, הנמשך ממנה, מחולקים לשניים, למחזה ולמעלה ולמחזה ולמטה. ולפיכך גם הכוכבים מחולקים על פיהם.

יש כוכבים שאינם כוכבי לכת, והם קפואים בשביל החלב, שהם מחזה ולמעלה, ששם החסדים מכוסים, ואין השפע מגיע מהם לתחתונים בגלוי. ואלו הכוכבים הדקים, הם ממונים על המעשים שבסתר של בני העולם, כי אינם ממונים אלא רק על מעשים שבסתר.

ויש כוכבי לכת, שהם שבתאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה, שהם מחזה ולמטה, ששם החסדים מגולים, והשפע מגיע מהם לתחתונים בגלוי. וע"כ הולכים וסובבים העולם, כל אחד בדרכו המיוחד, לחלק השפע המיוחד לו.

ונאמר, שיוצא הכרוז מהשמש, ומשוטט בעולם, עד שהדבר מגיע אל הנחש שברקיע, שכל כוכבי הרקיע מוקפאים בו. ושומעים הדבר. כי אלו הכוכבים אינם מקבלים הדבר להשפיע לתחתונים, אלא שומעים אותו בלבד. ומקבלים הדבר רק השוטרים שמתחת לשביל החלב, שהם מחזה ולמטה, שמהם מושפע לתחתונים. וכן אלו הממונים שעל הנחש, מעל שביל החלב, גם הם מקבלים הדבר. אבל הכוכבים עצמם שבשביל החלב, אינם מקבלים אלא שומעים בלבד, באופן שיספיק אל השוטרים שמתחת, שיקבלו מהם.

113. ומהשוטרים שלמטה מתפשט ונעשה הכרוז בעולם, ואפילו הרוחות והשדים ועוף השמיים מעבירים ומודיעים הכרוזים בעולם. כלומר, שכל בריות העולם, ואפילו שדים ורוחות, מוכנים להוציא לפועל את הכרוזים הללו.

הממונים חוזרים וסוגרים הפתחים. בעת השפעת ההנהגה אל העולם, נפתחים י"ב הפתחים, והכרוזים משתלשלים לעולם דרך המדרגות. ואחר שיצא לפועל בעולם, חוזרים וסוגרים הפתחים. כי אינם פתוחים אלא רק בשעת השפעה.

אין הרוח שכאן עולה לרוח העליון שבהיכל החמישי, עד שכל הרוחות שבהיכלות התחתונים נעשו אחד עם הרוח שכאן. וכל הרוחות נכללים ונכנסים זה בזה, עד שנעשו כולם אחד. ואחר ההתכללות הזו, עולה הרוח שכאן עימהם להיכל החמישי, ונכלל ברוח אשר שם.

114. כשהאדם מוטל חולה על ערש דווי, הוא נידון כאן, הן לחיים והן למוות. חיים תלויים למעלה בנהר העליון, ולא כאן בהיכל זכות. אמנם אם נידון כאן לחיים, נותנים לו חיים מלמעלה, מהנהר העליון, הנקרא מזל. ואם לא, אין החיים ניתנים לו מלמעלה. אשרי חלקו מי שהתדבק בריבונו, ונכנס ויוצא בהיכל הזה כחפצו.

כאן בהיכל זה נוהגת קידה על אפיים, שפניו ייגעו בארץ, כדי להתגבר על הדין. ובהיכל השני צריכים כריעה. ובהיכל השלישי צריכים השתחוות, הרכנת הראש. וכאן צריכים קידה על אפיים, שפניו ייגעו בארץ. כי הכריעות וההשתחויות, שעושים הצדיקים להתרצות לריבונו, מכוונות לפי המוחין שממשיכים.

ולפיכך בהיכל הוד, ו"ק, צריכים לכריעה על ברכיים. ובהיכל השלישי, הנחשב לג"ר כלפי ההיכל השני, צריכים להשתחוות, הרכנת הראש, עד שירא אִסָּר [מטבע] כנגד ליבו. ואינם צריכים לקידה על אפיים, משום שעוד אינו ג"ר ממש, להיותו מחזה ולמטה דהיכלות. אבל בהיכל הרביעי, שכבר מחזה ולמעלה דהיכלות, ששם ג"ר מבחינת פנים, ע"כ צריכים לקידה על אפיים, שייגעו פניו בארץ.

על היכל זה כתוב, אֵל אמונה ואין עוול, צדיק וישר הוא. מרמז על תחילת הפסוק, כי כל דרכיו משפט. כי בהיכל זה מקום ב"ד, ששם מתגלה אשר כל דרכיו משפט, שבזה משיגים אותו, כמ"ש, אל אמונה ואין עוול, צדיק וישר הוא.

שבעה היכלות של או"א דבריא

היכל חמישי, חסד

115. ההיכל החמישי. היכל שמאיר בו רוח הנקרא ברק, שמזהיר ומאיר לתחתונים. מזהיר, פירוש, בהארת החכמה, הנקראת זוהר. ומאיר, כלומר באור החסדים. רוח ברק כולל ופותח וסוגר, מאיר ומתנוצץ לכל הצדדים. בעת שהרוח הזה עושה זיווגו להאיר הארתו, הוא כולל כל התחתונים שעלו אליו למ"ן. ופותח להארת ו"ק דג"ר. וסוגר להארת ג"ר דג"ר. מאיר באו"י. ומתנוצץ באו"ח. לכל הצדדים, למעלה ולמטה ולד' רוחות.

מההתנוצצות הזו מאיר ויוצא אור אחד, כעין ארגמן, הכולל כל המראות המאירים, כלומר אור לבן ושחור, אדום וירוק, שהם חו"ב תו"מ. נכללו אלו באלו, ונרקם הלבן באדום, והשחור בירוק. ואח"כ הלבן בשחור. ונעשתה מהם חיה אחת, מרוקמת מכל המראות. ונכלל בה בעיקר ירוק ואדום. ודמות פניה כפני אדם, הכולל כל הצורות.

116. מהחיה הזו יוצאים ד' אֲדָנִים, שהם חיות גדולות כלפי אלו של מטה. כלומר, אע"פ שהאדנים הם מחזה ולמטה של כל חיה שבהיכלות התחתונים, אין שם משום זה אלא ג' אדנים, מ"מ כאן בהיכל הזה, כולו ג"ר, וגם האדנים הם מחזה ולמעלה, ונבחנים כחיות גדולות.

רק המלכות לבדה נקראת אופן. והם שניים, כי כשנראה זה, מאיר אחר בתוכו, והם שניים. כל בחינת מחזה ולמטה של החיה היא בחינת מלכות, וע"כ נקראים אופנים. כי אופן הוא שם המלכות.

אמנם כיוון שהמלכות עלתה והתמתקה בבינה, ע"כ נחשבת המלכות תמיד לשני אופנים. כאשר נראית המלכות, הרי מאירה בתוכה הבינה, וע"כ נבחנת לשני אופנים, אופן בתוך אופן.

ונעשו דבוקות הבינה והמלכות זו בזו, ונכנסה זו בזו, המלכות בבינה, ונעשו שני אופנים ימין ושמאל במקום בינה. ואח"כ נכנסה האחרת זו בזו. הבינה נכנסה ונכללה במלכות, ונעשו שני אופנים ימין ושמאל גם במקום המלכות.

ונראו עתה ד' ראשים לד' רוחות העולם. כי ימין ושמאל שבמקום בינה נבחנים לדרום צפון, וימין ושמאל שבמקום מלכות, נבחנים למזרח מערב. אמנם כל הד' הם גוף אחד, מלכות, כי כולם נעשו ע"י התכללות המלכות בבינה. ואלו הם שכתוב עליהם, כאשר יהיה האופן בתוך האופן.

וכל אלו ד' הצדדים קשורים זה בזה, כמו החיות העליונות של חיה זו, שאינן נפרדות לעולם. כי ארבעת הגוונים המרוקמים בחיה, חו"ב תו"מ שלה שמחזה ולמעלה, הנקראים חיות עליונות, נאחזים אלו באלו, ונמשכים לד' צדדים שלמטה מחזה של החיה, שע"י זה נקשרים ד' הצדדים זה בזה, ואינם נפרדים לעולם. מכאן נשמע, שבנסוע החיה הזו, היא נוסעת לב' צדדים, בינה ומלכות, שהן העיקר של ד' הצדדים.

117. רוח ברק זה נכלל בב' רוחות. רוח ברק הוציא חיה אחת הנזכרת, וכל אלו האורות הנזכרים. ורוח אחר נמשך ממנו ומאיר, הנקרא רוח לוהט.

118. מהרוח הלוהט מאירים ב' אורות, שהם ד' צדדים. ואלו האורות מתהפכים במראה שלהם, ונקראים להט החרב המתהפכת. אלו הם האורות המתהפכים ונעשים להט החרב. ואלו האורות עומדים על האורות שבהיכל שלמטה מכאן, הנקרא היכל הזכות, משום שלהט החרב הזה עומד על ע' (70) האורות שבב"ד, הנמצאים בהיכל הזכות.

ביאור הדברים. ג' היכלות, היכל הזכות והיכל הברק והיכל הרצון, הם עיבור יניקה מוחין דפנים. היכל הזכות ו"ק דפנים, המכונה עיבור יניקה. היכל הברק ו"ק דג"ר דפנים. היכל הרצון ג"ר דג"ר דפנים.

אברהם לקח היכל הברק. יצחק לקח היכל הזכות. כי בהיות כאן בחינת מוחין דפנים, ע"כ אפילו הו"ק דג"ר, הצריכים להאיר בהיכל הברק, הנמשכים מבינה החוזרת לחכמה, שזה יצחק, לא יוכלו להאיר בקביעות בהיכל שכאן, אלא רק בדרך התכללות הרוחות, בעת ההתכללות.

ושלא בעת התכללות, מאיר כאן רק אברהם בלבד, קו ימין, חסד. ויצחק, בינה ששבה לחכמה, מאיר רק בהיכל הזכות, בו"ק בלי ג"ר, ע' אורות אשר שם, כנגד ז"ת, שכל אחת כלולה מעשר, והם ע'. אבל הג"ר אינם יכולים להאיר בהיכל הזכות. ונשארו כאן בהיכל הברק בגבורות ובדינים, בלי האור השייך להם, כי האור שלהם הוא יצחק, שאינו כאן אלא בהיכל הזכות.

אלו ב' רוחות שבהיכל, עיבור יניקה מוחין דפנים ועיבור יניקה מוחין דאחור, הכלולים בכל ההיכלות. רוח העליון, עיבור יניקה מוחין דפנים שבהיכל. ורוח התחתון, עיבור יניקה מוחין דאחוריים שבהיכל.

נמצא שרוח העליון, עיבור יניקה מוחין דפנים, המקובלים מאו"א עילאין, ממותק כולו ע"י אברהם, אור החסד, השולט בהיכל זה. כי מוחין דפנים הם כולם אור החסדים, המכונים אורא דכיא.

משא"כ רוח התחתון, עיבור יניקה מוחין דאחוריים, המקובלים מישסו"ת, שבהם הי' יוצאת מאור, והבינה שב להיות חכמה. לרוח הזה הנחשב כאן לשמאל, יצחק, אין שום מיתוק מאברהם, שכולו ימין ואין בו משמאל ולא כלום. וע"כ נשאר בדינים. ולפיכך נקרא רוח לוהט, שלוהט תמיד בשלהבת הדינים. והוא להט החרב המתהפכת.

כי אלו האורות שברוח לוהט, ג"ר דיצחק, שלא יכלו לבוא בהיכל הזכות, ונשארו בהיכל הברק בדינים. ע"כ נבחן שעומדים על היכל הזכות, כלומר שהם ג"ר שלהם. לכן נאמר, שלהט החרב הזה עומד על ע' (70) האורות שבב"ד, הנמצאים בהיכל הזכות. כי ע' אורות שבהיכל הזכות הם ז"ת, שכל אחת כלולה מעשר. והאורות להט החרב הם ג"ר שלהם, המשלים אותם לעשר.

מכאן נשמע, שכל הדיינים הדנים דין, חרב תלויה על ראשיהם מלמעלה. כי אלו ע' אורות שומרים את עצמם, שלא ימשכו כלום מהאורות שלהם שברוח הלוהט שכאן, להיותם בלהט החרב, מלאים דינים. וע"כ נבחן להט החרב לשומר עליהם, שידונו דין צדק ולא ייקחו יותר ממדרגתם.

119. להט החרב, האורות שבצד שמאל, הוציאו חיה אחת אחרת, העומדת על ד' אופנים, שאינם עומדים על קיומם. כלומר, שאינם יכולים להמשיך בהארתם, אלא שמאירים ונכבים, מטעם שהם ב' לצד ימין וב' לצד שמאל, שפעם שולט בהם הימין, ופעם שולט בהם השמאל. וע"כ בעת שליטת השמאל, הם נכבים, כי היכל זה לקח אברהם, ימין. וע"כ הנוטים לשמאל, אין להם ממי לקבל הארתם, והם נכבים.

כאשר הרוח של החיה הזו נכנס באלו הארבעה, שאינם עומדים על קיומם, כלומר בעת שהחיה נוסעת על ד' האופנים שלה, מתנוצצים מהם ב' ניצוצין לוחטים, ויוצאים מחוץ להיכל הזה, ומתהפכים תמיד. הניצוצות הלוחטים הללו, לפעמים נקבות ולפעמים זכרים, לפעמים רוחות ולפעמים דינים קדושים.

120. משום שבעת שנכללה החיה הזו עם החיה הראשונה, שיצאה מהאורות של רוח הברק, הנה מתוך כוח התכללותן זו בזו, יצא מהן ניצוץ אחד הלוהט תמיד ואינו נכבה לעולם. והניצוץ משוטט והולך אחרי שני הניצוצות הללו.

ביאור הדברים. מתוך ששורשיהם של ב' ניצוצות הללו, הם הארבעה, שאינם עומדים על קיומם, שאינם ממשיכים בהארתם, כי להיותם נמשכים מלהט החרב המתהפכת, נחלקה הארתם שניים לצד ימין ושניים לצד שמאל.

וכשמאירים מבחינת השניים שבימין, מתקיימים. אבל כשמתחילים להאיר מבחינת השניים שבשמאל, הם נכבים. ע"כ גם ב' הניצוצין שיצאו מהם, נוטים ג"כ לימין ולשמאל, ואינם על קיומם.

ולפיכך, כדי לתקן אותם, הזדווגה ונכללה חיה זו של להט החרב, עם החיה העליונה הראשונה שיצאה מרוח הברק. ואז נמצאים ד' האופנים של החיה התחתונה, שאינם עומדים על קיומם, נכללים, ונעשו אחד עם ד' האופנים של החיה העליונה, שהם כחיות העליונות של חיה זו, שאינם נפרדים לעולם.

ונולד מהם ניצוץ אחד, הכלול גם הוא משניים, שהם ד'. כמו ד' האופנים של החיה העליונה, שאינו נכבה לעולם, כמו הד' של החיה העליונה שאינם נפרדים לעולם. אמנם עדיין נבחן לניצוץ לוחט, היות שיש בו גם מבחינת ד' האופנים של החיה התחתונה.

ואלו ד' אופנים הם ד' כוחות המלכות, אחר שהשתתפה עם הבינה. מלכות ובינה, מלכות ובינה שבמלכות, שהם בחינת זכרים ונקבות. כי ב' שבבינה הם זכרים, כי הבינה מסתיימת בזכר. וב' שבמלכות הם נקבות. והארת הימין נבחנת לרוחות, והארת השמאל נבחנת לדינים.

ומשוטט והולך אחרי שני הניצוצות הללו, שבהיות הניצוץ מתוקן, באופן שאינו נכבה לעולם, ע"כ הוא המשפיע והמתקן את ב' הניצוצין, אלא באופן שהם מתהפכים תמיד.

121. ועתה הם זכרים, בעת שהניצוץ משפיע הארת הבינה, אור זכר. ועושים שליחותם בעולם, שמאירים לתחתונים. אבל טרם שגמרו את שליחותם, הם נכבים. שכל עוד שמאירים בימין, עושים שליחותם בעולם, ואז נבחנים לרוחות. אבל כשנוטים לשמאל, הם נכבים, ואינם יכולים להמשיך שליחותם. ואז נבחנים לדינים.

וניצוץ מכה ומאיר אליהם, אחר שִׁקְבוּ. והם מתחדשים כמקודם. והם נקבות, שהניצוץ משפיע להם עתה האורות המלכות. והולכים ומשוטטים. וטרם שגמרו שליחותם בעולם, הם נכבים.

כלומר, כל עוד שהאירו בימין, נקראים רוחות, והם הולכים ומשוטטים. וכשנוטים לשמאל, נקראים דינים, והם נכבים. והניצוץ חוזר ומכה ומאיר אליהם, אחר שִׁקְבוּ, וחוזרים ומתחדשים כמקודם. וכן תמיד.

כי בכל פעם שנכבים, מחדש אותם הניצוץ, פעם בימין ובשמאל דבינה, ברוחות ובדינים זכרים, ופעם בימין ובשמאל דמלכות, ברוחות ובדינים נקבות.

ונמצאים מתהפכים תמיד על ארבע הבחינות הללו, משום שהניצוץ הזה כלול מכולם, וכלול מד' גוונים. ומשום זה ב' הניצוצות המקבלים ממנו, מתהפכים לכל אלו הגוונים הנזכרים, לזכרים ולנקבות, לרוחות ולדינים.

122. רוח התחתון נכלל ברוח האחר העליון, ונראים שניהם כאחד. ולא כאחרים הראשונים, שבעת שנכללו זה בזה, לא נראה אלא אחד. אבל כאן נראים שניים, העומדים באהבה וכלולים מכל ההיכלות התחתונים. ואע"פ שנראים שניים רוחות, הם אחד, כשמתפשט רוח ברוח, ונראים באהבה כלולים מכל התחתונים. כמ"ש, שני שדייך כשני עופרים תאומי צבייה הרועים בשושנים.

123. וכששני הרוחות מתפשטים זה בזה, חוזר ההיכל הזה ונעשה להיכל אהבה. היכל האהבה עומד תמיד בקיומו, ונגזז בסודי סודות, זולת למי שצריך להתדבק בו. וכאן כתוב, אָתָּן אֶת דִּדְי לָךְ.

ביאור הדברים. ב' רוחות עיבור יניקה מוחין דאחור ועיבור יניקה מוחין דפנים, צריכים לכלול זה בזה, בג' מינים של התכללות:

א. שהרוח דמוחין דאחוריים נכלל כולו ברוח דמוחין דפנים, עד שלא נודע כי בא אל קרבו. ונמצא, שאין כאן אלא רק מוחין דחסדים בלבד, כי הארת החכמה, שנמשכת במוחין דאחוריים, נכללו במוחין דפנים ואינם.

ב. שהרוח דמוחין דאחוריים נכלל ברוח דמוחין דפנים, ולא התבטל בו, אלא שנראית שם מציאותו. ונראים שם ב' מיני המוחין. אמנם רק מוחין דפנים מאירים. ומוחין דאחוריים, אע"פ שנמצאים שם, לא יוכלו להאיר. אבל כאן נראים שניים, העומדים באהבה. ואע"פ שנראים שני רוחות, הם אחד. שאע"פ שמציאות הרוח עם המוחין דאחוריים נמצאים שם, מ"מ מבחינת ההארה הם אחד, כי רק הרוח העליון מאיר.

ג. כשנכללים ב' הרוחות זה בזה, אשר הרוח העליון כלול ומאיר גם במוחין דאחוריים של הרוח התחתון, ורוח התחתון כלול ומאיר גם במוחין דפנים מרוח העליון. כי עתה יש הארות חכמה וחסדים ברוח העליון, וכן ברוח התחתון.

וזהו שמביא הפסוק, שני שדייך כשני עֶפְרַיִם תאומי צבייה הרועים בשושנים, בביאור ההתכללות של מין הב'. כי בחינת המלכות בעיבור יניקה מוחין דפנים, מנעולא, נקראת עֶפְרַיִם. ובחינת המלכות בעיבור יניקה מוחין דאחוריים, מפתחא, נקראת צבייה. כמ"ש, שני שדייך, ב' הרוחות, הרוח של הברק, עיבור יניקה מוחין דפנים, והרוח הלוהט, עיבור יניקה מוחין דאחוריים, שניהם כשני עֶפְרַיִם.

כלומר מחמת התכללות רוח העליון, שבו נבחת המלכות בשם עפר, ברוח התחתון, וע"כ אפילו רוח התחתון נבחן בבחינת עפר. והם שניהם כשני עפרים. וכן נבחנים שניהם בבחינת תאומי צבייה, מחמת התפשטות רוח התחתון, שבו נבחת המלכות בשם צבייה, ברוח העליון. וע"כ אפילו רוח העליון נבחן בשם צבייה. והם שניהם תאומי צבייה.

באופן, שמעלת ב' הרוחות נראית בכל אחד מהם, מחמת התפשטותם זה בזה. ועכ"ז מאירים שניהם רק כרוח אחד, כבחינת רוח העליון, מוחין דפנים.

וע"כ כתוב, הרועים בשושנים. שבניין המלכות במוחין דפנים נקרא שושנה, להבדיל משאנים מאירים ממוחין דאחוריים שברוח התחתון, שמבחינה זו נקראת המלכות חבצלת ולא שושנה.

124. כשמאירים ב' הרוחות שהם אחד, ההתכללות של מין הב', יוצאים מהם כמה צבאות לכמה בחינות, לאלפים ולרבבות שאין להם שיעור. חלק מהם נקראים דודאים, כמ"ש, הדודאים נתנו ריח. ומהם שנקראים גפנים, כמ"ש, אם פָּרַחָה הגפן. ומהם שנקראים רימונים, כמ"ש, הִנְצוּ הרימונים.

בהיכל הזה נאמר, אתן את דודי לך. הוזהר מבאר הכתוב, נְשִׁימָה לְכַרְמִים נִרְאָה אם פָּרַחָה הגפן, פִּתְחָה הסמדר הִנְצוּ הרימונים, שם אתן את דודי לך. הדודאים נתנו ריח. וג' בחינות אלו נמשכות מחג"ת, מוחין דפנים. דודאים חסד, רימונים גבורה, גפנים ת"ת. עד שמגיעים כמה צבאות אל מחוץ להיכל, עד כוכב נוגה, שמהכוכב הזה מושפע לתחתונים.

אחר שנכללו הרוחות זה בזה, הם כולם באהבה, ואינם נפרדים לעולם. כאן כתוב, אם ייתן איש את כל הון ביתו באהבה, בוז יבוזו לו. כאן נוהגים הרכנת הראש ופישוט ידיים, כדי להתדבק באהבת ריבונו.

בהיכל הנצח נאמר, הרכנת הראש בלבד, הרכנת הראש עד שיראה איסר כנגד ליבו. ובהיכל הרביעי נאמר קידה, עד שייגע פניו בארץ, שכולל לכל הגוף, ולא הוצרך שם פישוט ידיים. מטעם כי שם ו"ק דפנים, וידיים הם ג"ר, ורק בהיכל החמישי, שהוא ו"ק דג"ר, צריכים לפישוט ידיים.

שבעה היכלות של או"א דבריא

היכל שישי, ת"ת

125. ההיכל השישי. כאן הוא הרוח, הנקרא חוט השני, כמ"ש, כחוט השני שפִּתְתִּיךָ. הרוח כאן הוא הרצון, אשר כל אלו הרוחות התחתונים רצים אחריו להשיג אותו, להתדבק בו בנשיקה באהבה.

126. הרוח הזה נכלל בשישה ועומד בשישה. כי נכלל מששת ההיכלות התחתונים ממנו, ועומד בשישה עליונים, שהעליון כלול בעצמו מכל התחתונים ממנו, וע"כ יש בו עצמו שישה היכלות מהתכללות. ואלו נבחנים בו להיכלות עליונים.

ומלבד זה, הרי עולים אליו כל ההיכלות התחתונים דרך העמודים שבאמצע כל היכל. וע"כ יש בו שישה היכלות מבחינת מה שמקבל בתוכו את ההיכלות התחתונים ונכלל מהם. ואלו נבחנים בו לשישה היכלות תחתונים.

ומשום זה הוציא הרוח הזה י"ב (12) אורות, שכל אחד כלול מלמטה ומלמעלה. י"ב אורות אלו שמחים כולם לעלות למעלה, וכן שמחים כולם לקבל כל אלו שלמטה. כי שישה היכלות, אע"פ שהם שישה, מ"מ נבחנו לע"ס, כי ההיכל התחתון כולל שתיים, יסוד ומלכות, וההיכל העליון כולל שלוש, כח"ב, וע"כ הם עשר.

וההיכל השביעי הוא ע"ס בפני עצמו, קודש קודשים. כי נכלל מששת ההיכלות התחתונים ממנו, ועומד בשישה עליונים. והרי למטה ממנו רק חמישה היכלות ולא שישה? אלא הכוונה, שהוא לבדו כולל ג"ר, כח"ב, ותחתיו נבחנו לחג"ת נה"י, שהם שישה.

וזה שמביא הכתוב, כחוט השני שפתותיך, להורות שהרוח שכאן הוא בחינת ראש. כי השפתיים הם בראש. ונקרא חוט השני, בלשון משנה, ע"ש המלכות דראש, שהם השפתיים, להיותה מתוקנת במשנה, בב' המלכויות, מנעולא ומפתחא, כנוהג בג"ר.

משא"כ בו"ק מגולה רק מלכות אחת, מפתחא לבדה, והמנעולא נסתר ונעלם שם. ולפיכך הזיווג שכאן הוא להמשכת אורא דכיא, בדבקות רוח ברוח, שהוא ד' רוחות האהבה, שהוא אור הרוח דג"ר העליונים, ו"ק דג"ר, כי הג"ר דג"ר אינם מתגלים בעולמות.

והנשיקין שבהיכל השישי הזה, הם לזיווג רוח ברוח, כמ"ש, ייִשְׁקֵנִי מנשיקות פיהו. וכל נשיקה היא בחינת יעקב, רוח, ו"ק, אור דחסדים. אלא שהוא ו"ק עליונים דג"ר עליונים. והוא כל בחינת הג"ר המאירים בעולמות.

ולפיכך, מטרם שתחתונים נשלמו במוחין דהארת חכמה, המוחין דאחוריים, וכן מההיכל החמישי, לא יוכלו לקבל מהזיווג דנשיקין שכאן. כי הגם שהוא אור דחסדים, אמנם הוא ו"ק דג"ר העליונים, הנבחן לג"ר ממש.

ומטרם שהתחתונים מקבלים הארת החכמה, הם ו"ק בלי ראש. ונמצא, שההיכל השישי הוא בפני עצמו, ו"ק דג"ר מבחינת חסדים. וכנגדו ההיכלות התחתונים ממנו, הם בפני עצמו, ו"ק דג"ר מבחינת המוחין דהארת חכמה.

והרוח הזה נכלל בשישה, ועומד בשישה, חג"ת נה"י, ו"ק דג"ר, ע"י ההיכלות התחתונים שעלו אליו. ועומד בפני עצמו ג"כ בשישה, חג"ת נה"י, ו"ק דג"ר. וההפרש ביניהם רב מאוד. כי חג"ת נה"י של עצמו הם חסדים, אורא דכיא. אבל חג"ת נה"י של התחתונים, הם בהארת החכמה.

וכל אחד כלול מלמטה ומלמעלה. שי"ב אורות נכללו כולם זה בזה, מלמטה ומלמעלה. חג"ת נה"י של מעלה, שהם אורא דכיא, נכללו מחג"ת נה"י של מטה, שהם בהארת חכמה. וכן חג"ת נה"י של מטה, הארת חכמה, נכללו מחג"ת נה"י של מעלה, אורא דכיא, חסדים.

אלו י"ב האורות מהתכללות של מעלה בחסדים, שמחים בעלייתם למעלה בהתכללותם בחסדים. וכן הם שמחים לקבל ההתכללות של מטה, המוחין דהארת החכמה.

127. ההיכל הזה, היכל הרצון, להיותו רצון של הכול, מי שקושר קשרים, שמיחד ייחודים, ומעלה את ההיכלות התחתונים אל ההיכל הזה, זהו אשר יפיק רצון מה' באהבה. בתוך היכל זה נאסף משה אל עמו באהבה, שנשק נשיקות אהבה, כמ"ש, ויָמַת מִשָּׁה עַל פִּי ה', שהיא מיתת נשיקה. זהו ההיכל של משה.

וזה גם ההיכל של יעקב, בהיכלות דז"א דבריאה. וההיכלות שכאן, הם היכלות דאז"א דבריאה. והיכלות דאז"א נבחנו לפנימיות, והיכלות דז"א נבחנו לחיצוניות אליהם.

ונודע, שיעקב ומשה שניהם ת"ת, אור הרוח. אלא יעקב הוא חיצוניות דת"ת, ומשה הוא פנימיות דת"ת. ולפיכך כאן, בהיכלות דאז"א, שייך ההיכל השישי למשה, פנימיות ת"ת, הדעת. ושם בהיכלות דז"א, חיצוניות לאז"א, שייך ההיכל השישי ליעקב, חיצוניות ת"ת.

רוח זה הוא רוח האהבה, רוח הייחוד, הממשיך אהבה לכל הבחינות. ואלו י"ב האורות שברוח, עולים ולוהטים, שבהתכללות של מעלה דאורא דכיא הם עולים, ובהתכללות של מטה דהארת החכמה, הנמשכת מקו שמאל, הם לוהטים.

128. מההתנוצצות שלהם יוצאות ארבע חיות קדושות חביבי האהבה. אלו נקראות חיות גדולות, להתחבר עם החיות הקטנות, ולהיכלל בהן, כמ"ש, חיות קטנות עם גדולות.

אלו י"ב אורות, הם מהרוח, שנכלל בשישה תחתונים ועומד בשישה עליונים. הם חג"ת נה"י של עצמו, שהעליון כלול מכל התחתונים, וחג"ת נה"י של ההיכלות התחתונים העולים אליו. הנה הם הוציאו הדוגמה שלהם בחיות, והן ג"כ חיות מבחינת עצמו, וחיות של ההיכלות העולים אליו.

וכיוון שכולל כל התחתונים, להיותו העליון מכולם, לכן יש בו ד' חיות מבחינת עצמו. והן נבחנות לחיות גדולות. וזה בשונה מההיכלות התחתונים, שבכל אחד רק חיה אחת. וכן יש בו י"ב מצד ההיכלות התחתונים, העולים אליו.

באופן ששישה אורות של עצמו הוציאו ד' חיות גדולות, ושישה אורות של התחתונים הוציאו י"ב חיות קטנות. ויתחברו החיות הגדולות עם י"ב הקטנות הכלולות בהן.

129. אלו החיות הגדולות נכללות זו בזו לד' צדדים. כמו האגוז, שד' חלקים מתחברים בפרי שבו, שכל אחת מהד' כוללת בתוכה כל הד'. מטעם היותו מחזה ולמעלה, ששם פני אדם, מקום הזיווג. אבל מחזה ולמטה רק ג' צדדים, חו"ב ות"ת, וחסרים פני אדם, אין שם מקום זיווג.

ומשום זה נקרא היכל זה בשם גינת אגוז, ע"ש ד' צדדים שבכל חיה, כמו האגוז, שזה מורה על מקום הזיווג, כמ"ש, אַל גִּינת אֲגוֹז יִרְדְּתִי. שהכוונה, בשביל גינת אגוז ירדתי, משום שהוא היכל האהבה לזיווג ז"א בנוקבא. והרי בכל היכל מהתחתונים יש ד' צדדים מחזה ולמעלה של החיה אשר שם. ולמה דווקא כאן מקום הזיווג ולא בתחתונים? כי כל ההיכלות כלולים זה מזה. וע"כ יש ד' צדדים בכל היכל, אמנם אינם מבחינת עצמם, אלא מהתכללות של היכל זה בתוכם. וע"כ אין מקום זיווג אלא רק בהיכל זה, משום שד' הצדדים שכאן הם מעצמו.

130. אלו ארבע החיות הגדולות מתחלקות ליי"ב, שלוש לכל צד שבד' צדדים. כל ההיכלות התחתונים כלולים בהם. שמתוך שיש ביי"ב אורות שישה של היכל בעצמו, ושישה מהעליות של ההיכלות התחתונים, כן הוציאו דוגמתן בחיות.

שישה אורות של היכל עצמו הוציאו ד' חיות גדולות, חו"ב תו"מ של עצמם, שכל אחת מהם כלולה מד' צדדים, והם 16. ושישה אורות דהיכלות תחתונים הוציאו יי"ב החיות הקטנות שמחזה ולמטה, שכל אחת מהד' כלולה רק משלושה. אלו יי"ב הם מהתכללות ההיכלות התחתונים, שעלו להיכל זה.

ומקום גילוי הארת החכמה, אינו בד' צדדים, שכל אחד כלול מד', שמחזה ולמעלה, אלא בד' צדדים שכל אחד כלול משלושה, שהם מחזה ולמטה. ובאלו יי"ב חיות קטנות, עומדים רוחות ברוחות ואורות באורות. וכולם אלו באלו, עד שנעשו כולם אחד.

כי אלו יי"ב נמשכים משישה אורות של ההיכלות התחתונים שעלו לכאן. וע"כ עומדים שם כל הרוחות וכל האורות של ההיכלות התחתונים, ובהם מתייחדים כולם זה בזה, עד שנעשו אחד.

ואז, אחר שכל התחתונים נעשו אחד, עולה הרוח הזה שכלול מכולם, כי הוא כלול מיי"ב אורות, אשר יי"ב אורות כלולים מד' החיות הגדולות, ומיי"ב הקטנות, ויי"ב הקטנות כלולות מכל התחתונים. הרוח עולה עם כולם, להתעטר באותו רוח העליון, הנקרא שמיים, ז"א דאצילות, כי ז"א רוח דאצילות ושמיים. ומזמין אותו להתחבר עימו.

כיוון שנקשרו בו כל אלו שלמטה, אמר, יִשְׁקֵנִי מְנִשְׁקוֹת פִּיהוּ. כי מהזיווג הגדול דנשיקין נמשך אוירא דכיא, אור דחסדים. ועדיין אינם ראויים לתחתונים, הצריכים להארת חכמה. ע"כ האורות שבהיכלות התחתונים, שבהם הארת החכמה, צריכים להיכלל בזיווג דנשיקין. ואז הם נשלמים, הן מחסדים והן מהארת החכמה.

וכיוון שנקשרו בו כל אלו שלמטה, שבזה נכלל הרוח שכאן גם מהארת חכמה, אז אמר הרוח, יִשְׁקֵנִי מְנִשְׁקוֹת פִּיהוּ, כי טובים דודיך מיין. כלומר, אחר שכבר טובים דודיך מיין, שהוא המוחין דהארת חכמה, הנקראים יין המשמח אלקים ואנשים, המקובלים מכל התחתונים, הרי הגיעה העת לזיווג דנשיקין.

ואומר, יִשְׁקֵנִי מְנִשְׁקוֹת פִּיהוּ. כי עתה יהיה זיווג מושלם, בין מחסדים ובין מחכמה. ואז הוא בשמחה, להזדווג רוח ברוח, רוח הרצון הכלול מכל התחתונים, עם הרוח דאצילות, ז"א, שמיים.

וזהו זיווג דנשיקין, להמשכת חסדים דאוריא דכיא, ולהיות נשלמים בהארת חכמה זה מזה, שהוא מבחינת ההיכלות התחתונים, הכלולים ברוח שכאן, שהוא, כי טובים דודיך מיין. אז הוא שלם בחיבור אחד מכולם, מכוח שהתחברו בו כל ההיכלות התחתונים. ע"כ נעשה שלם, הן בחסדים הן בחכמה.

131. הרוח הזה התחבר עם הרוח דאצילות, הנקרא שמיים, ונשלמו זה מזה בהארת חכמה, והאירו זה מזה בהארת אוירא דכיא, חסדים, בכל השלמות כראוי. שכל זה נעשה בכוח הרצון של אדם צדיק, שהתפלל והעלה כל ההיכלות שבבריאה, עד למקום שבעולם האצילות לזיווג דנשיקין, לחבר אותם באהבה זה בזה.

אז כל אלו הרוחות וההיכלות, שנכללו ברוח הזה, הנקרא רצון, וכל אחד מאלו הרוחות וההיכלות, שהם בכלל ז"א דאצילות, הנקרא שמיים, הנה כל אחד מהם לוקח אותו ההיכל, ואותו הרוח הראוי לו, להתחבר עימו ולהיות נשלם ממנו כראוי.

פירוש. כנגד כל אלו הרוחות והאורות, המפורטים בשישה היכלות דאוריא דכיא, יש ג"כ כנגדם רוחות ואורות בשישה היכלות דז"א דאצילות. וכל בחינה שבז"א דאצילות מתחברת עם הבחינה שכנגדה בשישה היכלות דכיא, שעלו אליו. ואז הם נשלמים זה מזה, משום שהרוח שכאן, הנקרא רצון, העלה בייחוד הזה כל הרוחות והאורות שבהיכלות דכיא, אל הרוחות והאורות דז"א דאצילות.

132. וכן מתחברת כל בחינה דז"א עם הבחינה שכנגדה שבהיכלות, והראויה להיות נשלמת ממנו: שמייס, ז"א, ורוח הקדוש העליון שבו, לוקח ההיכל העליון הזה והרוח העליון, הנקרא רצון, שיתנשקו זה בזה ויתחברו זה בזה, וישלימו זה את זה. וזהו שכתוב, ויִשָּׁק יעקב, שהוא ז"א, לרחל, הכלולה מכל ששת ההיכלות שעלו לאצילות. ועד"ז, אברהם, ימין למעלה בז"א, ספירת החדס דז"א, לוקח היכל אהבה, ההיכל החמישי. כמו שנאמר, כששני הרוחות מתפשטים זה בזה, אז חוזר ההיכל הזה ונעשה להיכל אהבה. ועד"ז כל שאר הספירות דז"א. הגבורה שלו לוקח ההיכל הרביעי. נו"ה שלו לוקחים ההיכל השלישי וההיכל השני. היסוד שלו לוקח את ההיכל הראשון. כי כשישישה היכלות עולים לאצילות, הם נכללים בנוקבא דז"א. ואז הז"א מתאחד עימם. ובכל בחינה משלהם משפיע בחינה אחת משלו, ומשלים אותם. ובדרך כלל יש ג' זיווגים בזו"ן, המכונים נשיקין, חיבוק, זיווג יסודות: א. הזיווג דג"ר דזו"ן מכונה נשיקין. ומהזיווג הזה מקבל ההיכל העליון, הכלול בג"ר דנוקבא, הנקרא רצון. ב. הזיווג דחג"ת עד החזה דזו"ן, מכונה חיבוק, כמ"ש, שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ומהזיווג הזה מקבל ההיכל החמישי, אהבה, מחסד דז"א, אברהם, וההיכל הרביעי, זכות, מקבל מהגבורה דז"א, יצחק. ג. הזיווג דנה"י שמחזה ולמטה דזו"ן, מכונה זיווג היסודות, ומהם מקבלים ג' ההיכלות התחתונים שמחזה ולמטה.

133. הסימן על זה בכתוב, הנה נא ידעתי כי אישה יפת מראה את. והיופי של אישה הוא בשדיים, כלומר בהיכל החמישי. ומשם אמר הז"א בחסד שלו, אברהם, אל נוקבא, הנה נא ידעתי כי אישה יפת מראה את, שהוא השדיים.

134. יצחק, שמאלו של ז"א, גבורה שלו, לקח אותו ההיכל של ב"ד, ההיכל הרביעי, שכל הדינים מתעוררים משם. כלומר, רוח, הנקרא זכות. שיתחברו זה בזה, וישלימו זה את זה, שיהיו הכול אחד כראוי. שאר הנביאים חוץ ממש, כלומר נו"ה דז"א, לקחו שני היכלות, שבהם ב' רוחות, נוגה וזוהר, כמ"ש, חמוקי ירכיך, שב' ההיכלות הללו כלולים בנו"ה דנוקבא, הנקראים ירכיים, שיתקשרו אלו באלו להיות אחד.

135. יוסף הצדיק, עמוד העולם, יסוד דז"א, לקח היכל הספיר ואת רוח לִבְנֵת הספיר, ההיכל הראשון. ואע"פ שכתוב, ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר, שמשמע שלבנת הספיר תחתיו, מחוץ למדרגתו, ולא יסוד דז"א, אלא משום כבוד המלך, אומר, ותחת רגליו. והוא ודאי יסוד דז"א, שלוקח את היכל לבנת הספיר. ואח"כ העמוד הזה, יסוד דז"א, לוקח יותר, כי לוקח במקום ההיכל השביעי, בזיווג שביעי בשביעי. עד כאן מתחברים המדרגות דז"א עם המדרגות של ההיכלות. שמתחברים זה בזה, כדי להשלים זה את זה, שיהיו כולם אחד. הכול כראוי להיות. ואז כמ"ש, הוי"ה הוא האלקים. כלומר, ז"א, הנקרא הוי"ה, נעשה אחד עם הנוקבא, הנקראת אלקים. באופן שהוי"ה הוא האלקים. אשרי חלקו בעוה"ז ובעוה"ב של כל היודע לייחד אותם, ולהתדבק בריבונם.

136. בהיכל הרצון נוהגים כריעה והשתחוות וקידה, ופישוט ידיים, ונפילת אפיים. כל הנוהג בהיכלות תחתונים. ונוספה עליהם נפילת אפיים, שנוהגת רק בהיכל זה, מטעם, שכל ההיכלות התחתונים כלולים כאן ב"ב אורות.

וצריכים לזה, כדי להמשיך הרצון של רוח העליון, כלומר ג"ר דז"א, ששם עניין הנשיקין, שהוא הנשמה של כל הנשמות, התלוי למעלה, באו"א עילאין, עד שממשיך מא"ס, ע"י זיווג דנשיקין. מא"ס יוצאים אורות וברכות, להשלים הכול למעלה. שזה אור החסדים משישה עליונים דאו"א, כדי להיות הכול בשלמות, מלמטה, בהארת החכמה, ומלמעלה, בהארת החסדים. שאז כל הפנים, כל בחינות ג"ר, מאירים כראוי, הן ג"ר דחסדים והן ג"ר דהארת חכמה. אז כל גזרות הדין מתבטלות. כי הג"ר דהארת החכמה מבטלים כל הדינים. וכל הרצון מתמלא למעלה ולמטה, מכוח ג"ר דאור החסדים. ועל זה כתוב, ויאמר לי, עבדי אתה ישראל, אשר בך אתפאָר. וכן כתוב, אשרי העם שֶׁפָּקְדָה לוֹ, אשרי העם שה' אלקיו.

שבעה היכלות של או"א דבריאה

היכל שביעי, קודש קודשים

137. היכל שביעי. אין בו צורה, הכול סתום בו. בתוך סוד הסודות, בפרוכת שנפרשה, עומדים שם כל ההיכלות, כדי שלא יראו ב' הכרובים, שהם זו"ן. כלומר, שכל ההיכלות שלמטה עלו ונכללו בפרוכת הזו, כדי לכסות על הזו"ן בעת הזיווג, שמשום זה יפה כוחם של היכלות לעלות עד שם. והפרוכת הזו היא המבדילה בין שישה היכלות, שהם קדושים, ובין ההיכל השביעי, שהוא קודש קודשים.

לפנים מהפרוכת נמצאת הכפורת, צורת קודש הקודשים, כי שם מקום הזיווג, משום זה נקרא ההיכל קודש הקודשים. קודש הקודשים הוא מקום מתוקן לקבל נשמה עליונה, שהיא כלל של הכול, העוה"ב של העליונים.

כי בהיכל קודש הקודשים הזה, שהוא היכל הבינה, מקובלת הנשמה העליונה, הכוללת הכול, הנקראת יחידה. כי שלושת ההיכלות הראשונים היו לנרנח"י דנשמה, ושלושת השניים לנרנח"י דחיה, וההיכל הזה השביעי הוא ליחידה.

וההיכל הזה הוא העוה"ב של העליונים, כי כל שבעת ההיכלות הללו, הם שבעה היכלות של או"א, הנקראים עליונים. וע"כ ההיכל השביעי אינו בינה סתם, אלא בינה של או"א, בינה של עליונים.

138. הרי בעת שמתחברים כל הרוחות של ההיכלות זה בזה, ונשלמו זה מזה כראוי, התעורר אז הרוח העליון, הנשמה של הכול, אל העליון הסתום מכל סתום, א"א, שישפיע על הכול, להאיר להם מלמעלה למטה בהארת הימין, ולהשלים אותם להדליק את הנרות בהארת השמאל.

139. וכאשר הכול בשלמות באור המאיר לכל, ויורד אור העליון, אז היכל שביעי, הסתום בסתימה הסותמת על כל, מקבל את קודש הקודשים, אור העליון היורד, ומתמלא משם, כמו נקבה המתעפרת מזכר ומתמלאת ממנו. ואינו מתמלא אלא מחמת שאותו ההיכל מתוקן בסתימה הסותמת על כל, כדי לקבל אותו אור העליון. כלומר, אם תיקון הסתימה לא היה שם, לא היה יכול לקבל את האור העליון ההוא.

וההיכל השביעי, הוא מקום החיבור של הזיווג, להתחבר שביעי בשביעי, כדי שיהיה הכול שלמות אחד כראוי. כי ההיכל השישי הוא הזיווג של שישי דהיכלות עם שישי דז"א, שהוא הזיווג דנשיקין. וההיכל השביעי, הוא זיווג של שביעי דהיכלות עם שביעי דז"א. ובעת עליות ההיכלות לאצילות, נמצא כל בחינה דז"א מזדווג עם הבחינה שכנגדו בהיכלות.

140. מי שיודע לקשור הייחוד הזה, אשרי חלקו. הוא אהוב למעלה ואהוב למטה. הקב"ה גוזר והוא מבטל. והאם יעלה על הדעת, שהצדיק יקטרג על רצון ריבוננו, כי יבטל רצונו של הקב"ה?

אלא כשהצדיק קושר קשרים ויודע לייחד ייחודים, ומאירים כל פנים, ונמצאת כל השלמות, והכול מתברך כראוי, הרי כל הדינים עוברים ומתבטלים, ולא נמצא שום דין בעולם. אשרי חלקו בעוה"ז ובעוה"ב. והפירוש, שהקב"ה גוזר והצדיק מבטל, הוא ע"י ריבוי אורות, שהצדיק ממשיך ע"י הייחודים שעושה, שהאורות ההם מבטלים את הגזרות והדינים מהעולם.

כל מה שנאמר בצדיק, הוא מה שפועל למטה בעוה"ז. וע"כ כתוב בו, וצדיק יסוד עולם. כי הצדיק הוא קיום העולם.

141. כעין זה, שנעשה ע"י תפילת הצדיק, נעשה ג"כ ע"י הקורבן. העשן של הקורבן עולה ומספק לכל היכל, מה שהוא צריך כראוי לו, כמו בתפילת הצדיק והייחודים שעושה.

והכוהנים ברצון שלהם להעלות נחת רוח למעלה, והלוויים בנעימת השיר שמזמרים בשעת הקרבת הקורבן, זה נכלל בזה, הלוויים בכוהנים והכוהנים בלוויים. כי הכוהנים ממשיכים ימין והלוויים ממשיכים שמאל, שזה בלי זה אין שלמות.

ונכנסים היכל בהיכל, רוח ברוח, עד שמתחברים כולם במקומם, כראוי להם, איבר באיבר, שעולים לאצילות לזו"ן. וכל בחינה דז"א מתחברת בבחינה שכנגדה בהיכלות. ונשלמים זה מזה, ע"י זיווג דיסודות. ומתייחדים זה בזה עד שנעשים אחד, ע"י זיווג דנשיקין. ומאירים זה בזה ע"י החיבוק.

142. אז הנשמה העליונה מכולם באה מלמעלה ומאירה עליהם, ומאירים כל הנרות, הספירות, בשלמות כראוי. עד שאותו אור העליון מתעורר, וכל ההיכלות נכנסים לקודש קודשים, להיכל השביעי, בזיווג דשביעי בשביעי. וההיכל השביעי מתברך ומתמלא, כמו באר מים נובעים ואינם פוסקים. וכל ההיכלות מתברכים למעלה ולמטה.

143. כאן סוד הסודות, אור שלא נודע ולא נכנס בחשבון ע"ס, הרצון שאינו נתפס לעולם, אור היחידה. כי ע"ס מתחילים מחכמה, חב"ד חג"ת נה"מ, ואור היחידה נמתק בתוכם לפני ולפנים, והרצון ההוא אינו נודע ואינו נתפס אפילו במחשבה, לדעת אותו. ואז כל המדרגות מתייחדות ונעשות רצון אחד עד א"ס. בעת שאור היחידה מתמתק ומתלבש לפני ולפנים של המדרגות, מתייחדים בהארתו כל המדרגות, ונעשו רצון אחד מיוחד עד א"ס. והכול בשלמות מלמטה ומלמעלה, ומפנימי פנימיות עד שנעשו כולם אחד. כי בב' דרכים מתחלקות המדרגות זו מזו, או בדרך עליון ותחתון, שהמשובח הוא העליון, והגרוע ממנו הוא התחתון ממנו. או בדרך פנימי וחיצון, שכל המשובח מחברו הוא יותר פנימי. וע"י התלבשות אור היחידה, נעשים כולם אחד, הן המתחלקים בדרך עליון ותחתון, והן המתחלקים בדרך פנימי וחיצון.

144. הרצון ההוא, אור היחידה, אינו מתלבש בפנימיות המדרגות, אע"פ שנשאר בתוכם בלתי נודע, עד שכולם נשלמים בתחילה ומאירים בכל הבחינות, הן מבחינת הארת החכמה והן מבחינת אור החסדים. אז מתמתק הרצון ההוא שאינו נתפס, ומתלבש בפנימי פנימיות בדרך סתום. ואז אשרי חלקו מי שיתדבק בשעה ההיא בריבוננו, הוא שלם למעלה ושלם למטה. ועליו כתוב, ישמח אביך ואימך ותגל יולדתך.

145. כיוון שכולם נשלמו זה מזה, ונקשרו זה בזה בקשר אחד, והנשמה העליונה, בינה, מאירה להם מלמעלה, וכל המאורות הם נר אחד, בשלמות, אז רצון אחד של המחשבה תופס את האור שאינו נתפס ואינו נודע. רצון אחד של המחשבה, אור החיה. האור שאינו נתפס, אור היחידה. והם מתלבשים זה בזה. אחר שנשלמו כל ההיכלות, והנשמה העליונה, בינה, מאירה בהם, אז מתלבש אור החיה, המכונה רצון אחד של המחשבה, בתוך אור הנשמה, ואור היחידה בתוך אור החיה. ואור החיה תופס בתוכו את האור שאינו נתפס, שהוא אור היחידה. אמנם אע"פ שאור היחידה מתלבש באור החיה, עדיין הוא מאיר בו בדרך סתום. ולא זו בלבד שהרצון של המחשבה, אור החיה, המלביש לאור היחידה, תופס ואינו יודע מה שתופס, מחמת שמאיר בו בדרך סתום, אלא שהרצון של המחשבה מאיר על ידו ומתמתק ממנו מתוך שמלביש אותו. וכולם מתמלאים מאורו, וכולם נשלמים, וכולם מאירים על ידו ומתמתקים כראוי. ועל זה כתוב, אשרי העם שִׁפְכָה לו, אשרי העם שה' אלקיו.

146. מי שזוכה להתדבק בריבוננו בדרך הזו, יורש כל העולמות. הוא אהוב למעלה ואהוב למטה, תפילתו אינה חוזרת ריקם. זהו מתחטא לפני ריבוננו, כבן המתחטא לפני אביו, ועושה לו רצונו בכל מה שצריך. ואימתו מוטלת על כל הבריות, הוא גוזר והקב"ה מקיים. עליו כתוב, ותגזר אומר ויִקָּם לָךְ ועל דרכיך נָגה אור.

יהי אור

147. ויאמר אלקים, יהי אור, ויהי אור. מכאן משמע שעקר הקב"ה אלו הנטיעות ממקומן, ושתל אותן במקום אחר. וזה משמע ממה שכתוב, יהי.

כי זו"ן מכונים נטיעות, עה"ח. וכל עוד שהיו במקומם, מטרם עליית המלכות לבינה, לא היו זו"ן ראויים לקבל שום אור. ולפיכך עקר אותם ממקומם, והעלה אותם ושתל אותם במקום בינה. ושם נעשו מוכשרים לקבל אור העליון.

ולומדים זאת מהמילה יהי אור, אשר אותיות י"ה של יהי הן או"א, והי' האחרונה של יהי רומזת על כניסת הי' לאור או"א ונעשו אור, שבזה התחברו זו"ן באו"א, והוכשרו לקבל מהם האור. אור שכבר היה, כי כתוב, ויהי אור. כי לא כתוב, והיה, אלא, ויהי אור. משמע, שכבר היה.

וכשהסתכל הקב"ה בדורות הרשעים, שאינם ראויים לאור, גנז אותם לצדיקים, כמ"ש, אור זרוע לצדיק. שהאור נגנז ונזרע, בשביל שיקבלו אותו רק הצדיקים ולא הרשעים.

וכתוב, ויאמר אלקים, יהי אור. אשר המילה, יהי, מורה על גניזת האור. כי י"ה של יהי הוא אור או"א, וי' אחרונה של יהי רומזת על כניסת ה' באור, ונעשה לאויר. ונבחן זה לגניזה ולזריעת האור בשביל הצדיקים, כמ"ש, מ"י העיר ממזרח, צדק יקראהו לרגלו.

כי ע"י כניסת ה' לאור או"א, ירדו אותיות אל"ה דאלקים מאו"א לזו"ן. ולא נשארו באו"א אלא אותיות מ"י דאלקים, שע"י זה נעשו הזו"ן מוכשרים לקבל אור או"א. ונמצא, שב' אותיות מ"י דאו"א הן שורש כל המוחין דזו"ן, כמ"ש, מ"י העיר ממזרח.

ממזרח, כלומר ז"א. צדק, כלומר מלכות. אשר ב' אותיות מ"י העירו המוחין לז"א, ממזרח, ולמלכות, צדק. והעירו, לשון התחלת התעוררות מוחין, כי רק התחלת המוחין באה ע"י מ"י.

148. ויִקְרָא אלקים את האור כי טוב. שהקב"ה ראה במעשיהם של רשעים וגנו אותו. לא שראה במעשיהם של הרשעים, אלא שראה בגודלו של האור עצמו, כי טוב לגנוז אותו, ולא יהיה מגולה לעולם.

וירא אלקים את האור, שראה שמאיר מסוף העולם עד סופו. וטוב לגנוז אותו, כדי שלא ייהנו ממנו רשעי עולם. כי אם הרשעים ייהנו מהאור הגדול הזה, לא יבואו עוד לתשובה. בדומה לכתוב, פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים, ואכל וחי לעולם. שכוונת הכתוב, שלא יהיו לו עוד צורך ודחיפה לעשות תשובה, ולא יתוקן הפגם שעשה בעצה"ד. ולכן גירש אותו מגן עדן.

149. וירא אלקים את האור כי טוב. ראה, שלא יימצאו בו רוגז ודינים. כתוב כאן, כי טוב, וכתוב אצל בלעם, כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל. כמו ששם, הפירוש הוא, שלא תשרה קללה על ישראל, כך כאן הפירוש הוא, שלא יימצאו עוד שום רוגז ודינים.

וסופו של הכתוב מוכיח כן, שכתוב, וַיִּבְדֵּל אלקים בין האור ובין החושך. זה מורה שהפריד המחלוקת בין ימין ושמאל, כדי שיהיה הכול בשלמות. כן תחילת הכתוב סובבת ג"כ על ביטול הכעס והרוגז. ואע"פ ששיתף הקב"ה את האור והחושך, ימין ושמאל, כאחד, ע"י קו אמצעי, מ"מ התבטלו הרוגז והמחלוקת. וע"כ כתוב, וירא אלקים את האור כי טוב. ואין בו שום כעס ורוגז.

150. הארה עליונה, בינה, הוא שיהיה מאיר האור הזה, ומהאור הזה נמשכת שמחה לכל. והוא ימין, שמתעטר בחקיקי חקיקות של השמאל.

בעת שהשמאל האיר בלי שיתוף הימין, האיר ברוגז ובכעס, ויצא ממנו גיהנום. וזה נבחן שנעשו חקיקות בהארת קו שמאל. ומתוך כך השיג קו הימין כוח לחבר אליו את קו השמאל ע"י קו האמצעי. וקו הימין התעטר בהארת החכמה שבקו שמאל.

כתוב, מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. רב טובך, סובב על האור הראשון, שגנו הקב"ה, ליראיך, לצדיקים, שהם יראי חטא, שרק הם ייהנו מהאור ולא הרשעים.

ויהי ערב ויהי בוקר

151. ויהי ערב ויהי בוקר, יום אחד. ויהי ערב, נמשך מצד החושך, הנוקבא. ויהי בוקר, נמשך מצד האור, ז"א. ומתוך שז"א ונוקבא משתתפים יחד בזיווג, כתוב בהם, יום אחד, להורות, שהערב והבוקר הם כגוף אחד, ושניהם עושים את היום. כלומר, שאור היום בא מזיווג ז"א ונוקבא יחד.

בכל יום כתוב, ויהי ערב ויהי בוקר. כיוון שמורה על זיווג זו"ן, שמשניהם יוצא אור היום. א"כ אחר שהכתוב הודיע זה ביום ראשון, מהו הטעם, שבכל יום כתוב, ויהי ערב ויהי בוקר? לדעת שאין יום בלי לילה, ואין לילה בלי יום, ולא יבואו להיפרד זה מזה.

ע"כ חוזר הכתוב להודיענו זה בכל יום, כדי להורות, שאי אפשר שיארע פעם, שיהיה אור היום בלי הקדם חושך הלילה, וכן לא יארע חושך הלילה, שלא יביא אחריו אור היום. כי לא ייפרדו זה מזה לעולם.

152. אותו היום, שהאור הראשון יצא בו, התפשט בכל ימי בראשית, שהרי בכולם כתוב, יום. השם יום, הוא על התפשטות האור הראשון שיצא ביום ראשון, ספירת החסד. אלא מתוך שהאור הזה התפשט בכל ימי בראשית, בכל ספירה משבע הספירות, ע"כ נקראים כולם יום, כמו יום ראשון.

ועוד, התפשטות האור של יום ראשון בכל הימים, נלמדת מתוך שכתוב בכל הימים השם בוקר, כי אין שם זה שייך אלא רק מצד האור הראשון. כלומר, כי השם בוקר מורה על התחלת ביאת האור, שרומז על ביאת האור הראשון במציאות. וכיוון שכתוב השם בוקר בכל יום, הרי שהתפשטות יום ראשון נוהגת בכל יום. ועוד, יום ראשון הולך עם כל הימים, וכל הימים באים ביום הראשון, כדי להראות, שאין בהם פירוד, וכולם הם אחד. כלומר, ששבע הספירות חג"ת נהי"מ כלולים זה מזה, וע"כ יש בכל אחד מהם חג"ת נהי"מ. ונמצא, שיש ספירת החסד, שהוא יום ראשון, בכל ספירה. וכן יום ראשון, שהוא ספירת החסד, יש בו עצמו כל חג"ת נהי"מ. הרי שיום ראשון נמצא בכל הימים, וכל הימים נמצאים ביום ראשון. והוא טעם היותם אחד בלי פירוד ביניהם.

יהי אור

153. ויאמר אלקים, יהי אור. פירושו, שתימשך התפשטותו של האור הזה למטה. ואלה הם המלאכים שנבראו ביום הראשון, יש להם קיום להתקיים בצד ימין. כי יום ראשון חסד, הנבחן לצד ימין. וע"כ גם המלאכים הנמשכים בו, הם בחינת ימין. המילה יהי מורה, שהי' שבסוף המילה יהי, נכנסה בי"ה של המילה, ואור י"ה נעשה משום זה לאויר. ומסיבה זו התמעטו כל המדרגות עד שתנהי"מ דזו"ן נפלו לבי"ע. ומהתפשטות אור הזו"ן לבי"ע דפרודא נבראו המלאכים, שהם אור נפרד מאצילות. ונמצא, שמלאכי חסד נבראו מהתמעטות יום ראשון, חסד דז"א. ומלאכי גבורה נבראו מהתמעטות יום שני, גבורה דז"א. ומלאכי רחמים מהתמעטות יום שלישי, ת"ת דז"א. וכולם עד"ז, שע"י המיעוט שנעשה במילה יהי, התפשט חלק מאור החסד למטה, בבי"ע דפרודא. כלומר, שנבראו מהתמעטות אור ספירת החסד, שהוא יום ראשון, יש להם משום זה קיום להתקיים לצד ימין, שהם מלאכי ימין מצד החסד. וירא אלקים את האור כי טוב. אַת, לרבות ולכלול המראה שלא מאירה, הנוקבא, עם המראה המאירה, הז"א, שכתוב בו, כי טוב. כלומר, המילה את, היא לרבות, שגם הנוקבא נכללה בכתוב, כי טוב, יחד עם הז"א. ועוד, המילה אַת, באה לכלול ולרבות כל המלאכים, הנמשכים מצד אור חסד, שגם הם נכללים בכתוב, כי טוב. וכולם מאירים כאור הראשון בקיום שלם. כי נכללים בכתוב, כי טוב, הכתוב באור הראשון.

יהי רקיע

154. יהי רקיע בתוך המים. במאמר, יהי רקיע, נפרדו מים עליונים ממים תחתונים. רקיע, פירושו התפשטות של מים, ע"כ כתוב, ויהי מבדיל בין מים למים, בין מים עליונים למים תחתונים. כמ"ש, יהי רקיע, שפירושו, שתתפשט התפשטות זו מזו.

155. ויעש אלקים את הרקיע. ויעש, מורה, שעשה בו פעולה בגדלות שלמעלה, כלומר שהמשיך בו מוחין דגדלות מהבינה. כי במילה, יהי רקיע, נעשתה הכנה לקבלת המוחין העליונים דבינה אל הזו"ן. והמילה, ויעש, מורה על השלמת כל הנרצה, שכבר נמשכו בזו"ן כל המוחין העליונים מהבינה. לא כתוב, ויהי רקיע, אלא כתוב, ויעש אלקים את הרקיע. שלשון זה מורה, שהגדיל אותו בגדלות רבה.

156. ביום שני נברא הגיהנום לרשעי עולם, בשני נבראה המחלוקת. בשני, לא נשלמה בו המלאכה, אלא ביום שלישי. ומשום זה, לא כתוב ביום שני, כי טוב, עד שבא היום השלישי, ונשלמה בו המלאכה. ומשום זה כתוב ביום שלישי פעמיים, כי טוב. פעם אחת על השלמת מלאכת יום שני, ופעם אחת על השלמת מלאכתו עצמו. ביום שלישי נתקן יום שני, והוכרעה בו המחלוקת, לקיום הארת שניהם, ובו נשלמו הרחמים על הרשעים שבגיהנום, לפטור אותם מהדין. ביום שלישי שוקטים שביבי אש של הגיהנום, כלומר, שבהארת יום שלישי הם מצטננים, ואינם שורפים יותר. ע"כ נכלל בו היום השני ונשלם בו.

157. הרי האור יצא ביום ראשון, והחושך יצא ביום שני, והתחלקות המים והמחלוקת היו בו. למה לא נשלם כל זה בהארת יום ראשון, שהרי הימין כולל את השמאל? כלומר, כיוון שאור הימין יצא ביום ראשון, נמצא שהוא

שורש אל יום שני, וכל שורש כולל בתוכו את הענף שלו, ושולט עליו. וא"כ היה יום ראשון יכול לתקן אותו. ולמה נעשה יום שני לנצרך אל יום שלישי, שיתקן אותו?

וההבדל גדול ביותר, כי ע"י התיקון של יום שלישי, התמעטה הארתו, שאינו יכול להאיר מלמעלה למטה, אלא מלמטה למעלה בלבד, הנבחן לו"ק דג"ר. אם יום שני היה מיתקן ע"י יום ראשון, היה נשאר בבחינתו ולא היה מתמעט כלום.

העניין הוא, שהמחלוקת הייתה על זה שבאמת היה יום ראשון רוצה לתקן אותו, כשורש המתקן את הענף. אלא שיום שני לא רצה לקבל עליו שליטת יום ראשון, וחקל עליו, עד שיום שלישי היה צריך להכניס עצמו בין יום ראשון ויום שני, להכריע המחלוקת, ולהרבות שלום בהם.

תְּדַשָּׁא הארץ

158. תְּדַשָּׁא הארץ דשא עשב מזריע זָרַע, עץ פרי עושה פרי למינו. מורה על התחברות המים העליונים במים התחתונים, כדי לעשות פירות. המים העליונים עושים פירות, והמים התחתונים קוראים אל העליונים, לקבל מהם הפירות, ולהוציא אותם בעולם. כיחס הנקבה אל הזכר, המקבלת ממנו היריון, ומוציאה תולדות לעולם. כי מים עליונים הם זכרים, ומים תחתונים הם נקבות.

המוחין דגדלות, הנקראים פירות, לא יוכלו להתגלות בנוקבא שמחזה ולמעלה דז"א. וע"כ היא נקראת יְבִשָּׁה, שאינה ראויה להוצאת פירות, אלא אחר שנעשה הזיווג בנוקבא שמחזה ולמטה דז"א. ואז, מה שהייתה יבשה, למעלה מחזה, נעשתה ארץ, לעשות פירות ותולדות למטה מחזה דז"א.

והנה מחזה ולמעלה דז"א נקרא מים עליונים, ומחזה ולמטה דז"א נקרא מים תחתונים. כי הרקיע המבדיל בין מים עליונים לתחתונים, עומד במקום החזה. ונמצא שאע"פ שהמוחין יוצאים בנוקבא שלמעלה מחזה דז"א, כמ"ש, ייקוו המים מתחת השמיים אל מקום אחד ותיראה היבשה, ששם מים עליונים, מ"מ לא יוכלו להתגלות שם, והם שם בבחינת יבשה. ומקום הגילוי הוא רק במקום שמחזה ולמטה, ששם המים התחתונים.

ונאמר, שהתחברות המים העליונים במים התחתונים, היא כדי לעשות פירות. כי המוחין, המכונים פירות, באים מכוח הזיווג העליון שלמעלה מחזה דז"א, כמ"ש, ייקוו המים אל מקום אחד. אלא שלא יוכל להתגלות משם, כי שם הם יבשה. ולפיכך המים התחתונים קוראים אל העליונים, לקבל מהם הפירות. כיחס הנקבה אל הזכר, המקבלת ממנו היריון ומוציאה תולדות לעולם.

כמו שזָרַע הזכר, אין לו כוח להתגלות בו, אלא בנוקבא, שבה היריון ולידה, כך המוחין שבמים העליונים, לא יוכלו להתגלות במקומם, אלא במחזה ולמטה, הנקרא מים תחתונים. ולכן הם קוראים למים העליונים, שישפיעו בהם המוחין, ויתגלו בעולמות על ידיהם.

159. כל זה למעלה מחזה דז"א ולמטה מחזה דז"א, שעניין מים עליונים ותחתונים נוהג הן מחזה ולמעלה והן מחזה ולמטה. כי יש זכר ונוקבא למעלה מחזה, ז"א ולאה, שהזכר מים עליונים, והנוקבא מים תחתונים. וכן יש זכר ונוקבא למטה מחזה, יעקב ורחל, שיעקב מים עליונים ורחל מים תחתונים.

ופירוש הכתוב, תדשא הארץ דשא, הוא על התחברות המים העליונים והתחתונים שמחזה ולמטה דז"א. כי אין לפרש הכתוב על מים עליונים ותחתונים שמחזה ולמעלה, כי שם הוא מקום יבשה, ואינה מוציאה דשא ופירות.

א"כ מיהו השם אלקים שבכתוב, ויאמר אלקים, תדשא הארץ דשא? הלוא הוא אלקים חיים, בינה שלמעלה. כי כל ל"ב (32) שמות אלקים שבמעשה בראשית הם בינה.

ואם פירוש הכתוב הוא למטה, במים עליונים ותחתונים שלמטה מחזה, א"כ יהיה השם אלקים שבכתוב, אלקים סתם. כלומר, הנוקבא לאה שלמעלה מחזה, הנקראת סתם אלקים ולא אלקים חיים, בינה. שזהו כנגד המקובל, שכל ל"ב אלקים שבמעשה בראשית, הם שמות הבינה, שהיא אלקים חיים.

פירוש. ויאמר אלקים, תדשא הארץ דשא. זוהי בהכרח המדרגה הקודמת למים עליונים, המרומזים במילים, תדשא הארץ דשא. כי כל מדרגה מתפעלת ונעשית ע"י העליונה הסמוכה לה. ואם פירוש הכתוב, תדשא הארץ דשא, הוא על הפעלת מים עליונים שלמעלה מחזה, שיתחברו עם מים תחתונים אשר שם, הרי השם אלקים, שהפעיל אותם, הוא בינה, הנקראת אלקים חיים.

אבל אם פירוש, תדשא הארץ דשא, הוא על הפעלת מים עליונים שלמטה מחזה, נמצא שהכתוב, ויאמר אלקים, חל על המדרגה העליונה והסמוכה לה, הנוקבא שלמעלה מחזה, הנקראת סתם אלקים, ולא אלקים חיים, כבינה. שזה כנגד המקובל, שכל השמות אלקים שבמעשה בראשית הם בינה.

אלא למטה מחזה הוא מקום התולדות, כמ"ש, אלה תולדות השמיים והארץ פְּהֶפְרָאם. בה' פְּרָאם, כלומר הנוקבא שמחזה ולמטה, רחל, ה"ת דשם הוי"ה, וכל התולדות ממנה, ולא מהנוקבא שמחזה ולמעלה. שלמעלה מחזה הם אבות של כל המדרגות, חג"ת, שורשים לעולמות, כי כל המקובל לעולמות בא מהם. ונוקבא שלהם נבחת להשלמת המלאכה של כל התולדות, ולא ליציאת התולדות בפועל לעולמות. כלומר, המוחין בעצם וכל מלאכתם נשלמים בזכר ונוקבא שלמעלה מחזה, אשר הזכר חג"ת, הנקראים אבות, והנוקבא שלהם לאה. אמנם עדיין אינם מתגלים ובאים מהם לעולמות, שיהיו ניכרים בתולדות, היות שהנוקבא יפשה. אלא רק בנוקבא שלמטה מחזה, הנקראת ה', שעליה כתוב, בה' בראם, בה יוצאות התולדות בפועל. ולפי זה מתבאר, תדשא, במים עליונים שלמעלה מחזה. ולא תולדות ממש, אלא להשלמת המלאכה, כי הנוקבא שלמעלה מחזה עוד אינה מוציאה המוחין בתולדות ממש. ובזה מתורץ, שהשם אלקים שבכתוב, הוא באמת על הבינה, הנקראת אלקים חיים, שהיא המדרגה העליונה הסמוכה להם. ומשום זה עושה הארץ תולדות, כי היא מתעברת כמו נקבה מהזכר. משום שהנוקבא העליונה השלימה המלאכה של המוחין, יכולה הנוקבא התחתונה, שלמטה מחזה, הנקראת ארץ, לעשות פירות. כי היא מקבלת אותם, כמו נקבה המתעברת מהזכר, ומוציאה תולדותיו לגילוי. ולפי זה יתבאר הכתוב, תדשא הארץ דשא, לזיווג המים העליונים והתחתונים שלמעלה מחזה, להשלמת מלאכת המוחין. והכתוב, ותוצא הארץ דשא, בזיווג של המים העליונים והתחתונים שמחזה ולמטה, להתגלות התולדות, ששם מתגלות התולדות, ממה שקיבלה מהעליונה.

160. כל הכוחות היו נגמרים בארץ, המלכות, והיא לא הוציאה הכוחות, התולדות שלה, מהכוח אל הפועל, עד היום השישי, שאז כתוב, תוצא הארץ נפש חיה. שהוציאה הכוחות שבה אל הפועל, ונעשו נפש חיה. והרי כתוב, ותוצא הארץ דשא, שמשמע, שיצאו ונגלו בפועל ממש. אלא הפירוש הוא, שהוציאה תיקון הכוחות, להתיישב בה ולהיגמר כראוי, באופן שתוכל להוציא אותם ביום השישי. והכול היה גנוז בה, ולא נגלו עד שהוצרך לגלות ביום השישי. שהרי בתחילה כתוב, והארץ הייתה תוהו ובוהו, שהייתה חרבה לגמרי. ואח"כ, ביום ג', נתקנה הארץ והתיישבה, וקיבלה זרע ודשאים ועשב ואילנות. והוציאה אותם לעולם אח"כ ביום השישי. ומאורות ג"כ, לא שימש האור שלהם בעולם, עד שהוצרך. שהאור נברא ביום א', מ"מ לא נגלה האור לעולם עד יום ד', שנתלו בו המאורות להאיר על הארץ.

מארת חסר

161. הכתוב, יהי מארת, בא לכלול את הנחש הרע, שהטיל זוהמה ועשה פירוד, שלא יזדווג השמש עם הלבנה. כי בכל המדרגות, הקודמות לנוקבא, המילה יהי מורה על מיעוט ונפילת ג' הכלים בינה ותו"מ למדרגה שלמטה. אמנם לא נפלו הכלים מחוץ לאצילות.

משא"כ בנוקבא, שהיא מדרגה תחתונה מכל המדרגות דאצילות, א"כ כשנאמר, יהי, ונפלו הכלים שלה, הרי נפלו למטה מפרסא דאצילות, לבי"ע דפרודא, וע"כ נבראו מכוח הנפילה הזו הקליפות ונחש הרע. וע"כ כתוב, מארת, חסר ו', שפירושו קללות. כי הנחש גרם שתקולל הארץ, כמ"ש, ארורה האדמה. שהנחש הסית לחטא דעצה"ד, שמחמתו קוללה הארץ. וע"כ כתוב, מארת, חסר ו', שמורה על קללה זו, שקוללה הארץ בסיבת הנחש, שנברא ע"י המיעוט דנה"י. ומשום זה כתוב בתורה, מארת, חסר ו', שהוא לשון קללה.

162. והיו למאורת ברקיע השמיים, להאיר על הארץ. והיו למאורת, חסר ו', משמעותו, מאור אחד, מאור הלבנה. והכתוב, רקיע השמיים, מאור השמש. ושניהם בכלל אחד, כי כתוב, והיו למאורת ברקיע השמיים להאיר על הארץ, להורות, שמזדווגים השמש והלבנה, להאיר העולמות, למעלה מחזה דז"א ולמטה מחזה דז"א. ומה שכתוב, להאיר על הארץ, ואינו כתוב, להאיר בארץ, משמע שיהיה נשמע, שמאיר למעלה ולמטה, להורות, שהחשבון של כולם הוא בלבנה. כי לפי מה שהתבאר, הכתוב, והיו למאורת ברקיע השמיים, מורה על זיווג השמש והלבנה, דז"ן למעלה מחזה ולמטה מחזה דז"א.

א"כ היה צריך לכתוב, להאיר בארץ, כמ"ש, ברקיע השמיים, שמשמעותו, שמזדווג גם למטה מחזה דז"א, ששם הנוקבא התחתונה, הנקראת ארץ. ולמה כתוב, על הארץ? שמשמעותו, שהזיווג רק למעלה ברקיע השמיים, במקום

הפרסא שמחזה ולמעלה דז"א, הנקרא רקיע, ומשם נמשכת ההארה אל הארץ, למטה מחזה, אבל בארץ עצמה אין זיווג.

והוא להורות, כי החשבון של כולם הוא בלבנה. כי המוחין דחשבון ומספר של כל המדרגות, יוצאים ע"י זיווג שמש ולבנה. כי יש מוחין שהם אור חסדים, והם מכונים, בלי מספר. ויש מוחין דהארת חכמה, שהם מכונים, מספר וחשבון. וכן יש לז"א ב' נוקבאות: למעלה מחזה, לבנה, מלכות של דוד, ולמטה מחזה, ארץ, רחל.

והזיווג הזה, המאיר את המוחין דחשבון, אינו אלא בלבנה, בזיווג ז"ן שמחזה ולמעלה, שהנוקבא נקראת לבנה. ולא בנוקבא שמחזה ולמטה, הנקראת ארץ.

ושנאמר, שמזדווגים השמש והלבנה להאיר העולמות, למעלה מחזה דז"א ולמטה מחזה דז"א, הפירוש הוא, שב' הנוקבאות, של מעלה, הלבנה, ושל מטה, הארץ, נכללות זו בזו. ואז מגיע ההארה למעלה ולמטה. אבל עיקר הזיווג הוא רק בלבנה, בנוקבא שלמעלה מחזה.

163. גי' וחשבון של תקופות ועיבורי השנה. המוחין דחשבון ומספר כולם הם בלבנה, שלמעלה ממנה אין הזיווג להארת המוחין דחשבון ומספר.

ואיך החשבון של כולם הוא בלבנה? והאם אין מוחין דחשבון ומספר במדרגות שלמעלה מהלבנה? אלא הכוונה היא, שזיווג של המוחין דחשבון נמצא בלבנה ולא במדרגה אחרת, אמנם משם נכנס האדם להשיג מוחין דחשבון גם במדרגות שלמעלה מהלבנה.

אע"פ שהמוחין דהארת חכמה, המכונים מוחין דחשבון, יוצאים בבינה אחר שחזרה לראש א"א ונעשית בו לחכמה, מ"מ אין המוחין מתגלים בבינה, להיותה תמיד באור חסדים. ואפילו ז"ת דבינה הם רק אור חסדים, ואין שם המקום לגילוי המוחין דהארת חכמה, אלא הבינה משפיעה המוחין הללו אל הז"א.

אמנם גם הז"א מתוקן כולו במוחין דאז"א עילאין, שהם חסדים מכוסים, ואין בו מקום לגילוי המוחין הללו. אלא שהז"א משפיע אותם אל הנוקבא שלו, ובה הם מתגלים.

וע"כ נקראת הנוקבא בשם חכמה תתאה, להורות שאין המוחין דהארת חכמה מתגלים בשום מדרגה אלא בה. באופן, שהמוחין הללו יוצאים בז"ת דבינה, אשר הז"א מקבל אותם ממנה, ומשפיע אותם לנוקבא. כלומר לנוקבא שלמטה מחזה, בעת שהיא כלולה לגמרי בנוקבא שלמעלה מחזה, הנקראת לבנה. ואז נבחנות שתייהן בשם לבנה.

ומקום הגילוי של המוחין דחשבון הוא בלבנה בלבד, ולא במדרגות הקודמות אליה. אמנם אחר שיצאו והתגלו המוחין הללו בלבנה, מאירים המוחין הללו בהכרח גם בכל המדרגות הקודמות אליה, שהרי מהם קיבלה הלבנה את המוחין האלו.

אלא מקודם שנגלו בלבנה, אינם מושגים כלל, אע"פ שכבר יצאו במדרגות הקודמות. כי בהן אין מקום לגילוי המוחין הללו. אבל לאחר שנגלו למטה בלבנה, נשלמים כולם מכוח הגילוי הזה שבה. כי אחר שנגלו בלבנה, אפשר להשיג אותם גם במדרגות הקודמות.

והרי כתוב, והיו לאותות ולמועדים, בלשון רבים. הלוא משמע, שבשניהם מתגלים המוחין דחשבון, ואפילו בז"א, בשמש? אלא, לאות, כתוב חסר ו', להורות לשון יחיד, שחל על הלבנה בלבד ולא על השמש. כי בו אין המוחין מתגלים. והכתוב, והיו, בלשון רבים, אינו חל על שמש וירח, אלא על הוויות המוחין, שכל ההוויות כולן הן בלבנה, שהיא כמו ספינה המלאה מכל טוב.

164. יש נקודה אחת, ומשם ההתחלה למוחין דמניין וחשבון, והיא א"א, הנקרא משום זה ראשית. ומה שמלפנים של אותה הנקודה, מה שלמעלה מא"א, לא נודע כלל.

ויש נקודה למעלה, שהיא סתומה, שאינה נגלית כלל, בינה דא"א, מבחינת עצמותה המלוכשת באז"א עילאין, שהי' לא יוצאת מאויר שלהם. אבל משם ההתחלה למנות ולגלות כל הסתום והעמוק, ז"ת דבינה דא"א, המלוכשים בישסו"ת, שעולים לראש א"א, ומשפיעים הארת החכמה, הנקראת מוחין דמניין וחשבון.

אמנם עדיין אינם מתגלים בישסו"ת, להיותם בחינת בינה, שכל עיקרה החסדים. ובנקודה למטה, בנוקבא דז"א המתגלה, משם התחלת הגילוי לכל המוחין דחשבון ולכל המניין, שלמעלה מהלבנה אין שום גילוי למוחין דחשבון.

וע"כ כאן הוא מקום הארת המוחין לכל התקופות, והגילוי, והעיבורים, והזמנים, והחגים, והשבחות. וישראל, הדבקים בהקב"ה, עושים חשבון, שממשיכים מוחין דחשבון ללבנה, כמו שלומדים, ישראל מונים ללבנה ואומות העולם לחמה. והם מעלים אותה למעלה, להלביש את בינה עילאה, כמ"ש, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולם היום.

ישרצו המים

165. ישרצו המים שרץ נפש חיה. אלו המים התחתונים שִׁרְצוּ והולידו כמו המים העליונים. המים התחתונים הולידו את מה שקיבלו ממים עליונים.

כתוב, ועוף יעופף על הארץ. וצריך לכתוב, ועוף יעוף, ולמה כתוב, יעופף?

166. כי הכתוב, ועוף יעופף על הארץ על פני רקיע השמיים, רומז על בריאת המלאכים. ועוף, זה מיכאל, שכתוב בו לשון ויעף, כמ"ש, וַיַּעַף אֱלֹהִים אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים, שהוא מיכאל. יעופף, זה גבריאל, שכתוב בו, מוֹעֵץ בִּיעָץ, בלשון כפולה, כמ"ש, והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחילה מועץ ביעף.

על הארץ, זה אליהו, הנמצא תמיד בארץ. הנוקבא דז"א מכונה ארץ. ואליהו נמשך מנוקבא דז"א ונמצא עימה תמיד.

ואליהו אינו נמצא מצד או"א, שהרי הוא עף בארבע עיפות. כי המלאכים מצד או"א, מעופפים ומשוטטים בעולם בשש עיפות. כי או"א הם חב"ד חג"ת עד החזה דא"א, ו"ס, וכנגדן שש עיפות. אמנם אליהו אינו עף בשש עיפות אלא בארבע, שזה מורה שהוא מנוקבא, שמחזה ולמטה, ושם רק ד"ס נהי"מ, שכנגדן רק ד' עיפות. וכתוב באליהו, ורוח ה' יישאף על אשר לא אדע. ורוח ה', מורה על עפיפה אחת. יישאף, הוא העפיפה השנייה. על אשר, השלישית. לא אדע, העפיפה הרביעית. הרי שהוא עף בארבע עיפות.

167. הכתוב, על פני רקיע השמיים, מורה על בריאת מלאך המוות. ומרומז במילים, על פני, משום שהוא מחשיך פני העולם, וכן משום שכתוב בו, וחושך על פני תהום.

הכתוב, רקיע השמיים, הוא כמו שנאמר בזוהר, שעולה מלאך המוות לשמיים ומשטין, שהוא השטן, היצה"ר, מלאך המוות. ונקרא שטן, משום שעולה לשמיים ומשטין. ונקרא מלאך המוות, משום שאח"כ נוטל את נשמתו. וע"כ נאמר במלאך המוות, על פני רקיע השמיים, שדרכו להשטין בשמיים.

הרי ביום שני נברא מלאך המוות, ואיך נאמר, שהכתוב, על פני רקיע השמיים, הנאמר ביום חמישי, מורה על בריאת מלאך המוות? אלא, על הארץ, שבכתוב, מורה על בריאת המלאך רפאל, הממונה לרפואת הארץ, שבשבילו נרפאה הארץ, והאדם יכול לעמוד עליה, ורופא לכל כוחה של הארץ. וכיוון שרפואת הארץ באה ממנו, ע"כ נרמזה בריאתו במילים, על הארץ. והכתוב, על פני רקיע השמיים, כתוב לבריאת המלאך אוריאל.

המלאך רפאל הוא נושא המסך של הנוקבא, הנקראת ארץ, אשר על המסך הזה יוצאת כל קומת האור הצריכה לארץ, כדי שהאדם יוכל לקבל ממנה המוחין. ונמצא שע"י רפאל, המסך שלו, נרפאה הארץ, ממה שהייתה תוהו ובוהו, כי חזרה והשיגה על ידו המוחין.

המלאך אוריאל הוא ת"ת, ז"א. כי מיכאל הוא חסד, גבריאל גבורה, אוריאל ת"ת. וע"כ בריאת רפאל מרומזת בכתוב, על הארץ. כי המסך הוא הנוקבא, הנקראת ארץ. ואוריאל מרומז בכתוב, על פני רקיע השמיים, כי הוא ז"א, הנקרא רקיע השמיים, כי רקיע השמיים זה שמש, ז"א, הנקרא שמש.

וכולם, כל ד' המלאכים נושאי המרכבה, מרומזים בכתוב. כי מיכאל נרמז במילה, ועוף. גבריאל, במילה, יעופף. רפאל, במילים, על הארץ. אוריאל, במילים, על פני רקיע השמיים.

168. וע"כ כתוב, ויברא אלקים את התנינים הגדולים, ואת כל נפש החיה הרומשת. התנינים הגדולים, רומזים על שרי מעלה, שבעים ממונים, שרים של שבעים עמים. וע"כ נבראו כולם, שיהיו שולטים על הארץ. וכתוב בהם, הגדולים, ולא, הרומשת, כי נבראו להיות שולטים בארץ.

169. ואת כל נפש החיה הרומשת, מורה על בריאת הנפש של ישראל, שהם ודאי נפש של אותה החיה, הנוקבא דז"א, הנקראת חיה, כי כל עולם האצילות נבחן לאור החיה, וחמישה פרצופי אצילות נבחנים לנרנח"י של אור החיה, אשר א"א יחידה דחיה, או"א חיה דחיה, ישסו"ת נשמה דחיה, ז"א רוח חיה, הנוקבא נפש חיה. וכיוון שישראל נמשכים מהנוקבא דז"א, נבחנת גם הנפש שלהם לנפש חיה, ונקראים משום זה גוי אחד בארץ.

וכתוב, אשר שִׁרְצוּ המים למיניהם, המורה על העוסקים בתורה, כי אין מים אלא תורה. וע"י עסק התורה, זוכים בנפש חיה. ואם האדם אינו עוסק בתורה, אין לו נפש קדושה. ואם הוא עוסק בתורה, זוכה לאותה נפש חיה. כמ"ש, ואת כל עוף כנף למינהו, הרומז על הצדיקים שבין העוסקים בתורה. ומשום שהם צדיקים, זכו בנפש חיה.

170. נפש חיה, כתוב על ישראל, משום שהם בניו של הקב"ה, וממנו נשמותיהם הקדושות באות. והנפשות של שאר העמים עובדי עבודה זרה, מאיזה מקום הן? יש להם נשמות מאותם כוחות השמאל, המטמאים אותם, וע"כ כולם טמאים, ומטמאים את כל הקרב אליהם.

171. ויאמר אלקים, תוצא הארץ נפש חיה למינה, בהמה ורמש וחייתו ארץ למינה. כתוב על שאר החיות האחרות, חוץ מישראל, שכל אחד מהם מקבל לפי מינו. וחל על סוף הפסוק, בהמה ורמש וחייתו ארץ למינה. מכאן ראיה, אשר נפש חיה, כתוב על ישראל, שיש להם נפש חיה קדושה ועליונה. והכתוב, בהמה ורמש וחייתו ארץ, הוא על שאר העמים עובדי עבודה זרה, שהם אינם נפש חיה. אלא שנמשכים מכוחות השמאל המטמאים אותם.

נעשה אדם

172. הכתוב, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, מורה שהאדם נכלל מו"ק הכלולים מכל, הן מחכמה והן מחסדים, כעין של מעלה, ז"א דאצילות. כי ע"כ כתוב, בצלמנו כדמותנו, אשר צל"ם מורה על חב"ד דמוחין דז"א, ודמות על מוחין דנוקבא.

באיברים מתוקנים בחכמה כראוי, הכול בתיקון העליון, כתיקון זו"ן דאצילות בכלים דנה"י דאו"א, שבהם מקבל המוחין דחכמה מאו"א, כן נתקן האדם בכלים דנה"י דזו"ן דאצילות, שבהם מקבל המוחין דחכמה מזו"ן. ואלו הכלים דנה"י מכונים איברים מתוקנים בחכמה כראוי. והם בינה ותו"מ דעליון, שנפלו בעת הקטנות לרשות התחתון, ואינם נעדרים מהתחתון, אפילו אחר שחזרו לעליון, כי אין היעדר ברוחני. וע"כ נעשה כל תחתון מוכשר לקבל המוחין של העליון, כי יש לו הכלים דעליון. והם המכונים נה"י דעליון המתלבשים בתחתון.

הכתוב, נעשה אדם, הוא זכר ונקבה. השם אדם מורה על זכר ונקבה, והכול בחכמה הקדושה העליונה. שהכול נעשה כדי שיהיה ראוי לקבל החכמה הקדושה העליונה. כי החכמה נמשכת רק בכוח הנוקבא, וע"כ נברא האדם זכר ונוקבא. כתוב, בצלמנו כדמותנו, אשר צל"ם הם מוחין דזכר, ודמות היא מוחין דנוקבא, שישתכללו הזכר והנקבה זה בזה.

כי החסדים מיוחסים לזכר, והארת החכמה לנקבה. והזכר משתכלל בהארת החכמה ע"י הנקבה, והנקבה משתכללת בחסדים ע"י הזכר. ואז נעשה האדם יחיד בעולם ומושל בכל, כמו הזו"ן העליונים. כי אין ממשלה בעולם, להכניע כל הקליפות, אלא ע"י מוחין שלמים מחכמה ומחסדים.

וירא אלקים את כל אשר עשה

173. וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד. כאן נתקן מה שלא נאמר, כי טוב, ביום שני, מטעם שנברא בו המוות. וכאן נאמר, כי טוב מאוד.

ופירשו החברים את הכתוב, והנה טוב מאוד, שנאמר על המוות. וא"כ ראוי גם יום שני, שייאמר בו, כי טוב, אע"פ שנברא בו המוות. כי כאן, ביום השישי התגלה, שהמוות טוב מאוד.

174. וירא אלקים את כל אשר עשה. והאם לא ראה קודם שעשה? כי כתוב, וירא אלקים את כל אשר עשה, שמשמע שראה רק לאחר שעשה. אלא הכול ראה הקב"ה, הן מה שכבר עשה והן קודם שנעשה, אלא הכתוב בא לרבות, שראה כל הדורות העתידים, וכל מה שיתחדש בעולם בכל דור ודור, עוד מטרם שיבואו לעולם. הכתוב, אשר עשה, הוא כל מעשה בראשית, כי במעשה בראשית נברא היסוד והשורש לכל מה שיבוא ויתחדש בעולם. וע"כ ראה הקב"ה עוד מקודם שהיה, ושם את הכול במעשה בראשית.

מתוך שמעשי בראשית הם יסוד ושורש לכל העת"ל, ע"כ כלל הקב"ה בהם, לראות את כל העת"ל בעולם בכל הדורות. כי הכתוב, ולאמור לציון, עמי אתה, פירשו, עימי אתם בשותפות, אני התחלתי העולמות, ואתם גומרים אותם. כי ה' תיקן כל המציאות, באופן שיוכלו בני אדם לגמור התיקון. וכיוון שגמה"ת נשאר לבני אדם, א"כ הם שותפים בבריאה. ולפיכך יש ב' בחינות שמיים וארץ:

א. מה שכבר תיקן המאציל, והוא הנקרא מעשה בראשית.

ב. השמיים והארץ החדשים, שיתגלו אחר גמ"ת, כמ"ש, השמיים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה. וזה ששאל הזוהר על הכתוב, וירא אלקים את כל אשר עשה, שהמשמעות היא, שראה הקב"ה רק את כל אשר עשה במעשה בראשית, ולא את השמיים והארץ העתידיים להיתקן ע"י מע"ט של בני אדם, העתידיים לעשות בכל דור. והאם אינו רואה קודם שעשה, גם מה שעתיד להיתקן בכל דור ע"י מע"ט עד גמ"ת? וזהו שמתרץ, שהכתוב, את כל, פירושו כל המע"ט העתידיים להתחדש בכל דור ע"י הצדיקים. אשר עשה, כלומר, מעשה בראשית, אשר כבר עשה. כי בהיות תיקון המציאות, שנתקן ע"י הקב"ה במעשה בראשית, יסוד ושורש לתיקונים של מעשי בני אדם, נמצא לפי זה, אשר מעשי בני אדם כלולים במעשה בראשית. וע"כ נסמכה ראיית העתיד אל ראיית מעשה בראשית שכבר עשה. כלומר, את כל, זה ראיית העתיד, אשר עשה, זה מעשה בראשית.

175. ויהי ערב ויהי בוקר, יום השישי. מהו השינוי אשר בכל ימי בראשית לא כתובה האות ה', כמו כאן שכתוב, יום השישי? כי לא כתוב, יום האחד, יום השני. אלא כאן, שכבר השתכלל העולם, שהם ז"ן, כי כבר הסתיים מעשה בראשית, בניין הזו"ן, התחברה הנוקבא בזכר בחיבור אחד, כלומר ה' בשישי, להיות אחד לגמרי. כמ"ש, ויכולו השמיים והארץ, שהם ז"ן, השתכללו כאחד. שהזו"ן השתכללו מכל מעשה בראשית ונשלם בכל מילואם.

ויכולו השמיים

176. הקב"ה ברא את האדם בעולם, ותיקן אותו, שיהיה שלם בעבודתו, ושיתקן דרכיו, כדי שיזכה לאור העליון, שגנוז הקב"ה לצדיקים. כמ"ש, עין לא ראתה אלקים זולתך, יעשה לְמַחְכָּה לו. עין לא ראתה אלקים זולתך, הוא האור הגנוז. יעשה לְמַחְכָּה לו, הם הצדיקים.

177. ובמה יזכה האדם באור האור הגנוז? יזכה בו ע"י העסק בתורה. כי כל מי שעוסק בתורה בכל יום, יזכה שיהיה לו חלק לעוה"ב, וייחשב לו כאילו בנה עולמות. כי עם התורה נבנה העולם והשתכלל. וכתוב, ה' בחכמה יסד ארץ, כוּנֵן שמיים בתבונה. בחכמה ובתבונה של התורה. וכתוב, ואהיה אצלו אָמוֹן. שהתורה הייתה אומנות, לברוא את העולם. ברוח עשה הקב"ה את העולם, וברוח העולם מתקיים. ברוח פיהם של אותם לומדי התורה. מכ"ש הרוח מהבל פיהם של תינוקות בית רבן, שעליו עומד ומתקיים העולם.

178. מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, פעלת לחוסים בך נגד בני האדם. מה רב טובך, מורה על הטוב שנגנוז, על האור הגנוז. ליראיך, שנגנוז בשביל יראי חטא, העוסקים בתורה. פעלת, מורה על פעולות מעשה בראשית, שנעשה ומתקיים בשביל לומדי התורה, הממשיכים בזכות תורתם את האור הגנוז. פעלת, חל על גן עדן, כי באומנות עשה הקב"ה את גן העדן התחתון שבארץ, בשווה למעלת גן העדן העליון, שיתחזקו שם הצדיקים. ופעלת לחוסים בך נגד בני האדם, כי גן העדן התחתון נגד בני אדם, וגן העדן העליון בשביל הקדושים העליונים ולא בשביל בני אדם. הכתוב, פעלת, חל על גן העדן העליון. ומ"מ נגד בני אדם נחשב, משום שמתאספים שם הצדיקים, העושים רצונו של ריבונו. כלומר, אע"פ שגן העדן העליון אינו בשביל בני אדם, מ"מ הצדיקים שבגן העדן התחתון עולים באוויר לגן העדן העליון.

ופורחים באוויר משם, ועולים לשיבת הרקיע, באותו גן העדן של מעלה. ופורחים שם ומתרחצים בטל נהרות אפרסמון טהור, ויורדים ושורים למטה בגן העדן התחתון. ומשום שהצדיקים עולים ומתאספים שם, אע"פ שמוכרחים לחזור ולרדת למקומם, מ"מ נחשב משום זה נגד בני אדם.

179. ויכולו השמיים והארץ וכל צבאם. ויכולו, פירושו, שפלו ונגמרו המלאכות של מעלה והמלאכות של מטה. כי, השמיים והארץ מורים למעלה ולמטה. השמיים, למעלה בעולמות עליונים, והארץ, למטה בעולם התחתון. השמיים, מורה, שנגמרו הפעולות והאומנות שבתושב"כ, של בניין ז"א. והארץ, מורה, שנגמרו הפעולות והאומנות שבתושב"פ, של בניין הנוקבא. פעולות פירושן ו"ק, האומנות פירושה ג"ר. וכל צבאם, פירושו, פרטי התורה, שבעים פנים שבתורה, שהם פרטי בניין של ז"א, המכונה תורה.

ויכולו השמיים והארץ, מורה ששניהם, ז"א ונוקבא, המכונים שמיים וארץ, התקיימו והשתכללו זה מזה. שמיים וארץ, פרט וכלל, זו"ן. ז"א פרט, כי המוחין יוצאים בו בפרטות בזה אחר זה, ומשפיע אותם לנוקבא בדרך כלל, בבת אחת. ונצרכים זה לזה, והשתכללו זה מזה, בפרט הצריך לכלל, וכלל הצריך לפרט. וכל צבאם, סודות התורה, והטהרות שבתורה והטומאות שבתורה, כלומר דיני טהרה וטומאה הכתובים בתורה. כי צבא הוא אותיות צא בא, אשר צא רומז על הטומאות, בא רומז על הטהרות.

ויכל אלקים ביום השביעי

180. ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. יום השביעי, תשבע"פ, המלכות. כי ז"א כולל ששת ימים, חג"ת נה"י, והנוקבא, מלכות, יום השביעי. ובו השתכלל העולם, כי הוא הקיום של הכול. כתוב, מלאכתו אשר עשה, ולא כתוב, ויכל אלקים ביום השביעי את כל מלאכתו אשר עשה, משום שהתושב"כ, ז"א, הוציא וגמר הכול בכוח הכתב, שהם המוחין היוצאים ונמשכים מהחכמה, מאו"א עילאין. ונמצא, שעוד לא נגמרה כל מלאכתו ביום השביעי, מלכות, אלא ע"י ז"א. וע"כ כתוב בו רק, מלאכתו אשר עשה, ולא כל מלאכתו.

181. ג"פ כתוב, ביום השביעי: ויכל אלקים ביום השביעי. וישבות ביום השביעי. ויברך אלקים את יום השביעי. ויכל אלקים ביום השביעי, זו תשבע"פ, מלכות, נוקבא דז"א, המידה השביעית לחג"ת נה"י דז"א. כי עם יום השביעי הזה, השתכלל ונגמר העולם.

ביאור הדברים. ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. זהו היסוד והשורש של גמה"ת, העת"ל אחר 6000 שנה. עניין גמה"ת סובב רק על המלכות דמלכות, עצם המלכות, שאין לה תיקון ב-6000 שנה. ונמצא שמלכות דמלכות היא התכלית, שבשביל גילוי נבראו כל מעשי בראשית שבששת ימים.

והז"א והנוקבא שלו הם פרט וכלל. כי ז"א שהוא ששת ימי בראשית, וכן בחינת 6000 שנה, הוא פרט, שבו יוצאים כל פרטי המציאות בלי חיסרון כלשהו. והם מתגלים ב-6000 שנה בזה אחר זה.

והנוקבא, יום השביעי, מלכות, מקבלת ממנו בחינת כלל, שכל אלו הפרטים שב-6000 שנה, מגלים את שלמותה בגמה"ת, באלף השביעי. ומבחינת היסוד והשורש לעת"ל, נמצא יום השביעי בחינת גמה"ת, שהתקבל מכל פרטי הבריאה שבששת ימי בראשית.

ומברכים, אתה קידשת את יום השביעי לשמך, תכלית מעשה שמיים וארץ. בשביל המלכות, הנקראת שם. תכלית מעשה שמיים וארץ, היא התכלית המקובלת מכל פרטי הבריאה שבשמיים ובארץ שבששת ימי בראשית. כמו שמסיימים את הברכה, ובירכתו מכל הימים וקידשתו מכל הזמנים.

הרי שששת ימים הם פרט, ויום השביעי הוא כלל, התכלית של ששת הימים. ומבחינה זו כתוב, ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. כי יום השביעי היא קבלת התכלית שמיים וארץ. כי עם יום השביעי הזה, השתכלל ונגמר העולם שקיבל התכלית, והשתכללו.

ומלבד התכלית המרומזת במילה, ויכל, נוהג גם מוחין ביום השביעי, שבאים תמיד בג' קווים, הנמצאים מג' נקודות חולם שורוק חיריק, שעליהם כתוב, וישבות ויברך ויקדש. וישבות קו שמאל, ויברך קו ימין, ויקדש קו אמצעי. ולכן כתוב ג"פ יום השביעי: ויכל וישבות ויברך.

ויכל, אור התכלית. וישבות, הארת המוחין בקו שמאל. ויברך, קו ימין של המוחין. וכל השלושה האלו נקראים שביעי, להיותם ג"ר. אבל הארת קו אמצעי של המוחין, המרומזת בכתוב, ויקדש אותו, אינה נקראת שביעי, להיותה מכריעה במסך דחיריק. וע"כ לא כתוב, ויקדש את יום השביעי, אלא, ויקדש אותו, שהוא אות ברית.

182. וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה, זהו יסוד העולם. וישבות, חל על היוכל, הארת השמאל שבבינה, נקודת השורוק. ע"כ כתוב כאן, מכל מלאכתו, משום שהכול יוצא ממנו.

כי כתוב, ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, ולא כל מלאכתו, משום שהתושב"כ, ז"א, הוציא וגמר הכול בכוח הכתב, שהם המוחין, היוצאים והנמשכים מהחכמה, מאו"א עילאין.

כי במילה, ויכל, שהיא תכלית שמיים וארץ, לא היה יכול לומר, כל מלאכתו, כי עדיין לא נגמר, אלא ביסוד ובשורש בלבד. ורק תושב"כ, ז"א, מוציא וגומר כל המלאכה בכוח המוחין דכתב, היוצאים מחכמה, כלומר ע"י הארת החכמה, הנמשכת בכוח ובגבורות מהשמאל שבבינה, החוזרת להיות חכמה.

אבל במילה, וישבות, שהיא הארת השמאל, הנמשכת מהבינה, הנקראת יובל, יוצאים כל המוחין המביאים את גמה"ת. ע"כ כתוב כאן, מכל מלאכתו אשר עשה. כי מכאן נגמרת כל המלאכה.

וישבות, חל על יסוד ולא על יובל, כי המנוחה שבו היא יותר מכל. כלומר, השביתה שבהארת יסוד, מגולה יותר מהשביתה שבהארת יובל. כלומר, וישבות, חל על השביתה, הארת יובל, קו שמאל שבבינה. וגם חל על היסוד, המאיר הארת יובל זו אל המלכות. כי הארת שמאל נשלמת רק ביסוד, שבו השביתה והמנוחה הגמורות.

183. הכתוב, ויברך אלקים את יום השביעי, חל על כוהן גדול, שמברך לכל. וכוהן לוקח חלקו בראש כל המסובים. והברכות שורות בו, לברך לכל, ונקרא שביעי.

פירוש. ויברך, הארת קו ימין, הנמשכת מאו"א עילאין, הנקראים כוהן גדול, חסדים בזיווג שלא נפסק. והברכות שורות בו. והוא בחינת ראש.

וע"כ בא עליהם הרמז שנאמר, כוהן לוקח חלקו בראש. גם אבא עילאה ואמא עילאה הם תפילין שבראש, וזהו כוהן לוקח חלקו בראש. והנה התבארו ב' הקווים, המאירים בשביעי, קו ימין במילה, ויברך, קו שמאל במילה, וישבות.

ויכל, חל על יסוד העולם. ויברך, חל על עמוד האמצעי, ת"ת. ויכל, חל על הארת היסוד, מלשון כל, כי היסוד נקרא כל. ויברך, חל על עמוד האמצעי, על הארת קו אמצעי, המכריע בין הקווים ימין ושמאל. ונמצא, שמבאר את ג"פ שביעי בג' הקווים. ויכל, הארת יסוד, קו ימין. וישבות, קו שמאל. ויברך, קו אמצעי.

184. הכתוב, ויקדש אותו, חל ג"כ על היסוד. כי כתוב, ויקדש אותו, ולא כתוב את מי, כמו בכתוב, ויכל וישבות ויברך. והוא שחל על אותו מקום, שאות הברית שורה בו, היסוד. כי המילה, אותו, מלשון אות ברית, כמ"ש, והקאני אותו ואת נווהו. שהמילה אותו, חלה על יסוד, והמילה נווהו, על המלכות. כן, אותו, שכאן חל על היסוד. כי ב' בחינות יש ביסוד:

א. הארת השביתה, שמקבל מיוכל. ולכן, וישבות, הוא יסוד.

ב. הנושא למסך דחיריק, שת"ת מכריע על ידו בב' הקווים ימין ושמאל. ומבחינה זו נאמר כאן, שהכתוב, ויקדש אותו, הוא ג"כ יסוד, כי הוא מכריע בין ב' הקווים, הנרמזים בכתוב, וישבות, ויברך.

וביסוד שורות כל הקדושות למעלה, ומשם יוצאות לכנ"י, לנוקבא, לתת לה תענוגים ולחם עונג, כמ"ש, מאשר שְׁמִנָה לְחֶמֶד והוא ייתן מַעֲדָנִי מִלֶּךְ. מאשר, הברית השלם, יסוד. שְׁמִנָה לְחֶמֶד, מורה, מה שהיה מטרם תיקון היסוד בבחינת לחם עוני, חזר עתה ונעשה ללחם עונג.

ומי הוא המלך שבכתוב? הוא כנ"י, הנוקבא דז"א, אשר היסוד נותן לה כל מעדני עולם. וכל הקדושות היוצאות מלמעלה, יוצאות מיסוד. וע"כ כתוב, ויקדש אותו, שהוא אות ברית, יסוד.

אשר ברא אלקים לעשות

185. כי בו שבת מכל מלאכתו, אשר ברא אלקים לעשות. כי בו, ביסוד, נמצאת המנוחה לכל, לעליונים ולתחתונים, בו השִׁפְתָּ לַמְנוּחָה. כי ב' בחינות יש ביסוד:

א. השביתה, שמקבל מיוכל,

ב. מה שהוא נושא למסך דחיריק, שבו מכריע ועושה שלום ומנוחה, הן בב' קווים ימין ושמאל העליונים אשר ביסודו"ת, והן בב' קווים ימין ושמאל התחתונים אשר בז"א. ולפיכך, בחינת השביתה שמקבל מיוכל, נמצאת אצלו במנוחה. ובו השִׁפְתָּ לַמְנוּחָה, כי הארת השביתה שמקבל נמצאת אצלו במנוחה.

אשר ברא אלקים, מורה, שמכלל זְכוֹר יצא שְׁמוֹר, כדי לתקן מלאכת העולם. ברא, מורה על קטנות. ברא, היא מילה סתומה, ע"כ היא שְׁמוֹר. אלקים, מורה על גדלות הבינה, שאז נקראת אלקים, וזה זכוֹר. ומכלל הגדלות יצאה הקטנות, כדי לתקן מלאכת העולם, המלכות.

כלומר, שמתוך שקיבלה הנוקבא, העולם, קטנות דבינה, נעשית מוכשרת בזה לקבל גם את הגדלות דבינה, שהוא השם הקדוש אלקים שבבינה. כי אלקים שבמעשה בראשית הוא בינה. ונמצא, שקבלת הקטנות המרומזת במילה ברא, באה לתיקון העולם.

לעשות, זוהי אומנות העולם, המוחין דגדלות, הנקרא אומנות. כי, לעשות, מורה על המלאכה השלמה, לעשות עשיה, המשלימה הכול.

186. כתוב, שומר הברית והחסד. שומר, זו כנ"י, מלכות. הברית, יסוד העולם, יסוד דז"א. החסד, אברהם, חסד

דז"א. כנ"י, המלכות, שומרת את הברית והחסד, יסוד וחסד דז"א. וע"כ נקראת המלכות, שומר ישראל.

כי ז"א נקרא ישראל, והמלכות השומרת את הספירות שלו, הרי היא שומר ישראל. זו שומרת הפתח של כל הספירות דז"א, כי יסוד היא הספירה התחתונה שלו, והחסד הספירה העליונה. וכיוון ששומרת עליהם, שומרת על כל הספירות שלו, מהיסוד עד החסד.

במלכות תלויות כל העשיות שבעולם, כלומר מלבד שהיא השומרת על כל ספירותיו דז"א, שלא ייחזו החיצוניים בהם, שהן מצוות לא תעשה, הרי גם כל התיקונים והעשיות שבעולם תלויים בה, שהן מצוות עשה. נמצא, אשר ברא אלקים לעשות, לשכלל ולתקן הכול, כל יום מששת ימי בראשית, שהם ו"ס חג"ת נה"י דז"א. ולהוליד רוחות ונשמות קדושות. ואפילו הרוחות והשדים הם בכלל של אשר ברא אלקים לעשות. לעשות, מלשון שכלול וגמר. שכל מה שברא אלקים בששת ימי בראשית, צריך עוד שכלול ותיקון. וע"כ כתוב, ברא אלקים לעשות, לשכלל ולתקן אותו.

187. והרוחות והשדים גם הם נבראו לתיקון העולם, להלקות על ידיהם את רשעי עולם, להוכיח להם שילכו בדרך הישר. ומי שהולך לשמאל, נמצא מתדבק בשדים וברוחות, שהם צד השמאל, ונענש על ידיהם. משום זה גם השדים והרוחות הם לתיקון העולם, להחזיר את הרשעים למוטב. וכתוב בשלמה, והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם. נגעי בני אדם, אלו הם המזיקים, רוחות ושדים. הרי שהם נבראו להעניש את עוברי עבירה, ובני אדם מפחדים ושומרים עצמם מהחטא.

188. בשעה שנבראו הרוחות והשדים, קידש היום, ולא הספיק לעשות להם גופים, ונשארו רוחות בלי גוף. ואלו הם בריות שלא נגמרו. ומצד שמאל הם, והם פסולת הזהב. כי בשבירת הכלים של ז"ת, חג"ת נה"מ, התערבה הקליפה בקדושה. ובעולם התיקון חזרה והתבררה הקדושה מהקליפה. ומהם באו כל הפרצופים דאבי"ע דקדושה. אמנם נשארה פסולת, שאינה ראויה עוד לברר משם שום קדושה מטרם גמ"ת. ומתפסלת ההיא נעשו הס"א והקליפות. ויש בזה ימין ושמאל. והפסולת מימין נקראת היתוך הכסף, שנשארת אחר היתוך הכסף. והפסולת מצד שמאל נקראת היתוך הזהב, שנשארת אחר היתוך הזהב. כי צד ימין מכונה כסף, וצד שמאל זהב. ולהיותם מצד שמאל, הם פסולת הזהב.

וכיוון שלא נשלמו והם פגומים, השם הקדוש אינו שורה בהם, והם אינם מתדבקים בשם הקדוש. והיראה שלהם היא מהשם הקדוש, ונעים ומפחדים מפניו. וע"כ לא יוכלו להתדבק בו. וכן השם הקדוש אינו שורה במקום פגום, וע"כ אינו שורה בהם.

189. אדם שנפגם, כי לא הניח אחריו בן בעוה"ז, כשנפטר מעוה"ז, לא יוכל להתדבק בשם הקדוש. ואין מכניסים אותו בפרגוד של הקב"ה, משום שהוא פגום ואינו נשלם. והאילן שנעקר, האדם שמת בלא בן, צריכים לנטוע אותו פעם שנייה, שצריך לחזור ולהתגלגל בעולם, משום שהשם הקדוש מושלם מכל הצדדים. וע"כ לא יוכל הפגום להתדבק בו. כי עניין הדבקות הרוחנית הוא השוואת הצורה, והפגום כלפי השלם, הוא רחוק כרחוק מזרח ממערב.

190. הבריות האלו, הרוחות והשדים, פגומים מלמעלה ומלמטה. וע"כ אינם מתדבקים למעלה ואינם מתדבקים למטה. מלמעלה, מצד הבינה, ומלמטה, מצד המלכות. ובהם כתוב, אשר ברא אלקים לעשות. שברא בריות, שצריכים לעשות אותם ולהשלים אותם, כי הם לא נשלמו למעלה ולמטה, לא מצד הבינה ולא מצד המלכות. והרי הרוחות הם בלי גופים, ולמה לא נשלמו מצד הבינה? כי כל אחיזת הס"א היא רק בגופים, בכלים, ולא ברוחות, באורות. וכיוון שאין להם ממלכות כלום, ע"כ למה אינם נשלמים מצד הבינה? אלא כיוון שלא נשלמו הרוחות למטה בארץ, שיהיה להם גוף, אינם שלמים גם למעלה באורות. כי נמשכים ממלכות וצריכים לגופים, להתלבש בהם. וכיוון שאין להם גופים, הרי זה פגם גם ברוחות, ולא יוכלו לקבל תיקונם מלמעלה בבינה.

וכולם באים מצד שמאל ונעלמים מעין האדם, ועומדים לנגדם להזיק להם. שלושה דברים להם כמו למלאכי השרת, ושלושה כמו לבני אדם. כי יש להם כנפיים, וטסים מסוף העולם עד סופו, ויודעים העתיד להיות כמו מלאכי השרת. ושלושה כמו לבני אדם, שאוכלים ושותים, ופרים ורבים, ומתים.

191. אחר שנבראו הרוחות, נשארו הרוחות ההם אחר הרחיים של הנוקבא דתהום הגדול. הקליפה כנגד הבינה נקראת תהום הגדול. והקליפה שכנגד המלכות נקראת תהום הקטן. ובכל אחת מהן זכר ונקבה, שהזכר נקרא רכב, והנקבה נקראת רחיים. ואחר שנבראו הרוחות והשדים, תכף קידש היום, שהרי לא הספיק לעשות להם גופים.

ובשבת כל הדינים יוצאים ממנה, שאז עולה המלכות לבינה ונעשית כמוה. לכן נמשך כוח שליטה מהבינה, שהכניס אלו הרוחות הפגומים למקום הנוקבא דבינה דקליפה, אחר הרחיים של הנוקבא דתהום הגדול, אשר קליפה זו נכנעת לגמרי תחת המלכות דקדושה, וע"כ נעלם כל הפגם שברוחות, כל זמן היותם שם. כיוון שיצאה קדושת היום במוצאי שבת, והרוחות לא נשלמו, הם יוצאים לעולם ומשוטטים לכל רוח. ובני העולם צריכים להישמר מהם, שהרי אז התעורר כל צד השמאל והגיהנום אש לזהות. וכל אלו שמצד שמאל הולכים ומשוטטים בעולם, ורוצים להתלבש בגוף, ואינם יכולים. אז צריכים להישמר מהם. ותיקנו חכמים לומר שיר של פגעים, יושב בסתר, בכל שעה שהיראה שלהם שורה בעולם.

סוכת שלום

192. בשעה שקידש היום בליל שבת, שורה סוכת השלום בעולם, והיא נפרסת בעולם. סוכת השלום היא שבת, מטעם, שכל הרוחות, ורוח סערות, ושדים, וכל צד הטומאה, כולם מסתתרים ונכנסים בעין הרחיים של הנוקבא דתהום הגדול. שהרי מאחר שהקדושה התעוררה לשרות בעולם, רוח הטומאה לא יתעורר עימה, כי זה בורח מפני זה. שהקדושה בורחת מפני הטומאה, והטומאה בורחת מפני הקדושה.

193. ואז, בשבת, נמצא העולם בשמירה עליונה, ואין צריכים להתפלל על שמירה, כגון לומר, שומר את עמו ישראל לעד אמן. כי זו הברכה שנתקנה רק בימות החול, שהעולם צריך שמירה. אבל בשבת נפרסה סוכת השלום בעולם, ונשמרת מכל הצדדים. ואפילו הרשעים שבגיהנום שמורים, והכול נמצא בשלום, העליונים והתחתונים. וע"כ בקדושת היום, במקום פרכת שומר עמו ישראל, מברכים, הפורס סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים.

194. ולמה אומרים, ועל ירושלים? אלא ירושלים הוא המדור של סוכה זו, ששם עומדת סוכת השלום. סוכת שלום היא הבינה. ונקראת כך, משום שהיא סוככת על פניה, הזו"ן, ומגנה עליהם מפני החיצוניים. ועניין השבת הוא, כי המלכות נעשתה אחת עם סוכת השלום. ונבחן אשר מדור סוכת שלום הוא בתוך ירושלים, המלכות. וע"כ אומרים, ועל ירושלים. וצריכים להתפלל ולהזמין סוכת שלום זו, שתיפרס עלינו, ותשרה עימנו, ושתהיה עלינו, כמו אם החופפת על הבנים. ומשום זה אין מפחדים בשבת משום צד שבעולם, וע"כ אומרים אז, הפורס סוכת שלום, ואין צריכים לומר, השומר את עמו ישראל לעד.

195. בשעה שישראל מברכים ומזמינים סוכת שלום זו, האורח הקדוש, כי בא רק בשבת, כמו אורח שאינו תמידי, ואומרים, הפורס סוכת שלום, אז קדושה העליונה יורדת ופורסת כנפיה על ישראל ומכסה אותם, כמו אם על הבנים. וכל מיני הרע מסתלקים מהעולם. וישראל יושבים תחת הקדושה של ריבונם. ואז סוכת שלום זו נותנת נשמות חדשות לישראל, משום שבה שורות נשמות, כי היא בינה, והנשמות הם בבינה וממנה הן יוצאות. וכיוון שסוכת שלום שורה ופורסת כנפיה על בניה, היא משפיעה נשמות חדשות לכל אחד.

196. שבת היא כעין עוה"ב. וע"כ שמיטה ויובל שווים, ושבת ועוה"ב כן הוא. כי שבת מלכות, כמו שמיטה, ועוה"ב בינה, כמו יובל. וכיוון ששבת ועוה"ב שווים, נמצא שאז שמיטה ויובל שווים זה לזה. כי עניין השבת, הוא כשמלכות עולה לבינה ונעשית עימה כאחת. וההפרש בין שבת ועוה"ב לבין שמיטה ויובל, הוא, כי הבינה נקראת יובל בשליטת השמאל, וכשהמלכות נכללת בה מבחינה זו, אז נקראת המלכות שמיטה. אמנם בעת שהמלכות נכללת מכל ג' קווים של הבינה, נקראת המלכות שבת או סוכת שלום, והבינה עוה"ב. ותוספת נשמה, שסוכת שלום משפיעה לקבינה, באה מזכור, ז"א, אל סוכת שלום, הנמשכת מעוה"ב. ותוספת הנשמה, שסוכת שלום מקבלת מז"א, היא נותנת לעם הקדוש. והם שמחים בתוספת נשמה זו, ונשכחים מהם כל דברי חול, וכל דברי צער, וכל רע. כמ"ש, ביום קניח ה' לך מעוצבך ומרוגזך ומן העבודה הקשה. וזה בעת השגת תוספת נשמה מסוכת שלום זו.

197. ובליל שבת צריך האדם לטעום מכל המאכלים שיש לו, כדי להראות בזה, שסוכת שלום כלולה מכל ג' הקווים של הבינה. ובלבד שלא תחסר סעודה אחת, הצריכה לו ליום השבת, שע"י טעימתו בליל שבת מכל המאכלים, לא יחסר מעט מסעודת יום השבת, כי כבוד היום עדיף מכבוד לילה.

ויש שאומרים, ובלבד שלא יחסר משתי הסעודות האחרות של יום השבת. וטוב להיזהר בזה. ואין צריך לומר, אם יש לו יותר מב' סעודות ליום השבת, שיכול לטעום מכל מאכל, ולכל הפחות מספיק, אם יישאר לו ב' תבשילים ליום השבת.

198. נר של שבת ניתן להדליק לנשות העם הקדוש, כי חוה כיבתה נרו של העולם, שהביאה המיתה בעולם, ע"י עצה"ד שהאכילה אדה"ר, והחשיכה העולם. לכן ניתנה מצוות הדלקת הנרות לנשים, כדי לתקן את מעשה חוה, האישה הראשונה. כי סוכת שלום המאירה בשבת היא אם העולם. והנשמות, שהם הנרות העליונים, שורים בה. וע"כ אמא, אישה, צריכה להדליק הנרות, כי עומדת במקום אם הבנים העליונה, שהיא סוכת שלום, ועושה המעשה. ובמעשה זה גורמת, שאם הבנים למעלה תשפיע נשמות קדושות לבניה, הנרות הרוחניים העליונים.

199. ומהטעם הנזכר, צריכה האישה בלב שמח ובכוונה להדליק נר של שבת, שהרי כבוד העליון הוא לה, וזכות גדולה לעצמה, לזכות ע"י הדלקות הנרות לבנים קדושים, שיהיו נרו של העולם בתורה וביראה, וירבו שלום בעולם, ונותנת לבעלה חיים ארוכים. ומשום זה צריכה להיזהר בהדלקת הנרות, שתהיה בכוונה גדולה.

200. הלילה והיום של שבת, הוא זכור ושמור כאחד. וע"כ כתוב בלוחות הראשונים, זכור את יום השבת לקדשו. ובלוחות האחרונים, שמור את יום השבת. כי זכור ושמור כאחד הם. כי זכור לזכר, ז"א, ושמור לנוקבא דז"א. והכול אחד. אשרי ישראל, שהם חלק הקב"ה, הגורל שלו ונחלתו. עליהם כתוב, אשרי העם שפָּכָה לו, אשרי העם שה' אלקיו.

וַיִּבֶן ה' אֱלֹקִים אֶת הַצֵּלַע

201. כתוב, אלקים הבין דרכה, והוא ידע את מקומה. כמ"ש, וַיִּבֶן ה' אֱלֹקִים אֶת הַצֵּלַע, אשר לקח מן האדם. צלע, תשבע"פ, המלכות, שיש בה דרך, כמ"ש, הנותן בים דרך. ים זה המלכות, ובה נתן דרך, ע"כ כתוב, אלקים הבין דרכה.

כי יש ב' בחינות מסכים, מנעולא ומפתחא. ובבחינת ג"ר שמחזה ולמעלה נתקנה המנעולא, ובבחינת ו"ק שמחזה ולמטה נתקנה המפתחא. וכתוב, בים דרפָּךָ ושבילך במים רבים. אשר מחזה ולמעלה דז"א, זו"ן הגדולים, נתקן במנעולא, הנקרא שביל. וע"כ אינו נודע, החסדים אינם מתגלים בו. ומחזה ולמטה נתקן במפתחא, הנקרא דרך. וע"כ נודע, והחסדים מתגלים ע"י הארת החכמה.

וכתוב, אלקים הבין דרכה, כמ"ש, וַיִּבֶן ה' אֱלֹקִים אֶת הַצֵּלַע, תשבע"פ, שיש בה דרך, הנוקבא שמחזה ולמטה דז"א, שעליה כתוב, וַיִּבֶן ה' אֱלֹקִים. כלומר, שכנה אותה במוחין דג"ר, משום שהיא נתקנה במפתחא, כמ"ש, בים דרכך, וע"כ, אלקים הבין דרכה. אלקים, בינה שחזרה להיות חכמה. הבין, השפעת הבינה. דרכה, המפתחא, שנעשית מוכשרת על ידה לקבלת ג"ר.

אבל כמ"ש, והוא ידע את מקומה. מי הוא מקומה? הוא תושב"כ, ז"א, זו"ן הגדולים שלמעלה מחזה, שיש בו דעת. כי ז"א לא נתקן בדרך אלא בשביל, במנעולא. וע"כ הוא קו אמצעי, הנקרא דעת, המכריע בין חכמה ובינה, ברוב שפע החסדים שלו.

202. הוי"ה אלקים הוא שם מלא, כדי לתקן את הנוקבא בכל. וע"כ נקראים המוחין של הנוקבא חו"ב, משום שנבנה בשם מלא בכל, בשלמות שבשני שמות. שהוי"ה חכמה ואלקים בינה, ועל ידיהם נתקנה בכל, בשלמות, בין בהארת החכמה, הנמשכת מהשם אלקים, ובין בהארת החסדים, הנמשכת משם הוי"ה. בשלמות שבשני שמות. וכתוב, אלקים הבין דרכה. זוהי הארת חכמה, הנמשכת מהבינה, הנקראת אלקים. והוא ידע את מקומה. זו הארת החסדים, הנמשכת מאבא, ע"י ז"א, הנקרא דעת, שהוא הוי"ה.

203. את הצלע. זוהי מנורה שאינה מאירה, מלכות, כמ"ש, ובצלעי שמחו. צלע, מלשון שבר ואסון. כן הצלע שכאן, רומזת על מנורה שאינה מאירה, הצריכה תיקון.

הכתוב, את הצלע אשר לקח מן האדם, לאשה, פירושו שלקח המלכות מתושב"כ, ז"א, כי היא היוצאת מהמלכות שבתושב"כ, לאשה.

הכתוב, לאשה, מורה לקשור אותה בשלהבת של צד השמאל. כי התורה, ז"א, ניתנה מצד הגבורה. וגבורה זו קשורה בנוקבא. אשה, אותיות אש ה', מורה, שאש הגבורה תהיה קשורה באות ה', הנוקבא.

204. ויביאָה אל האדם. משום שאין לנוקבא להיות לבדה, אלא היא צריכה להיכלל ולהתחבר עם תושב"כ, ז"א. כיוון שהנוקבא התחברה עם ז"א, הוא יזין אותה, ויתקן אותה, וייתן לה מה שהיא צריכה. כמ"ש, ואת הארץ. אשר ו' של ואת, מורה על ז"א המשפיע לה שפע, הנקרא מזונות.

205. מכאן, שהמשיא את בתו, כל עוד שלא נכנסה לבעלה, אביה ואימה מתקנים אותה, ונותנים לה כל מה שהיא צריכה. ואחר שהתחברה עם בעלה, הבעל מזין אותה, ונותן לה מה שצריכה. תחילה כתוב, וייבן ה' אלקים. אשר או"א תיקנו אותה. ואח"כ כתוב, ויביאה אל האדם, שיתקשרו זה בזה ויתחברו אחד באחד, והבעל ייתן לה מה שצריכה.

206. אלקים הבין דרכה. כשהבת בבית אימה, האם מסתכלת בכל יום בכל מה שבתה צריכה. ואלקים, אמא, הבין דרכה, של הנוקבא. אחר שבעלה נשא אותה, הוא נותן לה כל מה שהיא רוצה, ומתקן צרכיה. והוא, כלומר הבעל, ידע את מקומה, שמשגיח עליה אחר שנישאת לו.

וַיֵּצֵר ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם

207. וַיֵּצֵר ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם. וייצר, כתוב עם שתי אותיות י'. מורה, שהשתכלל האדם בימין ובשמאל. כי נכלל ביצה"ט מעת בריאתו, ולא מיצה"ר. אבל בכתוב, וייצר, נכלל גם ביצה"ר. שזה שתי אותיות י' שבמילה, וייצר, האחת רומזת על יצה"ט, והשנייה על יצה"ר. ולמה ניתנו לו כאן ב' יצרים? היצה"ט ניתן לו לעצמו, ויצה"ר לעורר אותו אל נוקבא. כי הצפון, השמאל, מעורר תמיד לנקבה, ומתקשר עימה. וע"כ נקראת אשה, אותיות אש ה', כי השמאל, אש, קשור באות ה', הנקבה. כי הנוקבא נבנית ויוצאת מצד השמאל.

208. יצה"ט ויצה"ר ניתנו לאדם, משום שנוקבא ניתנה ביניהם, ונקשרה עימהם. ואינה נקשרת ביניהם, מטרם שהיצה"ר מתעורר אצלה, ונקשרים זה בזה. ואחר שנקשרו זה בזה, אז מתעורר יצה"ט, חדווה, ומביא את הנוקבא אצלו.

היצה"ט קו ימין, היצה"ר קו שמאל. הנוקבא צריכה להתקשר בקו האמצעי, המכריע ביניהם. אבל תחילה מתעורר קו השמאל אליה, ונקשרת בו, כי היא שמאל. ואח"כ מקבלת חסדים מז"א, ימין. ואז, אחר שכבר כלולה מימין ומשמאל, היא מתקשרת באמצעי, שבין ימין ושמאל.

בְּעֵל וְאִשָּׁה

209. כתוב, וַיֵּצֵר ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עֹפֶר מִן הָאֲדָמָה. את האדם, כולל זכר ונוקבא יחד, דו פרצופים, ולא נפרדים זה מזה, להיות פב"פ. כתוב בהם, עפר מן האדמה, כי עתה הוא עומד להיתקן, שייפרדו זה מזה ויהיו פב"פ. וכאן מבואר התיקון, המרומז בכתוב, עפר מן האדמה. אישה כאשר נישאת לבעלה, נקראת ע"ש בעלה, כמו איש אישה, צדיק צדק. הוא נקרא עופר, והיא נקראת עפר. הוא נקרא צבי, והיא נקראת צבייה, כמ"ש, צבי היא לכל הארצות.

כמו שהקב"ה נקרא צבי או עופר. כי מטרם שז"א נמתק בבניה, נקרא עופר. ואחר שנמתק בבניה, נקרא צבי. כמ"ש, דומה דודי לצבי או לעופר. כן הנוקבא נקראת בשמות אלו.

ומביא ראיה מהכתוב, צבי היא לכל הארצות. שהארץ, הנוקבא, נקראת ג"כ צבי, כמו בעלה. ועד"ז מטרם שהנוקבא נמתקת בבניה, היא נקראת עפר, כמו בעלה, שנקרא אז עופר. ובזה ביארו לנו השם עפר, שבכתוב, עפר מן האדמה.

210. לא תיטע לך אֲשֶׁרָה כל עץ אצל מזבח. כתוב, אצל מזבח, שמשמע שרק אצל המזבח אסור לנטוע אשרה. וכי למעלה מהמזבח או במקום אחר, מי התיר לנטוע אשרה?

אלא, אשר, הוא שם בעלה, שהאשה נקראת על שמו, אשרה. כלומר, אשר הוא ז"א, כי השמות אהי"ה אשר אהי"ה, הנה ב' אהי"ה הם חו"ב, ואשר, הוא ז"א, הדעת, המכריע בין חו"ב. אשרה היא נוקבא דז"א. וע"כ כתוב, לפעל ולאשרה, שהם הלעומת דזו"ן דקדושה. בעל כנגד ז"א, ואשרה כנגד הנוקבא. וע"כ כתוב, לא תיטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח. אצל, כמו במקום. לא תיטע לך אשרה של עבודה זרה, במקום מזבח ה' אלקיך. שהרי מזבח ה' עומד על זה, לבטל קליפה של האשרה. וע"כ כנגד המזבח, לא תיטע אשרה אחרת של עבודה זרה.

211 כל אלו העובדים לתמה, נקראים עובדי הבעל. וכל אלו העובדים ללבנה, נקראים עובדי אשרה. ע"כ כתוב, לבעל ולאשרה, אשר בעל חמה, הזכר, ואשרה לבנה, הנוקבא. ונקראת אשרה ע"ש בעלה, שנקרא אשר. אם היא נקראת ע"ש בעלה, אשר, למה ניטל מנוקבא שם זה? כי לא מצאנו שנוקבא דקדושה תיקרא אשרה. אלא שהיא נקראת אשרה בכתוב, באושרי כי אישרוני בנות, כלומר ע"ש שאחרים מאשרים ומשבחים אותה. כי עליה כתוב, יפה נוף מְשׁוּשׁ כל הארץ. ולא אישרו אותה שאר האומות, והעמידו אשרה אחרת של עבודה זרה תחתיה.

ולא עוד, אלא שזולזלו בה, כמ"ש, כל מְכַבְּדֵיהָ הַזִּילוּהָ. ומשום זה ניטל ממנה השם הזה, כי אינם עוד מאשרים אותה. וכדי שלא יתחזקו שאר האומות, עכו"ם, קוראים לה מזבח, שהוא נעשה מאדמה. מזבח, הוא השם, הניתן לה תחת השם אשרה, שנעשה מאדמה, הבינה, מלשון ארץ אָדָם. וע"י מיתוק דבינה, מקבלת מוחין דכפ"פ, המבטל את הכוחות עבודה זרה, כמ"ש, מזבח אדמה תעשה לי. משום זה כתוב ג"כ באדה"ר, וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה. עפר מלכות, האדמה בינה. וע"י המיתוק של עפר באדמה, זכה לקבל המוחין דנשמת חיים.

212 ואחר שהעפר נמתק באדמה, כתוב, וייפח באפיו נשמת חיים, שנכללה נשמת חיים בעפר הזה שנמתק, שהוא הגוף דאדה"ר, כמו נקבה, המקבלת הריון מזכר. כלומר, אחר שהגוף נכלל באדמה, בינה, עלה הגוף של אדה"ר לנוקבא דאצילות, המלבישה את הבינה, ועלה שם בעיבור. ושם קיבל את נשמת חיים בסדר עיבור יניקה מוחין. ומתחברים הנשמה והגוף.

כי אור הבינה נקרא נשמה. וכיוון שהגוף נמתק ונעשה לכלי דבינה, נעשה ראוי לקבל אור הבינה, ומתחברים אור וכלי. ומתמלא עפר, הגוף, מכל האורות, שהם רוחות ונשמות. ואז כתוב, ויהי האדם לנפש חיה. כי עתה נתקן האדם בגוף ובנשמה, והוא עומד לתקן ולזון את נפש חיה, הנוקבא שלו.

פיוס ונטילת רשות

[פיוסא ונטילת רשות]

213 וייבן ה' אלקים את הצלע. בבניין הצלע כתוב שם מלא, כמו בכתוב, וייצר ה' אלקים את האדם. הוי"ה אלקים, הנבחן לשם מלא. כי או"א תיקנו אותה בבניין הצלע, מטרם שהנוקבא באה לבית בעלה, ז"א. וע"כ כתוב כאן שם מלא, כי הוי"ה אבא, אלקים אמא.

את הצלע, הוא כמ"ש, שחורה אני ונאווה. כי בנו אותה כמנורה שאינה מאירה. אבל אח"כ תיקנו אותה או"א, באופן שיתפייס עימה בעלה. וכתוב, ויביאָה אל האדם.

ב' פעולות מובאות בכתוב:

א. בניין הצלע, כמ"ש, וייבן ה' אלקים את הצלע.

ב. ההבאה אל האדם, שכתוב, ויביאה אל האדם.

כי בתחילה בונים או"א את הנוקבא מקו שמאל, הנבחן לבניין הצלע. ואז היא שחורה, כי בקו שמאל נמצאת החכמה בלי חסדים, ואין הנוקבא יכולה לקבל חכמה בלי לבוש של חסדים, והיא חשוכה.

ע"כ נקראת, מנורה שאינה מאירה. ועכ"ז כתוב עליה, שאומרת אז, שחורה אני ונאווה. כי אע"פ שהיא שחורה בלי אור, מ"מ היא נאווה, היות שהיא נמצאת בהיכל או"א, וקומתה שווה אל ז"א.

כי אז נבחן, שז"א מלביש קו ימין של המוחין דאו"א, שהם חכמה וחסד. והנוקבא מלבישה קו שמאל של המוחין דאו"א, שהם בינה וגבורה. ואינה צריכה משום זה לז"א, שיתקן אותה, כי היא שלמה כמוהו. שאז נאמר עליהם, שהם שני המאורות הגדולים.

וע"כ אומרת אז, שחורה אני ונאווה. אע"פ שהיא מנורה שאינה מאירה. וכשנוקבא נמצאת במצב הזה, בבניין הצלע, מקו שמאל, היא במחלוקת עם ז"א, כמו קו שמאל שהוא במחלוקת עם קו הימין. ולפיכך צריכים או"א לתקן אותה, שיתפייס עימה בעלה.

ועל זה צריכים פעולה ב', שהיא, ויביאה אל האדם. כלומר, שתיקנו אותה או"א במסך כזה, שתהיה ראויה לקבל חסדים מז"א. שתיקון המסך הזה נבחן, שהביא אותה אל הז"א בעלה. כי עתה יכול ז"א להשפיע לה חסדים, ויתפייס עימה בעלה. אמנם מחמת תיקון המסך הזה, הנוקבא נעשית שאין לה מעצמה כלום, כי עתה צריכה לקבל הכול מז"א בעלה.

והתבארו ב' הפעולות של או"א:

א. בניין הצלע, שנוקבא נעשית אז מנורה שאינה מאירה.

ב. ויביאה אל האדם, שהנוקבא אין לה מעצמה כלום.

214. מכאן, שאו"א של הפלה צריכים להכניס את הכלה ברשות החתן, כמ"ש, את בתי נתתי לאיש הזה. מכאן ואילך בעלה יבוא אליה, כי הבית שלה הוא, ולא שלו. וע"כ צריך הוא לבוא אליה, כמ"ש, ויבוא אליה, וכתוב, ויבוא גם אל רחל.

הארת החכמה מכונה בית, כמ"ש, בחכמה ייבנה בית. ואין הארת החכמה נמשכת בשום פרצוף שמא"א עד הנוקבא, אלא רק בנוקבא לבדה, בעניין ב' ראשית. וע"כ הבית שלה הוא, שאין ז"א יכול להאיר בהארת חכמה, זולת בעת הזיווג עם הנוקבא. וע"כ הוא מוכרח לבוא אליה. וזהו שכתוב, ויבוא אליה, ויבוא גם אל רחל.

בתחילה כתוב, ויביאה אל האדם, כי עד כאן צריכים או"א לתקן אותה, שתיקנו אותה במסך כזה, שתהיה ראויה לקבל חסדים בזיווג עם ז"א. ואח"כ ז"א יבוא אליה, וכל הבית הוא של הנוקבא.

215. וייטול רשות ממנה קודם הזיווג. כמ"ש, ויפגע במקום, וילך שם. שפירושו, שייטול רשות בתחילה. מכאן, מי שמתחבר עם אשתו, צריך לפייס אותה ולהמתיק אותה בדיבורים. ואם אינו מפייס אותה, לא ילון אצלה, משום שהרצון שלהם צריך להיות כאחד באין אונס.

כל הנוהג בסדר בניין המדרגה, נוהג ג"כ בהכרח בסדרי קיומה של המדרגה. ולפיכך אותן ב' פעולות באו"א לבניין הנוקבא, נוהגות ג"כ בזיווג של הנוקבא עם ז"א. שבתחילה צריך להמשיך לה הארת השמאל, דוגמת פעולה א' דאו"א בבניין הצלע. ואח"כ מזדווג עימה ונותן לה אור החסדים מקו האמצעי שלו, דוגמת פעולה ב' דאו"א, ויביאה אל האדם, תיקון המסך, שתהיה ראויה לקבלת אור חסדים.

ופעולה א' נקראת נטילת רשות או פיוס, מטעם שמטרים זה היא במחלוקת עם ז"א, כי להיותה מקו שמאל וז"א מקו ימין, ע"כ נוהגת ביניהם המחלוקת שבין קו שמאל לימין. ולפיכך צריך ז"א לפייס אותה קודם הזיווג, והיא אינה מתפייסת, אלא בהמשכת הארת השמאל, שהיא עיקר בחינתה.

יצה"ט ויצה"ר ניתנו לאדם, משום שנוקבא ניתנה ביניהם, ונקשרה עימהם. ואינה נקשרת ביניהם, מטעם שהיצה"ר מתעורר אצלה, ונקשרים זה בזה. כי היצה"ר רומז לקו שמאל. וכיוון שהיא במחלוקת עימו, ע"כ אינה מתקשרת עימו, מטעם שממשיך לה מהארת השמאל, שהיא התעוררות היצה"ר.

ואם אינו מפייס אותה, לא ילון אצלה, משום שהרצון שלהם צריך להיות כאחד באין אונס. כי מטעם שממשיך לה הארת השמאל, אינה מתפייסת, והיה צריך לאנוס אותה.

והאדם, המעלה מ"ן לייחוד ז"א ונוקבא, צריך ג"כ לעורר אלו ב' הפעולות דאו"א. והפעולה הא', הארת השמאל, מרומזת בכתוב ביעקב, ויפגע במקום, כי אין פגיעה אלא פיוס, כמ"ש, וא' תפגע בי. ופיוס משמעותו, המשכת הארת השמאל.

ופעולה ב' דאו"א, תיקון המסך, להכשיר אותה לקבלת החסדים, מרומזת בכתוב, וייקח מאבני המקום, וישם מִרְאָשָׁוֹתָיו. כי המסך מכונה אבן. וע"י ב' הפעולות הללו נעשה הייחוד העליון, כמ"ש, והנה ה' ניצב עליו. ולפיכך מביא הזוהר כאן ראייה מהכתוב, ויפגע במקום.

216. ויפגע במקום, וילן שם כי בא השמש. להורות, שאסור לאדם לשמש מיטתו ביום. כי ויפגע במקום, שהמשיך הארת השמאל, הנקראת פיוס. ובעת הארת השמאל נִקְשַׁכְת הנוקבא ונעשית מנורה שאינה מאירה, שמטעם חוסר חסדים אינה יכולה לקבל אור החכמה. וע"כ, וילן שם כי בא השמש. כי עם המשכת הארת השמאל, הסתלק תכף אור היום, וחשך הלילה.

לכן אסור לאדם לשמש מיטתו ביום. כי קודם הזיווג צריכים לפיוס, המשכת הארת השמאל, ואין הארת השמאל נוהגת ביום. כי עם הופעת הארת השמאל, מסתלק תכף אור היום, ונעשית חשכת לילה. כמ"ש, וְתָקַם בַּעֲד לַיְלָה. באופן, שהמשמש ביום, אי אפשר לו להמשיך את הפיוס. ובלי פיוס אסור הזיווג.

וייקח מאבני המקום. שאפילו יהיה למלך מיטות זהב ולבושי כבוד ללון בהם, והמטרוניתא הכינה לו מיטה העשויה מאבנים, יעזוב את שלו וילון במה שהיא הכינה לו. כמ"ש, וישכב במקום ההוא, באבנים. אע"פ שיש לז"א מוחין שלמים, בעטרה שעטרה לו אימו, כלולים מימין ומשמאל בפני עצמו, מ"מ כדי להזדווג עם הנוקבא, עוזב בחינת עצמו ומזדווג עימה בבחינתה, כי ביתה שלה הוא.

217. ויאמר האדם, זאת הפעם עצם מעצמי וכשר מבשרי. הנה זה דברי מתיקות, להמשיך אהבה עימה, ולהמשיך אותה לרצונו, לעורר אצלה אהבה. ראה כמה ערבים הם דברים אלו, כמה מעוררי אהבה הם אלו המילים, עצם מעצמי ובשר מבשרי, כדי להראות לה, שהם אחד ואין ביניהם שום פירוד. ד' בחינות במוחין, הנקראות עצמות גידים בשר ועור, חו"ב תו"מ, המתחלקים לימין ולשמאל. חכמה ות"ת לימין, בינה ומלכות לשמאל. מטרה הזיווג היה לנוקבא רק צד שמאל של המוחין, בינה ומלכות, גידים ועור של המוחין. וע"י הזיווג קנתה מז"א צד הימין, חכמה ות"ת. וזהו שכתוב, זאת הפעם, ע"י זיווג של עתה, נעשית הנוקבא עצם מעצמי ובשר מבשרי. כי השיגה ממנו גם צד הימין, הנקרא עצם ובשר, חכמה ות"ת. וכשהיא כלולה בחו"ב תו"מ כמו הז"א, נעשית עימו אחד בלי פירוד.

218. עתה התחיל לשבח אותה, לזאת ייקרא אשה, שאין עוד כמותה, הכבוד של הבית. כל הנשים בפניה הן כקוף בפני אדם, אבל לזאת ייקרא אשה, שלמות הכול. לזאת ולא לאחרת. כי השם אשה מורה אש ה'. שלמות הארת שמאל, שנקראת אש, הקשורה באות ה', הנוקבא. וזהו ששיבח אותה, לזאת ייקרא אשה. כי מסיבת הארת החכמה, המאירה בה אחר שנכללה בחסדים של בעלה, ניתן לה השם אשה, שהיא הארת החכמה, המכונה אש, כמ"ש, והיה אור ישראל לאש. ואין עוד כמותה. כי הארת החכמה אינה מגולה בשום מדרגה זולתה. ונאמר, לזאת ייקרא אשה, שלמות הכול. לזאת ולא לאחרת. כי אחרת אינה נקראת אשה, כי הארת החכמה אינה באחרת. והכול הוא דברי אהבה, כמ"ש, רבות בנות עשו חיל ואת עליית על פולנה. כי הנוקבא דז"א היא מדרגה אחרונה שבאצילות, ומ"מ אין גילוי החכמה בשום מדרגה זולתה, אע"פ שהן עליונות ממנה. וטבעת זו האחרונה נעשית ראשית. וזה, רבות בנות עשו חיל. ואע"פ שהן עליונות ממנה, מ"מ, ואת עליית על כולנה. כי בה מתגלה הארת החכמה ונעשית ראשית.

219. על כן יעזוב איש את אביו ואת אימו וידבק באשתו, כדי להמשיך אותה באהבה ולהידבק בה. כיוון שהתעורר אליה בכל הדברים האלה, כתוב, והנחש היה ערום. כי היצה"ר התעורר להיאחז בה, כדי לקשור אותה בתאוות הגוף, ולעורר אותה לדברים אחרים, שהיצה"ר מתענג בהם.

220. ותרא האשה, כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעיניים. שקיבלה את היצה"ר ברצון ובתאוה. ותיתן גם לאישה עימה, כי התעוררה אז לבעלה בתאוה, להתעורר אליו ברצון ובאהבה. הכתובים הללו הם להורות המעשה לבני אדם, כפי שהוא למעלה, בזו"ן העליונים. שאע"פ שהכתובים מדברים למטה באדם ובחיה, מ"מ רומזים על זו"ן העליונים, שבני אדם צריכים לכוון מעשיהם אליהם.

221. אם הכתובים מדברים בזו"ן העליונים, במה נבאר למעלה, אשר היצה"ר נאחז בנוקבא? כי ענין יצה"ר אינו נוהג בנוקבא של מעלה. אלא הדברים שלמעלה מכוונים לדברים שלמטה, שהם ענפיהם. כי אין לך דבר למטה, שאין לו שורש למעלה, שמשם נמשך וגדל. יצה"ט ויצה"ר נמשכים משורשיהם מלמעלה. יצה"ט נמשך מימין של מעלה, ויצה"ר נמשך משמאל של מעלה. והשמאל של מעלה נאחז בגוף, בנוקבא, להתקשר עימו כאחד, כמ"ש, שמאלו תחת לראשי. ולפיכך כל המדובר כאן ביצה"ר, הכוונה לקו שמאל של מעלה, שממנו נמשך היצה"ר. ולפיכך מבוארים עד כאן הכתובים, הן למעלה בזו"ן והן למטה באדם ובחיה. מכאן ואילך מכוסים הדברים במעט זפת, שלא קשה לפענח אותם, איך הם נוהגים למעלה, ואפילו קטן שבתנינוקות יוכל לבאר הדבר.

מי שיצא לדרך

[מאן דנפיק לארחא]

222. רבי שמעון הלך לטבריה, והיו עימו רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא. בינתיים ראו את רבי פינחס בא אליהם. כיוון שהתחברו יחד, ירדו מחמוריהם, וישבו תחת אילן אחד מאילני ההר. אמר רבי פינחס, הנה ישבנו. כלומר, שמוכנים אנחנו לשמוע דברי תורה, מאלו דברים טובים שאתה אומר בכל יום, אני רוצה לשמוע.

223. פתח רבי שמעון ואמר, וילך למסעיו מנגב ועד בית אל. כתוב, וילך למסעיו, לשון רבים, היה צריך לכתוב, למסעו, בלשון יחיד. למה כתוב, למסעיו, בלשון רבים? אלא שני מסעות: מסעו עצמו ומסע השכינה. וכל אדם צריך להימצא תמיד זכר ונקבה, כדי לחזק האמונה. ואז אין השכינה מסתלקת ממנו לעולם.

224. והאם מי שיצא לדרך, שאינו נמצא אז בזכר ובנקבה, השכינה מסתלקת ממנו? כל מי שיוצא לדרך, יסדר תפילתו לפני הקב"ה טרם שיוצא לדרך, כדי להמשיך על עצמו שכינה בעודו בבית, כל עוד שנמצא בזכר ובנקבה. כיוון שסידר תפילתו ותשבחותיו, והשכינה שורה עליו, ייצא לדרך, שהרי השכינה התחברה עימו, כדי שיימצא זכר ונקבה בעיר, בביתו, וזכר ונקבה בשדה ביציאתו לדרך. כי השכינה התחברה עימו. וכתוב, צדק לפניו יהלך. השכינה הנקראת צדק. ואז, וישם לדרך פעמיו.

225. כל זמן שהאדם שווה בדרך, צריך לשמור מעשיו שלא יחטא, כדי שלא יסתלק ממנו הזיווג העליון, השכינה, ויישאר פגום, כי לא יהיה זכר ונקבה. גם בעיר צריך לשמור מעשיו, כשנוקבא שלו עימו. ומכ"ש כשהוא בדרך, אשר זיווג עליון, השכינה, התחברה בו. ולא עוד, אלא שהזיווג העליון, השכינה, שומרת עליו בדרך, ואינה עוזבת אותו, עד שיחזור לביתו. ולפיכך ודאי צריך לשמור מעשיו, שלא יגרום הסתלקות השכינה ממנו.

226. וכשבא לביתו, צריך לשמח את אשתו, משום שאשתו גרמה לו הזיווג העליון ההוא. כי ע"י תפילת הדרך, שהתפלל בעודו בביתו, שהיה בשלמות, משום שהיה שרוי בזכר ובנוקבא, זכה לזיווג העליון בדרך. הרי שאשתו גרמה לו הזיווג העליון שבדרך, כלומר, השראת השכינה. כיוון שבא אצלה, צריך לשמח אותה מב' טעמים. טעם אחד, משום שמחת הזיווג, כי הזיווג ההוא הוא שמחה של מצווה. ושמחת המצווה היא שמחת השכינה.

227. ולא עוד, אלא שמרבה שלום בבית סתם, כמ"ש, וידעת כי שלום אוהלך ופקדת נַוֹךְ ולא תחטא. ואם אינו פוקד את אשתו, זהו חטא, משום שגורע כבוד הזיווג העליון. כלומר, השכינה, שהזדווגה בו בדרך, שאשתו גרמה לו. ואם אינו מכיר טובה לה', הרי הוא מגלה דעתו, שהזיווג העליון אינו חשוב לו, וגורע כבודו.

228. טעם שני, למה שצריך לשמח את אשתו. שאם אשתו מתעברת מאותו הזיווג, הרי הזיווג העליון משפיע בה נשמה קדושה. כי ברית של הזיווג העליון, המשפיע את הנשמה, הוא ברית של הקב"ה. ונמצא, שבפקידה זו שפוקד את אשתו, גורם זיווג הקב"ה ושכינתו. וע"כ צריך לכוון בשמחה זו, כמו שצריכים לכוון בזיווג של שבת, שהוא זיווג של חכמים. כלומר, שקדושת הזיווג הזה בביאתו מהדרך, שווה לקדושת הזיווג של ליל שבת.

וע"כ כתוב, וידעת כי שלום אוהלך, שהרי השכינה באה עימך ושורה בביתך. וע"כ, ופקדת נַוֹךְ ולא תחטא. שלא תחטא מלשמש לפני השכינה שמחה של מצווה. כלומר, שלא ימנע הזיווג של הקב"ה ושכינתו, להשפיע בו נשמה, שהוא חטא גדול.

229. עד"ז הם תלמידי חכמים, שנפרדים מנשותיהם כל ימות השבוע, כדי שלא יתבטלו מעסק התורה. הזיווג העליון מזדווג בהם, והשכינה אינה מסתלקת מהם, כדי שיהיו זכר ונקבה. כיוון שנכנס השבת, צריכים תלמידי חכמים לשמח נשותיהם, בשביל כבוד הזיווג העליון, כי גורמים זיווג עליון להשפעת נשמות, וצריכים לכוון ליבם ברצון ריבונם.

ב' דרכים בסתם בני אדם, שבהיותם בדרך, הם אז בזיווג העליון, ובביתם הם בזיווג התחתון. כן נבחן אצל תלמידי חכמים אותם ב' הדרכים, אלא בהבדל מימות החול לשבת. שבימות החול הם נפרדים מנשותיהם מסיבת עסק התורה, הם אז כמו היוצא לדרך, כלומר בזיווג עליון. ובליל שבת דומים לחוזרים לבית, שפוקדים את נשותיהם, וממשיכים נשמה עליונה מזיווג הקב"ה ושכינתו.

230. עד"ז הוא, מי שאשתו בימי הטומאה שלה, ושומר מצוות נידה כראוי, כל אותם הימים זיווג עליון מתחבר בו, כדי שיהיה זכר ונקבה. כיוון שנטהרה אשתו, צריך לשמחה בשמחת מצווה בשמחה עליונה. וכל הטעמים עולים בקנה אחד, וכל בני האמונה צריכים לכוון ליבם ורצונם בזה.

231. והאם נשבו של האדם היוצא לדרך, אינו חשוב יותר מכאשר הוא בביתו, משום הזיווג העליון המזדווג עימו, בהיותו בדרך? בעת שאדם בביתו, עיקר הבית הוא אשתו, משום שהשכינה אינה מסתלקת מביתו בזכות אשתו.

כמ"ש, ויביא יצחק האוֹלֶלֶה שְׂרָה אִמּוֹ. שחזר ונדלק הנר, כמו שהיה בזמן שרה אימו, משום שהשכינה באה לבית בזכות רבקה. הרי שהשכינה שורה בבית בזכות אשתו.

232. כי אמא עליונה, בינה, אינה נמצאת אצל הזכר, ז"א, אלא בעת שהבית נתקן. והתחברו זכר ונוקבא, זו"ן. אז אמא עליונה משפיעה ברכות לברך את זו"ן. כעין זה, אמא תחתונה, השכינה, אינה נמצאת אצל הזכר, באדם למטה, אלא בשעה שנתקן הבית, והזכר בא אצלה לנוקבא והתחברו יחד. אז אמא תחתונה, השכינה, משפיעה ברכות לברך אותם באותו אופן.

233. וע"כ בב' נוקבאות מתעטר הזכר בביתו, כעין ז"א של מעלה. כמ"ש, עַד תֵּאוֹת גְּבוּעוֹת עוֹלָם. העד הזה שבכתוב, שהוא מוחין של העדן העליון, תאוותן של גבעות עולם בו, שהן ב' הנוקבאות, הנקראות גבעות עולם: א. נוקבא עליונה, בינה, חושקת לתקן את הזכר, ולעטר אותו במוחין דג"ר, ולברך אותו בחסדים.

ב. נוקבא תחתונה, חושקת להתחבר בזכר ולהיות ניזונה ממנו, מהמוחין של העד. כלומר, בגלל שנוקבא תחתונה חושקת בזכר, לקבל המוחין של עד. ע"כ נוקבא עליונה, אמא, חושקת להשפיע המוחין הללו לזכר. וע"כ הזכר מתעטר ע"י ב' נוקבאות. כי לולא נוקבא תחתונה, הצריכה למוחין של עד, מוחין דחכמה, לא הייתה אמא עליונה משפיעה המוחין הללו לזכר, כי הזכר אינו צריך להם, אלא לחסדים מכוסים.

234. וכמו שהתבאר בזכר של מעלה, הוא ג"כ בזכר של מטה, באדם בעוה"ז. כשהזכר נושא אישה, אליו תאוות גבעות עולם, ומתעטר בב' נוקבאות, הנקראות גבעות עולם, אחת עליונה, השכינה, ואחת תחתונה, אשתו. העליונה, השכינה, להשפיע לו ברכות. התחתונה, אשתו, להיות ניזונה ממנו ולהתחבר בו.

235. כשהוא יוצא לדרך אינו כך, שאינו מתעטר בב' נוקבאות, אלא אמא עליונה, השכינה, מתחברת עימו בהיותו בדרך, והתחתונה, אשתו, נשארת בבית. כשהוא חוזר לביתו, צריך שוב להתעטר בב' נוקבאות. הרי שהיושב בביתו חשוב הרבה יותר מהיוצא לדרך. כי היושב בביתו מתעטר בב' נוקבאות, כמ"ש, עד תאוות גבעות עולם. משא"כ היוצא לדרך, אין לו אלא נוקבא עליונה לבדה.

קול ודיבור

236. התורה, ז"א, עומדת בין שני בתים, בין ב' נוקבאות, כי נוקבא נקראת בית, כמ"ש, והיה למקדש, ולאבן נֶגֶף ולצור מכשול לשני בתי ישראל. בית אחד סתום העליון, אמא עליונה, בינה. ובית אחד מגולה יותר. סתום העליון, בינה, קול גדול, שכתוב עליו, קול גדול ולא יָסָף.

237. הקול הזה הוא פנימי, שאינו נשמע ואינו מתגלה. אינו נשמע, בקול. אינו מתגלה, בדיבור. וזהו כשחיבור של חך וגרון מוציא אות ה' בלחש, שאין בה שום קול. והזיווג הזה נובע תמיד ואינו נפסק. והוא קול דק פנימי, שאינו נשמע לעולם.

כשיש הארת חכמה במוחין, היוצאים ונולדים מזיווג, הם נשמעים לחוץ, ומתגלים ע"י זיווג קול ודיבור. אבל בשעה שמוחין הם חסדים מכוסים ונעלמים מהארת חכמה, הם אינם נשמעים לחוץ ואינם מתגלים.

הזיווג דאו"א עילאין הוא ע"י חך וגרון דא"א, שאבא חך ואמא גרון. ולפי שאו"א תמיד בחסדים מכוסים, כמ"ש, כי חפץ חסד הוא, נבחן זיווגם באות ה' בלחש, כמו הביטוי של האות ה', היוצאת מזיווג חך וגרון, שאינה נשמעת לחוץ.

וקול זה של אות ה' הוא אמא, נוקבא עליונה דז"א, המקבלת מאבא. ועליה כתוב, קול גדול ולא יסף. כי זיווג דאו"א הוא זיווג תמידי, שאינו נפסק לעולם, וע"כ הוא גדול.

238 מאו"א, שהם קול גדול, יוצאת התורה, קול יעקב, ז"א. וקול זה, הנשמע, יוצא מקול, שאינו נשמע, מאו"א. ואח"כ מזדווג עימו הדיבור, הנוקבא, ויוצא הדיבור ומתגלה לחוץ, מכוחו ומעוזו של קול יעקב. וקול יעקב, התורה, ז"א, נאחז בין שתי נקבות. אחוז בפנימית שאינה נשמעת, באמא, ואחוז בחוץ שהיא נשמעת, בנוקבא. שהנוקבא הפנימית, אמא, משפיעה לו המוחין והברכות. והנוקבא החיצונית, הנוקבא שלו, מקבלת ממנו המוחין והברכות.

239 שניים אינם נשמעים לחוץ, שהם חסדים מכוסים. ושניים נשמעים לחוץ, שהם בחסדים מגולים בהארץ חכמה. שניים שאינם נשמעים, זוהי חכמה עליונה סתומה, א"א, העומד ומלוכש במחשבה, כלומר אבא עילאה, שאינו מתגלה בדיבור, ואפילו בקול אינו נשמע. אח"כ יוצא ומתגלה מעט בלחש שאינו נשמע, בהברת אות ה', אותו שנקרא קול גדול, קול דק ויוצא בלחש, כלומר אמא עילאה. ושניים אלו, או"א, אינם נשמעים.

240 שניים שנשמעים הם יוצאים מהשניים שאינם נשמעים, והם קול של יעקב, ז"א, והדיבור המתייחד עימו, הנוקבא דז"א. קול גדול זה, שהוא בלחש ואינו נשמע, בינה, בית לחכמה עילאה, שהוא אבא. כי כל נקבה נקראת בית. וע"כ נקראת הבינה, שהיא נקבה, בית. והדיבור האחרון, הנוקבא דז"א, הוא בית לקול יעקב, שהוא התורה, ז"א. וע"כ התורה מתחילה עם ב', בראשית.

241 בראשית ברא אלקים. כמ"ש, ויבן ה' אלקים את הצלע. כלומר, שכאן מרומז בניין הנוקבא ע"י או"א.

את השמיים, זו"ן הגדולים, כמ"ש, ויבאֵהָ אל האדם.

ואת הארץ, זו"ן הקטנים, כמ"ש, עָצַם מַעֲצָמִי.

ברא, לשון סתום, שהוא אש"ר, שיצא מראשית. כלומר, הורדת אותיות אל"ה דבינה לתוך הזו"ן, שנשארה הבינה בוק"ק, אותיות מ"י. ואח"כ חזרו והעלו אותיות אל"ה אליהם, וחזרה והשיגה ג"ר, ונשלם השם אלקים, שזה, בראשית ברא אלקים. ועם אותיות אל"ה, שהבינה מעלה, עולים גם זו"ן, להיותם דבוקים עליהם, והם משיגים שם המוחין דבינה.

הרי שבניין הנוקבא, ע"י עלייתה לאו"א, בינה, הוא בבראשית ברא אלקים, שבמילים הללו מרומזות עליות זו"ן לאו"א, והשגת הבניין מהם, המוחין. וע"כ, בראשית ברא אלקים, הוא כמ"ש, ויבן ה' אלקים את הצלע.

ויביאה אל האדם, הוא תיקון המסך בנוקבא, להכשיר אותה לקבל חסדים מז"א. הכתוב, ויביאה, חל על הנוקבא הגדולה, שמחזה ולמעלה דז"א, המרומזת במילה אֵת, שבכתוב, את השמיים. כלומר, שהמילה את, שהיא הנוקבא הגדולה של השמיים, ז"א, עליה כתוב, ויביאה אל האדם, שפירושו, שהכשיר אותה לקבלת חסדים.

ע"ס כח"ב תו"מ נקראים: מוחא, עצמות, גידים, בשר, עור. עצמות, חכמה. כמ"ש, ואת הארץ, הרומז על הנוקבא הקטנה שלמטה מחזה, שהיא לבדה נתקנה לקבלת חכמה. עליה כתוב, עָצַם מַעֲצָמִי, שפירושו, שמקבלת חכמה.

ודאי זוהי ארץ החיים, שהנוקבא הקטנה, המרומזת בכתוב, ואת הארץ, נקראת ארץ החיים. כי אור החכמה נקרא אור חיה. וע"כ הנוקבא, בעת שיש לה אור החכמה, נקראת ארץ החיים. וזהו שכתוב, החכמה תחייה בעליה.

נאום ה' לאדוני

242 נאום ה' לאדוני, שֶׁב לימיני עד אֶשִׁית אוֹיְבֶיךָ, הָדוּם לרגליך. המדרגה העליונה, ז"א, אומרת למדרגה

התחתונה, הנוקבא, שֶׁב לימיני, לייחד מערב, הנוקבא, השמאל, בדרום, חסד, ימין דז"א, כדי לשבור כוחן של האומות עובדי עבודה זרה. כמ"ש, עד אֶשִׁית אוֹיְבֶיךָ הָדוּם לרגליך. כי נאום ה', זה יעקב, ז"א. לאדוני, זה ארון הברית, אדון כל הארץ, הנוקבא.

הנוקבא, חכמה בעיקרה, שעליה כתוב, ועצם מעצמי. וכל עוד שאין לה חסדים, להתלבש בהם, יכולים החיצוניים לאחוז בה. ע"כ אומר אליה ז"א, שב לימיני, לקבל חסדים מספירת החסד, ימין דז"א, ואז תוכל להכניע כל כוחות הדין.

243. נאום ה', זה יובל, בינה. לאדוני, זו שמיטה, הנוקבא, שכתוב בה, אהבתי את אדוני. היובל אומר לשמיטה, שב לימיני, כי ימין, חסדים, שורה ביובל, בבינה. ושמיטה, הנוקבא, צריכה להתקשר בימין.

244. שמיטה, הנוקבא, לא נקשרה בקיום שלם בימין ובשמאל, מיום מציאותה. כאשר הנוקבא רוצה להתקשר בימין ובשמאל, פושט ז"א את זרוע השמאל שלו לנגדה, שמשפיע לה תחילה המוחין שבנקודת השורוק, שמאל בלי ימין. ואז ברא העוה"ז, הנוקבא מבחינת השמאל שבה, הנקראת עוה"ז.

ומשום שהיא עתה משמאל בלבד, אין לה קיום, מוחין שלמים. עתה, ב-6000 שנה, עד הזמן של האלף השביעי. כי ביום ההוא לבדו הנוקבא נקשרת בימין, בחסדים. ואז תהיה הנוקבא ממוזגת בין ימין ושמאל בקיום שלם, במוחין שלמים, ויהיו אז שמיים חדשים וארץ חדשה. ואז לא תסור עוד משם לעולם, כי תהיה ממוזגת בימין ובשמאל לנצחיות.

245. אם רק באלף השביעי תתקשר הנוקבא בימין, במה נפרש הכתוב, שב לימיני, שהמשמעות היא ב-6000 שנה, ולא דווקא באלף השביעי? אלא, שב לימיני, הוא רק לזמן מסוים. כי כתוב, עד אשית אויבך הדום לרגליך. אבל לא תמיד. אבל באלף השביעי לא תסור עוד משם לעולם, שכתוב עליה אז, כי ימין ושמאל תפרוצי, שתכלול אז את עצמה בקו ימין ובקו שמאל, ויהיו בה הכול אחד.

246. הכתוב, את השמיים, מורה על שכינה עליונה, הנוקבא שמחזה ולמעלה דז"א. הכתוב, ואת הארץ, זוהי שכינה תחתונה, הנוקבא שמחזה ולמטה דז"א, בהתחברות זכר ונוקבא כאחד, שנוקבא עליונה מחוברת בזכר, ז"א הגדול, וגם נוקבא תחתונה מחוברת בזכר, ז"א הקטן.

שלהבת העולה

[שלהובא דסלקא]

247. ב' כתובים נאמרו:

הכתוב הראשון, כי ה' אלקיך אש אוכלת הוא. שהמשמעות היא, שאי אפשר להידבק בו, כמו שאי אפשר להידבק באש.

והכתוב השני, ואתם, הדבקים בה' אלקיכם, חיים כולכם היום. הרי שאפשר להידבק בו. כתוב, כי ה' אלקיך אש אוכלת הוא. שיש אש אוכלת אש, שאוכלת אותה ומשמידה אותה. משום שיש אש חזקה יותר מאש רגילה.

248. כל הרוצה לדעת חכמת הייחוד הקדוש, יסתכל בשלהבת העולה מתוך הגחלת או העולה מהנר הדלוק, כי השלהבת אינה עולה, אלא כשנאחזת בדבר עב.

249. בשלהבת העולה, יש ב' אורות. אחד, הוא אור הלבן המאיר. ואחד, הוא האור, שאור הלבן נאחז בו, והוא אור שחור או תכלת. אור הלבן שמאיר, הוא למעלה, האור העולה בדרך יושר, ומתחתיו אור התכלת או השחור, שהוא כיסא לאור הלבן.

250. ואותו אור הלבן המאיר, שורה על אור התכלת. ונאחזים ומתייחדים זה בזה, להיות אחד לגמרי. ואותו אור השחור או מראה התכלת שלמטה ממנו, הוא כיסא הכבוד לאור הלבן, וע"כ מראהו תכלת, להיותו כיסא הכבוד, וכיסא הכבוד דומה לתכלת.

251. וכיסא זה של אור התכלת או השחור, נאחז להידלק בדבר אחר, שהוא תחתיו, המעורר אותו להיאחז באור הלבן.

252. ואור התכלת והשחור, חוזר לפעמים להיות אדום. ואור הלבן שעליו, אינו משתנה לעולם והוא תמיד לבן. אבל התכלת משתנה לצבעים אלו, שלפעמים הוא תכלת או שחור ולפעמים אדום.

253. אור התכלת נאחז בשני צדדים, למעלה באור הלבן ולמטה בדבר הגס שמתחתיו, בפתילה, שמתוקנת בעדן, להאיר ולהיאחז בו. כי הפתילה נותנת לו אחיזה, שע"י זה מתדבק באור הלבן המאיר.

ביאור הדברים. אור הלבן הוא אור החסדים, אור ז"א, יה"ו דהוי"ה. ואור התכלת או השחור, אור הנוקבא, ה"ת דהוי"ה. אור הלבן המאיר, אור נקודת החולם, אור החסדים, קו ימין, אור או"א עילאין. אור תכלת או שחור, אור נקודת השורוק, אור החכמה וקו שמאל, אור ישסו"ת.

ונודע שב' הקווים ימין ושמאל, הנמשכים מב' הנקודות חולם ושורוק, הם במחלוקת. ואינם יכולים להאיר, עד שיוצאת קומת חסדים על המסך דנקודת החיריק, מסך דז"א, דבחינה א', ונעשה לקו אמצעי, המכריע על ב' הקווים ימין ושמאל, ונכללים זה מזה. והשמאל מקבל הארת חסדים מימין, והימין מקבל הארת החכמה משמאל.

וכוח המסך הזה שבנקודת החיריק, נבחן לדבר גם המדליק אור התכלת, קו שמאל, ומחבר אותו עם אור הלבן המאיר, קו ימין. ולולא הדבר הגס הזה, היו ב' הקווים ימין ושמאל נשארים במחלוקת ולא היו מאירים. ואלו ג' הנקודות יוצאים בתחילה בבינה, שלושה יוצאים מאחד. ואח"כ הם יוצאים ג"כ בזו"ן, ואחד זוכה בשלושתם.

ובעת שזו"ן מקבלים המוחין הללו בשלמות, הם מלבישים על או"א וישסו"ת. ואז נעשה ז"א לאור נקודת החולם, כמו או"א, והנוקבא לאור נקודת השורוק, כמו ישסו"ת. ואינם יכולים להזדווג זה בזה, עד שיוצאת קומת חסדים על מסך דבחינה א', המכריע על ב' הנקודות, כמו בבינה.

אמנם כאן נמצא המסך דחיריק בנשמות ישראל. כי כמו שאותיות אל"ה דבינה מעלות אליהן את הזו"ן, והמסך שלהן משמש לקו המכריע שבבינה, כך אותיות אל"ה דזו"ן מעלות אליהן את נשמות ישראל, והמסך שלהן משמש לקו המכריע בזו"ן.

הרי שהדבר הגס, הגורם שהנוקבא, נקודת השורוק ושמאל, תתחבר עם הז"א, החולם, הוא כוח המסך שבנשמות ישראל. ואין התעוררות לאור התכלת הזה, להידלק ולהתחבר באור הלבן, אלא ע"י ישראל, מטעם שהם הנושא למסך דחיריק, שזולתו אין ייחוד בין ז"א ונוקבא.

254. ואור התכלת שבנר, אוכל תמיד ומכלה אותו הדבר הגס שתיקנו לו, הפתילה. כי בכל מה שאור התכלת מתדבק בו מלמטה, ושורה עליו, הוא מכלה אותו ושורף אותו. משום שדרכו הוא לכלות ולאכול, כי בו תלויים הכיליון של הכול והמוות של הכול. כי אור התכלת הוא הנוקבא, עצה"ד, שמוות והשמדה נמשכים ממנה.

255. ואותו אור לבן, השורה על אור תכלת, אינו אוכל ואינו משחית לעולם, ואורו אינו משתנה לשום צבע. כי אור לבן אור החסדים, שאינו משתנה ואינו מתעבה לעולם. גם אין בו שום אחיזה לדינים, וע"כ אינו שורף ואינו מכלה לעולם.

וע"כ אמר משה, כי ה' אלקיך אש אוכלת הוא. כי ודאי הוא אש אוכלת, ששורף ומכלה כל מה ששורה תחתיו. וע"כ אמר משה, ה' אלקיך אש אוכלת הוא. ולא אמר, ה' אלקינו. משום שמשה היה מרכבה לאור הלבן שלמעלה, שאינו שורף ואינו מכלה, מטעם שאין בו אחיזה לדינים.

256. אין התעוררות לאור התכלת, להידלק ולהתחבר באור הלבן, כי אם ע"י ישראל, שהם מתדבקים בו מתחתיו, כמו הפתילה, המתדבקת באור התכלת מתחתיו.

257. אע"פ שדרכו של אור תכלת שחור הזה, לכלות כל שמתדבק בו מתחתיו, עכ"ז ישראל נדבקים בו מתחתיו ונמצאים בחיים. כמ"ש, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום.

כתוב, בה' אלקיכם, כלומר בנוקבא. ולא כתוב, בה' אלקינו, בז"א, שמשה מרכבה אליו. וזה שאמר להם, ואתם הדבקים באותו אור התכלת והשחור, השורף והמכלה כל מה שמתדבק בו מתחתיו. ועכ"ז, אתם דבקים בו ואתם חיים, כמ"ש, חיים כולכם היום. כי אור התכלת לא שרף ולא כילה אתכם.

258. ועל אור הלבן שורה למעלה אור סתום המקיף אותו, ויש כאן סוד עליון, שרומז על אור עליון המקיף על ז"א, שהוא אור הלבן, שבו אין השגה ותפיסה כלל. ותמצא הכול, אור התכלת והלבן, והאור הסתום המקיף, בשלהבת העולה מהנר, וחכמות העליונים מרומזות בו.

259. סוד החכמה בייחוד הקדוש, כי ה"ת של השם הקדוש, הנוקבא, היא אור התכלת והשחור, המתחברת ביה"ו, בז"א, שהוא אור הלבן המאיר.

260. לפעמים אור התכלת הוא האות ד', ולפעמים הוא האות ה'. בעת שישראל אינם דבקים בה למטה, להדליק אותה ולחבר אותה באור הלבן, היא נבחנת לאות ד'. ובעת שישראל מעוררים אותה, שמעלים מ"ן להתחבר עם אור הלבן, אז נקראת ה'.

261. כי יהיה נֶעֱךָ בתולה. וכתוב במסורה, נער, בלי האות ה', משום שלא התחברה בזכר. ובכל מקום שאין זכר ונקבה, אין שם האות ה'. וע"כ כתוב, נעך, בלי ה', והה' עלתה משם, ונשארת הנוקבא אז באות ד', המורה על דלות ועניות.

262. כשמתחברת באור הלבן המאיר, היא נקראת ה'. כי אז הכול מחובר כאחד, הנוקבא מתדבקת באור הלבן, וישראל מתדבקים בה, ועומדים מתחתיה להדליק אותה, ע"י המ"ן שמעלים אותיות אל"ה, ואז הכול אחד. כי ז"א והנוקבא התחברו. וישראל, המעלים מ"ן אל הנוקבא, להדליק אותה ולחבר אותה עם הז"א, שלולא המ"ן שלהם, לא הייתה מתחברת, נמצאים מתחברים גם הם בהם. כי כל השיעור שהתחתון גורם בעליון, זוכה בו גם הוא. ואז נעשו הקב"ה ושכינתו וישראל אחד.

263. וזה עניין הקורבן. העשן העולה מהמערכה, מעורר את אור התכלת להידלק. וכשנדלק, מתחבר באור הלבן. והנר, השכינה, דולק בייחוד אחד, שמתדבקת באור הלבן ובעשן, ונעשו שלושתם אחד.

264. ומשום שדרכו של אור תכלת זה, לכלות ולשרוף כל מה שמתדבק מתחתיו, כאשר נמצאת עת רצון והנר דולק בייחוד אחד, אז כתוב, ותיפול אש ה' ותאכל את העולה. ואז, כאשר נשרף הכול מתחתיו, נודע שהנר, השכינה, דולק בחיבור אחד ובייחוד אחד. כי אור תכלת מתדבק באור הלבן, והוא אחד. איך הם אחד? אור התכלת, הנוקבא, מתחבר עם אור הלבן, ז"א, ונעשו שניהם אחד. וכן אור התכלת אוכל ושרוף מתחתיו תלבים ועולות, שמשמע, שאינו אוכל ושרוף מתחתיו, אלא דווקא כשעולה לאור הלבן. ונמצא שהכול, העשן ואור התכלת, נקשר ומתחבר באור הלבן. ואז נמשך השלום בכל העולמות, והכול נקשר בייחוד אחד.

265. ואחר שאור התכלת גמר לשרוף ולכלות הכול מתחתיו, באים ומתדבקים בו אז הכוהנים והלוויים והישראלים. בחדווה של שירים, הלוויים המשוררים. בכוונת הלב, הכוהנים. בתפילה, ישראל. והנר, השכינה, דולק עליהם ומאיר. ומתדבקים האורות כאחד, והעולמות מאירים, והעליונים והתחתונים מתברכים.

266. אז כתוב על ישראל, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום. כתוב, ואתם, עם ו', להוסיף על מעלת החלבים והעולות. כי החלבים והעולות, המתדבקים באור התכלת, נאכלים ונשרפים. ואתם מתדבקים באור התכלת השחור, השורף ואוכל, ואתם חיים. כמ"ש, חיים כולכם היום. והוספה זו מרומזת באות ו' של המילה, ואתם.

267. כל הצבעים הנראים בחלום סימן טוב הם, מלבד צבע התכלת, שאוכל ומכלה תמיד. והוא האילן שבו המוות, הנוקבא, עצה"ד טו"ר, השורה על עולם התחתון, העוה"ז. ומשום שהכול שורה מתחתיו, הוא אוכל ומכלה אותם.

268. הנוקבא דז"א שורה ג"כ בשמיים ממעל, בעולם האצילות, וכמה צבאות בבי"ע מתפשטים מהנוקבא, והם חיים וקיימים. ואיך נאמר, שאור התכלת, הנוקבא דז"א, אוכל ומכלה כל מה שמתחתיה? כל אותם הצבאות של מעלה, בג' עולמות ביי"ע שלמעלה מעוה"ז, נכללים באור התכלת עצמו, ואינם מתחתיו. אבל התחתונים מעוה"ז, אינם נכללים באור התכלת עצמו, כי הם הדבר הגס, שהעולם עומד ושורה עליו, שנאחז בו ומתקיים על ידו, כמו האור בפתיחה, וזולתו לא היה העולם מתקיים. וע"כ, אוכל ומכלה אותם. ואין לך דבר למטה, בעולם התחתון, שלא יכלה אותו, משום שאור התכלת מכלה כל מה שמתחתיו.

במ"ה (45) צבעים ומיני אורות נחלק העולם

[במ"ה גווני זיני נהורין אתפליג עלמא]

269 במ"ה (45) צבעים ומיני אורות נחלק העולם, הנוקבא דז"א. הבינה נקראת מ"י (50), והנוקבא נקראת מ"ה. מ"י, קצה השמיים למעלה. ומ"ה, קצה השמיים למטה. הנוקבא נקראת מ"ה, להורות שחסרים לה חמישה שערים אחרונים מנ' (50) שערי בינה, ואין לה אלא מ"ה שערים.

נ' שערי בינה, הם חמש ספירות כח"ב תו"מ, שכל אחת מהן כלולה מעשר, שהם חמישה פרצופים שלמים, המלבישים זה על זה. אבל הנוקבא, יש לה רק חצי של פרצוף המלכות שלה, מחזה ולמעלה. וחצי הפרצוף התחתון של המלכות, מחזה ולמטה, אין לה.

ונבחר, שיש לה ארבעים שערים מד' הפרצופים, כח"ב ות"ת, וחמישה שערים מפרצוף המלכות, שמחזה ולמעלה. והם ביחד רק מ"ה בלבד, כי חסר לה חצי הפרצוף התחתון של המלכות.

גם נודע, שד"ס חו"ב תו"מ, הם ד' צבעים, לבן אדום ירוק שחור. ובמ"ה צבעים ומיני אורות נחלק העולם, הנוקבא. כי חסרים לה חמישה צבעים תחתונים.

ונאמר, מיני אורות, משום שגם עשרה כתרים נכללים במ"ה האורות הללו, והכתר הוא למעלה מכל צבע. ועל הכתרים שבהם, נאמר, מיני אורות, כי אינם בכלל צבעים.

והרי נאמר, שמ"ט (49) שערים בנוקבא, ורק שער א', מלכות דמלכות, חסר לה. ולמה כאן נאמר, שיש לה רק מ"ה צבעים ומיני אורות, וחמש בחינות חסרות לה? כי ב' בחינות עיקריות במלכות, ט"ר שבה והמלכות שבה.

ט"ר נבחנות למדה"ר, להיותן באות מהתכללות העליונים ממנה, ואינן שלה. אבל המלכות שבה, נבחנת למדה"ד, להיותה בחינתה עצמה, שמדה"ד שורה עליה מצ"א. והפרסא שבחזה של כל פרצוף, היא עליית המלכות מסיום הפרצוף לחזה שבו. ולפיכך כל חציו התחתון של הפרצוף נבחן לבחינת מלכות שלו, כי המלכות שבפרסא שולטת עליו.

ולפי זה נמצא, שמחזה ולמטה של פרצוף מלכות שבה, אפשר לחשב אותו לחמש ספירות תחתונות שבה, ב' שלישיים ת"ת ונהי"מ. וע"כ נאמר כאן, שחסרים לה חמישה צבעי אורות. ואפשר להחשיב אותם לספירה אחת. כי המלכות דמלכות כבר שולטת במקום הפרסא שבחזה, וכל חמש הספירות הללו כאחת הן. וע"כ נאמר שם, שחסר לה רק שער אחד.

והנה התבאר שבפרצוף המלכות יש רק מ"ה אורות, מחמישה פרצופים כח"ב תו"מ שבה, המלבישים זה על זה. מטעם שבפרצוף החמישי שלה חסרה מדה"ד, שהם חמש ספירות תנהי"מ שמחזה ולמטה, ואין שם אלא מבחינת מדה"ר שלו, שמחזה ולמעלה. אבל לבינה יש נ' שערים. כי גם מחזה ולמטה דפרצוף החמישי שלה נבחן ג"כ למדה"ר. כי הבינה כולה רחמים, וכן ז"א, כי מדה"ד דצ"א לא הייתה אלא במלכות.

ומטרת המאמר שלפנינו, היא לבאר בדיוק מקום חטאו של אדה"ר בעצה"ד, ועניין פיתוי הנחש מהו. ולפיכך מצוין בתחילת המאמר בדרך כלל מקום חסרונה של המלכות, החיסרון של חצי הפרצוף התחתון של מלכות שלה, שאין לה אלא רק מ"ה צבעים ומיני אורות.

ואח"ז מבאר הזוהר, שז"א יש לו נ' בחינות אורות בשלמות. כי יש לו חמישה פרצופים כח"ב תו"מ בשלמות, שאפילו פרצוף המלכות שלו יש לה ע"ס, שיש לו מלכות של שני הצדדים, צד של רחמים שמחזה ולמעלה וצד של דין שמחזה ולמטה.

ואח"ז מבאר פרטי בניין הנוקבא, וסדרי זיווגה עם ז"א. ומציין בכל פרט את התוצאות, המגיעות מכוח החיסרון של מדה"ד של פרצוף המלכות שלה, שמזה בא לבאר מקום החטא של עצה"ד.

ז' ספירות מתחלקים לז' תהומות, כל אחד היכה בתהום שלו. ז"א מכונה בשם שבעה או ז"ת, חג"ת נהי"מ, כי אפילו בעת גדלות, שמשגיח חב"ד, אינם ג"ר אמיתיים, אלא חג"ת שלו נעשו לחב"ד. ונמצא בגדלות, שיש לו ע"ס, עוד אין בו יותר מז' ספירות חג"ת נהי"מ, אלא חג"ת נעשו לחב"ד, ונהי"מ לחג"ת, ובאו לו נהי"מ חדשים, והם ע"ס.

גם נודע, שדרך יציאת כל מדרגה היא, שאור העליון, הכולל ט"ס, מכה על המסך שבמלכות ומעלה או"ח המלביש את אור העליון מלמטה למעלה, ואלו נבחנים לע"ס דראש המדרגה. ואח"כ מתהפך המסך שבמלכות, והע"ס של או"ח שבראש מתפשטים מלמעלה למטה אל הגוף.

ז' ספירות, חג"ת נהי"מ דז"א, מתחלקים לז' תהומות, כי נכללים זה מזה, ויוצאים ז' פרצופים חג"ת נהי"מ, שיש בכל אחד מהם ז' ספירות חג"ת נהי"מ. ונמצא, שבכל פרצוף יש מלכות, הנקראת תהום. ומהם ז' מלכויות, המכונות

ז' תהומות. כל אחד מכה בתהום שלו, במלכות, ומעלים ע"ס דאו"ח, ומלבישים ע"ס דיושר. והם הנקראים ע"ס דראש.

ואח"ז, האבנים, המסכים שבז' המלכויות, מתהפכות בתוך המלכות, כלומר שמתהפכות להאיר מלמעלה למטה, ונכנס האור באלו האבנים, המסכים, ונוקב אותן, והמים יוצאים דרך הנקבים. והתהפכות האור, להאיר מלמעלה למטה, נבחנת כמו שהאור נוקב את המסך, המעכב עליו שלא יתפשט למטה, והמים יורדים ושוקעים כל אחד על התהום שלו.

התהום של כל אחד, המלכות, מתפשט ממנו ובו לע"ס מלמעלה למטה. והמים, שהם האור, יורדים ושוקעים בהם, עד שבאים למלכות שלהם, ומסתיים האור שם. והמסך מכסה שני הצדדים של התהום, המלכות, צד החסד של המלכות, שמחזה ולמעלה שלה, וצד של מדה"ד של המלכות, שמחזה ולמטה שלה.

וע"כ יש לז"א נ' מיני אורות, אבל הנוקבא חסרה מצד מדה"ד שלה, ואין לה אלא צד אחד, החסד, שמחזה ולמעלה. וע"כ אין לה אלא מ"ה מיני אורות. והתבאר סדר אצילות של ז"א, שהוא בשני צדדים של המלכות.

270. עתה מביא הזוהר סדר אצילות הנוקבא, שהוא על צד אחד. המים יוצאים דרך הנקבים שבאבנים דז"א, שהאורות מאירים דרכם מלמעלה למטה, ואור העליון מא"ס נכנס בהם, ומכה לד' הבחינות שבתהום, שהוא התהום הכולל. כלומר, שמכה לד' הבחינות חו"ב תו"מ שבמלכות הכוללת, הנוקבא דז"א. וע"י הכאה נאצלות ע"ס חו"ב תו"מ של הנוקבא.

כל אור מד' הבחינות נכלל בחברו בשעת ההכאה, ונעשו בה ד' פרצופים, שבכל אחד חו"ב תו"מ, המלבישים זה על זה. ונפגשים בצד אחד של המלכות, רק במלכות דמדה"ר, המספיקה לחצי פרצוף שמחזה ולמעלה.

ולפיכך, המים, שהם האורות המושפעים לה מז"א, מתחלקים בה, ואינה מקבלת אלא החלק שמחזה ולמעלה של כל פרצוף. כי מטעם שחסר בה צד המלכות דמדה"ד, אינה יכולה לקבל את החלק שמחזה ולמטה מז"א, כי אינו מאיר אלא על המלכות דמדה"ד.

והטעם שבאצילות ז"א יש ז' בחינות, חג"ת נהי"מ, ובנוקבא רק ד' בחינות, הוא כי ב' ירידות יש בד' הבחינות חו"ב תו"מ. כי חו"ב תו"מ ממש אינם אלא בג"ר. אבל בז"א ירדו חו"ב ונעשו בו לחו"ג, כלומר לבחינת חסדים. ונבחנים ד' הבחינות שבו לחו"ג תו"מ.

ובנוקבא יורדים ירידה שנייה. כי חו"ג דז"א נעשו בה לנו"ה, ות"ת דז"א ליסוד, וע"כ ד' בחינות שבה נבחנים לנהי"מ. באופן שבג"ר הם חו"ב תו"מ, ובז"א הם חו"ג תו"מ, ובנוקבא הם נהי"מ.

וההבדל ביניהם רב מאוד. כי חו"ב הם חכמה ממש ובינה ממש, אבל בז"א, שנעשו לחו"ג, ירדו החכמה והבינה ונעשו לחסדים ולגבורות, כי הכלים שלו אינם מקבלים עוד חכמה. אבל חסדים יש בהם בשפע גדול. ולכן מכנים את חג"ת לכלים רחבים, כי מידת הרוחב רומזת על החסדים, ומידת האורך על חכמה.

וכשירדו לנוקבא ונעשו לנו"ה, כבר התקצרו הכלים, שהצטמצמו משפע החסדים. אבל נבחנים לכלים ארוכים, שראויים לקבל הארת החכמה, המכונה ארוכה. באופן, שבג"ר שבהם חו"ב תו"מ, יש אור החכמה ממש, חכמה דאו"י. אבל בחו"ג תו"מ דז"א, אין שם אלא חסדים. ובנוקבא יש רק הארת חכמה, הנמשכת מבינה, שחזרה להיות חכמה ע"י עלייתה לא"א, ואינה חכמה ממש כמו בג"ר.

ונודע שהעליון כולל בתוכו את כל התחתונים ממנו, להיותם עוברים על ידו ומושפעים לתחתונים. וכיוון שעברו דרכו, נשארים בו, כי אין היעדר ברוחני. וע"כ נמצאים שורשי כל תחתון בעליון ממנו.

ולפיכך נבחנות כל אחד מג"ר, שיש בו ע"ס שלמות, כח"ב חג"ת נהי"מ. כח"ב יש להם מעצמם, כי ד' בחינות שלהם הם חו"ב תו"מ. וחג"ת יש בהם מד' בחינות חו"ג תו"מ דז"א. ונהי"מ מד' בחינות חו"ב תו"מ של הנוקבא.

אבל ז"א כבר חסר כח"ב, כי ד' בחינותיו חו"ג תו"מ, הנקראות חג"ת. אלא להיותו כולל את הנוקבא, הרי יש לו ג"כ נהי"מ דנוקבא, וע"כ נבחן לשבע ספירות חג"ת נהי"מ.

אבל הנוקבא כבר חסרה החסדים המרובים שבחג"ת, כי חו"ג דז"א התמעטו אצלה לנו"ה. וע"כ אין בה אלא נהי"מ בלבד, שנקרא משום זה ד', להורות שאין בה אלא ד"ס נהי"מ, וחסרה ו"ס ראשונות כח"ב חג"ת. ולפיכך ז"א במספר שבעה, והנוקבא במספר ארבע.

271. ואוחזים כל ז' הספירות דז"א בז' מלכויות שלהם, כי כל אחד כלול מז'. וע"כ יש בכל אחד מהם ספירת המלכות. וז' המלכויות הללו נבחנות לקו שמאל דז"א. והם כורים בחושך את התהום, שהיא הנוקבא דז"א.

כלומר, שממשיכים אליה הארת השמאל מנקודת השורוק שבאמא, שהיא חושך. ובוה נחקקה הנוקבא בחושך דאמא. כמ"ש, ב'אר ת'פְּרוֹהָ ש'רִים פְּרוֹהָ, שראשי התיבות של המילים הללו הן אותיות בחש"ך.

כי באר, הנוקבא. חפרוה שרים, חג"ת דז"א, המכונים שרים, ונבחנים לז' ספירות. והמשכת החושך דאמא היא החפירה והחקיקה של ז"א. והחשכות הללו התערבו בכל ספירות הנוקבא.

והמים עולים מלמטה למעלה, כלומר אור החסדים, הנקרא מים, קו ימין, מאיר תחילה מלמטה למעלה בנקודת החולם. ואח"כ יורדים החסדים לקו שמאל, ומתחברים שם באורות דשמאל, באור החכמה שבנקודת השורוק. ואע"פ שאור זה הוא חושך שם, אבל הוא מטעם, שאין החכמה יכולה להאיר בלי לבוש החסדים. ונמצא עתה, בעת שהחסדים יורדים לקו שמאל, חוזרת ומתעוררת שם הארת החכמה, ומתגלגלים זה בזה. ומתערכים ביחד אורות וחשכות ומים, ונעשים מהם האורות שאינם נראים, שהם חשוכים. כלומר, שמהתכללות הזו של האורות והחשכות והמים זה בזה, נבנה פרצוף הנוקבא דגדלות, הנבחנת משום זה לאורות שאינם נראים וחשוכים, ונקראת בשם מנורה שאינה מאירה.

272. כל אחד מז' תהומות דז"א היכה בבחינה שכנגדו בתהום דנוקבא, ומתחלקים ל-75 צינורות תהום, ובהם נמשכים מים, שהם האורות. הקומה היוצאת מהזיווג הזה, מתחלקת על החזה, שמחזה ולמעלה זהו ז"א, וע"כ הם 75 צינורות. ומחזה ולמטה זהו הנוקבא, וע"כ הם שס"ה (365) גידים. כי כל זיווג נוסף מכפיל בעשרה. וע"כ הם מתחלקים ל-75 צינורות תהום. כי ז' תהומות, שהם ז' מלכויות דז"א, נעשים שבעים. וכן הוכפלה כל ספירה שלו, והם 700. והתהום דנוקבא לא נעשה עשרה, אלא חמישה, מחוסר חצי המלכות דמדה"ד, שחסרה משום זה חמישה צינורות תהום, השייכים לחצי המלכות דמדה"ד. ובהם נמשכים המים, האורות. כי משבעים צינורות תהום דז"א מושפע לחמישה צינורות תהום דנוקבא, ומחמישה צינורות תהום של הנוקבא מושפע לכל המציאות. ונקראים צינורות, כי כל מדרגה משפיעה רק בתהום שלה, במלכות. וע"כ נקראים התהומות בשם צינורות, מושכי השפע מעליון לתחתון. וטעם המספר שס"ה יתבאר להלן.

כל צינור עולה בקולו ומזדעזעים התהומות של המקבל. ואין בנוקבא אלא רק חמישה תהומות, כי כל צינור של שבעים צינורות דז"א עולה להשפיע בקול שלו המיוחד. המשפיע, ז"א, נקרא קול. והנוקבא המקבלת נקראת דיבור. וב' מיני השפעות יש בז"א, שמכונים ב' קולות:

א. קול דמדה"ר, בינה, המשפיע בחצי המלכות דמדה"ר, הנקראת דיבור.
ב. קול דמדה"ד, מלכות דמדה"ד הנכללת בו, המשפיע בחצי המלכות דמדה"ד.
כי בז"א יש ב' מלכויות. ולפיכך יש בז"א צינורות, אשר הקול שלהם הוא מדה"ר, ויש בו צינורות, שהקול שלהם הוא מדה"ד. כל צינור עולה בקולו, מהם בקול דמדה"ר, ומהם בקול דמדה"ד. ולפיכך מזדעזעים התהומות של הנוקבא, שחסרים מחצי המלכות דמדה"ד, כי אין להם מקום לקבל אותם הקולות דמדה"ד. וכשנשמע קול דמדה"ד, כל תהום קורא לחברו ואומר, חלוק את מימך ואכנס בך.
כי שבעים תהומות דז"א כלולים זה מזה. ויש בכל אחד ב' מיני קולות. וכן עשרה התהומות של הנוקבא כלולים זה מזה. ולפיכך כל תהום משבעים צינורות תהום דז"א, קורא לתהום שכנגדו בנוקבא, שיחלוק את השפע שייתן לו, כלומר שיקבל רק לחצי תהום שמחזה ולמעלה, ששם שולטת חצי המלכות דמדה"ר. ולא יקבל השפע, השייך לחצי תהום שמחזה ולמטה, ששם אין המלכות מתוקנת, כי חסר לה תיקון חצי המלכות דמדה"ד, השייכת למקום שמחזה ולמטה, וע"כ החלק הזה הוא בחיסרון אצלה.

וכתוב, תהום אל תהום קורא לקול צינוריה. תהום של הז"א קורא לתהום שכנגדו בנוקבא, בעת שנשמע קול הצינורות דמדה"ד. והוא קורא לו ואומר, חלוק את מימך ואכנס בך.

ונמצא, שעשרה תהומות של הנוקבא התחלקו, שחמישה שמחזה ולמעלה של הנוקבא קיבלו את שפעם, משום שיש לה שם כלי קבלה מתוקנים. וחמישה שמחזה ולמטה לא יוכלו לקבל שפעם, כי אין שם כלי קבלה מתוקנים. וע"כ נמצא, שמספר הצינורות הם 75, שבעים לז"א ורק חמישה לנוקבא, רק החמישה שמחזה שלה ולמעלה.

273. תחת אלו 75 צינורות יוצאים שס"ה גידים, לבנים, שחורים ואדומים. נכללו זה בזה ונעשו לצבע אחד. כי מחזה ולמטה של קומת הזיווג, כולו מהנוקבא, אלא שיש בו התכללות מז"א.

ומטעם הזיווג היה בה ד' פרצופים מד' מיני תהום, שכל אחד היה בו ע"ס. אלא בפרצוף הרביעי היו חמש ספירות שמחזה ולמעלה. וע"כ עתה, שכל ספירה נכפלה לעשרה בזיווג, הרי נעשו ש"נ (350). וההתכללות שבו מז"א, מחזה ולמעלה, ששם מאיר י"ה של הקומה, שהוא בגי' ט"ו (15), היא נוספת על מספר ש"נ, והם שס"ה (365). וג' צבעים, לבן אדום שחור, להורות שחסר ירוק של ז"א, כי אין מקומו כאן אלא מחזה ולמעלה.

אלו שס"ה גידים נרקמו בי"ז (17) רשתות, שכל אחת נקראת רשת גידים. נרקמו זה בזה ויורדים בסוף התהום. כלומר, נעשו ליסוד, שמסיים את הקומה. תחת אלו י"ז רשתות, עומדות עוד ד' רשתות, שתיים כמראה ברזל ושתיים כמראה נחושת.

כי ב' יסודות בנוקבא:

א. מהתכללות יסוד הזכר ביסודה, המכונה יוסף.

ב. בחינתה עצמה, המכונה בנימין.

ולפיכך נחלקה הארת שס"ה גידים לב' היסודות הללו:

א. י"ז רשתות לבחינות יוסף שבו, כמ"ש, יוסף בן שבע עשרה שנה, שהוא בגי' טו"ב (17), להורות שהטוב שלו גנוז בתוכו.

ב. ד' רשתות לבחינת בנימין, שהוא הנוקבאות שביסוד. ונחלק לארבע כנגד הנקבה, שבה ד"ס תנה"י מהזכר. ויש בו פנימיות וחיצוניות. השתיים הפנימיות כמראה הנחושת, גוון ממותק ברחמים. השתיים החיצוניות כמראה ברזל, בלתי ממותק ברחמים.

274 ב' כיסאות עומדים על אלו הבחינות, כיסא אחד מימין וכיסא אחד משמאל. כל אלו הרשתות מתחברות כאחת. והמים, שהם האורות, יורדים מהצינורות ונכנסים ברשתות. הצינורות והרשתות ואורותיהם נכללים בתוך שני הכיסאות, כיסא אחד של הרקיע השחור, וכיסא אחד של רקיע כעין תחש.

כי הייחוד הוא לד' רוחות השמיים, למעלה ולמטה. שד' רוחות פירושם חו"ב תו"מ, ולמעלה למטה הם נו"ה. שהארת הנצח מאירה את ד' הרוחות חו"ב תו"מ מלמטה למעלה, וע"כ נבחן הנצח לבחינת למעלה. והארת ההוד מאירה את ד' הרוחות חו"ב תו"מ מלמעלה למטה, וע"כ נבחן ההוד לבחינת למטה.

וב' מיני ההארות הללו נוהגים בכל מדרגה. ולפיכך יש בקומת הזיווג ב' מיני הארות, והם ב' כיסאות, שהארת הנצח, הוא כיסא הימין, שמגלה הארת הקומה רק מלמטה למעלה. והארת ההוד, הוא כיסא השמאל, המגלה הארת הקומה מלמעלה למטה.

וכיסאות אלו עומדים במקום החזה דו"ן. כי למטה מחזה אין זיווג. ובמקום החזה יש ב' פרסאות, רקיעים. רקיע אחד מיוחס לג"ר, ששם יש פני אדם, שהוא מנעולא, גוון שחור. ורקיע אחד מיוחס לו"ק, והוא מפתחא, וגוון תחש, שחסר כאן פני אדם. וכיסא הימין עומד על הרקיע השחור, שהוא ג"ר. וכיסא השמאל על הרקיע כעין תחש, ו"ק.

275 אלו ב' כיסאות, כשהאורות של קומת הזיווג עולים, כלומר מאירים מלמטה למעלה, הם עולים בכיסא של הרקיע השחור, בכיסא דנצח, המאיר מלמטה למעלה. וכשהם יורדים, יורדים בכיסא של הרקיע כעין תחש, בכיסא דהוד, המאיר מלמעלה למטה.

276 אלו ב' הכיסאות מימין ומשמאל. הכיסא העומד על הרקיע השחור, הוא מימין, והכיסא העומד על הרקיע כעין תחש, הוא משמאל. כשהאורות עולים בכיסא של הרקיע השחור, יורד כנגדו הכיסא של הרקיע השמאלי, והאורות יורדים בו.

כלומר, אלו ב' הארות של כיסאות, אינן בזו אחר זו, אלא בבת אחת. והכיסא הימני משפיע על הכיסא השמאלי. ולפיכך, באותה העת שכיסא הימין מעלה האורות מלמטה למעלה, והאורות עולים בו, יורד כנגדו באותה העת כיסא השמאל, וממשיך האורות מלמעלה למטה, והאורות יורדים בתוכו.

277 הכיסאות נכללים זה בזה, ואוחזים בתוכם כל אלו הרשתות, ומכניסים אותן בסיומו של התהום התחתון. כי הרשתות הן חלק מחזה ולמטה של קומת הזיווג. ע"כ בעת שכיסאות נכללים זה מזה, מקבלות הרשתות הארת שניהם, עד שמורידים אותן למטה, ומאירים ומשלימים עד סוף התהום התחתון.

ואז כיסא אחד עומד ועולה למעלה מכל אלו התהומות, והכיסא השני עומד למטה מכל התהומות. שאחר שהורידו הארת הרשתות עד סוף התהום התחתון, שאין האורות יורדים אלא בתוך הכיסא השמאלי, ונמצא בהכרח, שהכיסא עצמו נשאר עומד מתחת לתהום התחתון. אבל הכיסא הימני נשאר למעלה ולא ירד. ע"כ נמצא, שהכיסא הימני למעלה מכל התהומות, והשמאלי למטה מכל התהומות.

בין שני הכיסאות הללו מתגלגלים ונשלמים כל אלו התהומות, וכל אלו הצינורות ננעצו בין אלו ב' הכיסאות. כי הארת ההוד היא ע"י גלגול. ולפיכך על השלמת התהומות הבאה מלמעלה למטה, מכיסא ההוד, נאמר, מתגלגלים. ועל הצינורות, שהם מחזה ולמעלה, נאמר, ננעצו. שיונקים הארתם מב' הכיסאות יחד.

278 75 צינורות. אבל שבעה, שהם ז' תהומות דז"א, עליונים מכולם, וכל האחרים נאחזים בהם. כי בזיווג נכפלו ז' תהומות דז"א ונעשו שבעים. הרי שבעה דז"א הם עליונים ושורשים לכל 75 הצינורות. וכל 75 הצינורות נעוצים בגלגלים של הכיסא שבצד הימין, ובגלגלים של הכיסא שבצד שמאל.

מחזה ולמעלה של כל כיסא נקראים גלגלים, ומחזה ולמטה נקראים אֲדָנִים. הצינורות נעוצים מחזה ולמעלה של הכיסאות, המכונים גלגלים. שהצינורות הם מחזה ולמעלה של קומת הזיווג, ושס"ה גידים הם מחזה ולמטה של הקומה.

279. באלו ז' תהומות דז"א, העליונים מכולם, עולים ויורדים המים, שהם האורות.

אחר שכבר ביאר הזוהר כל ההתפשטות של קומת הזיווג שמחזה ולמעלה, בא עתה למצות כל הדברים, כדי לבאר פיתוי הנחש וחטאו של עצה"ד. ואומר, שבעה, שהם ז' תהומות דז"א, העליונים מכולם, כוללים כל ההתפשטות כולה.

ומבאר הזיווג, הנעשה בז' התהומות הללו, שהם ז' מלכויות של ז' ספירות חג"ת נהי"מ דז"א. ואומר, באלו ז' תהומות דז"א, שהן עליונות מכולם, עולים ויורדים המים, שהם האורות. כלומר, שבמלכויות הללו עולה או"ח ויורד או"י. כי אין מציאות מדרגה, שלא תצא מזיווג דהכאה של או"י במסך שבמלכות, המעלה או"ח. ואור העליון, היורד למעלה למסכים שבמלכויות, חופר בתהומות, מלכויות, כלומר שמכה ורוצה להתלבש בהם, והם בוקעים אותם. כלומר, שהמסכים המעכבים על הופעת האור, נבחנים עתה כמו נבקעים ומעלים או"ח, העולה ומלביש לאור העליון.

אלו האורות העולים, כלומר האו"ח, נכנסים באלו הנקבים, שנבקעו באבנים, שהם המסכים, ועולים ומלבישים את אור העליון מלמטה למעלה. וע"י כך הם ממלאים ז' ספירות חג"ת נהי"מ, המכונים שבעה ימים. כי אור העליון, הנמשך אל ז' התהומות ומכה בהם, נבחן לז' ספירות חג"ת נהי"מ. שע"י זיווג דהכאה הזה, יוצאות ז' קומות, שבכל אחת מהן יש חג"ת נהי"מ.

280. שבעה אורות אחרים מתחלקים לשבעה ימים, וים אחד כולל אותם, שהוא הים העליון, שכל שבעת הימים כוללים בו.

אחר שנעשה הזיווג מחזה ולמעלה, ויצאו שם שבעה ימים עליונים מחזה ולמעלה, התפשטה המלכות שבהם, הים התחתון שבהם, לשבעה ימים אחרים למטה מחזה. וע"כ נמצא, שהים התחתון שלמעלה מחזה, נעשה לים העליון אל למטה מחזה, כי ממנה התפשטו כולם, והיא כוללת אותם משום זה. ורק שישה ימים התפשטו מחזה ולמטה, רק לפי ו"ס חג"ת נהי"מ, כי המלכות חסרה שם. ונאמר, שבעה, בצירוף עם הים העליון, השייך לשבעה ימים שלמעלה מחזה. כי הוא הים התחתון שלהם.

281. שבעה האורות הללו, אור העליון הכולל חג"ת נהי"מ, נכנסים לתוך הים, המלכות שלמעלה מחזה. ומכים לים בזיווג דהכאה של אור העליון עם הים, המלכות, ונעשה הים לשבעה צדדים, שהתפשט מחזה ולמטה, לז' ספירות חג"ת נהי"מ.

כי הזיווג דהכאה העלה או"ח מהמלכות, שהלביש את אור העליון. וכל צד משבעה צדדים נחלק לשבעה נחלים, ככתוב, והיָכָהוּ לִשְׁבַּע נַחֲלִים. וכל נחל נחלק לז' נהרות, וכל נהר נחלק לז' אורחות, וכל אורח נחלק לז' שבילים. וכל ימי הים נכנסים לתוכם.

כי כל מדרגה שלמה יוצאת בחמש קומות כח"ב תו"מ זה למטה מזה, שהם צדדים, נחלים, נהרות, אורחות, שבילים. והן יוצאות על דרך שיצאו חמש קומות בא"ק, שהן גלגלתא ע"ב ס"ג מ"ה וב"ן. כי כל הכוחות הנמצאים בעליון, מוכרחים הם בתחתון. והן יוצאות בד' זיווגים, אשר בכל זיווג מוכפלות הספירות של העליון בעשר פעמים. כי כל תחתון יוצא רק ממלכות דעליון. באופן שע"ס דתחתון הן רק עשר מלכויות של ע"ס דעליון, אשר כתר דתחתון הוא רק המלכות של כתר דעליון, וכן חכמה דתחתון היא רק המלכות של חכמה דעליון.

ובעת שהעליון מאציל את התחתון, מוכרח העליון להכפיל כל ספירה יחידה שלו לע"ס, כדי לתת לתחתון את המלכות שלה. כי אחר שמכפיל הכתר שלו לע"ס כח"ב תו"מ, יכול להשפיע המלכות דכתר לתחתון. וכן אחר שמכפיל הספירה דחכמה שלו לע"ס כח"ב תו"מ, יכול לתת המלכות דחכמה לתחתון.

הרי שבכל זיווג להוציא מדרגה תחתונה, מוכרח העליון להכפיל הע"ס שלו לעשר פעמים. וכאן הזוהר מדבר על זיווג זו"ן, שע"ס נעשו בהם לז' ספירות חג"ת נהי"מ. נמצא שבכל זיווג מכפיל העליון שבע פעמים את ז' הספירות שלו.

לכן נאמר, שבעה אורות, אור העליון הכולל חג"ת נהי"מ, נכנסים לתוך הים, ומכים לים, ונעשה הים לשבעה צדדים. והוא הזיווג הראשון להתפשטות שמחזה ולמעלה, וזו קומת כתר, המיוחסת להתפשטות הזו.

וכאשר שבעה צדדים מזווגים להוציא קומת חכמה, שהיא ז' נחלים, נמצא בהכרח אשר הקומה העליונה מוכפלת לשבע פעמים ז' ספירות, כדי להאציל הקומה התחתונה מהמלכות שבכל אחת.

ומתחלק החסד של שבעה צדדים לז' ספירות חג"ת נהי"מ, והמלכות דחסד נותנת לקומה תחתונה, שנעשית לחסד של התחתונה. וכן מתחלקת ספירת הגבורה של שבעה צדדים, לז' ספירות חג"ת נהי"מ, שנותנת לקומה תחתונה את המלכות של ז' הספירות ההן, שנעשתה בה לגבורה. וכן הלאה, עד"ו.

וכל צד משבעה צדדים נחלק לז' נחלים, כדי לתת הנחל האחרון שבאותו צד אל הקומה של ז' נחלים. ועד"ז קומת החכמה, שנקראת ז' נחלים, כשבאה להוציא הקומה התחתונה ממנה, קומת בינה, הנקראת ז' נהרות, מוכפלת גם היא לשבע פעמים שבע.

וכל נחל נחלק לז' נהרות. כי החסד דנחלים מתחלק לז' נהרות חג"ת נהי"מ, כדי לתת הנהר האחרון אל קומת בינה, הנקראת ז' נהרות, שתהיה לחסד דקומה זו. וכן הגבורה דנחלים נחלקה לז' נהרות, כדי לתת הנהר האחרון לקומת בינה. וכן הת"ת דנחלים עד"ז.

וכן כל נהר נחלק לז' אורחות, כדי לתת האורח האחרון של כל ספירה אל קומת ז"א, המכונה ז' אורחות. וכן כל אורח לז' שבילים, כדי לתת את השביל האחרון של כל ספירה אל קומת המלכות, הנקראת ז' שבילים. הכלל, הוא שע"ס של המלכות הם יחידות, ושל ז"א עשרות, ושל בינה מאות, ושל חכמה אלפים, ושל כתר רבבות. כי אין לתחתון משהו מה שאינו מקבל מהעליון ממנו, והעליון מעלי עליון, עד א"ס. ולפי זה נמצא, שבעת שהעליון מאציל את התחתון, מוכרח העליון להכפיל למאה, עשר פעמים ממה שהוא, כדי להשפיע עשר מלכויות מהם לתחתון ממנו. הנה יחד עם זה נבחן בהכרח, אשר העלי עליון מוכפל בעת ההיא ג"כ לעשר פעמים ממה שהוא, כלומר לאלף ספירות, כדי שיוכל להשפיע מאה מלכויות מהם לתחתון שלו, כדי שהתחתון שלו יוכל להשפיע עשרה מהם לתחת התחתון.

באופן, שבעת שקומת ז"א מוכפלת למאה, כדי להאציל את קומת המלכות בעשרה מהם, קומת בינה מוכפלת בעת ההיא לאלף ספירות, כדי שתוכל להשפיע מאה מלכויות מהם לז"א. וקומת חכמה מוכפלת ל-10,000 ספירות, כדי שתוכל להשפיע אלף מלכויות מהם לבינה. וקומת כתר מוכפלת ל-100,000, כדי שתוכל להשפיע 10,000 מלכויות מהם לחכמה.

הרי שהע"ס שבקומת כתר, הן כאו"א בת 10,000, כלומר 100,000 ספירות. וע"ס שבקומת חכמה הן כאו"א בת אלף. וע"ס שבקומת בינה, הן כאו"א בת מאה. וע"ס שבקומת ז"א הן כאו"א בת עשר. וע"ס שבקומת מלכות הן כאו"א רק יחידות.

282. שבעה אורות עולים ויורדים לשבעה צדדים, להתפשטות שמחזה ולמטה, שקומת כתר שלהם נקראת שבעה צדדים. כי שבעה אורות עליונים נכנסים לזיווג דהכאה בתוך הים התחתון של שבעה ימים עליונים, למלכות שמחזה ולמעלה.

ועכ"ז שיש להם ולא שבעה. ומהאחד העליון יצאו, כלומר, מהים התחתון שלמעלה מחזה, הנבחן לים העליון לשישה, המתפשטים למטה מחזה, ועימו הם נחשבים לשבעה.

כלומר, שלא התפשטו למטה מחזה אותם שבעה אורות, שהיכו בים העליון, שהם חג"ת נהי"מ, אלא רק שישה מהם התפשטו, חג"ת נה"י, אבל המלכות חסרה בהתפשטות הזו שמחזה ולמטה. אלא שנחשבים לשבעה, משום שהים העליון, שהיא המלכות שמחזה ולמעלה, שממנה יצאו, היא מצטרפת אל חג"ת נה"י הללו, והם עימה שבעה. ומסקנה זו של החיסרון של המלכות למטה מחזה, היא תמצית כל המאמר שלפנינו, הנחוצה להבנת החטא דעצה"ד. כמו שהים מקבל, כך הוא מחלק מימיו לכל אלו הימים ולכל אלו הבחינות.

כלומר, כל אלו ד' הזיווגים של ההתפשטות שלמטה מחזה, מקבל הים העליון למעלה מחזה. וכמו שהוא מקבל שם, כך הוא מחלק אותם למקום שלמטה מחזה. ולא נעשה שום זיווג מהם למטה מחזה.

283. נחש אחד למטה בצד שמאל, שוחה בכל אלו הנהרות, הנמשכים מחזה ולמטה. ובא לצד שמאל, שלא יוכל לינוק מכל בחינות הנהרות, אלא רק מצד שמאל שבהם.

קשקשותיו חזקות כמו ברזל. כלומר, שהדינים שבו קשים מאוד. כי אחיזת הקליפות היא במקום החיסרון של הקדושה, שמחזה ולמטה רק שישה הם ולא שבעה, חג"ת נה"י, והמלכות חסרה. וע"כ נאחז הנחש במקום זה במלכות.

הנחש נאחז למטה, במקום שחסרה המלכות, בצד שמאל אשר שם, כי הקליפות נאחזות רק בצד שמאל. שוחה בכל שבעת הנהרות, הנמשכים מחזה ולמטה, ובא לצד שמאל שבנהרות. ומגיע ע"י חטאי התחתונים, לשאוב שפע ממקומה של המלכות, החסרה שם.

ואז כל אלו האורות שבנהרות נחשכים לפניו, כי הזיווג נפסק תכף ומיד עם נגיעתו של הנחש במקום המלכות. כי פיו ולשונו אש לוהטת, לשונו חדה כחרב קשה, שהדינים קשים בו מאוד ואין הצלה ממנו.

284. עד שהנחש מגיע להיכנס אל המקדש, בתוך הים. ואז נטמא המקדש, המלכות, והאורות נחשכים, ואורות העליונים דג"ר מסתלקים מהם. ואז מימי הים מתחלקים ובאים מצד השמאל, והים קופא, ומימיו אינם נוזלים.

המלכות המזדווגת עם ז"א שלמעלה מחזה, המשותפת שם עם הבינה, מכונה מקדש וים. שמבחינתה של המלכות עצמה, אינה ראויה לזיווג ולקבל מוחין, כי עליה היה צ"א, שלא תקבל לתוכה או"י. וכל הכשרתה לזיווג ולמוחין היא מחמת שיתופה עם מדה"ר, בינה.

ולפיכך, אחר שהנחש נאחז במקום המלכות, החסרה מחזה ולמטה, ושואב המקום שלה, שהוא המקום של המלכות בעצמותה, בלי שיתופה עם הבינה, כי חסרה שם, ורק המקום שלה נמצא, הרי נגלתה בזה מדה"ד שבמלכות, שאינה ראויה לזיווג ולמוחין.

ונמצא, שמכוח אחיזת הנחש במקום מלכות דמדה"ד למטה, התפרק שיתוף המלכות בבינה, שבמלכות העליונה, הנקראת ים. וזה שהמלכות העליונה נטמאה, שאינה ראויה עוד לזיווג, נבחן כמו אישה טמאה האסורה לבעלה. כי לאחר שנגלתה בחינתה עצמה, נאסרה לז"א בעלה, ואינה ראויה לזיווג ולמוחין.

ואז נטמא המקדש, המלכות, והאורות נחשכים, ואורות העליונים מסתלקים מהים, שנפסק הזיווג מהמלכות, הנקראת מקדש וים. ואורות העליונים דג"ר, שהם או"י, מסתלקים מהים, המלכות העליונה, מכוח שנגלתה מדה"ד שבה מצ"א, שהצטמצמה, שלא לקבל לתוכה או"י.

ושתי נקודות הן במלכות, ב' המלכויות שכאן, שהמלכות שלמעלה מחזה היא ממותקת בבינה, והמלכות שלמטה מחזה היא בלתי ממותקת, והיא חסרה, כלומר שנגנזה ואינה נודעת.

וע"כ ראויה המלכות שלמעלה מחזה לקבל מוחין מכוח הבינה שבה, כי כוח הדין והצמצום שבה נגנז ואינו. אלא בשעה שהנחש מגיע לשאוב שפע ע"י חטאי התחתונים, ושואב מקומה, ומגלה מדה"ד שבה, אז נגלה כוח הדין גם במלכות שמחזה ולמעלה.

ואם זכה הרי טוב, אם לא זכה הרי רע. כי בעת שהתחתונים זוכים, אין הנחש יכול להיאחז במקום המלכות למטה ולגלות מדה"ד שבה. וע"כ, הרי טוב, שהיא בזיווג עם ז"א, ומשפיעה כל טוב לתחתונים.

אלא אם התחתונים מקלקלים מעשיהם, אז קונה הנחש כוח להיאחז במקום המלכות למטה, ומגלה מדה"ד שבה, והיא נטמאה, ואורות עליונים מסתלקים מהים. וזהו, לא זכה הרי רע. וזה היה עניין החטא של עצה"ד.

ואז מימי הים מתחלקים ובאים מצד השמאל, והים קופא, ומימיו אינם נוזלים. שמימי הים, שהם האורות שבמלכות, נחלקו, כי ג"ר הסתלקו משם, והו"ק שנשארו באו לצד שמאל וקפאו. שאפילו האורות שנשארו, אינם נמשכים ממנה לתחתונים, ודומים כמו שקפאו בה.

285. כמ"ש, והנחש היה ערום, שנחש הרע יורד מלמעלה למטה, שדרכו להמשיך הארת השמאל מלמעלה למטה, והוא שוחה על פני מים מרים, מדה"ד שבה. וע"כ הוא בא לצד שמאל, ורוצה להמשיך הארת השמאל מהים העליון שלמעלה מחזה, אל מקום המלכות שלמטה מחזה, שבזה הוא מגלה מדה"ד שבה. ואם לא זכה, הרי רע.

וזהו העניין של עצה"ד. וע"כ ירד למטה לפתות את חוה, שתאכל מעצה"ד, שתמשיך בעדו הארת השמאל מלמעלה למטה, שבזה נופלים בתוך הרשת שלו, שקונה כוח לעלות למעלה ולגלות מדה"ד שבה.

נחש זה הוא המוות שבעולם, שהסית את חוה בעצה"ד, והביא המוות לעולם. והוא נכנס במעי הסתום של האדם, הנקרא המעי העיוור לצד שמאל, שיניקתו רק מהארת קו השמאל. המעי העיוור הסתום הוא מהאיברים היתרים, שנכנסו בגוף האדם אחר אכילת עצה"ד, שמצידם מוכרח הגוף למות.

והוא המוות שבעולם. והוא נכנס במעי הסתום של האדם. כי נכנס והתלבש שם ובשאר האיברים היתרים. שמשם מביא המוות על גוף האדם.

ויש נחש אחר של חיים בצד ימין, יצה"ט, המביא חיים לאדם. ושניהם הולכים עם האדם, שהם יצה"ר ויצה"ט.

286. וכתוב, והנחש היה ערום מכל חיית השדה. כי בכל שאר חיות השדה, שהן כל הקליפות, אין בהן חכם להרע כמוהו, משום שהוא פסולת הזהב. הארת השמאל הנקראת צפון, זהב. והנחש הוא הפסולת מהארת השמאל, ע"כ נבחן לפסולת הזהב.

השמאל הוא שורש הארת החכמה, שמשם כל הדינים. וע"כ הוא חכם להרע מכל חיית השדה. שכוחו להזיק הוא גדול מכל חיית השדה, שהן שאר הקליפות. אוי למי שנמשך אחרי אדה"ר, שגרם המוות לו ולכל הבאים אחריו.

287. אדה"ר נמשך אחר הנחש למטה, וירד לדעת בכל מה שלמטה. ירד להמשיך הארת השמאל מלמעלה לכל מה שלמטה, עד מקום המלכות החסרה, כמו הנחש. ובזה נמצא שנמשך אחר הנחש.

כמו שירד להמשיך מלמעלה למטה, כך נמשכו רצונו ודרכיו אחרי הקליפות, כי המשכת הארת הזיווג מלמעלה למטה, זה איסור עצה"ד. וע"כ כיוון שבא להמשיך מלמעלה למטה, תכף התדבק בקליפות, אע"פ שעוד לא המשיך בפועל. עד שבאו לאותו הנחש, וראו תשוקתו של העולם.

המלכות נקראת עולם, שבחינתה עצמה חסרה בהתפשטות שלמטה מחזה, אשר החיסרון הזה לא יוכל להימנות מטרם גמ'ת. ולפיכך כל תשוקת המלכות להשלמה הזאת. וראו תשוקתו של העולם, כי ראו מקום החיסרון של המלכות, הנקראת עולם, שתשוקתה גדולה להשלמה.

ונטו ונלזזו דרכיו במקום הזה, במלכות, שזה אכילת עצה"ד. אז קם ונמשך הנחש אחרי אדם ואשתו, והתדבק בהם בזוהמתו, וגרם להם המוות. ובכל הדורות הבאים אחריו, עד שעמדו ישראל בהר סיני, לא נפסקה הזוהמה שלו מהעולם.

וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן

288 כיוון שחטאו והתדבקו באילן, שהמוות שורה בו למטה, כתוב, וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן. לא כתוב בלשון זכר, מהלך, אלא שכתוב, מתהלך, לשון נקבה, כי ת' הנוספת היא לשון נקבה.

מטרם שחטא האדם, היה עולה במדרגותיו, והיה עומד בחכמה העליונה, ולא היה נפרד מעה"ת. כיוון שהרבה תשוקה לדעת ולרדת למטה, להמשיך מלמעלה למטה, נמשך בזה אחריהם, עד שנפרד מעה"ת, וידע את הרע ועזב את הטוב. ואם לא זכה, הרי רע. וע"כ כתוב, כי לא אֵל חָפֵץ רָשָׁע אֵתָּה, לא יגורף רע. כי מי שנמשך אחר הרע, אין לו דירה ביחד עם עה"ת.

289 ועד שלא חטאו, היו שומעים הקול של מעלה, והיו יודעים חכמה עליונה, והיו נמצאים במוחין של זוהר עליון, ולא יָראוּ. כיוון שחטאו, אפילו קול של מטה לא היו יכולים לעמוד בו.

קול ז"א הוא קול של מעלה, ושל הנוקבא הוא קול של מטה. והכתוב, קול ה' אלקים מתהלך בגן, קול הנוקבא, כי ת' של מתהלך מורה על לשון נקבה. ומ"מ לא יכול לעמוד בו, כי כתוב, ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלקים.

290 כעין זה, כל עוד שלא חטאו ישראל, מעת שעמדו ישראל על הר סיני, הוסרה מהם הזוהמה של הנחש הזה. כי אז היה ביטול יצה"ר מהעולם, שדחו אותו מהם. ואז נאחזו בעה"ת, ועלו למעלה ולא ירדו למטה. כלומר שהעלו האור דשמאל למטה למעלה, ולא המשיכו אותם מלמעלה למטה, שזהו בחינת עה"ת.

291 אז היו יודעים ורואים את המראות העליונות, והאירו עיניהם והיו שמחים לדעת ולשמוע. מראות, פירושן מנורות של זכוכית. סובב על השגת ז"א ונוקבא, כי ז"א מכונה מראה המאירה, והנוקבא מכונה מראה שאינה מאירה. ואז חגר אותם הקב"ה חגורות מהאזניות של שמו הקדוש, שלא יוכל לשלוט עליהם הנחש הזה, ולא יטמא אותם כבתחילה. שהם עֲדִיִּים שקיבלו בהר חורב.

292 כיוון שחטאו בעגל, עברו מהם כל אלו המדרגות והאורות העליונים. ועברו מהם אלו החגורות המזוינות, שנעטרו מהשם העליון, והמשיכו עליהם את הנחש הרע כבתחילה, וגרמו המוות לכל העולם.

293 ואח"ז כתוב, ויָרָא אֶהְרֹן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה, והנה קָרַן עֹר פָּנָיו, ויִירָאוּ מִגֶּשֶׁת אֱלֹהֵי. בתחילה כתוב, ויָרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה, וְכֹלֶם רָאוּ אֹרֹת הָעֲלִיּוֹנִים. ונֶאֱזָרוּ בְּמִרְאֵה הַמַּאֲרֵה, ז"א, כמ"ש, וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת. וכן על הים ראו ולא יָראוּ, כמ"ש, זֶה אֱלֹהֵי וְאֵנִי הוּא. אחר שחטאו, אפילו את פני הסרסור, שהוא משה, לא היו יכולים לראות, כמ"ש, ויִירָאוּ מִגֶּשֶׁת אֱלֹהֵי.

ויתנצלו בני ישראל את עֲדִיִּים מהר חורב

294 כתוב בישראל, ויתנצלו בני ישראל את עֲדִיִּים מהר חורב, שעברו מהם כלי זין, שנחגרו בהם בהר סיני, כדי שלא ישלוט בהם נחש הרע. כיוון שעבר מהם עֲדִיִּים, כתוב, ומשה ייקח את האוהל ונטה לו מחוץ למחנה. מהי הסמיכות של הפסוק הזה להסרת עדיים?

295. אלא מאחר שידע משה מהם כלי זין עליונים, שהתנצלו את עדים, אומר, הרי ברור שמכאן והלאה יבוא נחש הרע לדור ביניהם. וע"כ אם יקום כאן ביהמ"ק, הוא ייטמא. מיד, ומשה ייקח את האוהל, ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. משום שמה שראה, כי עתה ימשול עליהם נחש הרע, מה שלא היה זה מקודם לכן.

296. וקרא לו אוהל מועד. בתחילה היה נקרא סתם אוהל, ועתה קרא לו אוהל מועד. מועד פירושו טוב, כי מועד הוא יו"ט, שמחת הלבנה, השכינה, כי התווספה קדושה בשכינה, ואין שום פגם שולט בה ביום הזה. אף כאן קרא לשכינה בשם מועד, להראות, כי האוהל, השכינה, התרחק מהם בשעת חטא העגל, ולא נפגם. וע"כ כתוב, וקרא לו אוהל מועד.

297. אלא שלאחר מתן תורה הייתה השכינה סתם אוהל, בהארה תמידית. ואחר החטא של העגל, נעשה אוהל מועד, שמאיר מזמן לזמן ואינו תמיד.

מקודם לכן היה האוהל נותן חיים ארוכים לעולם, שלא ישלש בו המוות. כי לאחר מתן תורה נעשתה חירות ממלאך המוות. ומחטא העגל והלאה נעשתה השכינה אוהל מועד, כמ"ש, ובית מועד לכל חי. עתה ניתן בו זמן, והחיים קצובים לעולם.

בתחילה, מטרם חטא העגל, לא נפגם האוהל. ועתה נפגם בחטא העגל. בתחילה החיבור והזיווג של הלבנה עם השמש, זו"ן, היה בלתי נפסק, ועתה נקרא אוהל מועד, כי הזיווג שלהם מזמן לזמן, מחמת שנפסק הזיווג מכוח קירבת הנחש ליונק.

ומשום זה כתוב עתה, וקרא לו אוהל מועד, שזיווג נעשה מזמן לזמן, מה שלא היה כן מקודם לכן. כי אז, לאחר מתן תורה, כבר היו זו"ן בזיווג שאינו נפסק לעולמים, וע"כ הייתה נקראת אוהל סתם.

298. כתוב, ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. שע"י חטא העגל גרמו המוות לעצמם, מהזמן שהוא ולמעלה. ומשל בהם אותו נחש הרע, שכבר הסירו אותו מקודם. כמ"ש, תרות על הלוחות, שהייתה להם חירות ממלאך המוות.

ישראל חטאו. אבל יהושוע, שלא חטא, האם הוסר ממנו אותו העדי העליון שקיבל עם ישראל בהר סיני, או לא?

299. אם לא הוסר ממנו, למה מת ככל אדם? ואם הוסר ממנו, למה הוסר ממנו? הרי לא חטא, כי הוא היה עם משה בשעה שחטאו ישראל. ואם יהושוע לא קיבל אותה העטרה בהר סיני כמו שקיבלו ישראל, יש לשאול למה. מה השתנה יהושוע מכל ישראל?

300. כתוב, כי צדיק ה' צדקות אהב, ישר יחזו פנימו. כי צדיק ה', פירושו, שהוא צדיק, ז"א. ושמו צדיק, הנקרא דו"א, הנקראת שמו ונקראת צדיק. ומשום זה, צדקות אהב, אוהב הייחוד של צדיק וצדיק, להשפיע בצדקה.

301. כתוב, צדיק וישר הוא. וע"כ כל בני העולם יראו אור פניו, ויתקנו דרכיהם, ללכת בדרך הישר כראוי. ומתוך שסופם של כל בני העולם להגיע לידי כך, כאשר הקב"ה דן את העולם, אינו דן אותו, אלא לפי רובם של בני האדם.

כי הדין, שהקב"ה דן את העולם, להעניש או לתת שכר, עד להבטיח, שכל בני העולם יזכו לאור פניו, וללכת בדרך הישר. ולפי זה הכרח הוא לדון את העולם לפי רובם של כל בני אדם, ולהכשיר אותם לסופם. ואפילו אם יש ביניהם יחידים, שראויים להנהגה אחרת, אינו משנה את דין הציבור בשבילם.

302. כאשר חטא האדם בעץ שאכל ממנו, גרם לאותו העץ, הנקבא, שהמוות ישרה בתוכו לכל העולם כולו. וגרם פגם להפריד אישה מבעלה, הנקבא מז"א. ועמד החטא והפגם הזה בלבנה, הנקבא, עד שעמדו ישראל בהר סיני.

כיוון שעמדו ישראל בהר סיני, עבר אותו הפגם של הלבנה, ועומדת להאיר תמיד. שאחר שעבר הפגם של חטא דעצה"ד, חזרה להזדווג עם ז"א בזיווג שאינו נפסק לעולמים. ונמצא, שהייתה אז מאירה תמיד, בלי שום מיעוט, שזה חירות ממלאך המוות, שזכו אז.

303. כיוון שישראל חטאו בעגל, חזרה הלבנה לפגם כמקודם מתן תורה. ושלט בה נחש הרע, ונאחז בה, ומשך אותה אליו. וכאשר ידע משה שחטאו ישראל, ועברו מהם אותם העדיים הקדושים העליונים, ידע בבירור, שהנחש

נאחז בלבנה, הנוקבא, להמשיך אותה אליו, ונפגמה. אז הוציא אותה לחוץ, כמ"ש, ומשה ייקח את האוהל, ונטה לו מחוץ למחנה. אוהל היא השכינה.

304. כיוון שעומדת להיפגם, אע"פ שיהושע עודנו עומד בעטרת עדיים שלו, מ"מ כיוון ששורה בה פגם, וחזרה לפגם שלה, כמו שנפגמה בחטאו של אדה"ר, ע"כ לא יכול עוד בן אדם להתקיים בנצחיות. זולת משה, שמוטו היה בצד אחר עליון, במיתת נשיקה מז"א, כמ"ש, ויָמַת שָׁם מֶשֶׁה, על פי הוי"ה. והוא מטעם, שהיה משפיע לנוקבא, ולא מקבל כשאר בני העולם. וע"כ אין פגם הנוקבא נוגע לו. וע"כ לא הייתה לנוקבא רשות לקיים את יהושע תמיד לנצחיות, ולא לאַחֲרֵר ממנו. וע"כ, קרא לו אוהל מועד. אוהל, ששורה בו זמן קצוב לכל העולם, שכל אחד מוכרח למוות.

305. יש ימין למעלה, ויש ימין למטה, יש שמאל למעלה, ויש שמאל למטה. יש ימין למעלה, בקדושה העליונה, זו"ן. ויש ימין למטה, בס"א, בקליפות.

306. יש שמאל למעלה בקדושה העליונה, לעורר אהבה שתיקשר הלבנה במקום קדוש למעלה, להאיר משם. שע"י זה שז"א משפיע לנוקבא הארת קו שמאל, היא מתפייסת עימו להזדווג ולקבל ממנו אור. ויש שמאל למטה בס"א, המפריד האהבה שלמעלה, ומפריד את הלבנה, הנוקבא, מלהאיר בשמש, ז"א, ומלהתקרב אליו, לזיווג. וזוהי בחינת נחש הרע.

307. כי כאשר מתעורר השמאל שלמטה, הנחש, הוא מושך אז אליו את הלבנה, הנוקבא דז"א, ומפריד אותה מלמעלה, מז"א. ונחשכת הארתה, ומתדבקת בנחש הרע. ואז שואבת מוות למטה לכל העולם. כי התדבקה בנחש, והתרחקה מעה"ח, ז"א, שאין זיווגה עם עה"ח בתמידות אלא בזיווג שנפסק, ע"כ נפסקים גם החיים שמקבלת ממנו. ביאור הדברים. רק מחזה ולמעלה דמלכות יש פני אדם וראויה לזיווג עם ז"א, אבל מחזה שלה ולמטה היא חסרה פני אדם, ואין שם מקום זיווג, אלא ע"י עלייה והתכללות במחזה שלה ולמעלה. חטא עצה"ד היה, שחיבר למטה מחזה דמלכות, והפריד את פני אדם שלמעלה מחזה, כלומר שהנחש פיתה להמשיך הזיווג למחזה ולמטה, שמשם מגיע השפע לנחש ולכל הקליפות. וע"כ תכף נפרד גם הזיווג העליון שלמעלה מחזה, וחשכה הנוקבא. זכה, הרי טוב. אם ממשיך הזיווג שמחזה ולמעלה דזו"ן, ונזהר מלהמשיך הזיווג שמחזה ולמטה, אז נבחנת הנוקבא לעצה"ד טוב ולא רע. כי אז נקודה דמדה"ד מצ"א בהסתרה, ונקודה דמדה"ר בגילוי, שמנקודה זו היא מוכשרת לקבל מוחין העליונים.

ואם לא זכה, הרי רע. אם ממשיך מזיווג שמחזה ולמטה דזו"ן, מתגלה תכף הנקודה דמדה"ד מצ"א, שמבחינתה אין המלכות ראויה לקבל שום או"י מלמעלה. וע"כ נפסק תכף הזיווג שלה עם ז"א, ונחשכת מכל אור. באופן, שגילוי נקודה דמדה"ד דומה לאישה, שראתה דם טמא, שנטמאת ואסורה לבעלה. כי הימין והשמאל, הנמשכים מזיווג שמחזה ולמעלה, הם בקדושה עליונה. אבל הימין והשמאל, הנמשכים מזיווג שמחזה ולמטה, הם בס"א. ויש שמאל למטה בס"א, המפריד האהבה שלמעלה, ומפריד את הלבנה, הנוקבא, מלהאיר בשמש.

כי בעת שממשיך השמאל מזיווג שמחזה ולמטה, שנמשך לקליפות, נפסק תכף גם הזיווג העליון שלמעלה מחזה, והנוקבא נפרדת מז"א ונחשכת. וכאשר שמאל שלמטה, הנחש, מתעורר, הוא מושך אז אליו את הלבנה, הנוקבא דז"א, ומפריד אותה מלמעלה, מז"א, מהזיווג העליון שלמעלה מחזה, ונחשכת הארתה. ואז שואבת מוות למטה לכל העולם, כי אז מתגלה בנוקבא הנקודה דמדה"ד מצ"א, שמצידה אין הנוקבא ראויה לקבל שום אור מעה"ח, ונמשך המוות לעולם. וזהו נחש הרע, שחיבר למטה מחזה דמלכות, והפריד את פני האדם שלמעלה מחזה.

308. וע"כ גרם מוות לכל העולם, כי אז נטמא המקדש, הנוקבא, עד זמן קצוב, עד שנתקנה הלבנה, הנוקבא, וחזרת להאיר. כי ע"י המשכת השמאל מזיווג שמחזה ולמטה, מתגלה הנקודה דצ"א בנוקבא, שעם גילוייה מסתלקים ממנה כל האורות. והיא דומה לאישה שנטמאה ונפרדה מבעלה עד זמן קצוב, אחר שתיטרה. וכן כאן היא נפרדת מז"א, עד שהתחתונים יעשו תשובה, ויתקנו בזה את הנוקבא. וזוהי אוהל מועד. כי מועד, פירושו, זמן קצוב, כי זיווגה נפסק ע"י קירבת הנחש. וע"כ יהושע לא מת, אלא בעצה של נחש, שהתקרב ופגם את המשכן, הנוקבא, כבתחילה, כמקודם מתן תורה.

כי ע"י חטא העגל, חזרה השליטה לנחש, לפתות התחתונים, שימשיכו לו מזיווג שמחזה ולמטה, שאז התקרב הנחש לינוק מאורות דנוקבא. שמסיבת קירבתו לינוק, נפסק תכף הזיווג העליון, והיא נפרדת מז"א. וכן היא נפגמת ע"י גילוי הנקודה דצ"א.

ויהושוע, שלא חטא, למה לא נשאר בחירות ממלאך המוות? משום שנוקבא נפרדה מז"א בסיבת חטא העגל, ולא נתקנה אח"כ אלא בזיווג שנפסק, מחמת שליטת הנחש, לקרב ולהפסיק הזיווג. וע"כ גם יהושוע לא יכול לקבל עוד מנוקבא חיים נצחיים, כמקודם העגל. וע"כ מת כמו האחרים.

309 ויהושוע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל. שאע"פ שהוא נער למטה, לקבל אור מנוקבא, שגדלה מעלתו להיות בבחינת מלאך מט"ט, שנקרא נער למטה מאצילות, מ"מ, לא ימיש מתוך האוהל, שאינו טוב יותר מהאוהל עצמו, הנוקבא.

וכמו שנפגם האוהל, כך נפגם יהושוע. אע"פ שהיה לו העדי הקדוש, מ"מ כיוון שנפגמה הלבנה, ודאי שלא ניצל לבדו מאותו הפגם ממש. כלומר, אותו הפגם עצמו, שהשיגה הלבנה מחמת חטא ישראל, השיג אותו ג"כ יהושוע.

310 כיוון שחטא אדם בעצה"ד, לקח ממנו הקב"ה אלו עדיים, שהם אותיות מאירות קדושות, שהעטיר אותו הקב"ה, כלומר האותיות של השם הקדוש. אז יראו וידעו כי התפשטו מעדיים, כמ"ש, וידעו כי עירומים הם. בתחילה היו מתלבשים בכתרי כבוד מזוינים אלו, שהם חירות מהכול. כיוון שחטאו, התפשטו מהם כתרי כבוד. ואז ידעו כי המוות קורא להם, וידעו שהתפשטו מאותה החירות מהכול, וגרמו המוות להם ולכל העולם.

ויתפרו עלי תאנה

311 ויתפרו עלי תאנה. שלמדו כל מיני כשפים וקסמים, ונאחזו בזה שלמטה, בס"א. ויתפרו עלי תאנה. שהתדבקו להתכסות בצללים של האילן, שאכלו ממנו. כי עלי האילן עושים צל מתחתיהם.

צללים פירושם, העלמות על אור פניו, כדמיון צל הנעשה מכוח המכסה על אור השמש. כי אור העליון נמשל לאור השמש, שהוא השורש לכל האורות שבעוה"ז, כן אור העליון הוא שורש לכל האורות שבמציאות. וזהו שכתוב, עד שיפוח היום ונסו הצללים, טוב דמה לך דודי לצבי.

יש צל דקדושה, הבא מהשגת רוממות ה'. ויש לו פעולה הפוכה, כי הוא הממשיך את אור העליון, כמו שלומדים על משה רבינו, שבשכר, וינסתר משה פניו, זכה, ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים. הרי שהצל הזה, שהמשיך משה על עצמו, שהסתיר פניו, כמ"ש, כי ירא מִהָבִיט אל האלקים, זכה ע"י ההעלמה הזו לפב"פ ולתמונת ה' יביט.

הרי שהצל הזה נעשה הכנה ולבוש על כל האור הגדול שהשיג משה. אבל זה דווקא בצל דקדושה, הבא מחמת מצווה, כמו במשה. אבל בצל הבא מחמת עבירה אינו כך, אלא שהוא שורש החושך, המחשיך פניהם של בני אדם. והוא הנקרא צל מוות.

לפני החטא דעצה"ד לא היה צל דס"א בעולם, אלא צל דקדושה בלבד. וזו הייתה הטעות של אדה"ר. כי אחר החטא של עצה"ד, שבסיבתו פרחו ממנו כל האורות העליונים, שהשיג בעניין הזוהר העליון, וכמ"ש, וידעו כי עירומים הם, מכל האורות, ונפל עליהם הצל דס"א, כלומר ההעלמה והצל הבאים מחמת עבירה, אז כמ"ש, ויתפרו עלי תאנה ויעשו להם חגורות.

עלים פירושם צל, כי עלי האילן עושים צל. תאנה, זהו החטא דעצה"ד, כמו שלומדים, שעץ הדעת תאנה הייתה. והם טעו וחשבו, שהצל הזה של עלי תאנה, הצל שנפל עליהם מחמת העבירה דעצה"ד, דומה כמו הצל דקדושה, שסגולתו להמשיך האורות כולם, כמו אצל משה. וע"כ עשו להם מהצל הזה חגורות, כמ"ש, כאשר ידבק האיזור אל מותני איש, כן הדבקתי אליי את כל בית ישראל, שפירשו דבקות מתוך העלמה.

אמנם שם מדובר באיזור הנעשה מסיבת הצל דקדושה. משא"כ איזור הנעשה מעלי תאנה, שהוא צל מחמת עבירה, כמ"ש, כאיזור הזה אשר לא יצלה לכל.

וע"פ הטעות הזו התחבא אדה"ר בתוך עצי הגן, והתנצל לפני ה' וטען, את קולך שמעתי בגן ואיך, כי עירום אנוכי. שהתפאר לפני ה' במעשה שלו, ודימה את עצמו למשה, שהסתיר פניו, מִהָבִיט אל האלקים. וחשב שע"י הצל הזה, יחזור ויזכה תכף לכל האורות, שפרחו ממנו.

אבל הקב"ה השיב לו, מי הגיד לך כי עירום אתה? בסיבת מה הפסדת האורות שלך ונפלת בצל? המן העץ, אשר ציוויתך לבלתי אכול ממנו, אכלת? האם הגיע לך מחמת מצווה? הלוא צל זה הגיע לך מחמת עבירה, והוא צל מוות, צל דס"א.

וע"כ לא זו בלבד שלא בירך אותו מחמת זה, אלא עוד קילל אותו. כי התדבקו להתכסות בצללים של האילן, שאכלו ממנו. שהוא צל הבא מחמת עבירה. והתדבקו בזה בצל מוות.

ונאמר, שלמדו כל מיני כשפים וקסמים. כי נקרא שם כשפים, מפני שמכחישים פמליה של מעלה. כי לולא הכשפים, היו הצדיקים יכולים להמשיך אותות ומופתים מעולמות העליונים, לקרב העולם לה', על דרך שהיה ביציאת מצרים ובימי יהושע והנביאים.

אבל ע"י החטא דעצה"ד, נעשה בניין ד' עולמות אבי"ע דס"א, לעומת ד' עולמות אבי"ע דקדושה, כמ"ש, זה לעומת זה עשה האלקים. שכל הכוחות שישנם באבי"ע דקדושה, לקרב העולם לה', ניתנו כנגדם באבי"ע דטומאה, להרחיק העולם מה'.

והעניין הוא, כי כמו שהעבירה דעצה"ד הייתה לשורש, שממנה נמשכות כל העבירות שבעולם עד גמה"ת, כך הצל, כוח ההעלמה על הקדושה, הנמשך מעבירה דעצה"ד, הנקרא עלי תאנה, נעשה לשורש, שממנו נמשכים כל מיני כוחות ההעלמה על הקדושה, שבכללם הם נקראים ד' עולמות אבי"ע דטומאה, שנבנו, כמ"ש, זה לעומת זה עשה האלקים, ד' עולמות אבי"ע דטומאה לעומת ד' עולמות אבי"ע דקדושה.

והקרובים ביותר לשורש הזה הם הכשפים, שניתן להם כוח שקול נגד הקדושה, להכחיש את הפמליה של מעלה, על דרך שעשו המכשפים כנגד האותות והמופתים של משה, כמ"ש, ויעשו גם הם חרטומי מצרים פְּלִגְטִיקָם כן.

וכן אליהו, שהתפלל, שלא יאמרו, מעשה כשפים הם. וע"כ מלבד במקרים היוצאים מן הכלל, ביציאת מצרים ובימי הנביאים, לא יוכלו הצדיקים להמשיך אותות ומופתים, לקרב העולם לה', מחמת שיודעים בעליל, שאבי"ע דטומאה ייתנו כוח למכשפים, שיוכלו לעשות גם הם בלהטיהם כן.

ובגמה"ת כתוב, כימי צאתך מארץ מצרים אֶרְאנו נפלאות, כי אז יתבטל רוח הטומאה מהארץ, ולא יהיה עוד פחד מאבי"ע דטומאה, וימשיכו הצדיקים אותות ונפלאות, כמו שהיה ביציאת מצרים.

ולכן נאמר, שלמדו כל מיני כשפים וקסמים. כי מכוח עלי תאנה, שהוא הצל שנעשה ע"י העבירה דעצה"ד, נמשכו כל הכשפים. וע"כ עם הסתכלותם בעלי התאנה הללו, היו לומדים כל מיני כשפים וקסמים, שיימשכו מהם בעולם.

ובאותה שעה התמעטו הגובה והקומה של אדם למאה אמות. ואז נעשה פירוד בין ז"א ונוקבא, ואדם עמד בדין, והארץ קוללה.

אדה"ר מן הארץ עד לרקיע היה, עד הרקיע שמתחת לאצילות, והיה כולל ג' עולמות ב"ע, שבכל עולם ד' פרצופים או"א וזו"ן, ובכל פרצוף ע"ס.

אבל לאחר שחטא, פרחו ממנו ט"ס דאורות שבכל פרצוף, והסתלקו לשורשם. וט"ת דכלים שבכל פרצוף נפלו לקליפות. ונשארו לו רק הכלים דכתר מכל פרצוף באור הנפש. חוץ מב' פרצופי דבריאה הראשונים, שהסתלקו ממנו לגמרי.

באופן, שנשארו לו עשרה כתרים מעשרה פרצופי דבי"ע, שכל אחד כלול מכולם, והם מאה כתרים או מאה אמה. שנאמר, ובאותה שעה התמעטו הגובה והקומה של אדם למאה אמות, מאה כתרים.

ויגרש את האדם

312. ויגרש את האדם. מי עשה גירוש למי? האם הקב"ה עשה גירוש אל האדם, או לא? שהרי לא כתוב,

ויגרש ה' את האדם, אלא, ויגרש את האדם, סתם.

המילה, אַתְּ, שבכתוב, התהפכה. שהיה צריך לכתוב, ויגרש האדם את. אבל כתוב, ויגרש את, שהמילה אַתְּ היא לרמז על השכינה, שנקראת אַת. שהאדם גירש את, כלומר, שהאדם גירש השכינה. אלא שהמילים התהפכו, שהיה צריך לכתוב, ויגרש האדם את.

313. ומשום זה כתוב, וישלחו ה' אלקים מגן עדן. משום שגירש האדם את, שהיא השכינה.

כלומר, הזוהר שואל, ולמה הלשון כפול, שכתוב, וישלחו ה' מגן עדן, ותכף כתוב, ויגרש את האדם? ומוכיח מכאן שהמילה, אַתְּ, היא השכינה. והכתוב, ויגרש את האדם, הוא פירוש על הכתוב, וישלחו ה' מגן עדן. שע"כ שלח אותו מגן עדן, משום שבחטאו גירש את השכינה ממקומה.

וַיִּשְׁכַּן מִקֶּדֶם לִגְן עֵדֶן אֶת הַכְּרוּבִים. כְּתוּב, וַיִּשְׁכַּן, סֵתָם. וְלֹא כְּתוּב, וַיִּשְׁכַּן ה'. מִשׁוּם שֶׁחַל עַל אֲדָה"ר, שֶׁהִשְׁכִּין אֶת הַכְּרוּבִים בְּמִקּוֹם הַזֶּה, שֶׁגֶּרַם וְסֵתָם הַדְּרָכִים וְהַשְׁבִּילִים הָעֲלִיוֹנִים, וְנִפְסַק הַשְּׁפַע, וְהִשְׁרָה דִּינִים עַל הָעוֹלָם. וְהַמְּשִׁיךְ קָלִלוֹת לָעוֹלָם מֵהַיּוֹם הַהוּא וְאֵילָךְ.

314 וְאֵת לֵהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. פִּירוּשׁוֹ, כָּל הַנִּמְצָאִים בְּדִינִים מִדְּלָגִים בְּעוֹלָם, שֶׁמִּדְּלָגִים מִצּוּרָה לְצּוּרָה, שְׁפוּשִׁים צוּרָה וְלֹבֵשִׁים צוּרָה, שֶׁמִּתְהַפְּכִים לְצּוּרוֹת רַבּוֹת, כְּדֵי לְהִיפְרַע מֵהָעוֹלָם. לִפְעָמִים הֵם בְּצוּרוֹת אֲנָשִׁים, וְלִפְעָמִים בְּצוּרוֹת נָשִׁים. לִפְעָמִים הֵם אֵשׁ לֹוֶהֶטָה, וְלִפְעָמִים הֵם רוּחוֹת. וְאֵין מִי שִׁיעֲמוֹד עֲלֵיהֶם. וְכָל זֶה הוּא לְשִׁמּוֹר אֶת דֶּרֶךְ עַה"ח, שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ לְהִרְעֵ כִּבְתַּחֲלִילָה. כִּי ב' הַנִּקּוּדוֹת בִּינָה וּמַלְכוּת, מִחֲזָה וּלְמַטָּה שֶׁל הַמַּלְכוּת, נִכְלָלוֹת זֶה בְּזֶה. וַיֵּשׁ בִּינָה וּמַלְכוּת בְּנִקּוּדַת הַבִּינָה, וַיֵּשׁ בִּינָה וּמַלְכוּת בְּנִקּוּדַת הַמַּלְכוּת. וְנִמְשָׁכוֹת מֵהֶם ד' שְׁלִיטוֹת. וְנִבְחָנוֹת בִּינָה וּמַלְכוּת שֶׁבִּבְיָנָה לְזִכְרֵיהֶם, אֲנָשִׁים, כִּי הַבִּינָה מִסְתַּיִימָה בְּזִכְרָה. וּבִינָה וּמַלְכוּת שֶׁבִּמַּלְכוּת נִבְחָנוֹת לְנִקְבוֹת, נָשִׁים. הָאֵרֶת הַיָּמִין שֶׁבְּכָל אֶחָד נִבְחָנָה לְרוּחוֹת, וְהָאֵרֶת הַשְּׂמָאל שֶׁבְּכָל אֶחָד נִבְחָנָה לְאֵשׁ לֹוֶהֶטָה.

315 לֵהֵט הַחֶרֶב, כְּלוֹמֵר, אֱלֹו הַמַּלְהֻטִּים אֵשׁ וְעוֹנָשִׁים קָשִׁים עַל רֹאשֵׁיהֶם שֶׁל הָרָשָׁעִים וְהַפּוֹשְׁעִים. וְהַצּוּרוֹת מִתְהַפְּכוֹת לְכֶמָּה מִיָּנִים שֶׁל דִּינִים, לְפִי דְרָכֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי אָדָם. וְע"כ נִקְרָאִים, לֵהֵט, כַּמ"ש, וְלִיקָט אוֹתָם הַיּוֹם הַבֹּא. וְע"כ נִקְרָאִים, הַחֶרֶב, כִּי הוּא חָרַב לַה', כַּמ"ש, חָרַב לַה' מְלֹאָה דָם.

316 לֵהֵט הַחֶרֶב, הוּא אֲפִילוֹ כָּל אֱלֹו הַמַּעֲנִישִׁים שֶׁלְמַטָּה, שֶׁבְּעוֹה"ז, הַמִּתְהַפְּכִים מִצּוּרָה לְצּוּרָה. כֹּלָם הֵם מִמוֹנִים עַל הָעוֹלָם, לְהִרְעֵ וְלִהְיוֹת לְרָשָׁעִי עוֹלָם, הַעוֹבְרִים עַל מִצְוֹת רִיבּוֹנָם. הַכְּתוּב, וְלִיקָט אוֹתָם הַיּוֹם הַבֹּא, מְדַבֵּר בְּעוֹנָשִׁים עֲלִיוֹנִים וּבִמִּמוֹנִים עֲלִיוֹנִים. וְנֹאמַר כָּאן, שֶׁאֲפִילוֹ הַמַּעֲנִישִׁים שֶׁלְמַטָּה בְּכָלֵל לֵהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת.

317 כִּיוּן שְׁחָטָא אָדָם, הַמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ כֶּמָּה מִיָּנִי מְזִיקִים רַעִים וְכֶמָּה בְּעֵלֵי דִינִים. וְהִיָּה יִרָא מְכוֹלָם, וְלֹא יִכּוֹל לְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם. שְׁלֵמָה יֵדַע חֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה. וְהַקֶּב"ה שֵׁם עֲלִיוֹ כְּתָר מַלְכוּת, וְהִיוּ יִרְאִים מִפְּנֵיו כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. כִּיוּן שְׁחָטָא, הַמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ מְזִיקִים רַעִים וְכֶמָּה בְּעֵלֵי דִינִים, כְּלוֹמֵר נוֹכְלֵי דִינִים, וְהִיָּה יִרָא מְכוֹלָם. וְאֵז יִכּוֹל לְהִרְעֵ לוֹ, וְכָל מֶה שֶׁהִיָּה בִּידּוֹ לִקְחוֹ מִמֶּנּוּ.

318 ע"כ, בְּמָה שֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ, וּבְאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ שֶׁמִּתְדַּבֵּק בָּהּ, כֵּךְ הוּא מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ כּוֹחַ מִמוֹנָה הַהוֹלֵךְ לְעוֹמָתוֹ. אִם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹב, הוּא מִמְּשִׁיךְ עֲלָיו כּוֹחַ מִמוֹנָה מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, הַמְּסִייעַ לוֹ. וְאִם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רָע, מִמְּשִׁיךְ עֲלָיו כּוֹחַ רָע מִצַּד הַטּוֹמָאָה, הַמְּזִיק לוֹ. כֵּן אֲדָה"ר בַּחֲטָאוֹ, הִיָּה מוֹשֵׁךְ עַל עֲצָמוֹ כּוֹחַ אַחֵר טָמֵא, שֶׁטִּימָא אוֹתוֹ וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם.

319 כֹּאשֶׁר חָטָא אֲדָה"ר, הַמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ כּוֹחַ הַטּוֹמָאָה, וְטִימָא אוֹתוֹ וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם. וְזֶהוּ נַחֵשׁ הָרַע, שֶׁהוּא טָמֵא וְטִימָא הָעוֹלָם. כֹּאשֶׁר מִלֶּאךְ הַמּוֹת מוֹצִיא נִשְׁמוֹת מִבְּנֵי אָדָם, נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ גּוֹף טָמֵא, וּמִטְמֵא הַבֵּית, וּמִטְמֵא כָּל הַקְּרוּבִים אֵלָיו. כַּמ"ש, הַנוֹגֵעַ בְּמָת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם, וְטָמֵא. וְהוּא מִשׁוּם שֶׁהַמִּיתָה מְסוּבֶּבֶת מִנַּחֵשׁ הָרַע הַטָּמֵא.

320 וְע"כ, כִּיוּן שֶׁמִּלֶּאךְ הַמּוֹת לִקַּח הַנִּשְׁמָה וְטִימָא אֶת הַגּוֹף, נִיתְּנָה רִשּׁוֹת אֵז לְכָל מִיָּנִי טוֹמָאָה לְשִׁרְוֹת עַל הַגּוֹף. כִּי גּוֹף נְטֵמָא מִצַּד נַחֵשׁ הָרַע, הַשּׁוֹרָה עֲלָיו. כִּי הַמּוֹת מְסוּבֶּב מִמֶּנּוּ. וְע"כ, בְּכָל מִקּוֹם שֶׁאוֹתוֹ נַחֵשׁ הָרַע שׁוֹכֵן, מְטַמֵּא אוֹתוֹ, וְהוּא נְטֵמָא.

321 כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שִׁישְׁנִים בְּמִיתָתָם בְּלִילָה, וְהַלִּילָה פּוֹרֵשׁ כִּנְפוֹ עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, טוֹעֲמִים טַעַם הַמּוֹת. וּמִשׁוּם שֶׁטוֹעֲמִים טַעַם הַמּוֹת, רוּחַ הַטּוֹמָאָה מְשׁוּטָט אֵז בְּעוֹלָם וּמִטְמֵא אֶת הָעוֹלָם, וְשׁוֹרָה עַל יָדָיו שֶׁל הָאָדָם, וְהוּא נְטֵמָא.

322 וְכַשֶּׁמְקִיץ מִשְׁנָתוֹ, וְנִשְׁמָתוֹ חוֹזֶרֶת אֵלָיו. בְּכָל מֶה שִׁיִּגַּע בִּידָיו, יִיטָמָא הַכּוֹל. מִשׁוּם שֶׁרוּחַ הַטּוֹמָאָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶן. וְע"כ לֹא יִיקַח אִישׁ אֶת מַלְבוּשׁוֹ, לְהִתְלַבֵּשׁ מִמִּי שֶׁלֹּא נָטַל יָדָיו. כִּי הַמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ רוּחַ הַטּוֹמָאָה, וְנְטָמָא. וַיֵּשׁ רִשּׁוֹת לְרוּחַ הַטּוֹמָאָה לְשִׁכּוֹן בְּכָל מִקּוֹם.

323. וע"כ לא ייטול אדם ידיו ממי שלא נטל ידיו, משום שהמשיך עליו רוח הטומאה, ומקבל אותו מי שנוטל מים ממנו, ויש רשות לרוח הטומאה לשרות עליו. ומשום כך צריך האדם להישמר בכל אשר יפנה, מצד נחש הרע שלא ישלוט עליו. ועתיד הקב"ה להעביר את רוח הטומאה מהעולם בעוה"ב, כמ"ש, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. וכתוב, בַּיָּלֵעַ הַמּוֹת לְנֶצַח.

והאדם ידע את חוה

324. יש כמה פנים בכתוב, מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה, ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. וכן בכל דברי התורה יש כמה פנים, וכולם אמיתיים.

325. כל התורה מתבארת בע' (70) פנים, כנגד ע' קצוות וע' פנים שבז"א: ע' קצוות בז"ת שלו, שכל קצה כולל ע"ס, ושבע פעמים עשר הן ע'. וע' פנים בג"ר שלו, שהם ג"כ שבע פעמים ע"ס שבראש שלו. אלא שג"ר מכונים פנים, כמ"ש, חכמת אדם תאיר פניו. וכך הוא בכל דבר שבתורה, כמה פנים מתבארים לכל הצדדים.

326. כאשר האדם הולך בדרך האמת, הוא הולך לימין, וממשיך על עצמו רוח קדוש עליון מלמעלה. ורוח זה נעשה לו רצון קדוש, להתייחד למעלה ולהתדבק בקדושה העליונה, שלא תיפסק ממנו לעולם.

327. כאשר אדם הולך בדרך הרע, ודרכיו נטו מדרך הישר, הוא ממשיך על עצמו רוח הטומאה שבצד שמאל. ומטמא אותו ונטמא בו, כמ"ש, ולא תיטמאו בהם, ונִטְמְתֶם בָּם. הבה לטמא, מטמאים אותו.

328. כשאדם הולך בדרך האמת, וממשיך עליו רוח קדוש עליון ומתדבק בו, הבן שיוליד וייצא ממנו לעולם, הוא ממשיך עליו קדושה עליונה. ויהיה קדוש בקדושת ריבונו, כמ"ש, והתקדשתם והייתם קדושים.

329. כשאדם הולך בצד השמאל, והמשיך על עצמו רוח הטומאה ומתדבק בו, הבן שיוצא ממנו לעולם, הוא ממשיך עליו רוח הטומאה, וייטמא בטומאה של אותו הצד.

330. וע"כ כתוב, מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה, ורוח הבהמה היורדת היא למטה. כי כאשר האדם בדבקות הימין, עולה האור שממשיך מלמטה למעלה. וכאשר האדם בדבקות בשמאל, צד השמאל, שהוא רוח הטומאה, יורד מלמעלה למטה, שממשיך הארת השמאל מלמעלה למטה, ושם דירתו באדם, ואינו עוזב אותו. כי כאשר האדם בדבקות הימין, רוח בני האדם עולה מלמטה למעלה. וכאשר האדם בדבקות בשמאל, רוח הבהמה יורדת למטה. והבן שהוליד בטומאה נחשב לבנו של רוח הטומאה.

331. אדה"ר התדבק ברוח הטומאה, הנחש. ואשתו חוה התדבקה בו בתחילה, וקיבלה אותה הזוהמה ממנו. והוליד בן, שהבן הזה הוא של הרוח הטמא. ב' בנים היו, אחד מאותו הרוח הטמא, והוא קין. ואחד כשאדם חזר בתשובה, והוא הבל. ומשום זה, זה היה מצד הטומאה, קין, וזה היה מצד הטהור, הבל.

332. בשעה שהטיל הנחש את הזוהמה בחוה, התעברה ממנו. וכשאדם שימש עימה, הולידה ב' בנים, אחד היה מהצד הטמא, קין, ואחד מצד אדם, הבל. והיה הבל דומה לצורה של מעלה, וקין לצורה של מטה. משום זה נפרדו דרכיהם זה מזה.

333. קין בן הרוח הטמא היה, שהוא נחש הרע. ומשום שקין בא מצד מלאך המוות, הרג את אחיו, שהריגת הבל עניין אחד עם החטא של עצה"ד, שהסית הנחש.

וכמו שבעצה"ד קיבל מלאך המוות שליטה על כל העולם, כך קיבל כאן שליטה להוציא נשמת הבל. וקין הוא מהצד שלו. וכל המדורים הרעים והמזיקים, והשדים והרוחות, באים ממנו לעולם.

334. השם קין מורה, קן לכל המדורים הרעים, הבאים מהצד הטמא לעולם. ואח"כ הביאו קורבן. זה הקריב מהצד שלו, וזה הקריב מהצד שלו. וכמ"ש, ויהי מקץ ימים, ויבא קין מפרי האדמה. מקץ ימים, זהו קץ כל בשר, שהוא מלאך המוות. הרי שקורבנו של קין מהצד הטמא היה.

335. וקין מאותו קץ הימים הביא הקורבן. מקץ ימים ולא מקץ ימיו, כי קץ הימים הוא קליפה רעה. וקין מקץ הימים הביא קורבנו, מהצד של מלאך המוות. הרי שהקריב קורבנו מהצד שלו.

336. ויבא קין מפרי האדמה. כמ"ש, ומפרי העץ. עצה"ד, הנחש הרע. כי, מפרי האדמה, הוא כמ"ש, כי פרי מעלליהם יאכלו. שמלאך המוות הוא פרי מעלליהם של הרשעים. כי לולא החטא, לא היה בא לעולם. יאכלו, פירשו, שמלאך המוות נמשך עליהם ומתדבק בהם, להמית אותם ולטמא אותם. וע"כ גם, מפרי האדמה, הכתוב כאן, מורה שקין הקריב מהצד שלו, מבחינת הנחש ומלאך המוות.

337. והבל הביא גם הוא מבכורות. כתוב, גם, לרבות את הצד העליון, מחזה ולמעלה, הבא מהצד הקדוש. ומשום זה כתוב, ויִישַׁע ה' אל הבל, משום שהיה מצד הקדושה. אבל, ואֵל קין ואל מנחתו לא שעה, לא קיבל ה' את קורבנו, משום שהיה מהצד הטמא. וע"כ, ויִיחר לקין מאוד ויפלו פניו. כי לא התקבל פניו, הפנים של הצד שלו, אלא שקיבל את הבל.

338. ומשום זה כתוב, ויהי בהיותם בשדה. בשדה, מורה על אישה. וקין קינא את הבל על נוקבא יתרה, שנולדה עם הבל, כמ"ש, ותוסף ללדת את אחיו, את הבל. פעמיים אַת, הן לרבות ב' נוקבאות, שנולדו עם הבל. הנשמות קין והבל היו צריכות להיות נשמה אחת, כמו שַׁת. אלא מתוך שאדם הזדווג עם חוה, מטרם שעשה תשובה על חטא דעצה"ד, והייתה הזוהמה של הנחש דבוקה בהם, ע"כ הוליד רק חציה השמאלי של הנשמה, בפירוד מצד הימין, ששם המקום של הזוהמה של הנחש. וע"כ נקרא שמו קין, שמורה, קן לכל המדורים הרעים, הבאים מהצד הטמא לעולם.

כי בצד השמאל של הנשמה מדור הזוהמה של הנחש. אבל בצד הימין של הנשמה, אין לו מקום להיאחז בו. וע"כ אח"כ, שעשה תשובה על חטאו, הוליד נשמת הבל, שמצד הימין של אותה הנשמה, שאין שם מקום לזוהמה של הנחש.

כל נשמה נמשכת בשלוש נקודות, חולם שורוק חיריק, בשם אלקים:

א. נקודת החולם, אותיות מ"י דאלקים, צד ימין.

ב. נקודת השורוק, אותיות אל"ה דאלקים, צד שמאל.

ג. קו אמצעי יוצא על מסך דנקודת החיריק, המייחד אותיות מ"י אל"ה זה בזה, ונשלם שם האלקים.

ובתחילה יוצא הסדר הזה בבינה, אח"כ בזו"ן, ואח"כ בנשמות. ומשורשם נבחנו מ"י לג"ר ואל"ה לו"ק. ובפרצוף נבחן מחזה ולמעלה למ"י, ששם ג"ר דגוף הפרצוף. ומחזה ולמטה לאל"ה, ו"ק דגוף הפרצוף. לפי זה הבל, מ"י, מחזה ולמעלה, וקין, אל"ה, מחזה ולמטה.

ומכוח מיתוק המלכות בבינה והכללתן זו בזו, יצאו ד' מלכויות: ב' מלכויות בינה ומלכות שבנקודת הבינה, וב' מלכויות בינה ומלכות שבנקודת המלכות. ובגילוי אין יותר מג' מלכויות, שב' מלכויות משמשות מחזה ולמעלה של פרצוף המלכות, שהם בינה ומלכות דבינה, ואחת מחזה ולמטה, בינה דמלכות. אבל מלכות דמלכות, מדה"ד, המלכות דצ"א, אינה ראויה לקבל לתוכה או"י אלא רק או"ח, ע"כ נגנזה.

ולכן אין פני אדם מחזה ולמטה דזו"ן. ומטעם המלכות הרביעית שנגנזה, נעשתה הנוקבא לעצה"ד טו"ר. ואם לא זכה, הרי רע. שאם ממשיך הזיווג למחזה ולמטה, מגלה בזה את המלכות הרביעית שנגנזה, שבהגלותה תכף מסתלקים האורות.

לפי זה נמצא, שלהבל, שהוא מ"י, מחזה ולמעלה, יש ב' מלכויות, בינה ומלכות דבינה. שיצאו עם נשמתו ב' נוקבאות, המרומזות בפעמיים אַת, שבכתוב, ותוסף ללדת את אחיו, את הבל. אבל לקין, להיותו אל"ה, מחזה ולמטה, יש מלכות אחת, בינה דמלכות, אבל המלכות הרביעית חסרה לו. ועם נשמת קין יצאה רק נוקבא אחת, המלכות השלישית לבדה.

וקין קינא את הבל על נוקבא יתרה, שנולדה עם הבל. כי רצה לגלות ולעשות זיווג על המלכות הרביעית החסרה לו, ויהיו לו ב' נוקבאות, כמו שיש להבל. כמו החטא של עצה"ד, שהנחש פיתה אותם לעשות הזיווג מחזה ולמטה, כדי שיוכל להמשיך האורות מלמעלה למטה.

שמחמת זה התגלתה המלכות הרביעית, שהסתלקו מחמתה כל האורות, ונקנסה עליו המיתה. כי הסתלקות אור החיים היא מיתה. שהריגת הבל היא עניין אחד עם החטא דעצה"ד, כי אף הוא רצה לגלות הזיווג מחזה ולמטה, על המלכות הרביעית.

וכיוון שהתגלתה המלכות הזאת, תכף הסתלקו האורות, שהם ג"ר, מכללות נשמות קין והבל, והכלים, שהם ו"ק, נפלו לקליפות. אבל אורות אינם נופלים לקליפות, אלא שמסתלקים לשורשם העליון.

ונמצא, שהבל, שהוא בחינת ג"ר, הסתלק לשורשו ומת. וקין, שהיה בחינת ו"ק, נפל לקליפות. באופן, שכל ההפרש בין הריגת הבל לחטא דעצה"ד, הוא שאדם היה כלל כל הנשמות, ע"כ נגע חטאו לכל העולם. וקין והבל, נגע החטא לנשמתם בלבד.

הלוא אם תטיב שאת

339. הלוא אם תטיב, שאת, ואם לא תטיב, לפתח חטאת רובץ. המילה שאת פירושה, שתתנשא למעלה ולא תרד למטה, שתמשיך האורות מלמטה למעלה, ואל תמשיך עוד האורות מלמעלה למטה, שבזה הרג את הבל. אבל, שאת, פירושה גם הסרה וסליחה, שאמר לו הקב"ה, אם תטיב, תסור ממך ויסולח לך הדבקות של רוח הטומאה.

340. ואם לא תטיב, לפתח חטאת רובץ. לפתח, זהו הדין העליון, הדין של המלכות, שהוא הפתח לכל, כמ"ש, פתחו לי שערי צדק. צדק, שם המלכות. שערי צדק הם הדינים, שאין אדם יכול לבוא אל המלכות, אם אינו הופך את הדינים הללו שבה לשערים, כמ"ש, זה השער לה', צדיקים יבואו בו. כלומר, אותם הדינים, שהרשעים מתרחקים על ידיהם, נעשים לשערים בשביל הצדיקים, שמתדבקים על ידיהם.

והמילה, לפתח, אשר מה שחטאת רובץ על המלכות, אע"פ שהיא מקור כל העונשים, מ"מ אם תעשה תשובה, יתהפך החטאת ויהיה לפתח. חטאת רובץ, אמר לו הקב"ה, אותו הצד שהתדבק בו ונמשך עליו, יהיה שומר אותך להיפרע ממך.

כמ"ש, אם תטיב, שאת, שתסור ממנו דבקות של רוח הטומאה, שהתדבק בו מחמת חטאו. ואם לא תטיב, לפתח חטאת רובץ, אותו רוח הטומאה שהתדבק בו, מחמת חטאו, הוא עצמו ייפרע ממך.

שהרג קין את הבל

[דקטיל קין להבל]

341. בשעה שקין הרג את הבל, לא היה יודע איך תצא הנשמה ממנו, שלא היה יודע, שע"י מעשיו שעושה, יוציא מהבל את נשמתו, וימות. והיה נושך אותו בשיניו כנחש.

כי קינא אותו על נוקבא יתרה, שפירושו, שרצה להמשיך האורות מלמעלה למטה, ולגלות את המלכות הרביעית, החסרה מחזה ולמטה. אבל לא ידע, שע"י זה תתגבר מדה"ד, ויפסק הזיווג גם מחזה ולמעלה, ותסתלק החיות מהבל, וימות. אלא אדרבה חשב, שגם הבל ייהנה ממעשיו. וע"כ היה נושך אותו בשיניו, כמו נחש הקדמוני, והרג אותו.

כי כל הנמשך, נמשך דרך הפה. אבל הנמשך בקדושה, נמשך מכוח השפתיים, המסך שבפה, זיווג דנשיקין, הממשיך השפע ממדרגה למדרגה. והנמשך שלא בקדושה, כמעשה נחש הקדמוני, נמשך מכוח השיניים, שחסר נשם תיקון המסך בכלי מלכות, הנקרא שפתיים, והשפע נמשך מלמעלה למטה, שזה נבחן לנשיכה. שבדרך זה הביא הנחש המיתה לעולם.

ונודע שמעשה קין היה כחטא עצה"ד, שגם הוא החליף הנשיקה לנשיכה, כי משך השפע בלי מסך מלמעלה למטה, שע"י זה הסתלקה נשמת הבל. הרי שקין נשך אותו בשיניו, כמעשה נחש הקדמוני, ומכוח זה הרג אותו.

בה בשעה קילל אותו הקב"ה, והיה הולך לכל רוחות העולם, ולא מצא מקום שיקבל אותו. עד שהיכה עצמו על ראשו, ושב לפני ריבונו, ואז קיבלה אותו הארץ במדור התחתון. כלומר, שתשובתו לא הייתה שלמה, וע"כ לא קיבלה אותו הארץ שלנו.

342. הארץ עצמה קיבלה אותו, שילך עליה, שכתוב, וישם ה' לקין אות, שהקב"ה קיבל את תשובתו. וע"כ חזרה וקיבלה אותו הארץ. ולא שרק המדור התחתון קיבל אותו, מפני שתשובתו לא הייתה שלמה. אלא הארץ קיבלה אותו למטה במדור אחד שמתחתיה, כי כתוב, הן גירשת אותי היום מעל פני האדמה. משמע, מעל פני האדמה גורש, אבל למטה מאדמה לא גורש. הרי שמדור תחתון שמתחת לאדמה קיבל אותו.

343. הארץ קיבלה אותו בְּאַרְקָא, אחת משבע ארצות. על הדברים שם כתוב בירמיהו, יאבדו מן הארץ ומתחת השמיים האלה. וכתוב, ויישב בארץ נוד קדמת עדן. שהכוונה על המדור התחתון, הנקרא ארקא. ונקרא נוד, מפני שיש ליושבים שם שני ראשים, שמתנדנדים פעם לחושך ופעם לאור.

344. אחר שאמר קין, גדול עווני מנשוא, שהתוודה ועשה תשובה, מחל לו הקב"ה חצי מהעונש. מאחר שבתחילה גזר עליו, ואמר לו, נע ונד תהיה בארץ, הוא נשאר עתה בנוד בלבד. וזהו שכתוב, ויצא קין מלפני ה', ויישב בארץ נוד. כלומר, כאשר יצא מלפני ה', היה כדי להיות נד בארץ ולא נע. כי נמחל לו חצי מהעונש. כי הגם שחטאו של קין היה במלכות דמדה"ד שגילה, מ"מ כיוון שכבר נמתקו המלכות והבינה זה בזה, נפגמה גם הבינה על ידו. ולפיכך נענש, נע ונד תהיה בארץ. נענוע מצד המלכות, ונדנוד מצד הפגם שבבינה. ואחר שעשה תשובה, נמחל לו הפגם מהמלכות, הנענוע. ונשאר לו הפגם שבבינה, הנדנוד. כי תשובתו לא הייתה שלמה בכל צורכה.

345. כאשר יצא קין מלפני ה', אמר לו אדם, בני, מה נעשה בדינך? אמר לו קין, אבא, כבר התבשרתי שמחל לי הקב"ה להיות בנוד בלבד. שאל אותו, איך זכית לזה? אמר לו, משום שעשיתי תשובה והתוודיתי לפניו. אמר אדם, וכי כל כך גדול וחזק כוח התשובה, ואני לא ידעתי? התחיל לשבח אל ריבונו ולהתוודות לפניו. פתח ואמר, מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות לה'. כלומר, טוב לשבח ולשוב ולהתוודות לפני הקב"ה.

346. מאותה השעה שהרג קין את הבל, נפרד אדם מאשתו, וב' רוחות נקבות היו באות ומזדווגות עימו. והוליד רוחות ושדים, המשוטטים בעולם. והן שתיים, כי הזונות הן מקליפות הימין, שע"כ הן מצחקות. אבל בסוף הן מייסרות ומענישות האדם, שזה בחינת שמאל. וע"כ היו שתיים: אחת מקליפת הימין, והשנייה מקליפת השמאל.

347. ולא קשה להבין זאת. כי גם בן אדם כשהוא בחלום, באות רוחות נקבות, ומצחקות עימו, ומתחממות ממנו, ואח"כ מולידות. ואלו התולדות נקראות נגעי בני אדם. ואינם מתהפכים לשום צורה, אלא לצורות בני אדם. ואין להם שיער בראשם. כי אותן התולדות הן קליפת הימין. ושערות, משמאל באות. ועל זה כתוב בשלמה, והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם. ויש שרוחות זכרים באים לנשים שבעולם, בחלום, והנשים מתעברות מהם ומולידות רוחות, וכולם נגעי בני אדם נקראים.

348. אחר 130 שנה, התלבש האדם בקנאה, והזדווג באשתו, והוליד בן, וקרא שמו שֵׁת. בעניין סופי האותיות שבקשרי כ"ב (22) האותיות החקוקות, כלומר, הא"ב בצירוף ישר, שהוא א"ב ג"ד ה"ו, שסופם ש"ת. ובא להבדיל מצירופי א"ב אחרים. שאותיות שת אינן בהם בסופם. השם שת הוא הרוח שאבד, רוחו של הבל, שהתלבש בגוף אחר בעולם, שהתלבש בשת, וע"כ נקרא שת. כמ"ש, כי שֵׁת לי אלקים זָרַע אַחֵר תַּחַת הַבֶּל.

349. ויולד בדמותו כצלמו. משמע, שהבנים האחרים קין והבל לא היו בדמותו, ורק שת היה בדמותו כצלמו, בתיקון הגוף ובתיקון הנפש, באורח ישר. שהבנים האחרים היו בדבקות הזוהמה של הנחש, ושל אותו הרוכב עליו, שהוא ס"מ, ומשום זה לא היו בדמותו של אדם. והרי נאמר, שהבל היה מצד הקדושה ולא מהנחש, כמו קין? כך הוא, אבל שניהם לא היו בצורת האדם שלמטה, שלא היה בהם קו אמצעי, צורת אדם, אלא הבל היה מצד ימין, וקין מצד שמאל, ע"כ לא היו כדמות אדם.

350. גם הבל לא היה שלם. והרי כתוב, והאדם ידע את חוה אשתו, ותהר ותלד את קין. שחל על חוה. ולא כתוב, ויולד את קין. ואפילו בהבל לא כתוב, ויולד, שהיה סובב על אדם, אלא כתוב, ותוסף ללדת את אחיו, את הבל. וזהו שאפילו הבל לא היה בדמותו כצלמו של אדם, וע"כ לא כתוב בו, ויולד. אבל בשת כתוב, ויולד בדמותו כצלמו, שהוא מיוחס לאדם.

351. שנה נפרד אדם מאשתו, וכל אלו שנים היה מוליד רוחות ושדים בעולם, מאותו כוח הזוהמה, שהיה הולך ונשאב ממנו. כיוון שכלתה כל הזוהמה ממנו, חזר וקינא את אשתו, והוליד בן. אז כתוב, ויולד בדמותו כצלמו.

352. כל אדם ההולך לצד שמאל ומטמא דרכיו, כל רוחות הטומאה הוא מושך על עצמו. ורוח הטומאה מתדבק בו ואינו עוזב אותו. ודבקות רוח הטומאה ההוא, היא רק באותו האדם, שמשך אותו. ולא באחר, משום שהדבקות שלהם היא רק באנשים שהתדבקו בהם. אשריהם הצדיקים ההולכים בדרך הישר, והם צדיקי אמת, ובניהם צדיקים בעולם. ועליהם כתוב, כי ישרים ישכנו ארץ.

353. ואחות תובל קין נעמה. מה משמיענו הכתוב, ששמה נעמה? משום שזנו אחריה בני אדם מרוב יופי ונעימות שבה, ואפילו רוחות ושדים זנו אחריה. ועל זה מורה השם נעמה, מלשון נעימות. אלו בני האלקים עזא ועזאל זנו אחריה, ומשום ההגזמה הזו נקראה נעמה.

354. אימם של שדים הייתה. כי היא באה מצד קין, שממנו יצאו שדים ורוחות. והיא מתמנה עם לילית על מיתת אֶסְפֶּרָה של התינוקות. נעמה מתמנה לצחק עם בני אדם בחלומות, בחינת ימין דקליפות, ולהמית תינוקות, בחינת שמאל.

כי היא באה ומצחקת עם אנשים. ולפעמים היא מולידה מהם רוחות בעולם. ועד עתה עוד היא עומדת בתפקידה לצחק עם אנשים. אבל היא משתתפת עם לילית, והמיתה באה מצד לילית ולא מצד נעמה.

355. אלו השדים מתים כבני אדם, ולמה נעמה עודנה חיה עתה? השדים מתים כבני אדם, אבל לילית ונעמה ואֶגֶרֶת בַּת מִחֶלֶת הבאה מצידן, כולן חיות, עד שיבֹעַר הקב"ה את רוח הטומאה מהארץ, כמ"ש, ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

356. אוי להם לבני אדם, שאינם יודעים ואינם משגיחים ואינם מסתכלים, וכולם אטומים, ואינם יודעים, כמה מלא העולם מבריות משונות שאינן נראות, ומדברים נעלמים. ואילו ניתנה רשות לעין לראות, היו בני האדם מתפלאים, איך אפשר להתקיים בעולם.

357. נעמה זו, היא אימם של השדים. ומצידה באים כל אלו השדים, שמתחממים מבני אדם, ומקבלים רוח תשוקה מהם, מצחקים עימם ועושים אותם בעלי קרי. ומשום שבעל קרי בא מרוח הטומאה, הוא צריך לרחוץ את עצמו, להיטהר ממנו.

זה ספר תולדות אדם

358. זה ספר תולדות אדם. לצורות בלבד, לנשמות, שכל הנשמות מתולדות אדם היו כתובות בו. הקב"ה הראה לאדה"ר הצורות של הנשמות, של כל הדורות העתידיים לבוא לעולם, ושל כל חכמי העולם ומלכי העולם העתידיים לקום בישראל.

כשהגיע אדה"ר לראות את דוד מלך ישראל, שנולד ומת, שלא היו לו שנות חיים, אמר להקב"ה, אוסיף לו שבעים שנה משנותיי, ונגרעו שבעים שנה מאדה"ר, ונתן אותם הקב"ה אל דוד.

359. ועל זה שיבח דוד ואמר, כי שימחתי ה' בפועלך, במעשי ידיך אֶרְנֶן. מי גרם לי שמחה בעולם, לחיות ולשמוח? אדה"ר גרם לי זאת, שהוא פועלך, ולא פועלו של בשר ודם. כלומר, מעשה ידיו של הקב"ה ולא מבני אדם. שלא נולד מאנשים, אלא שהוא יציר כפיו של הקב"ה.

וע"כ חסרים אלו שבעים שנה לאדה"ר, מאלף שנה שהיה לו לחיות בהן. כי נאמר לו, ביום אֶכּוּלֶךָ ממנו מות תמות. ויומו של הקב"ה הוא אלף שנים, ע"כ היה לו לחיות אלף שנה. והוא חי 930 שנה, וחסר לו שבעים שנה. שהוא מטעם שנתן אותם לדוד, שלא היו לו חיים.

360. והראה לו הקב"ה כל חכמי דור ודור. עד שהגיע לדורו של רבי עקיבא, וראה תורתו ושמח. ראה מיתתו, שנהרג על ידי מלכות הרשעה, ונעצב. פתח ואמר עליו אדה"ר, ולי מה יִקְרוּ יָרֵעִיךָ אֵל, מָה עָצְמוּ ראשיהם.

361. ספר תולדות אדם, ספר ממש. וכאשר אדם היה בגן עדן, הוריד לו הקב"ה ספר ע"י רזיאל המלאך, הממונה על הסודות העליונים הקדושים.

וחקיקות עליונות היו חקוקות בספר, החקיקות מעליית המלכות לבינה. וחכמה קדושה, וע"ב (72) מיני חכמה היו מתבארים ממנו. כלומר, חכמה קדושה, המתבארת בעת גדלות, היא ע"ב מיני חכמה, הרומזים רק על בינה שחזרה להיות חכמה ולא חכמה ממש.

והיא מושפעת ל-670 חקיקות של הסודות העליונים. כלומר, לז"א ולנוקבא שלו. ז"א, שהוא חג"ת נהי"מ, מקבל 600 מחג"ת נה"י דבינה שספירותיה מאות. והנוקבא מקבלת לחג"ת נהי"מ שלה רק שבעים, שכל ספירה היא רק בת עשר, להיותה מקבלת מז"א, שספירותיו עשירות בלבד.

362. באמצע הספר יש חקיקה מחכמה, שהיא נקודה אמצעית, שהחקיקה שלה אינה מתמלאת קודם גמח"ת. המוכנה לדעת על ידה בגמח"ת 1500 מפתחות, שלא נמסרו ב-6000 שנה לעליונים הקדושים.

כי נגלו עתה בפרצופים העליונים, שהם זו"ן, רק ו"ק דג"ר, שהם 1500 מפתחות. כי ג"ר דחכמה כל ספירה בת אלף, והן 3000. וחצי המדרגה שהיא ו"ק, היא 1500. ו-1500 החסרים יתגלו בגמח"ת על הזיווג דנקודה אמצעית שנגנזה בעתיד. ולכן נאמר, המוכנה לדעת 1500 מפתחות, כלומר בגמח"ת. אבל עתה, לא נמסרו לעליונים הקדושים. וזה התבאר בפרשת בראשית, ושם מכוונים 1500 אמות, וכאן, 1500 מפתחות, והיינו הך. וכל הסודות היו סתומים בספר, מטרם שהגיע לאדה"ר. כיוון שהגיע לאדה"ר, היו מתקבצים אליו מלאכים העליונים לדעת ולשמוע אותם, והיו אומרים, רומה על השמיים אלקים על כל הארץ כבודך.

363. בה בשעה רמז אליו הדרניאל המלאך הקדוש, ואמר לו, אדם, גנוז כבוד ריבונך, ואל תגלה למלאכים, כי לא ניתנה רשות מלבד לך, לדעת בכבוד ריבונך. ואפילו לא למלאכים העליונים. והיה הספר ההוא צרור וגנוז עימו, עד שיצא אדם מגן עדן.

364. כי בתחילה היה מעיין בו ומשתמש בכל יום בסודות ריבונך, ונגלו לו הסודות העליונים, מה שלא ידעו המלאכים העליונים. כיוון שחטא ועבר על מצוות ריבונך, שאכל מעצה"ד, פרח הספר ממנו. והיה אדם טופח על ראשו ובוכה. ונכנס במי גיחון עד צווארו, שעשה תשובה וסיגף את עצמו, עד שגופו נעשה חלודות חלודות, נקבים ובקיעות, והשתנה זיוו.

365. באותה שעה רמז הקב"ה לרפאל המלאך, והשיב לו אותו הספר. ובו היה אדם עוסק. והניח אותו לבנו שת וכל תולדותיו אחריו, עד שהגיע לאברהם, והיה יודע על ידו להסתכל בכבוד ריבונך. וכן ניתן הספר לחנוך והסתכל בו בכבוד העליון.

זכר ונקבה בְּרָאָם

366. זכר ונקבה בְּרָאָם. סודות עליונים נגלו בשני כתובים: זה ספר תולדות אדם, זכר ונקבה בְּרָאָם. כתוב, זכר ונקבה בראם, לדעת כבוד העליון, האמונה, אשר מזה נברא האדם, מזו"ן העליונים, הנקראים שמיים וארץ.

367. כמו שנבראו שמיים וארץ, זו"ן העליונים, כך נברא האדם. בשמיים וארץ, כתוב, אלה תולדות השמיים והארץ בְּהִבְרָאם. ובאדם כתוב, זה ספר תולדות אדם. בשמיים וארץ כתוב, בהבראם. ובאדם כתוב, ביום הִבְרָאם. הרי ששניהם שקולים, כי נבראו כאחד.

כמו שאצילות זו"ן היא ע"י אותיות אל"ה דבינה, ואח"כ ע"י עלייתם שם למ"ן, להכריע בין ב' הקווים שבבינה, ממש על אותו הדרך נברא אדם, ע"י אותיות אל"ה דזו"ן. ואח"כ ע"י עלייתם למ"ן להם, להכריע בין ב' הקווים שלהם. הרי שבאותו הסדר שנבראו זו"ן, נבראו ג"כ אדם.

368. זכר ונקבה בראם. מכאן נשמע, כל צורה שלא נמצאו בה זכר ונקבה, אינה צורה עליונה כראוי.

369. בכל מקום שלא נמצאו זכר ונקבה יחד, אין הקב"ה שם דירתו באותו המקום. וברכות אינן נמצאות אלא במקום שנמצאים זכר ונקבה. כמ"ש, ויברך אותם, ויקרא את שמם אדם ביום הִבְרָאם. ולא כתוב, ויברך אותו, ויקרא את שמו אדם. ללמד, שאפילו בשם אדם אינו נקרא, אלא זכר ונקבה יחד.

370. מיום שנחרב ביהמ"ק, ברכות אינן נמצאות בעולם, ונאבדות בכל יום, כמ"ש, הצדיק אבד. איבד הברכות, שהיו שורות בצדיק, כמ"ש, ברכות לראש צדיק. וכתוב, אָבְדָה האמונה, הנוקבא, המקבלת הברכות מהצדיק, יסוד דז"א, זכר.

ובעת השלמות כתוב, ויברך אותם, ויקרא את שמם אדם. וכתוב, ויברך אותם אלקים לאמור, פָּרוּ ורבו. בעת החורבן, שאין אז זיווג זכר ונקבה, נבחנים שניהם לאבודים. כי בשניהם אינן נמצאות ברכות. ובעת השלמות מתברכים שניהם יחד, כמ"ש, ויברך אותם, ויקרא את שמם אדם. כלומר, שניהם יחד.

371. מִשֵּׁת התייחסו כל דורות העולם, וכל צדיקי אמת שבעולם. אלו אותיות אחרונות שבתורה ש' ת', נמצאו שלמות גם אחר שעבר אדם על כל אותיות התורה בחטא עצה"ד, הכולל לכל התורה. ובתשובה שעשה לפני ריבונו, נאחז באלו שתי אותיות, ש' ת', שנמצאו שלמות. ומאז חזרו הראשונות לאחור בסדר תשר"ק.

כי הכולל של אותיות התורה הם כ"ב אותיות. והם הכלים להתלכשות האורות נר"ן, שג' מדרגות בהם:

א. יחידות, עד י', הן לאור הבינה, נשמה,

ב. עשרות, עד ק', הן לאור ז"א, רוח,

ג. מאות, שהן קרש"ת, הן לאור הנוקבא, נפש.

ומקודם החטא היה לאדם נר"ן מאצילות. ובעת שחטא בעצה"ד, פרחו ממנו ט"ר, שהם הנשמה והרוח וג"ר דנפש, כי גם נפש דאצילות פרוחה ממנו. ונשאר בו ו"ק ממנה, נפש מעשרה פרצופי ב"י"ע. שערך ב"י"ע כלפי אצילות, כמו ו"ק כלפי ג"ר.

ונפלו ממנו גם האותיות שהלבישו את נר"ן הללו שפרחו ממנו, שהן האותיות מא' עד י', שהן כלי הנשמה. והאותיות מ' עד ק', שהן כלי הרוח. וחצין של האותיות קרש"ת, שהן כלי ג"ר הנפש. ולא נשארו בו, אלא ב' האותיות אחרונות ש' ת', שהם הכלים לו"ק דנפש, שנשארה בו.

ואלו אותיות אחרונות שבתורה, ש' ת', נשארו גם אחר שעבר אדם על כל אותיות התורה. אפילו אחר החטא, שפרחו ממנו נר"ן דאצילות עם כל אותיות התורה, שהיו מלובשים בהן, מ"מ נשארו בו ב' אותיות ש' ת'. כי האורות שלהם, ו"ק דנפש, לא פרחו מהם. וכשעשה תשובה לפני ריבונו, נאחז באלו ב' האותיות ש' ת', שנשארו בו מכל כ"ב אותיות, ומהן שאב כל חיותו.

ומאז חזרו האותיות לאחור בסדר תשר"ק, כי סדר אבג"ד מורה על או"י, שהוא ט"ר, וסדר א"ב למפרע מורה על או"ח, הנבחן לאור נקבה, אור הנפש. וכיוון שלא נשאר לו אלא אור הנפש, לא היה יכול לקבל עוד מִסְדֵּר אותיות ביושר, אלא או"ח, תשר"ק עד ב"א.

372. ומשום זה קרא לאותו הבן, שנולד בדמותו בצלמו, בשם שת, שהם סיום אותיות הא"ב, שנשארו לו. ולא נתקנו האותיות מקלקולן, עד שעמדו ישראל על הר סיני, ואז חזרו האותיות ובאו על תיקונן, כמו שהיו ביום שנבראו בו שמיים וארץ, מקודם החטא דאדה"ר, כי חזר הסדר דא"ב ביושר, והעולם נמתק ועמד על קיומו.

373. ביום שאדם עבר על מצוות ריבונו, ביקשו שמיים וארץ להיעקר ממקומם, משום שהם אינם עומדים אלא על ברית, שכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמיים וארץ לא שמתי. ואדם עבר ברית, כמ"ש, והמה כאדם עברו ברית. וע"כ איבדו יסודם וביקשו להיעקר ממקומם.

ברית הוא תיקון היסוד, במילה, שהיא הרחקת קליפת העורלה, ובפריעה, שהיא המשכת המוחין דג"ר. ואז יש זיווג זו"ן, המכונים יומם ולילה, שהמוחין מושפעים לשמיים וארץ, ומתקיים העולם.

וכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה, אם לא נתקן הברית, שהוא תיקון היסוד במילה ובפריעה, חוקות שמיים וארץ לא שמתי, כי לא היה להם שפע ולא יכלו להתקיים.

ואדה"ר בחטאו היה מושך בעורלתו, שמשך קליפת העורלה על היסוד הקדוש. ונפרדו זו"ן העליונים, ולא היה שפע וקיום לשמיים וארץ. וביקשו שמיים וארץ להיעקר ממקומם, כי לא נמשך להם השפע די קיומם.

374. ואלמלא היה נגלה לפני הקב"ה, שעתידים ישראל לעמוד על הר סיני, לקיים אותו הברית, לא היה מתקיים העולם אחר חטאו של אדה"ר. כל מי שמתוודה על חטאיו, הקב"ה סולח לו ומוחל עונו. כיוון שאדה"ר התוודה ועשה תשובה, ע"כ התקיים העולם.

375. כשברא הקב"ה את העולם, הנוקבא, עשה ברית, יסוד דז"א, שתיקנו בהסרת הקליפות, בהמשכת המוחין. והעמיד עליו העולם, הנוקבא, המקבלת ממנו. כמ"ש, בראשית, אותיות ברא שית. שית היא הברית, שהעולם עומד עליו.

ונקרא שית, מלשון יסוד, שממנו נמשכות ויוצאות הברכות לעולם, ועליו נברא העולם. ואדם, בחטאו בעצה"ד, עבר על הברית הזו, והעביר אותו ממקומו, וע"כ ביקשו אז שמיים וארץ להיעקר ממקומם.

376. הברית הזו נרמז באות י', האות הקטנה, והיא עיקר ויסוד העולם. כי עליו נברא העולם. כי האותיות ש' ת' ראויות רק לאו"ח, כלומר מלמטה למעלה. ואחרי שנמשכה ביניהן ה', יסוד דו"א, הן מקבלות או"י, שהוא כל המוחין. ואז נקרא שית, שהי' כוללת כל המוחין. וכאשר אדם הוליד בן, התוודה על חטאו, וקרא שמו שת. ולא הזכיר בו י', או"י, שיהיה שמו שית. מורה שימשיך רק או"ח מלמטה למעלה. משום שעבר עליו, כמ"ש, והמה כאדם עברו ברית. וע"כ בזה שקרא שמו שת, בלי י', התוודה על חטאו. ומשום שהתוודה, הקב"ה ייסד ממנו העולם, והתייחסו אחריו כל דורות וצדיקי העולם. הרי שמשום שהתוודה על חטאו, מחל לו הקב"ה, והעולם התקיים.

377. כאשר עמדו ישראל על הר סיני, נכנס סוד הברית בין שתי האותיות ש' ת'. ומי הוא? ב', שהיא המוחין המתגלים עם תיקון הברית. וע"כ נקראת ב' סוד הברית, והיא ב' דבראשית. והיא נכנסה בין שתי האותיות, שנשארו אחר החטא דעצה"ד, שהם ש"ת. ונתן את השפּת לישראל. וכאשר נכנסה ב', סוד הברית, בין שתי האותיות ש' ת', ונעשו שבת, הוא כמ"ש, וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדִוְרֹתָם בְּרִית עֹלָם. כלומר, שזכו לקבל את השבת לכל הדורות בלי הפסק. כי כמו שנעשתה התחלה לעולם, להתייחס אחריהם כל דורות העולם, מאלו ב' האותיות ש' ת', כן עתה, שנמשכה לתוכו ב' ונעשו שבת, הן מאירות לדורותם, ברית עולם, בלי הפסק. כי ש' ת' הללו היו תלויות, עד שהשתכלל העולם כראוי, בעת קבלת התורה, ואז נכנס ביניהם ברית הקדוש, והשתכלל העולם בשלמות, ונעשו שבת.

378. אלו שתי האותיות ש' ת', השתכללו באות ב', שיהיו ראויות לקבל או"י במתן תורה. וכמו שחזרו האותיות למפרע מיום שנולד בו שת, שלא לקבל מלמעלה למטה, אלא רק מלמטה למעלה, כך חזרו בכל דור להאיר רק מלמטה למעלה, שהוא אור הנפש. עד שהגיעו ישראל להר סיני, ונתקנו, שהאירה בהם ב', מוחין דאו"י, המאירים מלמעלה למטה, ונעשו שבת.

379. מלמעלה למטה חזרו האותיות להאיר, כלומר אור הרוח. ולא שמטרים מתן תורה האירו רק מלמטה למעלה, שהוא אור הנפש. אלא מטרים מתן תורה, היה העולם ממשמש באותיות, ולא היו מתיישבות במקומו, שהיו מטולטלות מרחמים לדין ומדין לרחמים, כטבע אור הרוח, ולא היו מתיישבות. וכאשר ניתנה התורה לישראל, נתקן הכול, וחזרו להאיר בשלמות כמטרים החטא. בימי אָנוּשׁ היו בני האדם חכמים בכשפים ובקסמים, ובחכמה איך לעצור הכוחות השמימיים, שלא יפעלו על העולם. ומיום שיצא אדם מגן עדן, והוציא עימו החכמה של עלי תאנה, שהיא כשפים, לא היה עוד איש שיעסוק בה. כי אדם ואשתו, ואלו שנולדו ממנו, מטרים שבא אנוש, עזבו את החכמה הזאת ולא התעסקו בה.

380. כאשר בא אנוש, ראה אותם עלי תאנה, וראה שחכמתם מכחישה העליונים, שמכחישה הקדושה. ועסקו בהם ועשו פעולות וכשפים וקסמים ולימדו מהם אחרים, עד שהתפשטה החכמה ההיא בדור המבול, וכולם עשו בכוחה את מעשיהם להרע.

381. והיו מתחזקים כלפי נוח בחכמתם זו, במה שהזהיר אותם במבול. ואמרו, ששום דין שבעולם לא יוכל לשרות עליהם, כי יעשו בחכמה לדחות מעליהם את כל בעלי הדין. ומאנוש ואילך התחילו כולם לעסוק בחכמה הזו. וכתוב, אז הוחל לקרוא בשם ה'. והוחל, פירושו, שעשו חולין את קריאת שם ה', ע"י חכמת הכשפים שעסקו בה.

382. כל אלו הצדיקים, שהיו בהם אחר אותו הדור של אנוש, היו כולם משתדלים למחות בהם, כמו יִרְדַּם מתושלח וחנוך, ולא יכלו. עד שהתפשטו בעולם רשעים, המורדים בריבונם, ואמרו, מה שד"י, כי נַעֲבֹדְנוּ?

383. והאם אפשר שיאמרו שטות זו, מה שד"י כי נעבדנו? אלא שזה משום שהיו יודעים כל אלו החכמות שלהם, וכל ממוני העולם, שנפקדו על הנהגת העולם, והיו בוטחים בהם. כלומר, שהיו בוטחים בחכמתם, שע"י השבועות, שישביעו הממונים הללו, לא יארע להם כל רע. עד שהשיב הקב"ה את העולם כמו שהיה, שהביא עליהם מבול מים.

כי בתחילה היה העולם מים במים, כמו ביום ב' לבריאת העולם, מטרם שנראתה היבשה. ואחר המבול, החזיר העולם לתיקונו כבתחילה, ולא נחרב כולו בעת המבול, כי השגיח עליהם אז ברחמים, כמ"ש, ה' למבול יֵשֶׁב, שהוא מדה"ר. ולא כתוב, אלקים למבול יֵשֶׁב, שהוא מדה"ד. הרי שדן אותם ברחמים, ומשום זה לא נחרב כולו ע"י המבול.

384 בימי אנוש, אפילו התינוקות שבאותו הדור, היו משגיחים כולם בחכמות העליונות, והיו מסתכלים בהן. כלומר, שהיו מתבוננים בהן. א"כ, האם טיפשים היו, שלא היו יודעים, שעתיד הקב"ה להביא עליהם מי המבול, וימותו בהם?

385 יודעים היו. אבל אחזו טיפשות בליבם, שהם היו יודעים את המלאך הממונה על האש, ואת המלאך הממונה על המים, והיו יודעים לעצור אותם, שלא יוכלו לעשות בהם דין. וע"כ לא פחדו מהעונש. והם לא היו יודעים, שהקב"ה השולט על הארץ, וממנו יבוא הדין על העולם.

386 אלא היו רואים, שהעולם נפקד ביד הממונים האלו. ובהם תלויים כל דברי העולם. ומשום זה לא היו מסתכלים בהקב"ה, ולא היו משגיחים במעשיו, עד שנשחתה הארץ. ורוח הקודש הכריז עליהם בכל יום, כמ"ש, ייתמו חטאים מן הארץ, ורשעים עוד אינם.

387 והמתין להם הקב"ה, כל אותו הזמן, שהצדיקים, יָרַד מתושלח וחנוך, היו חיים בעולם. כיוון שנפטרו מהעולם, אז הוריד הקב"ה עליהם את הדין, ונאבדו. כמ"ש, וייַחַחו מן הארץ.

ויתהלך חנוך את האלקים

388 עד שהמֶלֶךְ בְּמִסִּיבּוֹ נָרְדִי נתן ריחו. כך דרכיו של הקב"ה. בשעה שהאדם מתדבק בו, והוא משרה שכינתו עליו, ויודע שאח"כ יחטא, הוא מקדים ולוקט ריחו הטוב ממנו, ולוקח אותו מהעולם.

389 עד שהמֶלֶךְ, זהו הקב"ה. במסיבו, זהו אותו האדם, שהתדבק בו והולך בדרכיו. נרדי נתן ריחו, הם מע"ט שבו, שבגללם נפטר מהעולם קודם זמנו, כדי שלא יקלקל אותם.

390 ועל זה אמר שלמה המלך, יש הבל, אשר נעשה על הארץ, אשר יש צדיקים, אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים.

יש צדיקים, שמגיע אליהם כמעשה הרשעים, הוא בשביל מע"ט שעשו. הקב"ה לוקח אותם מהעולם, עד שלא הגיע זמנם, ועושה בהם דינים, כדי שלא יקלקלו מעשיהם. ויש רשעים, שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. הוא, שהקב"ה מאריך להם הזמן, ומאריך אפו.

אָלוּ, כדי שלא יחטאו ויקלקלו מעשיהם הטובים. ע"כ מגיעים אליהם דינים, כמעשה הרשעים. ואלו, כדי שיחזרו אליו בתשובה, או משום שצריכים לצאת מהם בנים טובים. ע"כ ממתין להם, ומאריך אפו, ומגיע אליהם כמעשה הצדיקים.

391 חנוך צדיק היה. והקב"ה ראה אותו, שיחטא אח"כ, ולקט אותו מטרם שיחטא. כמ"ש, וללקוט שושנים. משום שנותנים ריח טוב, לוקח אותם הקב"ה מטרם שיחטאו. כמ"ש, ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו, כי לקח אותו אלקים. ואיננו, פירושו, שאיננו להאריך ימים, כשאר בני דורו, שהיו מאריכים ימים, משום שלקח אותו הקב"ה מטרם שהגיע זמנו.

392 חנוך, לקח אותו הקב"ה מהארץ והעלה אותו לשמי מרומים, ומסר בידו כל האוצרות העליונים, ומ"ה (45) מפתחות סתרי חקיקות, שבהם משתמשים המלאכים העליונים, כולם נמסרו בידו.

וַיֵּרָא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם

393. כי לא אֵל חָפֵץ רָשָׁע אֵתָּה לֹא יִגְוֶרְךָ רָע. אבל כל המתדבק ביצה"ר ונמשך אחריו, הוא יטמא ויטמאו אותו.

394. כי רבה רעת האדם בארץ, פירוש, כל העבירות היו עושים ולא נשלם עונם, עד ששפכו דם לבטלה על הארץ. והם המשחיתים דרכם על הארץ, שמוציאים זרע לבטלה. כמ"ש, וכל יצר מחשבות ליבו רק רע כל היום. כתוב, רק רע, כמ"ש, ויהי עַר כְּכֹר יְהוּדָה רָע בְּעֵינֵי ה'. ורע, פירוש, שהיה מוציא זרעו לבטלה.

395. האם רע אינו רשע? השם רע הוא מיוחד למוציא זרעו לבטלה. רשע הוא אפילו אם מרים את ידו על חברו, ואע"פ שלא עשה לו כלום, נקרא רשע. כמ"ש, ויאמַר לרשע, למה תכה רַעְךָ. לא כתוב, הכית, שיהיה משמע שכבר היכה אותו, אלא כתוב, תכה, שמשמע, שעוד לא היכה אותו, ואעפ"כ קרא לו רשע.

396. אבל רע אינו נקרא, אלא המשחית דרכו, ומטמא את עצמו, ומטמא את הארץ, ונותן כוח ועוצמה לרוח הטומאה, הנקרא רע. כמ"ש, רק רע כל היום. ואינו נכנס בהיכל ה', ואינו רואה פני השכינה, משום שבחטא זה מסתלקת השכינה מהעולם.

397. מאין לנו, שהשכינה מסתלקת בעוון זה? מיעקב. כי בשעה שהסתלקה השכינה ממנו, חשב שיש פסול בבניו. כלומר, העוון הנזכר, שבגללו התחזק רוח הטומאה בעולם. וגרע אור הלבנה, הנוקבא דז"א, ופגם אותה. שמשום זה הסתלקה ממנו השכינה.

וחשב כך, משום שעוון זה מטמא המקדש. שע"כ הסתלקה השכינה מיעקב, אע"פ שהוא עצמו לא חטא. כש"כ מי שמתמא דרכיו, ומטמא את עצמו, מחזק את רוח הטומאה. ומשום זה, כשהוא נטמא, הוא נקרא רע.

398. כשהאדם נטמא בעוון הנזכר, לא ייפקד מהקב"ה לטוב. ובכל עת הוא נפקד לרע, מאותו רוח הטומאה, הנקרא רע. וע"כ הוא גורם הסתלקות השכינה. כי בעת שרוח הטומאה פוקד אותו, תכף מסתלקת השכינה. שכתוב, ושכַּע יִלִּין בִּל יִיפְקֹד רָע. שפירוש, כאשר הולך בדרך הישר, ואינו נכשל בעוון הנזכר, אז, בל ייפקד רע. וע"כ כתוב, רק רע כל היום. וכתוב, לא יגורך רע. כי זה נקרא רע, ולא רשע. וכתוב, גם כי אלך בגיא צלמוות, לא אִירָא רָע, כי אתה עִימָדִי. הרי, שכך הוא גם להיפך, שאם השכינה עימו, אינו מפחד מרוח הטומאה, הנקרא רע. כמ"ש, לא אִירָא רָע, כי אתה עִימָדִי. כי כמו שהשכינה בורחת מפני הטומאה, הנקראת רע, כך הטומאה בורחת מפני השכינה.

וַיִּתְּעַצֵּב אֵל לִיבוֹ

399. הוי מושכי העוון בחבלי השווא וכעבות העגלה חֲטָאָה. הוי מושכי העוון, אלו הם האנשים, החוטאים לפני הקב"ה בכל יום. והחטאים נדמו בעיניהם, שהם כחבלי השווא, כי חושבים את המעשה שעושים, ואותו העוון שעושים, שלא כלום הוא. ואין הקב"ה מסתכל בהם, עד שעושים את העוון הזה, לעוון חזק וגדול, כעבות העגלה, שהוא חזק ואי אפשר להשחית אותו.

400. כשהקב"ה עושה דין ברשעי עולם, אע"פ שהם חוטאים לפני הקב"ה, ומכעיסים אותו כל היום, אינו רוצה להאביד אותם מהעולם. וכשמסתכל במעשיהם, מתנחם עליהם, על שהם מעשה ידיו, ומאריך אפו להם בעולם.

401. ומשום שהם מעשה ידיו, מקבל נחמה ומתנחם עליהם, ומרחם עליהם. וכשמבקש לעשות בהם דין, נעצב כביכול. כי משום שהם מעשה ידיו, נעצב עליהם, כמ"ש בדניאל, ושמחה לא הביא לפניו.

402. כתוב, הוד והדר לפניו, עוז וחדווה במקומו. וכאן כתוב, וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ, ויתעצב אל ליבו. ויתעצב אל ליבו, להורות, אל ליבו נעצב, ולא למקום אחר. ליבו, הנוקבא, כמ"ש, כאשר בלבבי ובנפשי יעשה.

הצמצום היה באור החכמה ולא באור החסדים. וכיוון שהמדרגות שלפני הנוקבא הן כולן באור החסדים, אין שום אחיזה בהן לקליפות. כמ"ש, הוד והדר לפניו, עוז וחדווה במקומו.

כי אין אחיזה לדינים ולקליפות, אלא בנוקבא לבדה, שמאירה בהארת חכמה, נאחזים בה כל הדינים והקליפות, ויש בה עצבות. ע"כ, אל ליבו נעצב, שהוא הנוקבא, ולא למקום אחר. כלומר, ולא לשום מקום שלמעלה מהנוקבא, כי הם מאירים בחסדים מכוסים, שאין אחיזה בהם לדינים.

ויינחם ה', הוא כמ"ש, ויינחם ה' על הרעה, אשר דיבר לעשות לעמו. ויינחם ה', כי עשה את האדם, שלא היה רוצה להעניש אותם. ומשום זה כשהגיע הזמן לעשות בהם דין, ויתעצב אל ליבו.

403. ויינחם ה', הוא לטוב. שהקב"ה ניחם על שהם מעשה ידיו, ומרחם עליהם. ויינחם ה', שריחם הקב"ה, כי עשה את האדם, והוא מעשה ידיו.

404. ויינחם ה', הוא לרע. כי כשהקב"ה מבקש להאביד את רשעי עולם, מקבל מקודם תנחומים עליהם. וכביכול, מקבל תנחומים, כמי שמקבל תנחומים על מה שאבד. כיוון שקיבל תנחומים, ודאי שהדין נעשה, ואין הדבר תלוי עוד בתשובה.

405. מתי הוא תלוי בתשובה? מטרם שקיבל תנחומים עליהם. כיוון שקיבל תנחומים עליהם, אין הדבר תלוי כלום בתשובה והדין נעשה. ואז מוסיף הקב"ה דין על דין, ומחזק את מקום הדין, הנוקבא, לעשות הדין. ומאביד את הרשעים מהעולם.

כתוב, ויינחם ה', שקיבל תנחומים. ויתעצב אל ליבו, שנתן חיזוק למקום הדין, לעשות הדין. כי ליבו, הנוקבא, מקום הדין. ויתעצב, פירוש, שנתן כוח וחיזוק.

406. ויינחם ה', שקיבל תנחומים וחדווה. כי בשעה שעשה הקב"ה את האדם בארץ, שהיה כמו העליונים. כל מלאכי מרום היו משבחים להקב"ה, כשראו אותו בצורה עליונה, ואמרו, ותתקרהו מעט מאלקים, וכבוד והדר תעטרהו.

407. אח"כ, כשהאדם חטא, נעצב הקב"ה על שחטא, כי נתן פתחון פה למלאכי השרת, שאמרו לפניו, בתחילה כשרצה לברוא האדם, מה אָנוּשׁ כי תִּזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִּפְקְדֵנוּ. ופירוש הכתוב, ויינחם ה', הוא מטרם שחטא, שקיבל אז מהמלאכים תנחומים וחדווה. ויתעצב, הוא אחר שחטא.

408. ויתעצב אל ליבו, משום שביקש לעשות בהם דין. כמ"ש, בְּצִאת לִפְנֵי הַחֲלוּץ וְאוֹמְרִים, הוֹדוּ לָהּ כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ. ולא כתוב כאן, הוֹדוּ לָהּ כִּי טוֹב, משום שהאביד מעשה ידיו בשביל ישראל.

409. כשעברו ישראל את הים, באו מלאכי השרת, לומר באותו הלילה שירה לפני הקב"ה. אמר להם הקב"ה, והרי מעשי ידיי טובעים בים, ואתם אומרים שירה. אז כמ"ש, וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. אף כאן, כל פעם שיש איבוד רשעים בעולם, נמצאת לפניו עצבות. כי, זה אל זה, רומז על המלאכים, שכתוב בהם, וקרא זה אל זה. ולא קרב זה אל זה כל הלילה, שלא אמרו כלום כל הלילה.

410. בשעה שאדם חטא לפני הקב"ה ועבר על מצוותו, אז נמצאת עצבות לפניו. אמר לו הקב"ה, אוי שהחלשת הכוח העליון. באותה שעה חשך אור אחד, הנוקבא. מיד גירש אותו מגן עדן.

411. אמר לו, אני הכנסתיך לגן עדן להקריב קורבן, לעשות ייחוד הקב"ה ושכינתו. ואתה פגמת את המזבח, הנוקבא, עד שאי אפשר עוד להקריב קורבן. מכאן והלאה, לך מכאן לעבוד את האדמה. וגזר עליו מיתה. והקב"ה חס עליו, וכשמת קבר אותו סמוך לגן, במערת המכפלה, שָׁשׂם פֶּתַח גֵּן עֵדֶן.

412. אדם עשה מערה אחת, מערת המכפלה, והתחבאו בה אדם ואשתו. מאין ידע לבחור במקום ההוא? אלא ראה שם אור אחד דק, שיצא מגן עדן, ונכנס באותו המקום. והתעורר חשקו להיקבר שם. ונָשָׂם הוא מקום סמוך לפתח גן עדן.

413. אין בן אדם נפטר מהעולם, עד שרואה את אדה"ר. ושואל אותו אדה"ר, על מה הלך מהעולם, ואיך יצאה נשמתו. והוא אומר לו, אוי, כי בגללך יצאתי מהעולם. בגלל שקטא בעצה"ד, ונגזרה מיתה לבני אדם. ואדה"ר

משיב לו, בני, אני עברתי על מצווה אחת, ונענשתי בשבילה. אתה, ראה, כמה עבירות וכמה מצוות ריבונך עברת ולא קיימת.

414. עד היום הזה עומד אדה"ר, ורואה את האבות פעמיים ביום, ומתוודה על חטאיו. ומראה להם אותו מקום שבגן עדן, שהיה בו בכבוד העליון, מטרם שחטא. והולך ורואה כל אלו הצדיקים והחסידים, שיצאו ממנו, וירשו אותו כבוד העליון שבגן עדן, שהיה בו קודם חטאו. והאבות, כולם מודים ואומרים, מה יקר חסדך אלקים ובני אדם בצל כנפיך יִחְסִיוּ.

415. הטעם, אשר כל בני העולם רואים את אדה"ר, בשעה שנפטרים מהעולם, הוא, להעיד עדות, שבגלל חטאיו עצמו של כל איש, הוא נפטר מהעולם, ולא בגלל חטאו של אדה"ר. כמו שלומדים, אין מיתה בלא חטא.

416. מלבד אלו השלושה, שנפטרו בגלל העצה של הנחש הקדמוני, שיעץ לחוה לאכול מעצה"ד, ולא מתו בחטאיהם עצמם. ואלו הם: עמרם, לוי ובנימין. ויש אומרים, גם ישי. שהם כולם לא חטאו ולא נמצא בהם שום חטא, אשר ימותו בגללו, מלבד מה שנזכרה עליהם העצה של הנחש.

417. כל הדורות שהיו בימי נוח, כולם הפשיטו, כלומר, שגילו את עוונותיהם בעולם, בגלוי לעיני כל.

418. כל חטא הנעשה בגלוי, דוחה את השכינה מהארץ, ונעלה משפנה מהעולם. אלו שבדור המבול, היו מהלכים בראש זקוף, בלי בושה, ועשו עוונם בגלוי, ודחו את השכינה מהעולם, עד שהקב"ה דחה אותם, והעביר אותם מעל פניו. כמ"ש, הָגוּ סִיגִים מִכֶּסֶף, וַיֵּצֵא לְצוּרָף כְּלִי. הגו רָשַׁע לִפְנֵי מֶלֶךְ, וַיִּכּוֹן בְּצֶדֶק כִּסְאָו.

לא ידון רוחי

419. ויאמר ה', לא ידון רוחי באדם לעולם בְּשֹׁגֶם, הוא בָּשָׂר. כשברא הקב"ה את העולם, עשה את העוה"ז, מלכות, להשתמש בה, כמו עולם העליון, בינה. כלומר, שכל האורות המאירים בבינה, עשה שיאירו גם במלכות, העוה"ז.

וכשבני העולם הם צדיקים, שהולכים בדרך הישר, הקב"ה מעורר את רוח החיים, המוחין, של מעלה שבבינה. עד שהחיים הללו מגיעים למקום, שיעקב שורה בו, ז"א, כי מבינה הם נמשכים לז"א.

420. ומשם נמשכים החיים, עד שנמשך אותו רוח החיים לעוה"ז, לנוקבא, למקום שדוד המלך שורה בו. ומשם נמשכות הברכות לכל התחתונים שבבי"ע. ואותו רוח העליון מתפשט ונמשך למטה, והתחתונים יכולים להתקיים בעולם.

421. ומשום זה כתוב, לעולם חסדו, עם ו'. זהו עולם של דוד המלך, עוה"ז, הנוקבא. ו' הוא רוח החיים, הנמשך לעולם. ומשום זה כתוב, לא ידון רוחי באדם לעלם. בלי ו', כי כאשר רוח נמשך לאותו עולם, יוצאים משם ברכות וחיים לכל שיתקיימו.

ועתה, בדור המבול, שבני האדם חטאו להמשיך מלמעלה למטה, ופגמו בקו אמצעי, ונאחזו בקו שמאל, הסתלק הכול מהעולם, כדי שלא יבוא אותו רוח החיים לעוה"ז, ליהנות בו התחתונים ויתקיימו בו. וע"כ אומר כאן, לעלם, בלי ו', משום שפגמו בקו אמצעי, ו', רוח החיים, ונאחזו בקו שמאל.

422. בְּשֹׁגֶם הוא בָּשָׂר. משום זה לא יהיה מושפע רוח החיים הזה לעוה"ז. כדי שלא להגדיל את הנחש, התחתון של המדרגות, הנקרא בשר, שלא יתחזק ע"י רוח החיים הזה, ורוח הקדוש לא יתערב ברוח הטומאה של הנחש. ופירוש הכתוב, בשגם הוא בשר, הוא בשגם הנחש הקדמוני, הנקרא בשר, יתברך באותו רוח החיים. ומשום זה נקרא הנחש בשר, כמ"ש, קֶץ כָּל בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי. שזה מלאך המוות, שהוא הנחש הקדמוני. הרי שהנחש נקרא בשר.

וכתוב, והיו ימיו מאה ועשרים שנה. כלומר הִמָּתְנָה של המגדל המקושר. הנוקבא נקראת מגדל, רק כשהיא עולה לחג"ת, ונקשרת בהם כרביעי לאבות. ולפיכך מכונה מגדל המקושר. ואז יש בה ג' קשרים, שחג"ת ונוקבא נקשרים זה בזה, וד' מדרגות, שבכל אחד ע"ס, הוא מ' (40). ויש קשר של מ' מקו ימין, וכן מ' מקו שמאל, וכן מ' מקו אמצעי. וג"פ מ' הוא 120. שנה, פירושה ספירות.

ולומדים, כל שנותיו של רבי יוחנן בן זכאי מאה ועשרים שנה. מ' שנה עסק במסחר, מ' שנה למד, מ' שנה לימד. כי הוא ג' הקשרים שבמלכות. מ' במסחר, מקו ימין. מ' שלמד, מקו שמאל. מ' שלימד, מקו אמצעי. ולכן כתוב, לא ידון רוחי באדם לעלם, משום שחסרה ו', שפגמו בקו אמצעי, ונאחזו בקו שמאל, להמשיך ממנו מלמעלה למטה. ע"כ לא יאיר רוח החיים אליהם, כי בשגם הוא בשר. כי הנחש, שנקרא בשר, יגדל ממנו. אלא, והיו ימיו מאה ועשרים שנה, שצריכים לתקן המלכות, שתקבל מכל ג' הקווים ג"פ מ', שהם 120 שנה. שמספר 120 שנה הוא המִתְנָה וזמן לתקן את המגדל המקושר, בכל ג' הקשרים, שהם מספר 120. ואז שוב, ידון רוחי באדם, שרוח החיים יחזור ויאיר לתחתונים.

הנפילים היו בארץ

423. הנפילים היו בארץ. הם עזא ועזאל. משום שהפיל אותם הקב"ה מקדושה שלמעלה. ואיך יכלו להתקיים בעוה"ז? כתוב בהם, ועוף יעופף על הארץ, שהם נראים לבני אדם בצורתם של בני אדם. ואיך יכולים להתהפך מצורת מלאך לצורת אדם? הם מתהפכים לכמה צורות, ובשעה שהם יורדים לעוה"ז, מתלבשים בלבוש אוויר העולם, ונראים כבני אדם.

424. עזא ועזאל, שמרדו למעלה, והפיל אותם הקב"ה מהשמיים, והתלבשו בארץ, והתקיימו באותו הלבוש, ולא יכלו להתפשט ממנו ולחזור למקומם, כמו שאר מלאכים, אלא שנשארו בארץ. ואח"כ זנו אחר נשות העולם. ועד עתה, עד היום הזה, הם חיים וקיימים, ומלמדים בני אדם כישוף. והולידו בנים, וקראו להם ענקים גיבורים. ואלו הנפילים נקראים ג"כ בני האלקים.

אמחה את האדם

425. כתוב, ויאמר ה', אמחה את האדם. וכתוב, כי לא מחשבותיי מחשבותיכם. כשבן אדם רוצה לנקום מאחר, הוא שותק ואינו אומר לו כלום, שאילו מודיע לו, ישמור עצמו ולא יוכל לו.

426. אבל הקב"ה אינו עושה כך. כי אינו עושה דין בעולם, עד שמכריז ומודיע להם. פעם, ופעמיים, ושלוש. משום שאין מי שימחה בידו, שיאמר לו, מה תעשה. ואין להישמר ממנו, ואין להתייצב כנגדו.

427. ויאמר ה', אמחה את האדם. הודיע להם זה ע"י נוח. והתרה בהם כמה פעמים, ולא שמעו. ואחר שלא שמעו, הביא עליהם את הדין, והאביד אותם מעל פני האדמה.

428. ויקרא את שמו נוח, לאמור, זה ינחמנו ממעשנו. מאין היה יודע, שזה ינחמנו ממעשנו, תכף בעת לידתו? אלא בשעה שהקב"ה קילל את העולם, כמ"ש, ארורה האדמה בעבורך, אמר אדם לפני הקב"ה, ריבונו של עולם, עד מתי יהיה העולם בקללה? אמר לו הקב"ה, עד שייוולד לך בן מהול כמותך.

429. והיו מחכים עד השעה שנולד נוח. וכיוון שנולד נוח, ראה אותו מהול ורשום באות הקדוש. וראה שהשכינה דבוקה בו. אז הבין, שבימיו תבטל הקללה מהאדמה, וקרא שמו ע"ש הנעשה אח"כ.

430. בתחילה לא היו יודעים לזרוע ולקצור ולחרוש, והיו עושים עבודת האדמה בידיהם. כיוון שבא נוח, תיקן להם כלי אומנות, וכל הכלים הצריכים לתיקון האדמה, שתעשה פירות. וכמ"ש, זה ינחמנו ממעשנו ומעיצבון ידינו מן האדמה, אשר אֵירָרָה ה'. כי הוא הוציא את האדמה ממה שקוללה, שהיו זורעים חיטים וקוצרים קוצים ודרדרים. וע"כ כתוב בנוח, איש האדמה.

431. איש האדמה, פירושו, כמ"ש, איש נעמי, בעלה של האדמה, משום שהוציא את האדמה ממה שקוללה, ע"י הקורבן שהקריב. שכתוב אז, לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. ומשום זה נקרא איש האדמה. וע"כ קרא לו השם נוח, על מה שעת"ל.

לכו חזו מְפַעְלוֹת ה', אשר שם שְמוֹת בארץ

432. לכו חזו מְפַעְלוֹת אלקים, אשר שם שְמוֹת בארץ. אילו היה העולם נברא בפעולות השם הוי"ה, רחמים, היה שם קיום בארץ. אבל משום שמפעלות השם אלקים, דין, שם שְמוֹת בארץ, כלומר שממה.

433. אלא שבין שם הוי"ה ובין שם אלקים, הכול הוא לשבח. וע"כ הפירוש הוא, כמו שהעירו החברים, ששם שְמוֹת בארץ, השְמוֹת הקדושים ממש, שם בארץ.

434. והכול אמת בפירוש הכתוב, כי אילו היה העולם בשם הרחמים, היה מתקיים העולם. אבל משום שהעולם נברא על הדין, ועומד על הדין, ע"כ כתוב, שם שְמוֹת בארץ. ששם השְמוֹת הקדושים שיגנו על הארץ. כי אלמלא כך, לא היה העולם יכול להתקיים מחמת עוונותיהם של בני האדם.

435. נוח, כאשר נולד, קראו שמו ע"ש הנחמה, כדי שהשם יגרום להם נחמה. אבל הקב"ה לא הסכים עימם והביא עליהם את המבול. כי רצה שייטיבו דרכם ויעשו תשובה. נח בהיפוך האותיות הוא חן. כמ"ש, ונח מצא חן. בצדיקים, שמותיהם גורמים להם טוב. וברשעים, שמותיהם גורמים להם רע. בנוח כתוב, ונוח מצא חן בעיני ה', שהתהפכו האותיות לטוב. בער, בכור יהודה, התהפכו האותיות לרע, ע"ר התהפך לר"ע, כמ"ש, ויהי ער, בכור יהודה, רע בעיני ה'.

436. כיוון שנולד נוח, ראה מעשיהם של בני אדם, שחוטאים לפני הקב"ה. והיה מסתיר את עצמו, שלא ללכת בדרכיהם. ועסק בעבודת ריבונו, שעסק בספרו של אדה"ר ובספרו של חנוך. והיה עוסק בהם, לדעת איך לעבוד לריבונו.

437. מאין היה יודע נוח להקריב קורבן לריבונו? משום שמצא חכמה בספריהם של אדם וחנוך, לדעת על מה מתקיים העולם. וידע מהם, שעל הקורבן מתקיים העולם, שאלמלא הקורבן, לא היו מתקיימים העליונים והתחתונים, וע"כ הקריב קורבן.

438. רבי שמעון היה הולך בדרך, והיה עימו רבי אלעזר בנו, ורבי יוסי ורבי חייא. בעוד שהיו מהלכים, אמר רבי אלעזר לאביו, הדרך הרי מתוקנת לפנינו, ואנו רוצים לשמוע דברי תורה.

439. רבי שמעון אמר, וגם בדרך פְּשָׁסְכָל הולך, ליבו חסר. כאשר האדם רוצה לתקן דרכיו לפני הקב"ה, צריך להתייעץ בו ולהתפלל לפניו, שיצליח בדרכו. כמ"ש, צִדֵּק לִפְנֵי יְהוָה, ויִשָּׁם לְדֶרֶךְ פְּעַמָּיו. כי יתפלל, שהשכינה, הנקראת צדק, לא תפרוש ממנו. ואח"ז, וישם לדרך פעמיו.

440. ומי שאינו מאמין בריבונו, כתוב בו, וגם בדרך כשהסכל הולך, ליבו חסר. ומי הוא ליבו? זהו הקב"ה, המשרה שכינתו בלב הצדיקים. שאינו הולך עימו בדרך, וע"כ ליבו חסר מהשראת השכינה, וחסר מעזרתו בדרך. משום שהאדם ההוא, שאינו מאמין בריבונו, הנקרא כסיל, שאין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, לא ביקש עזרה מריבונו מטרם שיצא לדרך.

441. ואפילו כשהוא הולך בדרך, אינו עוסק בדברי תורה. ומשום זה ליבו חסר, שאינו הולך עם ריבונו, וריבונו אינו נמצא בדרכו. אפילו כשהוא שומע דבר של אמונה בריבונו, אומר, שטיפשות היא לעסוק בו, כמ"ש, ואמר לכל, סָקָל הוּא.

442. כמו זה, ששאלו את האדם על אות ברית קודש, הרשום בבשר האדם. ואמר, שאין הוא אמונה. שמע רבי ייסא הזקן, והסתכל בו, ועשה אותו גל של עצמות. ואנו, נמצאים בדרך הזו בעזרת הקב"ה. ע"כ, אנו צריכים לומר בו דברי תורה.

443. אמר דוד, הורני ה' דרכך, אהלך באמיתך, יחד לבבי ליראה שמך. פסוק זה קשה. הרי הכול הוא בידי הקב"ה, חוץ מלהיות צדיק או רשע. כמו שלומדים, הכול בידי שמיים חוץ מיראת שמיים. ולפי זה שואל, דוד, איך ביקש זה מהקב"ה?

444. אלא אמר, הורני ה' דרכך. ביקש מהקב"ה לגלות עיניו, ולהודיע לו את דרך הישר והמתקן. ואח"כ, אהלך באמיתך, אהלך בדרך האמת, ולא אטה לימין ושמאל. יחד לבבי, כמ"ש, צור לבבי וחקלקי. השכינה הקדושה, המתלבשת בלב, הנקראת, צור לבבי. ועליה ביקש, יחד לבבי. וכל זה אני מבקש, כדי ליראה את שמך, להתדבק ביראתך, ולשמור דרכי כראוי. ליראה שמך, הוא מקום חלקי, המלכות, שהיא חלקו של דוד. שבו שורה היראה, לירוא ממנו. כי המלכות היא היראה, ונקראת יראה.

445. כל אדם, המתירא מפני הקב"ה, שורה עימו האמונה כראוי. כי האדם הזה שלם בעבודת ריבונו. ומי שאין יראת ריבונו שורה בו, אין האמונה שורה בו, ואינו ראוי שיהיה לו חלק לעוה"ב.

446. אשריהם הצדיקים בעוה"ז ובעוה"ב, כי הקב"ה חפץ ביקרם. וכתוב, ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור. כאור נוגה, הוא, כאותו אור המאיר, שברא הקב"ה במעשה בראשית, זהו האור שגנו הקב"ה לצדיקים לעוה"ב. הולך ואור, כי הוא הולך ועולה באורו תמיד, ואינו חסר לעולם.

447. אבל ברשעים כתוב, דרך רשעים כאפלה, לא ידעו פמה ייכשלו. והאם אינם יודעים במה ייכשלו? הרשעים הולכים בדרך עקום בעוה"ז, ואינם רוצים להסתכל, שעתיד הקב"ה לדון אותם בעולם האמת, ויביא אותם בדינו של גיהנום. והם צועקים בגיהנום ואומרים, אוי לנו שלא הטינו אוזנינו, ולא האזנו למצוותיו בעוה"ז. ובכל יום ויום אומרים, אוי.

448. עתיד הקב"ה להאיר לצדיקים בעוה"ב, ולתת להם שכר מנת חלקם, מקום שהעין אינה שולטת לעמוד עליו, כמ"ש, עין לא ראתה אלקים זולתך, יעשה למחפה לו. וכתוב, וְעִסּוּתָם רָשָׁעִים, כי יהיו אפר תחת כפות רגליהם. אשריהם הצדיקים בעוה"ז ובעוה"ב. עליהם כתוב, צדיקים לעולם יירשו ארץ. וכתוב, אך צדיקים יודו לשמך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.